

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
(м. Дніпропетровськ, Україна)

Інститут економіки промисловості НАН України (м. Донецьк, Україна)

Запорізька державна інженерна академія (м. Запоріжжя, Україна)

Інститут проблем управління Російської академії наук (м. Москва, РФ)

Національний авіаційний університет (м. Київ, Україна)

Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень
(м. Дніпропетровськ, Україна)

Університет професора доктора Асена Златарова (м. Бургас, Болгарія)

Познанський економічний університет (м. Познань, Польща)

Інститут економіки ім. Паата Гугушвілі Тбіліського державного університету
ім. Іване Джавахішвілі (м. Тбілісі, Грузія)

**ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ – 2013:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпропетровськ, 24–25 квітня 2014 р.)

У шести томах

Том 6. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку:
держава, регіон, галузь, суб’єкт господарювання

Дніпропетровськ
Видавець Біла К. О.
2014

УДК 336
ББК 65.01
Е 45

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Поляков М. В. – д. ф.-м. н., професор, ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, співголова оргкомітету;

Амоша О. І. – д. е. н., професор, академік НАН України, Президент Академії економічних наук України, директор Інституту економіки промисловості НАН України;

Карплюк В. І. – к. ф.-м. н., професор, проректор з наукової роботи ДНУ імені Олеся Гончара;

Смирнов С. О. – д. ф.-м. н., професор, декан економічного факультету ДНУ імені Олеся Гончара;

Гринько Т. В. – д. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та управління підприємством ДНУ імені Олеся Гончара, співголова оргкомітету;

Нижегородцев Р. М. – д. е. н., завідувач лабораторії Інституту проблем управління Російської академії наук, професор Фінансового університету при Уряді Російської Федерації;

Ложасечевська О. М. – д. е. н., професор, зав. кафедри міжнародної економіки Інституту економіки та менеджменту Національного авіаційного університету;

Коваленко О. В. – д. е. н., доцент, зав. кафедри економіки підприємства Запорізької державної інженерної академії;

Яцек Лучак – д. е. н., професор кафедри стандартизації Познанського економічного університету;

Транев Стоян – д. е. н., доцент кафедри економіки і управління університету професора доктора Асена Златарова

Е 45 Економіка і менеджмент – 2013: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку : зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 24–25 квіт. 2014 р. : у 6 т. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2014.

ISBN 978-617-645-170-9

Т. 6 : Проблеми та перспективи інноваційного розвитку: держава, регіон, галузь, суб'єкт господарювання. – 2014. – 160 с.

ISBN 978-617-645-176-1

У збірнику надруковано наукові праці Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 24–25 квітня 2014 року в Палаці культури студентів імені Ю. Гагаріна Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336
ББК 65.01

ISBN 978-617-645-170-9

ISBN 978-617-645-176-1 (Т. 6)

© Авторський колектив, 2014

Grin'ko Tatiana

Doctor of economics, professor,

Head of Department of economics and enterprise management

Oles' Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine

**PECULIAR FEATURES OF THE STRATEGIC MANAGEMENT
OF COMPANY'S INNOVATIVE DEVELOPMENT**

In the context of globalization, the position of a country in the international community is increasingly determined by the level of its competitiveness, which indicates the degree of society's development and the living standard of its population. In the modern system of economic relations the key factor that provide a competitive economic growth is quality and intensity of innovation. One of the key issues is associated with the development of strategic innovation management where the company is the main driving force. The company plays a key role in shaping the innovation management system and key control elements. Sources of innovation are not exclusively internal or external, their formation is influenced by a range of factors.

In modern science innovation is considered at five levels:

- macroeconomic level (innovation refers to countries' policies and strategies for the development of science, technology and R&D and aimed at creating a favourable environment for innovation at lower levels);
- mesoeconomic level (institutional innovation, which in many cases is reflected in the so-called regional innovation systems);
- microeconomic level (applies to companies as a major driving force of the innovation process: products, processes, services and business models);
- The level of organizational innovation (is necessary in terms of management of changes in organizations designed to adapt to the new competitive conditions of the environment and focused on the strategic management of innovative technologies and knowledge arising from innovation);
- The level of social innovation (if innovation does not lead to life quality improvements in the above levels, so the “success” of innovation does not matter. Innovations at any level should strive to increase productivity, which should lead to improvements in population's quality of life).

At the macro level innovation is a key factor of international competitiveness, and hence determines the growth of the national economy as a whole.

At the micro level, innovation is considered as a factor that enhances the company's ability to implement and realize new knowledge of all kinds, not just new technologies to gain and maintain the competitive position.

Innovation should be a factor generating differentiation at each of these levels. And therefore, the important role belongs to the innovation value chain, which includes:

- identification of sources of innovation (where it originates: in the internal or external environment of the enterprise);
- identification of “innovation as a process” (what types and kinds of innovations have been undertaken);
- strategic management of innovation (development of strategic management, where its core consists of two phases listed below);

- identification of innovative projects portfolio (represents the starting point for innovation in various areas of the enterprise's activity);

- previous stage arises the necessity of development of "Strategic Plan for Innovation", which should reflect the goals, objectives and outcomes of the innovation process.

There are several ways to activate the innovation process: innovation may arise due to so-called "demand inflation" in response to the market demand or due to the "technology push". Relationships among suppliers, producers and consumers lead to innovations and, accordingly, we can conclude that the process of innovation does not happen consistently but its different stages are interconnected through several feedbacks.

It should be noted that the production rate of innovation and ideas is a function of the number of employees in the research sector and the stock of knowledge available to these researchers.

M. Porter emphasizes that the microeconomic foundations of innovation in the context of national industrial clusters depend on the interactions among local demand conditions, the presence of unique factors of production, the presence and orientation of serving and supporting industries, as well as the nature of competitive rivalry. Focusing on the analysis of industrial, rather than individual segments of the industry, this point of view emphasizes the level of innovation depends critically on the dissemination of knowledge (spillovers) and the nature of technological interdependence between the relevant sectors [1].

In its turn, the innovative development also depends on: the structure of the workforce and infrastructure, financial structure, market strategy, alliances with other business entities, and especially on the innovative potential of the enterprise. Many of these aspects are complementary. For some authors the innovative potential of enterprises refers to the ability of the enterprise to innovate. This potential depends on the synergy relationships among organizational culture, internal processes and the external environment of the enterprise.

In modern conditions, it is an innovative development which is considered as a driving force operating the companies in the long run and which leads to renovation of the production structures and the emergence of new sectors of economic activity. Accordingly, the innovation-active enterprises have a number of features that can be divided into two large groups of skills:

- Strategic skills: long-term vision, the ability to identify or even anticipate market trends, the willingness and ability to collect, process and integrate economic and technological information;

- Organizational skills: risk management, internal coordination between different functional departments and external agencies, consulting, participation in the process of change and investment in human resources.

Empirical evidence suggests that the success of innovation is closely linked to business performance. First, the introduction of new products or processes enhances the competitive position relative to its competitors. Nevertheless, profitability and growth will be part-time and will last only until the company is able to defend its position over competitors. Second, the process of innovation is fundamentally transforms the business entity by strengthening its internal capabilities making it more flexible and adaptive to the impacts of market factors.

Thus, we can conclude that a competitive advantage is a function of efficiency and is achieved by a business entity to control the value chain of the enterprise.

Real competitive advantage is inherent in the company that has the ability to identify sources of innovative development to identify threats and opportunities and to interpret these signals in order to develop a strategy, acquisition or knowledge creation and technological resources that should be applied for implementing the changes.

Strategic innovation management becomes a tool of the first order, which provides a significant contribution to the success and development of the enterprise.

N. Roberts defines the strategic innovation management as “Organization and management of resources, both human and financial, in order to create new knowledge, methods for generating ideas for new products, processes and services or improving the existing ones and also the transmission and the same ideas in phases of production, distribution and use” [2].

That is, in order to remain on the market, the company must be in a state of flux, and the initiator of these changes should be the enterprise itself.

Innovative development is the result of complex and diversified activity with many interacting components at national and institutional levels. Innovation, understood as the successful application of knowledge or new ways or methods to achieve new goals. In its turn, innovation requires strategic thinking, which always seeks to improve the response to the needs of buyers, whose goal is to get ahead and beat the competitors. Innovation is imperative for survival in turbulent conditions in global markets and the changing dynamics.

The list of references:

1. Порттер М. Э. Конкуренция / М. Э. Порттер. – М. : Вильямс, 2002. – 496 с.
2. Roberts H. Statistical versus clinical prediction of the stock market / H. Roberts. – Unpublished manuscript, CRSP, University of Chicago, 1967.
3. Трифилова А. А. Управление инновационным развитием предприятия : монография / А. А. Трифилова. – М. : Финансы и статистика, 2003. – 173 с.
4. Черноіванова Г. С. Інноваційний потенціал у концепції розробки інноваційної стратегії підприємства / Г. С. Черноіванова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2011. – №34. – С. 344–347.

Koshevyy Mykola

*Senior Lecturer, Department of economics and business management
Oles' Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine*

HIGH-TECH ENTERPRISES AS INSTITUTIONAL BASIS FOR DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE-BASED PRODUCTION

Size high-tech sector and the extent of high technologies usage determine the scientific, technical and economic potential of the country. The assignment of definite sectors, industries and technologies to high-tech ones is rather conventional, that is why the industry does not represent a homogeneous set of industries and technologies. The characteristics of high-tech industries are increased level of R&D expenditures, significant part of the value added in volume of production, intensive innovation activity.

According to the identification of Ukrainian high-tech industrial enterprises Methodology, approved by the Ministry of industrial policy of Ukraine, 08.02.2008, № 80 high-tech industrial enterprise is a company that produces high-tech products, and also provides design, development and marketing of new products and/or innovative production processes through the systematic use of scientific and technical knowledge, which is defined by the following main criteria: large proportion of high-tech products in the production structure, which is competitive in the international market, high value-added and high productivity, the production of new goods and/or new production processes, substantial usage of intermediate high-end products for the production of final goods (with a high proportion of high-tech products purchases for the needs of domestic production), usage of high-tech production methods and high-tech processes, the presence of a significant proportion of employees with the technology-oriented professions, making the significant investment in internal and external R&D, making the significant volumes of investment in technical and technological re-equipment [1].

As O. B. Salikhova underlines, the high-tech industrial enterprise – is an entity that through the application of advanced industrial technology and skills of employees with the technology-oriented professions produces high-tech products, as well as systematically uses scientific and technical knowledge, designs, develops and markets new products getting high added value [2].

Definition of high-tech industries given by Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) considers three components – the share of R&D expenditure in the industry, the share of high-tech products as part of a complete set of goods and the share of R&D personnel of a company [3].

According to the analysis of R&D production expenditures in OECD countries it is proposed to refer to knowledge-based or high-tech industries those which exceed the knowledge-rate of 3,5%, and for the leading knowledge-based technologies this rate must be greater than 8,5% [4, p. 61].

The current state of scientific and technological potential of Ukraine is characterized by the fall in the knowledge-intensive production and the level of knowledge-based work. The result is a lack of competitive domestic equipment and technological processes, the growth of import substitution and increased dependence on foreign markets, which has become one of the major factors hindering the development of knowledge-intensive sectors of the national economy.

While high-tech manufacturing, which are based almost in all regions of Ukraine, form a single large-scale research institution able to effectively produce world-class results, however, the scientific, technological and innovation spheres of the national economy do not properly act as a source of economic growth. This state of the specified scope is associated with the following problems:

- pace of development and the structure of science, technology and innovation sector do not meet the demand for advanced technology from the economy;
- offered world-class scientific results are not used in the economy due to the low sensitivity of the business sector to innovation;
- in scientific, technological and innovation spheres the loss of personnel and reduction of material and technical means is going on;

- threat of reorientation of domestic science onto solving the problems of other countries innovative development and turning Ukraine into an exporter of goods and services with low added value, including intellectual labor sphere.

The solvation of these problems is turned to reaching the strategic objectives of an innovative model of economic development, which has to be based on the quality of political and economic institutions. However, the institutional framework in Ukraine does not meet the market reforms tasks, it retains many obstacles to innovation. This implies the need for improved legislation, public administration system of the partnership.

The list of references:

1. Методика ідентифікації українських високотехнологічних промислових підприємств, затверджена наказом Міністерства промислової політики України від 08.02.2008 р. №80.
2. Саліхова О. Б. Оцінка високотехнологічної виробничої сфери – фундамент для створення дієздатної інноваційної стратегії держави [Electronic resource] / О. Б. Саліхова. – Access mode : http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/EProm/2010_49/st_49_13.pdf
3. Hatzichronoglou T. Revision of the High-Technology Sector and Product Classification [Electronic resource]: Сайт OECD library / T. Hatzichronoglou // OECD Science, Technology and Industry Working Papers. – Paris : OECD Publishing, 1997. – 1997/2. – 26 p. – Access mode : [http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD\(97\)216&docLanguage=En](http://search.oecd.org/officialdocuments/displaydocumentpdf/?cote=OCDE/GD(97)216&docLanguage=En)
4. Варшавский А. Е. Наукоемкие отрасли и высокие технологии: определение, показатели, техническая политика, удельный вес в структуре экономики России / А. Е. Варшавский // Экономическая наука современной России. – 2000. – №2. – С. 61–83.

Maksymchuk Oleksandr

Oles' Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine

**PROSPECTS OF INNOVATION DEVELOPMENT
IN TRANSPORT INDUSTRY**

Nowadays the role of the service sector in the overall development of the economy is increasing significantly. Services are one of the driving forces of the economy and a major factor of productivity growth, but the state of the Ukrainian service sector is not highly developed.

Ukraine has large space for innovation with many resources, its human potential, potential capacity of the domestic market. In particular, special attention should be given to the prospects for implementation of innovation processes in services sector, since they determine the strengthening of the competitive position and achievement of international standards. The experience of recent years has shown a low level of controlled financial flows and imbalances in their structure, the foreign investments did not make the expected impact on the economy and were mostly focused on low-tech industries.

A significant contribution to the study of the above problem was made by such scholars as G. Bashnyanya, T. Burmenko, G. Vostrov, N. Danilenko, B. Danilishin, V. Hrosul, A. Gritsay, V. Heyts, V. Kozik, I. Kryuchkov, V. Kutsenko, O. Morhulets, P. Mykytyuk, M. Manylich, G. Maksymenko, V. Oparin, Y. Ostafiychuk, S. Onishko, I. Sovershenna, V. Fedosov, A. Filippenko, L. Harsun and others.

Nowadays the service sector forms the core of the post-industrial economy and in many ways defines its basic macroeconomic parameters, so it can be argued that a precondition for successful and effective development of any country is the development of services.

Services sphere as a special and separate economic activity appeared in the early stages of human development. Services were considered as a secondary economic activity until the mid-twentieth century, but the turning point occurred in the era of science and technology.

According to IMF, all services add up to 1500 billion \$ US by the beginning of the XXI century (this is about 70 % of the total output of world production), international trade in services is a sector of the world economy that is growing very rapidly [1, p. 56]. It is the service sector in national economies of developed countries that occupies a leading position because of its significance; it employs more than half of the working population in the world. In Germany about 41 % of the workforce is employed in the service sector, in Italy – 38%, in the Netherlands – almost 50%, USA – 73 %, in Ukraine – less than 30%.

The level of country's development and its economic potentials accurately reflect the level of service. Investigation of the structure, peculiar features of the service sector is an urgent focus of many research works, as today there are no people who haven't taken advantage of any kind of services at least once in a life. The results of these studies are necessary for improving the vital functions of the entire population and each individual. In the leading countries the share of service sector dominates in economic activity structure.

Building "service economy" in Ukraine is an inevitable process, which is typical for all countries of the world due to the development of productive forces, the efficiency of material production increasing and changes in the system of social needs.

Innovative activity today is becoming one of crucial systemic factors of economic growth and competitiveness of domestic products, country's security. One of the most effective and relevant types of innovation is the innovation in services. One of the components of this activity is the innovative process, which is the kind of a process that combines science, technology, economics and management. Its peculiarity lies in getting innovations and lasts from the birth of an idea to its commercial release. The implementation of innovative processes is significantly affected by distribution in time and space of innovation developed and used before, but in a new capacity and place.

Organization of innovation activity in services must be provided by common vision of service offered in the consumer market, establishing strategic priorities in this sector transformation, the development of strategy for the business in the long run, the creation of communications services focused on providing services, the formation of innovative personnel, implementation of systemic controlling of the development services processes in the consumer market. This will help strengthen the competitive position and create conditions for services market expansion and creating the advantages for companies-participants in this field.

In Ukraine innovation processes haven't gained the significant scale in the economy yet, the number of companies implementing innovative processes decreases

and is currently 12–14 %, which is 3–4 times less than in innovation developed countries. Almost one third of funds spent on innovation, accounts for the purchase of equipment, while the acquisition of rights to new intellectual property or to conduct research and development costs much less.

For example, at present in the transport sector there are many problems that hinder its strategic development and expansion of economic sectors and the provision of high quality public transport services. Not only the transport industry loses, but also many other industries can't stimulate the post-crisis growth.

National transport services sector, despite the existing difficulties, has all chances to become an important factor in increasing and consolidate the competitive position in the market of transport services, promoting the participation of Ukrainian carriers in international value chains and increasing source of revenue from the sale of transport services for freight and passengers. But it could be possible due to enhancing the processes of modernization and innovation in the transport sector, funding of research and research processes, conducting targeted investment policy and providing the state support for domestic enterprises transportation industry.

The prospects of the innovative processes introduction in the service sector can be explained with the fact that they can help reach a new level, to position itself as a developed country that is able to prove itself as one which favours international standards of quality of service, is able to "face off" with competitors.

Thus, through the introduction of innovative solutions, new information technologies and transportation vehicles, as well as technical upgrading of the industry will gradually provide effective transformation and modernization of the transport system of Ukraine and innovative structural changes will form a progressive organizational and legislative model of the Ukrainian transport system [2]. However, innovative processes occur mainly in large transport companies that are either natural monopolies ("Ukrzaliznytsia"), or have some signs of monopoly (airports), and are able to accumulate financial resources for innovation. Introduction of innovations in Ukrainian transport industry enterprises is not widespread and systematic yet, it is not caused by a deliberate policy of management companies and is not supported by appropriate state policies [2].

Innovations in transport infrastructure are possible on the basis of professional knowledge, basic science, applied science, the will of the state and business. The fragmentation of knowledge, specialization of science and production fields must be supplemented with their integration, consolidation around the ultimate goal of development of transport infrastructure in innovation economy. Innovations in transport infrastructure can not take place without the patronage of the state, they require significant cost, the introduction of costly processes, using the latest scientific achievements. It is necessary to create the conditions for investment because innovation and investment are "Siamese twins". Development and practical implementation of innovative technologies in the transport sector are carried out within the implementation of measures for the development and structural reforms in sub-industries of all kinds of transport, and also through application of new technologies in the transportation process, leading to inter-industry structural shifts, effective results and modernization of the transport sector in Ukraine.

Thus, the usage of innovative processes in enterprises of transport sector is one of the main factors that can create an effective industry of the economy. Organization of innovation activity, increasing innovation activity of enterprises, providing them with government support should be the main focus of Ukraine in the nearest future. National sector of transport services, due to enhancing the processes of modernization and innovation in the transport sector, has the opportunity to become an important factor securing a competitive position in the market of transport services, promoting the participation of Ukrainian carriers in international value chains and increasing source of revenue from the sale of transport services cargo and passengers.

The prospects of the innovative processes introduction in the service sector can be explained with the fact that they can help reach a new level, to position itself as a developed country that is able to prove itself as one which favours international standards of quality of service, is able to “face off” with competitors.

The list of references:

1. Бурменко Т. Д. Сфера услуг: экономика : учеб. пособ. / Т. Д. Бурменко, Н. Н. Даниленко, Т. А. Туренко. – М. : КНОРУС, 2008. – 328 с.
2. Транспортна стратегія України на період до 2020 року. Схвалена Розпорядженням КМУ від 20.10.2010 №174-р. [Electronic resource]. – Access mode : <http://search.ligazakon.ua/>
3. Транспорт і зв'язок України 2012 : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – К. : 2013. – 272 с.

Taranenko Andrey

Oles' Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine

Grin'ko Tatiana

Doctor of economics, professor,

Head of Department of economics and enterprise management

Oles' Honchar Dnipropetrovsk National University, Ukraine

FEATURES OF PROCESS OF INTERNATIONALIZATION OF INNOVATIVE ENTERPRISES

Innovation policy is an important part of the government's economic policy, but at the same time has its own character and is a dynamic tool for public entities and businesses.

Innovation policy aims to create favorable conditions for the development of innovative processes for the concentration of financial resources in priority areas of science, to reduce the risk of private companies in the development of new high-tech products, assembling complex forecasts of national innovative development, the formation of scientific and technical programs, creating a market for innovation, cost reduction firms engaged in R&D, to spread scientific knowledge as an important economic resource.

O. H. Tonkykh identified and analyzed the relationship between innovation and internationalization process and was able to discover that the motivation of international activities Innovates [1]. Then V. O. Shvedun developed an innovative strategy to manage marketing activities for the company, which subsequently can be used to create a marketing strategy for the internationalization of the company [2]

S. V. Hrodskyi identified spatial vectors innovative international framework through which hosted the ability to offer innovative types of models of international cooperation [3]. Due to the large number of innovative theories of internationalization, one scientist trying to identify the stages of the process of internationalization, which he saw appropriate and correct. More detailed steps are discussed in Table 1.

Table 1. Stages in the process of internationalization (compiled by the author based on [4])

Theory owner	Stages of internationalization
Johanson J., Vidersheim P.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pre-investment stage. Activity in the domestic market. 2. Export stage. Exports of goods and services in the country in which the business is familiar. 3. Network Stage. Creation of new units that are selling in another country. 4. The investment phase. Create a new venture in a foreign country
Rao T.R., Naidu H.	<ol style="list-style-type: none"> 1. The company operates only in the domestic market and has never engaged in exporting. 2. Managers thinking to enter the country to markets abroad. 3. Performing now systematically export operations. 4. Export operations become systematic.
Czinkota M.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Manager is interested in carrying out export operations. 2. Manager is interested in the implementation of certain goods and services from abroad. 3. For the company begins to experience systematic exports. 4. The company plans to increase its level of internationalization. 5. The company is engaged in limited systematic export operations with higher levels of internationalization. 6. The company carries out systematic export in high-volume operations.

Phased development diagram internationalization strategy was used for the company LLC «ODA DPSK».

To pre-determined criteria for selection of markets: geographic location, cultural distance, economic conditions of the country, the level of financial institutions, the political climate. As a result, allocated markets of Belarus and Kazakhstan. Greater number of points obtained Kazakhstan market as its target segment – medium and large construction and design organizations involved in housing construction.

Further analyzes of the environment LLC «ODA DPSK »and PEST-analysis. Conclusions regarding the attractiveness of the market in Kazakhstan, but the company has to grab market share before the appearance of it competitors.

After analyzing the immediate environment of the enterprise SWOT-analysis is performed on the basis of which recommendations are made. Employees of enterprises should carry out development and offer effective solutions. Taking into account such factors as the cost of the project, the specifics of the company and the lack of necessary experience in foreign markets choose the method of internationalization – direct export.

Thus, the company LLC «ATS DPSK »the process of internationalization. Net income for the year will be significantly higher than in the Ukrainian market, and hence the output on the market of Kazakhstan is promising and effective strategy.

The list of references:

1. Tonkykh O. H. Vplyv innovatsiinykh faktoriv na motyvatsiiu rozvytku zovnishnyoekonomichnoi dijalnosti [Influence factors on innovation incentives of foreign economic activity] [Electronic resource]. – Access mode : http://archive.nbuvgov.ua/portal/soc_gum/Tmm/2009_32/30.pdf
2. Shvedun V. O. Obgruntuvannia ta stvorennia innovatsiinoi stratehii upravlinnia marketynhovoii dijalnistiu pidpryiemstva [Rationale and creating innovative strategies for managing marketing activities of the company]. *Marketynh i menedzhment innovatsii*, no. 3 (2012): 75–83.
3. Hrodskyi S. V. Identyfikatsiia prostorovykh vektoriv mizhnarodnoho innovatsiinoho spivrobitynstva Ukrayny [Identification of spatial vectors international innovation cooperation of Ukraine]. *Visnyk TNEU*, no. 2 (2009): 84–100.
4. Leonidou L. C. The Export Development Process: An Integrative Review of Empirical Models / L. C. Leonidou, C. S. Katsikeas // Journal of International Business Studies. – Vol. 27, Issue 3. – P. 517–551.

К. е. н., доц. Акулов Михайло Григорович,

к. е. н. Помірча Олена Миколаївна

Вінницький фінансово-економічний університет, Україна

СТРУКТУРА ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Високий рівень інноваційного потенціалу є одним із головних факторів, який характеризує соціально-економічний розвиток промислових підприємств. Насамперед, виробнича функція змінюється під впливом зміни обсягу капіталу, який використовують у виробництві продукції за рахунок зростання розмірів основних фондів, які мають більшу науковість і велику капіталоємність. Виробнича функція змінюється під впливом впровадження інноваційних технологій, видів продукції, які дають можливість промисловим підприємствам збільшити обсяги випуску продукції без значного збільшення витрат [1].

Для правильного розуміння ролі інноваційного потенціалу важливо визначити відмінність між стабільною та інноваційною діяльністю підприємства. Зазвичай підприємства знаходяться в стані стабільної діяльності. Підприємство випускає вже освоєну продукцію. Витрати і ціни визначені. Стабільні зв'язки з постачальниками, технологічні процеси налагоджені, норми витрат матеріалів і праці розраховані. Але у кожного продукту є так звана технологічна межа, після настання якої процес його вдосконалення не дає ефекту і якщо його вчасно не замінити інноваційним продуктом, то підприємство чекають великі проблеми. Впровадження інновацій на підприємстві досить часто негативно впливає на поточну діяльність підприємства враховуючи елемент невизначеності і ризику:

- можливо новий виріб взагалі неможливо буде виготовити або він буде виготовлений із певними порушеннями (термінів, якості, споживчими властивостями);
- можливо важко буде налагодити постачання сировини та необхідних матеріалів, внаслідок чого можуть бути порушені умови договору поставок готової продукції;
- можливі негативні зміни економічних показників роботи підприємства (рентабельності, прибутку, собівартості, продуктивності праці, трудомісткості);
- нову продукцію може не сприйняти споживач.

Успішні компанії намагаються вчасно перейти на випуск нових продуктів. Перехід на випуск і освоєння інноваційного продукту означає, що підприємство зі стадії стабільної діяльності переходить в стадію інноваційної. Успіх переходу на інноваційну діяльність багато в чому залежить від наявності у підприємства інноваційного потенціалу. У свою чергу, інноваційний потенціал підприємства та його можливість успішно вирішувати проблеми в умовах інноваційної діяльності багато в чому залежить від наявності та рівня розвитку на підприємстві інтелектуального потенціалу, науково-технічного потенціалу (науково-технічної бази) та інвестиційного потенціалу.

Інтелектуальний потенціал характеризується наявністю на підприємстві вчених, конструкторів, технологів, економістів, маркетологів, здатних генерувати нові ідеї та втілювати їх в інноваційну продукцію і технологію, грамотно визначати витрати і ціни, досліджувати сферу споживання і приймати відповідні управлінські рішення.

В тій чи іншій мірі ці протиріччя в інноваційній діяльності між її учасниками характерні і для наших промислових підприємств. Противниками інноваційної діяльності стають ті, чиї інтереси це зачіпає. Іноді цьому опираються виробники, оскільки освоєння інноваційного продукту створює їм багато проблем. В умовах інноваційної діяльності інноваційний підхід потрібний не тільки для конструкторів і технологів, але і для економістів, нормувальників, маркетологів, оскільки успіх інноваційного проекту на ринку багато в чому залежить від того, чи правильно розраховані витрати, ціни, чи визначена сфера споживання інноваційних продуктів. Другою не менш важливою складовою частиною інноваційного потенціалу є науково-технічний потенціал, під яким слід розуміти: наявність сучасного обладнання і приладів для проведення науково-дослідних, конструкторських робіт, випробування зразків та виготовлення нової продукції. В сучасних умовах, коли йде процес безперервної зміни цін, зміни структури, асортименту продукції, випуск інноваційних продуктів інформаційна система повинна бути здатна вчасно її використовувати для внесення корективів до нормативних і планових показників для прийняття відповідних управлінських рішень. Третя важлива складова частина інноваційного потенціалу – інвестиційний потенціал. Під інвестиційним потенціалом слід розуміти можливість підприємства інвестувати у створення інноваційної продукції та придбання нової техніки. Причому мова йде не тільки про наявність власних коштів, а й можливості отримання позикових коштів. Банки дають кредити тільки успішним підприємствам, оскільки тільки в цьому випадку вони можуть бути впевнені в поверненні коштів.

Таким чином, під інноваційним потенціалом слід розуміти можливість підприємства переходити з системи стабільної діяльності в інноваційну, використовуючи інтелектуальний, науково-технічний та інвестиційний потенціали з метою підвищення конкурентоспроможності та прибутковості виробничих підприємств.

Список використаних джерел:

1. Карлоф Б. Деловая стратегия : пер. с англ. / Б. Карлоф ; [научн. ред. и авт. послесл. В. А. Приснов]. – М. : Экономика, 1991. – 239 с.

2. Савченко А. В. Экономические методы управления инновационными процессами / А. В. Савченко. – К. : Высшая школа, 1990. – 111 с.
3. Савчук В. П. Анализ и разработка инвестиционных проектов / В. П. Савчук, С. Н. Прилипко, Е. Г. Величко. – К. : Абсолют-Эльга, 1949. – 304 с.
4. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Б. Санто; [пер. с венг.] . – М. : Прогресс, 1990. – 296 с.
5. Стадник В. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / В. В.Стадник, В. М. Йохна. – К. : Академвидав, 2006. – 463 с.
6. Хруш Н. А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії і технології / Н. А. Хруш. – Хмельницький : ХНУ, 2004. – 309 с.

Бабенко Вікторія Анатолівна

Національний університет «Одеська юридична академія», Україна

РОЗБУДОВА ОСВІТИ

В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ

Розвиток економіки України потребує прискорення інноваційного процесу. Світовий досвід показує наявність суттєвих можливостей завдяки соціальним інноваціям, якими доцільно скористатися нашій державі.

Соціальні інновації нерозривно пов'язані із функціонуванням системи освіти. Саме тут закладаються підвалини для формування і розвитку інноваційного потенціалу держави, підвищення конкурентоспроможності та ефективності народногосподарського комплексу.

На жаль, за роки незалежності система освіти в Україні поряд з досягненнями мала значні втрати, серед яких слід визначити: фактичне усунення центральних і регіональних органів влади під нагальні освітні потреби, підміна системної науково обґрунтованої ідеології ситуативною політизацією освіти; слабкий вплив на освітній стан наукової, культурної спільноти; згортання мережі дошкільних навчальних закладів, невміння прогнозувати демографічну ситуацію і потреби розвитку освіти в регіонах; неповне забезпечення рівного доступу всіх громадян до якісної загальної середньої освіти, зокрема в сільській місцевості; невизначеність місця професійно-технічних навчальних закладів і технікумів у нових ринкових умовах, інноваційній економіці; ризики здобуття молоддю неякісної освіти, погіршення іміджу української вищої школи за кордоном.

Перехід до наступних етапів модернізації системи освіти без належного моніторингу якості попереднього стану призвів до системної безвідповідальності за їхні результати, загальмував розвиток освіти, інноваційний рух до її нової якості тощо. Педагогічна освіта стала аутсайдером вищої школи, її стратегія – наздогнати, а не випередити. Загалом українська освіта фактично не стала загальнонаціональним пріоритетом.

Серед найболячіших проблем української освіти на першому місті стоїть проблема фінансування, а точніше, – майже його відсутності.

Ст. 61 Закону України «Про освіту» визначає необхідний обсяг бюджетних асигнувань на сферу освіти у розмірі не менше 10% від валового внутрішнього продукту. Проте, жодного разу з моменту набуття незалежності Україні не вдалося вийти на такий рівень фінансування освіти.

В Україні на початку 90-х рр. ХХ століття частка державних видатків на освіту у ВВП сягала 5,6 % (281 млрд. крб. у 1992 р.). За часів незалежності цей показник становив у середньому 5,8 % і за останнє десятиліття коливався від 4,3 % у 1999 р. до 8,4 % (майже 80 млрд. грн.) у 2010 р. Розмір видатків на освіту у 2012 р. становив 92,5 млрд. грн., що становить 6,9 % ВВП. У розрахунку на одну особу найбільше бюджетних коштів витрачається на одного учня професійно-технічних навчальних закладів, найменше – на одного школяра.

Обсяги видатків з кожним роком збільшуються, проте це носить більше номінальний характер, який пояснюється темпами інфляції, а не реальним зростанням інвестицій, оскільки у відсотковому відношенні до ВВП обсяг фінансування коливається у незначних межах. Понад 90% інвестицій в освіту спрямовується на поточні видатки, з них переважна частина – на виплату заробітної плати та нарахувань на неї, які зростають внаслідок інфляційних процесів.

Недостатні масштаби фінансування та його неефективний розподіл породжені прорахунками формування інноваційної стратегії, певними вадами організаційно-управлінської структури галузі, особливостями менталітету нації.

Наслідками низького рівня фінансування є: поширення корупції; згортання мережі навчальних закладів; зниження мотивації педагогів до плідної праці; по-гіршення якості освіти на всіх рівнях за рахунок гальмування освітнього процесу.

Покращити ситуацію можуть наступні кроки: створення Фонду розвитку освіти, куди б спрямовувалося не менше одного відсотка від реалізації товарної продукції; прийняття Закону про обов'язкове відрахування 10% прибутку компаній, що працюють в сфері інформаційних технологій, на інформатизацію шкіл; податкові канікули тих підприємств, які виступають меценатами державних навчальних закладів або організують власні заклади професійної освіти. Такі важливі заходи, на нашу думку, сприятимуть розбудові освіти як двигуну інноваційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Жовта І. Стратегічні напрями модернізації освіти і науки України / І. Жовта // Освіта України. – 2004. – № 41. – С. 4–5.
2. Сікорський П. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. Альтернативний проект / П. Сікорський // Освіта. – 2001. – 26 верес.–3 жовт. – С. 4–5.
3. Юр'єва К. Національні та етнічні цінності освіти / К. Юр'єва. – Х. : Видавнича група «Основа», 2005. – С. 85–91.

К. соц. н., доц. Бержанір Анатолій Леонідович

Уманський державний педагогічний університет імені П. Тичини, Україна

**НАПРЯМИ СПІВПРАЦІ ДЕРЖАВИ ТА БІЗНЕСУ
У РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Важливе місце у стратегії розвитку є інновації як одна із найважливіших складових економічної політики країни. Інноваційне оновлення та поширення інноваційного людського капіталу повинні стати ключовим чинником забезпечення добробуту і запорукою успішного розвитку держави.

З початком ліберальних реформ намітилася тенденція до зниження ролі держави в економіці. Тому виникла потреба в переході до економіки знань і високих технологій, що викликало інтерес до розвитку взаємовигідного партнерства держави і бізнесу, до визнання його необхідним елементом державної політики та одним з найефективніших інструментів інноваційного розвитку, ефективність якого доведена розвинутими країнами.

У сучасному розумінні партнерство держави і бізнесу функціонує у формі інституційного та організаційного альянсу між державою і приватними компаніями, банками, міжнародними фінансовими організаціями та іншими інститутами з метою реалізації суспільно значущих проектів. Завдання розвитку такої взаємодії може бути успішно вирішено не тільки за рахунок ефективної взаємодії влади та бізнесу, але й за умови активної участі в інвестиційному процесі інститутів розвитку, проектно-конструкторських організацій, фінансових структур, в тому числі і міжнародних.

Найпростіша модель, що описує взаємодію держави і бізнесу в інноваційному процесі, зводиться до розподілу ролей: роль приватного сектора полягає в розробці технологій на основі власних досліджень і в ринковому освоенні інновацій, а роль держави – у сприянні виробництву фундаментального знання і комплексу технологій стратегічного характеру, а також в створенні інфраструктури і сприятливих інституційних умов для інноваційної діяльності приватних компаній. Необхідне оптимальне співвідношення між державними заходами регулювання інноваційної сфери і ринковими, а також ефективні форми їх взаємодії.

Існуючі масштаби державної присутності у науково-технічній діяльності зумовлюють необхідність відповідного державного регулювання процесів, що відбуваються в цій сфері. Основні напрями державного управління визначають відповідні пріоритетні напрями розвитку науки й техніки, забезпечують формування системи наукових організацій, здійснення міжгалузевої координації наукової або науково-технічної діяльності, розробку та реалізацію наукових і науково-технічних програм і проектів, розвиток форм інтеграції науки і виробництва, реалізацію досягнень науки і техніки [1, с. 16].

Стратегічне значення інноваційної сфери в її поєднанні із соціальною й економічною роллю в розвитку країни визначає необхідність державної участі для забезпечення взаємодії наукового й бізнес-середовища, створення інноваційних продуктів, що відповідають сучасним вимогам внутрішнього й глобального ринків.

Мотивація участі в партнерстві приватних компаній, як правило, обумовлена новими можливостями для розвитку інноваційного бізнесу:

- забезпеченням доступу до державного фінансування, результатів досліджень і розробок державного сектора і його інфраструктури, а також до інформації й устаткування;
- усуненням обмежень для інноваційної діяльності підприємств (ресурсні обмеження, фактор часу, монополістичні обмеження поширення інновацій);
- розширенням можливостей здійснення інновацій: від інноваційної ідеї до дослідного зразка.

Стимули до реалізації інноваційних проектів приватним сектором: можливість одержання інноваційного надприбутку; погрози втрати ринку, витиснення

з ринку більш успішними конкурентами тощо. Таким чином, інноваційний потенціал приватного сектора економіки для свого розвитку потребує партнерської взаємодії підприємців з державою [2, с. 109].

Зв'язок науки і виробництва має бути спрямований на формування конкурентоспроможного національного сектора досліджень і розробок, що забезпечують перехід економіки на інноваційний шлях, вихід на новий рівень інноваційного розвитку. Це може бути досягнуто тільки за рахунок зростання приватних інвестицій у розвиток національної інноваційної системи. Головним замовником наукових досліджень в ринковій економіці повинні бути підприємці, які мають економічну мотивацію у впровадженні інновацій.

Для підвищення рівня залучення капіталу до фінансування науки необхідно, передусім, впровадити обґрутовану систему заходів стимулювання приватних інвестицій, зокрема шляхом створення податкових пільг як для інвесторів, що фінансують науково-дослідні розробки, так і для компаній, які впроваджують новітні вітчизняні технології.

Таким чином, партнерство приватного і державного секторів економіки має стати ключовим компонентом нової інноваційної політики, оскільки за правильної організації забезпечує отримання переваг від капіталовкладень у наукові дослідження, створюючи сприятливі передумови для сталого інноваційного розвитку, що є стратегічним чинником економічного зростання країни. Розвиток взаємодії бізнесу і держави в інноваційній сфері є одним з важливих умов формування ефективної економічної політики, підвищення інноваційної активності, розвитку економічної та соціальної інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Єрмілов С. Ф. Формування механізмів державно-приватного партнерства в науково-інноваційній сфері України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 : «Механізми державного управління» / С. Ф. Єрмілов. – Запоріжжя, 2012. – 21 с.
2. Папп Н. В. Інструменти державно-приватного / Н. В. Папп // Статій розвиток економіки. – 2010. – № 2. – С. 109–114.

К. е. н., доц. Більська Ольга Володимирівна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ І ЇХ РОЛЬ В РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Українське суспільство переживає вже два двадцять три роки поспіль трансформаційні перетворення, пов'язаних з формуванням базових підвалин господарювання з ринковим механізмом забезпечення активізації економічної діяльності і зростанням на їх основі матеріального добробуту громадян. Проте здійснювані реформаційні заходи не призвели не тільки до покращення життєвого рівня населення, а, навпаки, у більшій мірі пов'язуються з соціальними втратами. Необхідність посилення соціальної орієнтації змушує шукати нові інструменти забезпечення цивілізаційного розвитку. У такому контексті особливу значимість набуває переорієнтація вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку.

В цілому інновації та процеси інновування як основне наповнення цієї моделі забезпечення суспільного поступу, не є новими категоріями для науки. Проте сучасні умови, в яких здійснюється соціальна конверсія економіки, ставлять ряд питань щодо зміни уявлення про зміст, природу, спрямованість і масштаби охоплення перетвореннями цією категорією.

Справа у тому, що досить тривалий час з інноваціями пов'язували виключно розробку, створення і розповсюдження нових видів виробів, технологій, форм організації виробництва тощо. За складеними підходами інновація тлумачиться як процес створення, розповсюдження й використання нововведення, яке сприяє розвитку та підвищенню ефективності роботи суб'єктів господарювання [1, с. 14].

Вивчення ж реалій розвитку країн світової спільноти, які торують шлях соціалізації економіки, приводять до висновку, що інноваційне середовище формується у більшій мірі під впливом і завдяки соціальним інноваціям, а не сутто технічним. Мова йде про перебір соціальними цінностями на себе принципово значущої для суспільства регулятивної функції.

На теоретичному рівні соціальні інновації в основному визначають як нововведення у соціальній сфері. Так, аспірантка Сумського державного університету Н. Летуновська вважає соціальні інновації процесом «...виникнення нових методів та технологій, форм соціальних відносин, які сприяють покращенню ефективності суспільної соціальної політики» [2, с. 1]. У одному з електронних словників вони тлумачаться як «...різновид інновацій за сферою застосування...що спрямовані на поліпшення умов праці, вирішення проблем охорони здоров'я, освіти, культури» [3]. Співробітник Харківського національного університету імені В. Каразіна Є. Кучко кваліфікує соціальними ті інновації, які спрямовані на «...поліпшення якості життя населення та стимулювання соціальної динаміки» [4, с. 28].

Майже аналогічний підхід щодо визначення соціальних інновацій є характерним і для зарубіжних вчених. Зокрема, російський соціолог М. Басов пропонує сприймати «соціальні інновації» як «...нововведення в соціальній сфері, що сприяють вирішенню суперечностей, які виникають за умов неоднорідного та нестабільного суспільного розвитку» [5, с. 187]. Дослідниця зі Словенії Д. Завіршек підходить до визначення змісту соціальних інновацій як «...нововведень у соціальній роботі...» спроможних «...через перетворення певних соціальних реалій викликати зміни у відносинах влади та розподілі ресурсів» [6, с. 14]. Існує ще достатній шерег формул «соціальних інновацій», але вони з деякими не суттєвими змінами копіюють приведені визначення.

На наш погляд, сфера впровадження соціальних інновацій не обмежуються сутто соціальною інфраструктурою, а розповсюджується і на виробничий і інші сектори економіки. У цьому контексті взагалі складається ситуація, коли адекватне осмислення того чи іншого поняття, виходячи зі складеної об'єктивної реальності з неминучістю вимагає якісної зміни дослідницького підходу, залучення принципово нових знань, які б відзначалися парадигмальним характером. За нашим твердим переконанням, сутність «соціальних інновацій» неможливо зрозуміти без урахування логіки і змісту трансформаційних перетворень відповідно прийнятій національної концепції розбудови держави з домінуванням

у ній сфери соціальних відносин. При цьому ми входимо з того, що соціалізаційні процеси обов'язково породжують в часі і просторі нові специфічні моделі й зразки соціального облаштування суспільства, які за своїми характеритиками не вкладаються в відомі на сьогодні формули соціальних інновацій, в силу чого в проектні рішення соціального спрямування закладаються принципові помилки та втрачається потенційно можливий ефект і знижується їх ефективність.

Не потрібно доказів на предмет того, що кожна з країн, що здійснює соціалізацію економіки, вирізняється складом і структурою компонентів, які забезпечують соціальність, формує і реалізує соціальну політику за власною схемою і змістовним наповненням в економічно можливих для них межах. Це ствердження не викличе особливих заперечень. Дійсно, в кожній з країн, навіть із порівняно високим рівнем розвитку, концентрується тільки властивий їм набір проблем, які можна і слід вирішити на базі соціальності. Виходячи з цього надзвичайно важливого методологічного застереження, слід формалізувати й окреслити уявлення щодо сутності та особливостей реалізації соціальною державою «соціальності» в ринковому просторі України. За сучасними мірками соціальність постає в іпостасі як процесу, так і результату гетерогенних відносин між людьми в ході діяльного спілкування і спрямованих на зменшення неприйнятної асиметрії у їх доходах. Науковцями, які розробляли проблему соціальних інновацій у тому числі і українськими була викинута з розгляду ланка, яка опосередковувала ці спільні дії. Ми маємо на увазі проблему суперечностей чи відмінностей у доходах та питання їх зменшення або усунення.

Ми стоймо на позиціях того, що наукова категорія «соціальні інновації» відтворює відносини між суб'єктами економіки з приводу проектування і впровадження інновацій у різні сфери національної економіки, які потенційно спроможні змінити на краще відповідно цивілізаційним стандартам соціальність у суспільстві.

Соціальні інновації як джерельне ядро інноваційної економіки утвірджуються на національних теренах в перехідний період у відповідності з тим, що суб'єктом соціальних змін в процесі їх альтернативного конструювання приймаються за його матеріальну мету. У цьому ракурсі соціальні інновації слід розглядати як драйвер нового формату інноваційної економіки і перспективною науковою течією здатною змінити канонічні уявлення про інноваційні процеси в трансформаційній економіці. Завдання системи управління за такого їх сприйняття полягає в максимальному можливому задіяні потенціалу усіх відомих детермінант забезпечення соціальності. Процес упорядкування та організації процесу соціального інновування за певними правилами та нормами сприятиме, на наш погляд, породженню відносно самостійних і до того ж незалежних від індивідів форм суспільної інтеграції і регулювання відносин між індивідами та їх колективними поєднаннями. І на цьому шляху модернізації механізму конструювання соціальних інновацій можна передбачити гаму суперечностей з приводу усунення розходження бажаних і реальних умов суспільного життя, які потрібно встановити, ідентифікувати та виокремити ядра і сфери впливу.

Список використаних джерел:

1. Инновационный менеджмент : учебник / С. Д. Ильенкова и др. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 328 с.

2. Летуновська Н. Є. Роль соціальних інновацій у діяльності вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / Н. Є. Летуновська. – Режим доступу : <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/31164/1/letynovska.pdf>
3. Словарь инновационных терминов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pfoperm.ru/Dictionary.asp?s12>
4. Кучко Е. Е. Социальные инновации: подходы к определению и классификации / Е. Е. Кучко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2011. – № 941. – С. 27–33.
5. Басов Н. В. Инновация как фактор социальной самоорганизации: процессуально-пространственное моделирование / Н. В. Басов // Журнал социологии и социальной антропологии. – 2008. – Т. XI. – № 4. – С. 185–203.
6. Zaviršek D. Social Innovations. A New Paradigm in Central European Social Work // Perspectives in Social Work. – 1995. – September. – Vol. 1. – S. 145–148.

**К. е. н., доц. Бикова Вероніка Григорівна,
Буштрук Артем Геннадійович**

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

**РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

Процеси економічної глобалізації, формування економіки знань, підвищення значущості інновацій як конкурентної переваги країн визначає зростаючу увагу до інноваційних систем, інтегрованих в міжнародну інноваційну сферу. Технологічне співробітництво й обмін знаннями все більше глобалізується завдяки розробці і впровадженню нових бізнес-моделей, нових стратегій управління, підвищенню рівня освіти населення, збільшенню масштабів мобільності висококваліфікованих спеціалістів, розвитку глобальних інноваційних мереж [2].

Глобалізація економічних процесів призводить до інтеграції складових національної інноваційної системи (НІС) у світогосподарські процеси і в зв'язку з цим певну уніфікацію і стандартизацію окремих етапів й елементів інноваційного процесу, їх трансформацію з урахуванням вимог іноземних ринків. Розбіжності в темпах, визначальних факторах й умовах інноваційного розвитку країн (представлені в рейтингових оцінках СЕФ, BCG, INSEAD, а також конкретних ресурсних і результатуючих показниках інноваційної діяльності) дозволяють виділити декілька видів їх інноваційної позиції:

1) інноваційне лідерство (США, Японія, ЄС й ін.), характеризується високими показниками інноваційного потенціалу і результатів функціонування інноваційних систем цих країн;

2) інноваційне запозичення й адаптація (Китай, Індонезія, Індія, Бразилія), характеризується помірними показниками інноваційного потенціалу і високими показниками інноваційного результату;

3) інноваційна модернізація (Україна, Росія, країни СНД й ін.): високий інноваційний потенціал – низький інноваційний результат;

4) інноваційна відсталість (найменш розвинені країни): низькі показники інноваційного потенціалу і кінцевого результату.

На сучасному етапі інноваційне середовище глобальної економічної системи характеризується рядом тенденцій: зростання активності державних структур на різних стадіях інноваційного процесу, зростання науковоємності ВВП як в розвинених, так і в країнах, що розвиваються, ускладнення процесів інтернаціоналізації НДВКР, розвиток національних і міжнародних інноваційних мереж. Слід відзначити і зростання ролі регіональних інноваційних систем країн. В той час як різні види інновацій можуть бути впроваджені в компаніях і організаціях незалежно від їх географічного положення, наукові дослідження і розробки, які формують основу інновацій, як правило, географічно прив'язані. Різноманіття соціально-економічних умов розвитку регіонів країни визначає «точковість» розвитку інноваційних процесів, локалізацію їх в найбільш підготовлених суб'єктах. По мірі активізації інноваційного процесу в регіоні формується мережа інноваційних центрів, на базі якої ускладняються і розвиваються взаємозв'язки між регіонами і в кінцевому підсумку зростає результативність національної інноваційної системи.

В числі найважливіших напрямів впливу глобалізації на НІС можуть бути названі інтернаціоналізація наукових досліджень й інновацій; мережева взаємодія; інноваційне співробітництво. Одним з проявів інтернаціоналізації інновацій виступає створення глобальних інноваційних мереж. Мережеві взаємовідносини формуються як всередині компаній, так і між ними. Глобальні інноваційні мережі впливають на національну і регіональну інноваційні системи і часто представляють собою «вузли», що пов'язують регіональні / національні системи інновацій по всьому світу і відповідно різних суб'єктів науково-технологічної діяльності: старт-апи, університети і науково-дослідницькі інститути, дослідники, інноваційні посередники й урядові установи. За допомогою розподільчої функції інноваційних мереж ТНК прагнуть максимізувати передачу інновацій і знань, що знаходяться в національних інноваційних системах. Емпіричні дані показують, що міжнародні операції НДВКР (англ. Research and Development, R&D), які включають інтеграцію в національні інноваційні мережі в приймаючих країнах, в цілому позитивно впливають на конкурентоспроможність операцій компаній в їх рідній країні в силу існування зворотної передачі технологій.

Співробітництво в рамках інноваційних мереж не обмежується лише науковими взаємозв'язками, але й стосується встановлення тісних зв'язків з найбільш передовими споживачами інноваційної продукції, впровадження на найбільш перспективні ринки інноваційної продукції. Разом з тим участь компаній в інноваційних мережах пов'язана з додатковими витратами на управління взаємовідносинами з іноземними партнерами, характеризується нестачею контролю, надмірною залежністю від контрагентів, поведінка яких може бути орієнтована на захист виключно власних інтересів.

Ефективність інноваційних систем в сучасних умовах багато в чому залежить від різних форм співробітництва між суб'єктами інноваційного процесу, в числі яких – держава. Якість державного управління, результативність мір інноваційної і науково-технічної політики, механізм державного управління інноваційною сферою – все це впливає не лише на національну концепцію інноваційного розвитку, але й на інтеграцію НІС в глобальну інноватику, стратегію зовнішньоекономічного позиціонування країни.

Список використаних джерел:

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (проект) [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Львівського центру науково-технічної і економічної інформації (укр. мовою). – Режим доступу : <http://cstei.lviv.ua/ua/item/44>
2. Ратнер С. В. Методологические проблемы развития конкурентоспособных научно-инновационных сетей: организационно-экономическое и инструментальное обеспечение : монография / С. В. Ратнер. – Ростов-н/Д : изд-во ЮНЦ РАН, 2009. – 208 с.

Д. э. н., проф. Бурдули Вахтанг Шалвович,

д. э. н., проф. Абесадзе Рамаз Борисович

Институт экономики имени Паата Гугушвили

Тбилисского государственного университета

имени Иванэ Джавахишвили, Грузия

НЕОИНДУСТРИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ

И ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

В последнее время в экономической литературе и в практике государственного управления широко применяется термин «инновационная экономика» (например, в РФ принятая государственная программа «Экономическое развитие и инновационная экономика»). В этой связи необходимо проследить соотношение понятий «глобализация» и «неоиндустриальное развитие» с термином «инновационная экономика».

Как термин «постиндустриальное развитие» адекватно не охватывает полностью происходящие изменения в экономике и, поэтому, как мы доказали в [12], более целесообразно к современной экономике применять более ранний термин Дж. Гелбрейта «неоиндустриальное развитие», так и ныне широко применяемые термины «новая экономика» и «экономика знаний» не охватывают полностью событий, происходящих в инновационной деятельности.

Хотя термин «инновационная экономика» относительно новый, но экономики инновационного характера существовали и ранее, а степень «инновационности» экономики резко увеличивалась в отдельные периоды и в отдельных странах (например, в период промышленной революции сначала в Англии, а затем и в ряде других стран). Этапы таких всплесков инновационного развития хорошо охарактеризованы у С. Глазьева [4; 5] (хотя он и редко пользуется термином «инновационное развитие»). Как известно, механизм инновационного развития в период 80-ых годов, за исключением ВПК СССР, был фактически разрушен, что увеличивало технологическое отставание от развитых стран. Конечно же присутствовало множество элементов инновационной надстройки, например ГКНТ, академические и ведомственные отраслевые институты, но их деятельность все более и более приобретала формально-бюрократический характер и все более и более переставала приносить реальные научные и практические результаты. В принципе не был воссоздан такой, присущий инновационной экономике, механизм в постсоветских странах и на протяжении всего посткоммунистического периода за исключением частных успехов отдельных фирм (не учитывая ВПК России). Поэтому в настоящее время в постсоветских странах имеются серьезные императивы, устремления создать современные механизмы иннова-

ционного развития, т. е. современную инновационную экономику (такие механизмы на примере развитых стран частично охарактеризованы нами в статье [11]).

Наиболее признанная в настоящее время дефиниция глобализации, данная экспертами международного валютного фонда, как «растущей экономической взаимозависимости стран всего мира в результате возрастающего объема и разнообразия трансграничных потоков товаров, услуг и капитала, а также все более быстрой и широкой диффузии технологий» [2], как раз позволяет установить взаимосвязь между понятиями «глобализация», «неоиндустриальное развитие» и «инновационная экономика».

И включает она как новые возникающие отрасли и технологии, так и диффузию новых (прежде всего ИТ) технологий во все традиционные отрасли. А последняя часть приведенного определения «все более быстрая и широкая диффузия технологий» как раз отражает взаимосвязь и в определенной мере взаимовмещение понятий «глобализация» и «инновационная экономика».

Что касается «инновационной экономики», то существуют различные ее дефиниции, причем все удачные дефиниции прямо или косвенно связаны с понятием глобализация.

На наш взгляд, определение инновационной экономики (с использованием позитивных моментов определений А. Юданова [10, с. 218; 10] и Википедии [3]) должно быть следующим:

Национальная инновационная экономика, это, во-первых, тип экономики, основанный на потоке заимствованных и основанных на собственных разработках инноваций, на постоянном технологическом совершенствовании, на производстве и экспорте высокотехнологичной продукции (в том числе и производственных технологий) с очень высокой добавленной стоимостью.

Во-вторых, это экономика, в которой созданы и функционируют надежные государственные (система государственных координирующих и научно-исследовательских организаций, система инструментов государственной координации) и корпоративные (корпоративные и межкорпоративные, в том числе межгосударственные, структуры, обеспечивающие разработку и внедрение инноваций) механизмы, обеспечивающие инновации.

В-третьих, экономика, в которой: а) создаются и успешно внедряются простейшие и эффективные инновации, базирующиеся на старом знании; б) не создается новое знание, но заимствуются инновации, построенные на нем.

В-четвертых, неоиндустриальная инновационная экономика может быть построена: а) на основе создаваемых в стране новых знаниях; б) на предоставляемом возможностями глобализации заимствовании новых (современных) производственных технологий.

В-пятых, рациональным вариантом является разумное сочетание: а) заимствованных и собственных разработок (с учетом возможностей малой страны), построенных как на приобретенных (или завезенных ТНК) за рубежом, так и на созданных в стране новых знаниях; инновационное развитие (или реанимация на инновационной основе) необходимых (приоритетных) традиционных отраслей и ускоренный рост нескольких выбранных (исходя из возможностей малой страны и возможностей экспорта производимой продукции) отраслей, находящихся на острие НТП, являющихся на современном этапе приоритетными или критическими.

Такое определение явно или неявно (например, через слова «экспорт технологий», «заимствование») констатирует взаимосвязь и взаимозависимость современной национальной инновационной экономики с факторами глобализации.

Таким образом, можно сказать, что глобализация, неоиндустриальное развитие и инновационная экономика – «это процессы становления нового мирового хозяйственного контура, взаимосвязанные и взаимодополняющие процессы» [2], в которые должна адекватно вписаться экономика малой страны, в частности, Грузии.

Чтобы вписаться в процессы глобализации в стране, в частности, должна произойти активизация инновационной деятельности, расшириться направления инновационной деятельности. В малой стране, естественно, особо значительное место должны занять заимствованные инновации, хотя и роль собственного инновационного и научно-исследовательского сектора при этом увеличивается, причем и в целях освоения заимствованных технологий.

Теперь отметим важнейшие характеристики, в которых должна развиваться национальная неоиндустриальная инновационная экономика в условиях глобализации.

1. Важнейшим из факторов глобализации, способствующих становлению национальной неоиндустриальной инновационной экономики является расширение международного обмена технологиями. В этой связи достаточно большую роль играют прямые иностранные инвестиции, но предпочтение при этом необходимо отдавать тем, которые обеспечивают приток инновационных технологий. За последние двадцать-тридцать лет во многих развитых странах в инвестировании более, чем на порядок возросла роль институциональных инвесторов (например, пенсионных фондов) и инвестиционных фондов, которые активно направляют инвестиции в новые технологии и на инновационную деятельность. В Грузии о создании пенсионного фонда говорить пока рано, но в производственном инвестировании большую роль должен сыграть созданный с учетом современного опыта развитых стран фонд соинвестирования [9]. В декабре 2013 года в Грузии создан «Суверенный фонд Грузии», который будет содействовать «инвестициям в прибыльные проекты» [7]. Кроме того, государство должно создать систему координации, чтобы побудить бизнес увеличивать расходы на инновации и сделать его восприимчивым к инновациям.

2. Важным фактором глобализации является также то, что «в международной торговле опережающими темпами увеличивается торговля услугами, технологиями, объектами интеллектуальной собственности» [2] – тем, что определяет содержание современной неоиндустриальной инновационной экономики. Также, в условиях глобализации быстро расширяется «торговля лицензиями на инновационные технологии и производство инновационных товаров» [8] и бизнес-кругам Грузии необходимо активно включиться в процесс их приобретения и использования.

3. Усиление глобальной конкуренции вызывает необходимость активизации инновационной деятельности и обеспечения на этой основе эффективных технологических и отраслевых структурных сдвигов, достижения структурного эффекта как за счет опережающего роста как признанных в данной стране

приоритетными высокотехнологических отраслей экономики, так и других приоритетных отраслей, появления новых видов деятельности.

4. В современной экономике все большую роль играют сетевые структуры, на что и мы обращали внимание в своих работах (см., напр., [1]). Очень удачно роль сетевых структур в современной экономике, так сказать, квинтэссенция роли сетевых структур и сетевых взаимосвязей инновационной экономики в условиях глобализации сформулирована в [2]. Поэтому, мы приводим эту, можно сказать, развернутую дефиницию без комментариев: «В современной экономике сетевые «взаимосвязи играют системообразующую роль, оказывая прямое воздействие на **развитие инновационной деятельности**, сама возможность которой определяется совокупностью прямых и обратных связей между различными **стадиями инновационного цикла**, производителями и потребителями знаний, фирмами, рынком, государством в пределах национальных границ и, во все большей степени, в глобальном масштабе. Эффективность **инновационного развития** ... зависит не только от того, насколько эффективна деятельность самостоятельных экономических агентов (фирм, научных организаций, вузов и т. д.), но и от того, как они взаимодействуют друг с другом, как взаимодействуют система знаний и их использование» [2].

Важное значение имеет использование в процессе неоиндустриального инновационного развития факторов регионализации (межстрановой). Регионализация является одним из направлений развития современной глобализации и охватывает, как известно, группу стран, создающих объединения, союзы и т. д., в рамках которых «имеет место большая или меньшая либерализация торговли, ценообразования, движения капиталов, миграции трудовых ресурсов» [2].

Без участия в таких региональных объединениях, где для участвующих стран устанавливаются определенные преференции, трудно построить конкурентоспособную в глобальном и региональном масштабах экономику, т. к. удельные затраты на технологическое инновационное развитие в стране будут выше, чем в странах, имеющих преференции. Поэтому, с точки зрения инновационного строительства очень важно, что Грузии удалось достичь соглашения с ЕС о принятии в нее ассоциированным членом. В то же время у Грузии есть много общих проблем в области инновационного строительства с постсоветскими странами (как правило, там низка доля высокотехнологичных производств (даже в России) в совокупном продукте, во всех этих странах чрезмерно низка доля отраслей легкой промышленности и т. д.). Так, в этой связи Р. С. Гринберг отмечает, что «необходимо (имеется ввиду, что в пределах Таможенного союза) инициировать совместную программу реструктуризации и диверсификации собственных экономик, используя оставшиеся заделы советского научно-технического потенциала» [6, с. 28]. По понятным обстоятельствам (Грузия взяла курс на ассоциацию с ЕС; оккупация Россией грузинских территорий; сгон с оккупированных территорий автохтонного первородного грузинского населения) Грузия не может участвовать в Таможенном союзе. Но правительством Грузии взят курс на смягчение напряженности в отношениях с РФ и возобновления экономических связей. В этих условиях предприниматели страны могут включиться в совместные со странами СНГ инновационные технологические проекты по реанимации на новой технологической базе высокотехнологических

производств, производств легкой промышленности и т. д. в рамках участия в современных сетевых структурах (с участием научно-исследовательских, проектных, внедренческих организаций, инвесторов, производств, подлежащих технологическому обновлению или реанимации, и т. д.).

Встраивание страны в глобализационные процессы позволит ускорить становление в ней экономики инновационного типа с развитыми сетевыми взаимосвязями, которая обеспечит получение структурного эффекта в процессе технологических сдвигов за счет инноваций и активное участие в глобальной конкуренции.

Список использованных источников:

1. Абесадзе Р. Сетевая экономика и основные направления ее формирования в Грузии. В кн.: SPOŁECZEŃSTWO SIECI. GOSPODARKA SIECIOWA W EUROPIE ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ. T.1: "WYDAWNICTWO KUL". – Lublin, 2011. – С. 186–191.
2. Базылев Н. И. Глобализация и «новая экономика» (соотношение понятий). – Проблемы современной экономики [Электронный ресурс] / Н. И. Базылев, Н. В. Соболева // Евразийский международный научно-аналитический журнал. – 2005. – № 1/2(13/14). – Режим доступа : <http://www.m-economy.ru/art/php?nArtid=666>
3. Википедия-интернет: определения: «новая экономика», «экономика знаний», «инновационная экономика».
4. Глазьев С. Ю. Возможности и ограничения технико-экономического развития России в условиях структурных изменения в мировой экономике [Электронный ресурс] / С. Ю. Глазьев. – Режим доступа : <http://www.spkurdyumov.narod.ru/glaziev/htm>
5. Глазьев С. Ю. Мировой экономический кризис как процесс смены технологических укладов / С. Ю. Глазьев // Вопросы экономики. – 2009. – №3.
6. Гринберг Р. С. Контуры новой экономики и шансы евразийской интеграции / Р. С. Гринберг : Proceedings of Materials of International Scientific-practical Conference Dedicated to the 90-th Birth Anniversary of Professor George Papava: Actual Problems of Economies of Post-Communist Countries at Current Stage (28–29 June, 2013). – Tbilisi, 2013.
7. Правительство создает «Суверенный фонд Грузии» (на груз. яз.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.interpressnews.ge/ge/politika/264584-mthavroba-qsaqartvelos-suverenul-fonds-qmnis.htm>
8. Сербиновский Б. Ю. О содержании терминов «инновационная экономика», «новая экономика» и «экономика знаний» [Электронный ресурс] / Б. Ю. Сербиновский, А. С. Захарова // Научный журнал КубГАУ. – 2010. – № 61(07). – Режим доступа : <http://ej/kubargo.ru/2010/07/pdf/11/pdf>
9. Фонд соинвестирования. Профинансируем все хорошие проекты 07-10-2013. В стране будут осуществлены прямые инвестиции в объеме 6 млрд. долларов (Е. Тухиашвили) (на груз. яз.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kvirispalitra.ge/economic/18928-thanainvestirebis-fondi-yvela-karg-proeqts-davafinansebt.html>
10. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика / А. Ю. Юданов. – М. : Акалис, 1996.
11. Abesadze R. Innovative Activities and Their Coordination under Advancing Globalization / R. Abesadze, V. Burduli // The Caucasus & Globalization (Journal of Social, Political and Economic Studies). – 2009. – Vol. 3, Issue 4. – CA&CC Press. SWEDEN.
12. Burduli V. Sectoral, Technological and Institutional-Organization Structures of the Georgian Economy: Development Issues in the Context of Globalization / V. Burduli, R. Abesadze // The Caucasus & Globalization (Journal of Social, Political and Economic Studies). – 2013. Vol. 7., Issue 1 –2. – CA&CC Press. SWEDEN.

Віштак Ганна Вікторівна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВУГІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Найрозвиненішою галуззю паливної промисловості України є вугільна. Частка вугілля в паливно-енергетичному балансі України складає 69%, що є одним з найвищих показників у світі. Вугільна галузь, на сьогоднішній день, є досить проблемною: з одного боку, виступає одним з основних джерел забезпечення національної економіки власними енергоресурсами, та з іншого – являється недостатньо конкурентоспроможною, що спричинено складними умовами розробок родовищ, невисоким технічним рівнем гірничодобувних підприємств, складнощами з використанням вугільної продукції на підприємствах, потребою у значній підтримці з боку держави [1].

Виникає своєрідний парадокс: за достатніх запасів цього виду палива – наявна висока залежність національної продукції від імпортованих паливно-енергетичних ресурсів. Останнім часом набуває поширення ідея перетворення вітчизняної вугільної галузі на основне джерело енергоносіїв для національної економіки під гаслом: «Вітчизняне вугілля замість імпортного газу» [1]. Однак, є безліч ускладнень для втілення цього в життя. Сьогодні вугільна промисловість являється нестабільною та слабкою складовою економічної безпеки держави, що обумовлює необхідність створення та запровадження в дію інноваційних механізмів та перетворень з метою перетворення енергетичної галузі в сучасну економічно ефективну ланку господарства.

Недержавний сектор вугільної промисловості, завдяки більш сприятливим природним умовам, більш високому рівню менеджменту та прихильністю до інновацій, своєчасному і достатньому за обсягами інвестуванню, функціонує з позитивною динамікою основних показників. В державному секторі більшість підприємств існує тільки за рахунок дотацій з бюджету на покриття поточних збитків і підтримання виробничих потужностей, в ньому вагому частку складають дрібні та малопотужні шахти зі складними гірничо-геологічними умовами, застарілим обладнанням. Через обмеженість обсягів і недосконалість механізмів субсидування цей сектор вже тривалий час перебуває у важкому фінансово-економічному стані [1].

Виділяють такі пріоритетні стратегічні напрямки інноваційного розвитку вугільної промисловості в Україні:

- кардинальне технологічне оновлення виробництва;
- за участю держави покращити фінансові можливості реконструкції шахт на базі створення ринкових умов і підвищення їх економічної самостійності;
- створення дієвих правових механізмів для залучення недержавних інвестицій у розвиток галузі та адаптація вугледобувних підприємств до ринкових умов господарювання;
- структурні перетворення у галузі, застосування нових методів управління, введення в дію заходів ресурсозбереження та моніторингу витрат;

- впровадження наукової складової та нарощення і ефективне використання ресурсного забезпечення інноваційного розвитку національної економіки, насамперед інвестиційних ресурсів [2].

В Україні вже закладено фундамент роботи в цьому напрямку: Енергетична стратегія України до 2030 р. (діє з 2006 по 2030 роки, включає три етапи) [3], проект Державної цільової економічної програми «Українське вугілля» на 2010-2015 рр. [4], за цими документами заплановано здійснення технічного переоснащення перспективних шахт новим високопродуктивним і надійним устаткуванням, ресурс якого у 2-3 рази має перевищувати нинішній.

Фінансове забезпечення досліджень в цій галузі, створення принципово нових технологій має здійснюватися шляхом державно-приватного партнерства, формування спільних інноваційних (у тому числі венчурних) фондів із пайовою участю держави і бізнесу.

Загальне інституціональне середовище та механізми забезпечення інноваційного розвитку вугільної промисловості представлено на рис.1.

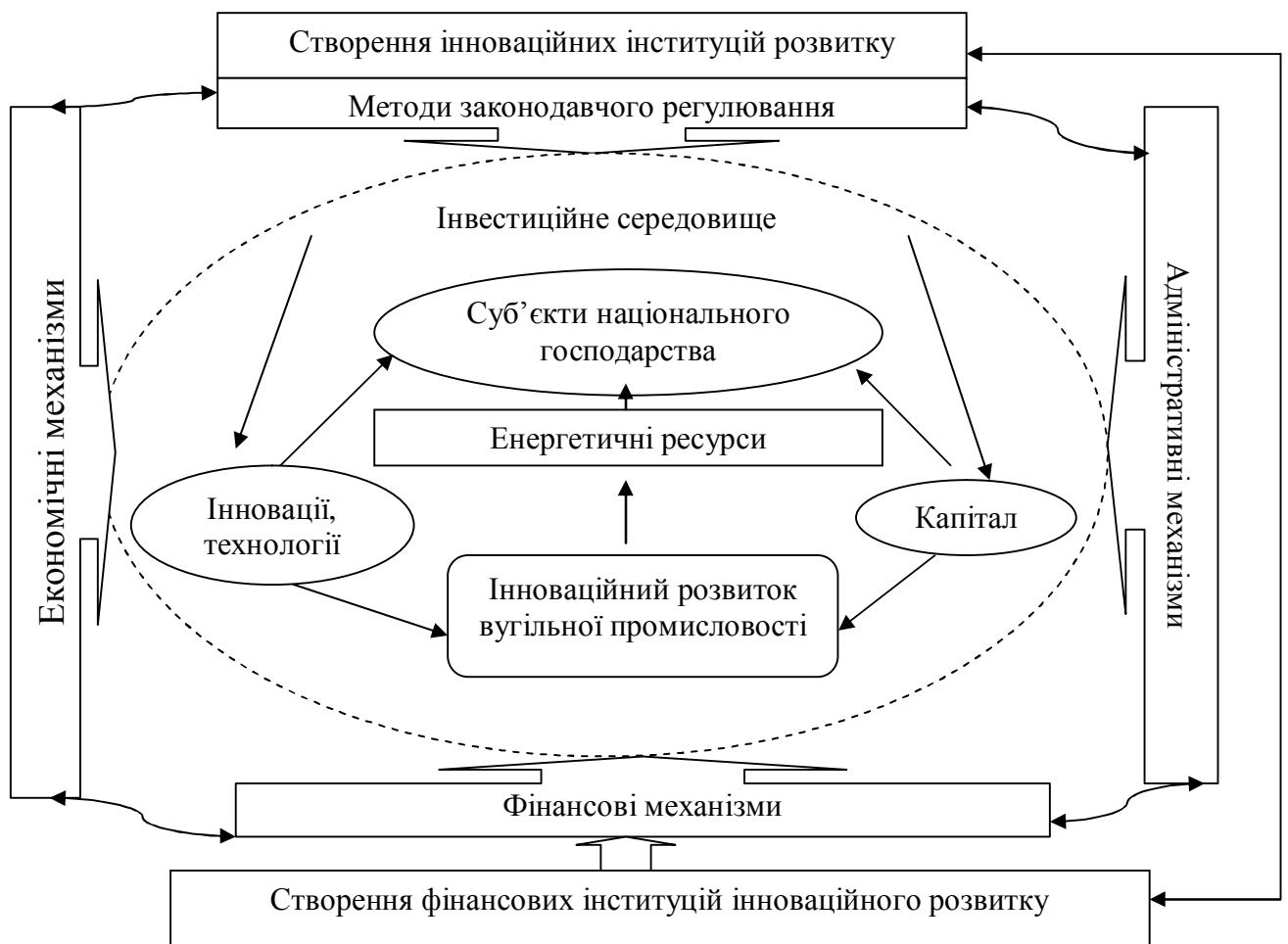

Рис. 1. Механізми забезпечення інноваційного розвитку вугільної галузі [2]

Отже, подальший розвиток вугільної галузі в Україні знаходиться у залежності від необхідності в техніко-технологічній модернізації галузі та її реформування за допомогою використання інноваційних підходів.

Список використаних джерел:

1. Амоша О. І. Стан, основні проблеми і перспективи вугільної промисловості України : наук. доп. / О. І. Амоша, Л. Л. Стариченко, Д. Ю. Череватський ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2013. – С. 27–29.
2. Пшенична В. П. Стратегічні напрями інноваційного розвитку вугільної промисловості України / В. П. Пшенична // Ефективна економіка. – 2014. – №2.
3. Енергетична стратегія України на період до 2030 року: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 р. № 145-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>
4. Концепція реформування вугільної галузі: Схвалена розпорядженням Кабінету міністрів України від 14 травня 2008 року № 737-р // Офіційний вісник України. – 2008. – № 47. – 1244 с.

Гільорме Тетяна Вікторівна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Перед українською економікою стоїть важливе завдання – переход на інноваційний шлях розвитку, оскільки саме інновації є одним з провідних чинників сучасного соціально-економічного розвитку і технологічної модернізації виробництва. Працівник, який може створювати інновації, здатний використати свій потенціал для розвитку підприємства.

Значну роль в інноваційному розвитку грають сформовані у людини життєві установки, моделі поведінки, які або сприяють поширенню інновацій в економіці і громадському житті, або перешкоджають йому. Сприйнятливість чи несприйнятливість громадянського суспільства до інновацій на сучасному етапі в Україні визначається переважно соціальними чинниками (серед яких низький рівень і якість життя значної частини населення не сприяють розвитку інновацій).

Від того, як індивіди сприйматимуть те або інше нововведення (будь це нова ідея, новий виробничий механізм, або нова організація праці), багато в чому буде залежати швидкість (а іноді і сама можливість) поширення усього нового. Однією з важливих характеристик, сприяючих успіху інновацій, є інноваційна сприйнятливість. На наш погляд, можливо відокремити наступні якісні властивості персоналу підприємства, що визначають цю характеристику: відкритість новому досвіду, критичність мислення і здатність долати стереотипи в професійній діяльності.

Для розуміння цього явища необхідно позначити, що є феноменологія інновації. Це нова, нетрадиційна ситуація в професійній діяльності, що веде до змін і вимагає від людини поміняти звичні дії. Однією з важливих характеристик інноваційної особи є адекватна самооцінка. За звичай, вважають, що самооцінка є єдиною дефініцією, проте багато авторів виділяють в ній різні складові: окрім ситуаційної, ще і глобальну, індивідуальну і соціальну, а також розрізняють ситуативну самооцінку і постійно знижену. Іншими необхідними для інноваційної діяльності характеристиками, на наш погляд, являються готовність до активі-

зації дослідницької поведінки у відповідь на новизну стимулу, успадковане прагнення до пригноблення або повного припинення провідної діяльності і наполегливість. Індивіди з низьким «пошуком новизни» не бажають змін, порушень у неспішному рутинному ході свого життя і всіляко цьому чинять опір. Люди з високим «уникненням шкоди», як правило, заздалегідь сильно турбуються і гальмують свою діяльність завищеними, часто необґрутованими побоюваннями навіть в найбуденніших обставинах, уникають нових вражень із-за ризику фізичного або психологічного збитку, у них погана пристосуваність до змін і нововведень.

При цьому основними елементами «інноваційної політики підприємства» є: її носій (творча особистість), який має певну інноваційну ідею (ядро інновації) та проводить інноваційний експеримент (джерело інновації); споживач інновації (клієнт або група клієнтів) фізичні та юридичні особи (що отримують послуги зв'язку з певного напряму); а також інституції, що забезпечують впровадження інновацій у процес зв'язку (насамперед підприємства зв'язку).

Основними характерними рисами, що відображають її як специфічну категорію, є: цілеспрямовані зміни, які вносять у сферу отримання послуг зв'язку нові стабільні елементи (нововведення), що викликають її перехід з одного якісного стану до іншого (тобто не будь-які зміни в стані зв'язку є інновації, а лише ті, що пов'язані зі змінами цілей і результатів послуги (через її зміст) та зміну способів їх досягнення (через форми, характер та організацію надання, отримання зв'язку); наявність специфічних особливостей, що пов'язані зі соціально-психологічними та іншими аспектами діяльності носія та споживачів інновації у зв'язку; можливість ініціюватися інноваційних змін на будь-якому з рівнів надання послуг зв'язку (працівником, клієнтом, керівництвом підприємства зв'язку та інше); здійснення інноваційних змін в діяльності та мисленні всіх учасників інноваційного процесу; безперервність інноваційних процесів у сфері послуг зв'язку та спрямованість на постійне покращення існуючої системи; впровадження відповідних механізмів в управління якістю зв'язку задля забезпечення процесу постійного інноваційного оновлення сфери послуг зв'язку; забезпечення ефективності впровадження певної інновації, що у значній мірі залежить від рівня сприйнятливості до інноваційних змін самої системи (яка впроваджує інновацію) та наявністю в ній реальних можливостей здійснення (впровадження) інновації (тобто, реалізовуваності).

Інновація є результатом інноваційного процесу, який визначається як процес використання нововведення, що пов'язаний з його одержанням, відтворенням і реалізацією. При цьому, на нашу думку, «інноваційними процесами на підприємстві зв'язку» будуть процеси: пошук інноваційних ідей; створення (розробка) інноваційних продуктів в системах зв'язку та в системі послуг зв'язку; сприйняття працівниками підприємства, трудовим колективом, керівництвом організації та клієнтами (споживачами) (завдяки теоретичній, психологічній підготовці учасників); освоєння – засвоєння і застосування (впровадження в практику завдяки розробленню відповідних рекомендацій по створенню, наданню та отриманню зв'язку); поточне використання; оцінювання продуктивності й ефективності та подальше поширення (розповсюдження).

Список використаних джерел:

1. Гринько Т. В. Концепция адаптивного управления инновационным развитием промышленного предприятия / Т. В. Гринько // Економіка промисловості. – 2010. – № 4. – С. 113–119.
2. Багрова І. В. Удосконалення використання інноваційного потенціалу промислових підприємств на засадах урахування його властивостей / І. В. Багрова, Т. І. Тищенко // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 1(21). – С. 18–23.

Годованець Оксана Ярославівна

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ІНСТИТУTU СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Важливу роль у розвитку агропромислового комплексу України відіграє впровадження новітніх технологій та досягнень науково-технічного прогресу. Це потребує впровадження інновацій, адже саме вони є засобом підвищення ефективності виробництва, а також адаптації підприємств до змін соціального, економічного, політичного середовища.

Проблеми державного регулювання інноваційної діяльності в аграрній сфері економіки привертують увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників. Значний вклад щодо вивчення цих процесів внесли наступні вітчизняні вчені: В. Г. Андрійчук [1], С. І. Баран [2], Н.О. Долгошєя, Б. О. Сенів [4], В. Б. Смолінський та інші. Вони вважають, що саме від активності державної політики залежить інноваційний розвиток в аграрній сфері.

Підвищення ефективності інноваційної діяльності аграрних установ має особливе національне значення, адже саме тут сьогодні створюється майже третина валового внутрішнього продукту. Тому тільки на основі інноваційного розвитку можна радикально підвищити ефективність сільського господарства, конкурентоспроможність продовольчої продукції.

Метою роботи є дослідження проблем та необхідності активізації застосування інновацій в Інституті сільського господарства Карпатського регіону Національної академії аграрних наук (НААН) України та розроблення на цій основі відповідних пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності установи.

Україна має потенційні можливості для успішного проведення новаторської діяльності, але для цього необхідно виконати наступні заходи: забезпечити стабільну економічну, політичну ситуацію в країні, яка буде сприяти залученню інвестицій в агропромисловий комплекс; надати пільги сільськогосподарським підприємствам, які створюють інноваційний продукт; заохотити фінансово-кредитні установи надавати кредити установам агропромислового комплексу, які займаються інноваційною діяльністю, за низькими відсотковими ставками. Реалізація запропонованих заходів дозволить покращити процес виробництва, продуктивно використовувати внутрішній залучати зовнішні інвестиції в інноваційну діяльність [4].

Науковим забезпеченням розвитку галузей агропромислового комплексу в Україні займається НААН України. Учені різних дослідницьких і наукових

закладів аграрного профілю нині приділяють велику увагу розвитку і впровадженню у сільськогосподарське виробництво новітніх технологій. Так, науковці ІСГ Карпатського регіону НААН України розробили різні сорти зерна, зокрема: овес сорту Ант, Аркан, ярий ячмінь сорту Надія, Княжий, Бескид. Зернові характеризуються високою резистентністю до захворювань борошнистою росою, гельмінтоспорозом, карликовою іржею, летуючою стяжкою та стійкістю до вилягання. За рахунок цих інноваційних продуктів до інституту були поступленні великі надходження коштів (табл. 1).

Таблиця 1. Аналіз надходжень коштів, отриманих від інноваційної діяльності за 2009–2013 рр. в ІСГ Карпатського регіону [3]

Рік	Надходження коштів до спеціального фонду, всього, тис. грн.	з них:			
		надходження від інноваційної діяльності		в тому числі	
		сума, тис. грн.	% від загального обсягу власних надходжень	за ліцензійними угодами (роялті, паушальні угоди), тис. грн.	% від загального обсягу власних надходжень
2009	302,2	76,2	25,2	37,6	12,4
2010	120,5	25	20,7	22,2	18,4
2011	182,3	68,4	37,5	25,7	14,1
2012	646,5	241,4	37,3	30,3	4,7
2013	614	96,6	15,7	46,2	7,5

Аналізуючи надходження коштів від інноваційної діяльності в ІСГ найбільший дохід установа отримала в 2011 р. – 68,4 тис. грн., що становить 37,5% від загального обсягу надходжень до спеціального фонду, найменше – в 2013 р. – 96,6 тис. грн., що становить 15,7% від загального обсягу власних надходжень. Таке зниження зумовлене зменшенням продажів інноваційної продукції, скороченням фінансування, а також несприятливість кліматичних умов.

Отже, важливим чинником підвищення інноваційної діяльності є кредитування сільськогосподарського виробництва. Завдяки цьому можна покращити стан матеріально-технічної бази установи. На сьогодні сільськогосподарським товаровиробникам недоступні банківські кредити через високі відсоткові ставки. Отож, необхідно щоб держава впроваджувала пільгове кредитування наукових установ. Не менш важливим заходом є залучення інвесторів для подальшого впровадження інноваційних проектів.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств : підручник / В. Г. Андрійчук. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Баран С. І. Методи підвищення ефективності інноваційної діяльності в аграрному секторі / С. І. Баран // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – № 19. – С. 135–140.
3. Сенів Б. О. Проблеми та перспективи інноваційної діяльності в Україні / Б. О. Сенів // Українська наука: минуле, сучасне і майбутнє. – 2011. – № 16. – С. 237–247.
4. Щорічна і щоквартальна статистична інформація [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

К. е. н. Горощенко Вікторія Вікторівна

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Донецьк

МОДЕРНІЗАЦІЯ – УМОВА ПРИСКОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Об'єктивність та необхідність модернізації вітчизняної економіки зумовлені вимогами виживання в умовах зростаючого рівня конкуренції та технологічного випередження окремих країн, які обрали інноваційний шлях розвитку. Саме модернізація економіки, заснована на формуванні високотехнологічних ресурсів у промисловості, реалізації сучасних систем управління промисловістю та ефективному застосуванню у господарчий обіг інноваційних розробок, дозволяє забезпечити економічне зростання в умовах інноваційної економіки.

Проте, прискорення модернізації промислових підприємств гальмується певними проблемами, зокрема:

ресурсний потенціал промислових підприємств як основа прийняття рішень щодо модернізації не задовольняє сучасним вимогам;

підприємства не орієнтовані на взаємодію із інститутами розвитку через які держава здійснює регулювання процесів модернізації;

посилення ринкової конкуренції в умовах глобалізації економіки висуває підвищенні вимоги до процесів своєчасного оновлення устаткування у промисловості, при цьому у цілому ряді галузей домінують закордонні технології;

незабезпеченість підприємств доступними фінансовими ресурсами для здійснення модернізації, з однієї сторони і створенням гарантій для інвесторів, з іншої.

Це дозволяє зробити висновок, що в умовах інституційних змін в інноваційній економіці модернізація промислових підприємств має передбачати не лише техніко-технологічне оновлення виробництва, а також узгодженість дій учасників конкурентного ринку, забезпечення інтересів інвесторів та реалізації державної політики у цій сфері, тобто вимагає стратегічного управління.

Ю. О. Ковальчук [1] обґрунтувала доцільність стратегічного підходу щодо модернізації, яка пов'язана із об'єктивним (зміна технологій, появу нового устаткування, галузевих стандартів, екологізація) та суб'єктивним (власники, держава, конкуренти, персонал підприємства, фінансові структури) впливом.

Учасниками модернізації промислового підприємства виступають: власники, ринок, держава, технологічне суспільство та інвестори, які забезпечують умови, що дозволяють модернізації стати ефективною. Кожен з учасників має свою ціль (рис. 1).

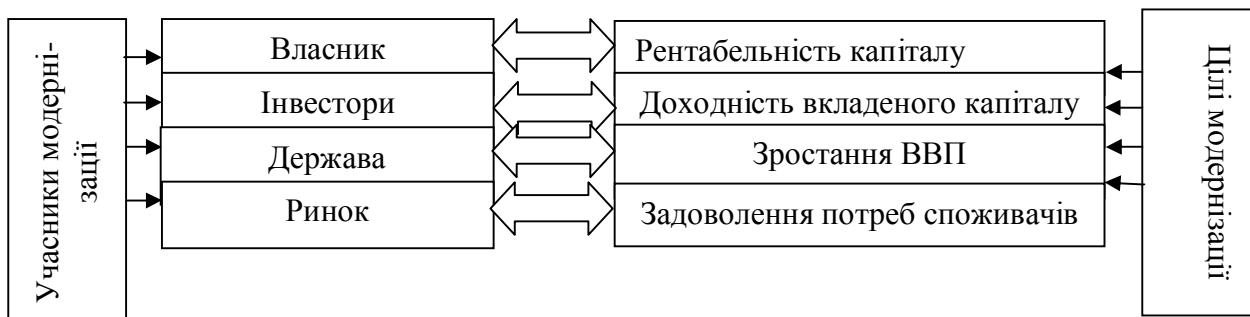

Рис. 1. Цілі учасників модернізації промислового підприємства

Оскільки модернізація виконує місію оздоровлення, відлагодження, перевороту суспільної системи, то модернізація без інновацій – безплідний ґрунт для вкладання капіталу [2]. В зв'язку із цим доцільніше говорити про інноваційну модернізацію економіки.

Проведення інноваційної модернізації має передбачати інтеграцію інституціональних механізмів інвестиційної, інноваційної, структурної, кадової, фінансової політики з метою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної промисловості на внутрішньому та зовнішньому ринках й інтеграцію до світового промислового простору.

На сучасному етапі світових трансформаційних процесів головними критеріями економічного розвитку стають інноваційність, ефективність і конкурентоспроможність, це свідчить про те, що інноваційна модернізація промисловості відіграє роль ключового фактора технологічної модернізації економіки і має здійснюватися в розрізі певних напрямків оптимізації галузевої, технологічної, регіональної, організаційної та управлінської структури промисловості.

З точки зору інтересів національного господарства України прискорену і масштабну модернізацію необхідно здійснювати в галузі машинобудування. Це зумовлено насамперед тим, що перед цією галуззю стоїть двоєдине завдання, яке необхідно виконати у стислі терміни: здійснити докорінну технічну модернізацію потужностей своїх підприємств і збільшити обсяги випуску продукції з високою доданою вартістю на експорт і прискорити випуск сучасної техніки для модернізації і технічного переоснащення інших секторів економіки України, зокрема харчової, легкої, деревообробної, целюлозно-паперової, вугільної, які повинні повністю задоволити потреби внутрішнього ринку, а також сільського господарства.

В зв'язку із цим необхідно на державному рівні сприяти стимулуванню та активізації інноваційної модернізації, зокрема через прискорену амортизацію основних фондів, спрямування частини прибутку підприємств на їх модернізацію, яка звільняється від оподаткування, введення відстрочки на сплату ввізного мита та податків на введення в Україну устаткування, яке спрямовується на модернізацію техніко-технологічної бази промислових підприємств, створення нових робочих місць, орієнтованих на цілі модернізації, розширення міжрегіональних та міжнародних коопераційних зв'язків у сфері промисловості, формування сприятливих умов для залучення вітчизняних та закордонних інвесторів для реалізації інноваційних та інвестиційних проектів у сфері промисловості та ін.

Список використаних джерел:

1. Ковальчук Ю. А. Стратегическое управление эффективностью модернизации : монография / Ю. А. Ковальчук. – М. : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2010. – 126 с.
2. Симоненко В. К. К прорыву не готовы. Иноватизация и модернизация экономики / В. К. Симоненко // 2000.Держава. – 2012. – 24 февр.–1 марта. – С. 1–5.

Д. е. н., доц. Грабчук Оксана Миколаївна
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
РОЛЬ ЗОВНІШНІХ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ
В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Зовнішні фінансові ресурси є джерелом коштів, необхідних для модернізації та розширення української економіки. Вони сприяють залученню нових виробничих технологій, а також «технологій» ринкової поведінки, корпоративного управління, здійснення підприємницької діяльності як на великих, так і на малих підприємствах, фінансової стратегії тощо. Разом з цими коштами Україна одержує людський та інституційний потенціал, ноу-хау, що надзвичайно корисно для розвитку її ринкової інфраструктури. Прямі зовнішні інвестиції інституційних інвесторів (таких як Європейський банк реконструкції та розвитку) менш орієнтовані на ринок, а відтак, їхні «бюджетні» обмеження не є аж надто «жорсткими». Інвестиційні рішення мають здебільшого політичний, а не економічний характер. Звідси різноманітність їх впливу на розвиток конкурентоспроможного ринку [3].

Важливим є також спрямування коштів на підприємства тих галузей господарства, які відіграють вирішальну роль в умовах ринкової економіки: споживчі товари, туризм, фінансовий сектор тощо. Інший аспект зовнішніх ресурсів – їх різноманітність. Якщо кошти залучаються з багатьох країн, від багатьох інвесторів і розподіляються між багатьма секторами та регіонами, то їхня ефективність у сприянні запровадженню ринкових реформ та прискоренні економічного зростання буде особливо високою. Крім того, диверсифікація зовнішніх фінансових ресурсів захищає країну, дає змогу їй уникнути залежності від незначної групи інвесторів (з однієї країни або одного сектору). Нарешті, важливий аспект зовнішніх фінансових потоків – їх тісний взаємозв'язок з торгівлею. У більшості випадків надходження зовнішніх фінансових ресурсів стимулюють зростання обсягів торгівлі (як імпорту, так і експорту). Торгівля у свою чергу стимулює економічне зростання [1].

Зовнішні фінансові потоки відіграють центральну роль в економічному процесі, вони визначають загальний ріст економіки. В результаті їх надходження в економіку збільшуються обсяги виробництва, зростає національний дохід, розвиваються та йдуть вперед в економічній конкуренції галузі та підприємства, що в найбільшому ступені задовольняють попит на ті чи інші товари та послуги. Отриманий приріст національного доходу частково знову накопичується, відбувається подальше зростання виробництва, процес стає циклічним. При чому, чим ефективніше використання зовнішніх фінансових потоків, тим більше зростання національного доходу, тим більш значними є абсолютні розміри накопичення (при його сталій питомій вазі), які можуть бути знову вкладеними у виробництво. При достатньо високій ефективності використання ресурсів приріст національного доходу може забезпечити підвищення питомої ваги накопичення при абсолютному зростанні споживання [3].

Досить важлива роль зовнішніх фінансових надходжень для нашої країни, тому що створюються сприятливі умови на базі отриманих кредитів обновляти

і розвивати всі необхідні види економічної діяльності, підвищити ефективність виробництва і випускати конкурентоздатні товари. Процеси структурного і якісного відновлення світового товаровиробництва і ринкової інфраструктури відбуваються винятково шляхом і за рахунок інвестування. Чим інтенсивніше воно здійснюється, тим швидше відбувається відтворювальний процес, тим активніше відбуваються ефективне відновлення економіки [1].

В даний час, як ніколи, багато країн світу поставлені перед об'єктивною необхідністю пришвидшувати рух фінансових ресурсів, спрямовувати їх на створення конкурентоздатних господарських систем, модернізацію і реконструкцію діючих структур, забезпечення диверсифікованості капіталу в напрямку соціально орієнтованих структурних перетворень [2].

Кожен процес вкладення засобів здійснюється і розвивається в специфічних і багато в чому неповторних внутрішніх і зовнішніх соціально-економічних і політичних умовах. Для нашої країни проблемою залишається нестійкий політичний та економічний стан.

Зовнішні фінансові потоки сприяють залученню інвестицій. Складається ситуація, за якої зовнішні фінансові потоки стають відображенням вражень, переконань і очікувань, і в такий спосіб виступають запорукою поточного та майбутнього зростання. Коефіцієнт кореляції між річним зростанням ВВП (у відсотках) та чистою сумаю річних притоків фінансових ресурсів (в доларах) дуже високий – 0,988. Однак, жодна політика сприяння надходженню зовнішніх фінансових потоків не може ефективно функціонувати доти, доки залишаються невирішеними найголовніші економічні проблеми. Закономірності розвитку економіки суттєвим чином обумовлюються закономірностями руху у ній фінансових потоків. В межах інвестиційної парадигми розуміється, що стратегічні перспективи економічного розвитку визначаються інтенсивністю руху фінансових потоків, їх спрямованістю, раціональністю поведінки суб'єктів господарювання, напрямами та механізмом державного регулювання економічного розвитку тощо. В цілому залученні зовнішніх фінансових потоків є одним із базових факторів розширеного відтворення. Притоки фінансових ресурсів підтримують сталість функціонування економіки в межах п'ятого технологічного укладу. Щоправда, більшість дослідників зазначає, що при зміні п'ятого технологічного укладу на шостий визначального значення набуває інноваційний характер інвестиційної діяльності. Саме інноваційна діяльність стає основним чинником зміни технологічних укладів.

Список використаних джерел:

1. Азаренкова Г. М. Фінансові потоки в системі економічних відносин / Г. М. Азаренкова. – Х.: Інжек, 2006. – 326 с.
2. Кузнецова А. Я. Фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності / А. Я. Кузнецова. – Львів : ЛБІ НБУ, 2005.– 319 с.
3. Фінансово-економічний механізм інноваційно-інвестиційного розвитку України : монографія / О. А. Кириченко, С. А. Єрохін та ін. – К. : Національна академія управління, 2008. – 252 с.

Даниляк Лідія Ярославівна
Львівська державна фінансова академія, Україна
КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ФІНАНСУВАННЯ
СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Система охорони здоров'я в Україні є децентралізованою, оскільки обласні, районні та місцеві органи влади несуть фінансову та управлінську відповідальність за надання медичних послуг у межах їхнього адміністративного суб'єкту. Проте, керівництво з планування охорони здоров'я забезпечується Міністерством охорони здоров'я. Фінансування охорони здоров'я складається з трьох взаємопов'язаних завдань:

- Збір доходів стосується джерел фінансування на охорону здоров'я, видів стратегії збору доходів, а також агентів, які збирають ці доходи. Всі кошти на охорону здоров'я, за винятком внесків донорів, збираються в тій чи іншій формі з населення.
- Об'єднання коштів включає в себе накопичення коштів і управління коштами, зібраними з окремих осіб або з домогосподарств таким чином, що дозволяє забезпечити ширший доступ людей до необхідної медичної допомоги і захисту їх від ризику самостійної сплати повної вартості медичної допомоги в разі хвороби. Об'єднання коштів традиційно називається «страховою функцією» в рамках системи охорони здоров'я.
- Придбання медичних послуг є механізмом, за допомогою якого державні та приватні установи, які мають фінансові ресурси, передають їх тим, хто надає медичні послуги, своїм бенефіціарам. Придбання може здійснюватися пасивно (наприклад, відповідно до заданих бюджетів) або стратегічно (за рахунок постійного пошуку низької вартості і високої цінності послуг).

Міністерство охорони здоров'я напряму фінансує тільки вертикально керовані послуги, такі як онкологія, контроль народжуваності, служби по ОХМД, ВІЛ/СНІД та ТБ. На додаток до структури, керованої МОЗ, міністерства оборони, транспорту та внутрішніх справ мають свої власні медичні заклади, які надають послуги їхнім працівникам та членам їх сімей.

Згідно з даними Рахункової палати, щорічно більш як 50% бюджетних асигнувань використовується з порушенням; заміщення безоплатної медичної допомоги платною та корупція; невелика питома вага офіційної плати за медичні послуги та добroчинні благодійні внески у загальній структурі витрат (3,5–4%, а по відношенню до бюджетних витрат – близько 6%). На цьому тлі механізм вирішення проблеми гарантування якісної й ефективної медичної допомоги не може повною мірою відповісти потребам сьогодення і задоволити інтереси як громадян, так і суб'єктів надання медичної допомоги.

Загальні витрати на національну систему охорони здоров'я в розрахунку на душу населення по паритету купівельної спроможності у дол. США в Україні у 5,5 разів нижчі, ніж у Європейському регіоні, в 3,9 разів – у Європейському Союзі, майже вдвічі – у Польщі. Головна відмінність полягає також у тому, що в Україні основним джерелом доходів системи охорони здоров'я є загальні податки – 52,8% від загальних витрат, частка добровільного медичного страху-

вання для окремих категорій населення – на рівні 0,6%, в той час, коли у Німеччині 87,6% витрат забезпечується за рахунок коштів медичного страхування.

Протягом 2012–2013 рр. у сфері охорони здоров'я основні зусилля держави спрямовано на реформування системи медичного обслуговування населення, що є одним з пріоритетів сучасної соціальної політики та невід'ємною складовою соціально-економічних перетворень української держави в цілому, про що наголошено у Програмі економічних реформ на 2010-2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”.

Найбільшу питому вагу у структурі видатків займає оплата праці з нарахуваннями (на рівні 45,2–90,6%) та енергоносії (4,6–14,7%). Видатки на медикаменти та перев'язувальні матеріали коливаються в межах від 15,0% (діагностика і лікування захворювань із впровадженням експериментальних і нових медичних технологій) до 2,6% (спеціалізована консультативна амбулаторно-поліклінічна допомога), тобто практично переважають видатки на оплату праці, а не забезпечення лікувального процесу. У 2012 р. кінцеве споживання фінансових коштів системи охорони здоров'я з місцевих бюджетів забезпечувалося переважно на рівні двох основних постачальників медичних послуг: лікарень (76,8%) і закладів, що надавали амбулаторно-поліклінічну, швидку та невідкладну медичну допомогу (15,2%), тобто збережено тенденцію до зростання видатків на надання стаціонарної медичної допомоги в лікарнях. В Україні щороку на душу населення витрачається 519 \$ (паритет купівельної спроможності), у т.ч. за рахунок державних джерел – 294 \$ (паритет купівельної спроможності), що значно нижче, ніж у країнах Європейського регіону (відповідно 2241 і 1674). Це дуже важливий індикатор, адже його зміна впливає на очікувану тривалість життя населення, що підтверджено міжнародними дослідниками. Щодо загальних видатків на охорону здоров'я на душу населення України, то у 2010 р. вони становили 1850,3 грн., відносно обмінного курсу НБУ – 199,3 дол. США (для порівняння: Данія – 6422, Швеція – 4710, Франція – 4691, Німеччина – 4668, Чеська Республіка – 1480, Польща – 917 дол. США), тобто рівень загальних витрат на охорону здоров'я був у десятки разів нижчим, ніж у країнах ЄС. Якщо порівнювати цей показник з аналогічним у країнах колишнього Радянського Союзу, то Україну випередили Російська Федерація (525 \$), Казахстан (393 \$), Азербайджан (332 \$), Білорусь (320 \$), Грузія (272 \$) [1].

Вагомим шляхом поліпшення стану ефективності діяльності організації сфери охорони здоров'я є належне фінансування не лише оплати праці працівників, а і реконструкції закладів оновлення матеріально-технічної бази, програм боротьби із невиліковними, небезпечними та масовими захворюваннями, забезпечення закладів охорони здоров'я та окремих груп громадян спеціалізованими препаратами та ліками.

Список використаних джерел:

1. Матеріали інформаційного сайту Healthsystems2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.healthsystems2020.org>

Долінченко Ольга Михайлівна,
*Національна академія державного управління при Президентові України,
м. Київ*

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕХАНІЗМІВ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ**

Основою формування вітчизняної системи нормативно-правового забезпечення демографічних процесів є комплекс ратифікованих Україною міжнародних актів законодавства, що стосуються даних проблем. Демографічна ситуація в країні є важливою складовою забезпечення стабільного та ефективного інноваційного розвитку держави.

Одним із основних принципів міжнародного права стала глибока повага до прав і основоположних свобод людини, що було закріплено в Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про громадянські і політичні права та Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права. 1990 року було прийнято Конвенцію ООН про захист прав усіх трудящих-мігрантів та членів їхніх сімей. У преамбулі цього міжнародного документа зазначено, що держави прийняли цю конвенцію, враховуючи те, що трудящі, які не мають документів або постійного статусу, часто змушені найматися на роботу на менш сприятливих умовах, ніж інші трудящі, чим користуються багато роботодавців, залучаючи таку робочу силу для збільшення прибутків або недобросовісної конкуренції. Усе це безпосередньо впливає на зростання рівня нелегальної міграції. Цей документ у жодному разі не слід тлумачити як спробу встановити статус для нелегальних трудящих-мігрантів (ст. 35 конвенції) [2, с. 42].

Соціальні, економічні, політичні чинники впливають на реалізацію інноваційних моделей розвитку. Аналізуючи правове забезпечення державного регулювання демографічних процесів, зазначимо, що суб'єктом демографічної політики виступає держава, а відповідно, положення стосовно інституційного забезпечення державного регулювання демографічної діяльності містяться в низці нормативно-правових актів різної юридичної сили: Конституції України, Законі України «Про Кабінет Міністрів України», Законі України «Про центральні органи виконавчої влади», що визначає організацію, повноваження та порядок діяльності центральних органів виконавчої влади України, а забезпечення демографічного регулювання на окремих територіях згідно Законів України «Про місцеві державні адміністрації» та «Про місцеве самоврядування в Україні».

Стратегічні пріоритети та напрями державного регулювання демографічних процесів викладено в стратегічних планових та програмних документах, таких як: Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки; «Про затвердження Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року»; «Про Концепцію державної сімейної політики»; Програма економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»; Постановою КМУ тощо.

Одним із нормативних документів, де передбачено стратегічні напрямки демографічного регулювання та демографічної політики України – є Стратегія економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції»

на 2004–2015 роки, схвалена Указом Президента України від 28.04.2004 р., № 493/2004 [2]. Згідно положень Стратегії цілями і завданнями демографічної політики є подолання впродовж 2004–2015 рр. наслідків негативних тенденцій відтворення населення.

Об'єктом державного регулювання демографічних процесів є процеси народжуваності і смертності, умови та рівень життя, сімейно-шлюбні відносини, процеси міграції населення, формування трудових ресурсів і демографічні аспекти зайнятості. Складові демографічної політики умовно можна поділити на три групи: економічні, правові (адміністративно-юридичні), інформаційно-агітаційні (психологічні). Відповідно комплекс законодавчого забезпечення складається із актів, що опосередковано регулюють демографічні процеси за допомогою регулювання народжуваності, смертності, міграційних потоків тощо [1, с. 67].

Отже, питання державного регулювання демографічних процесів регулюється як комплексом міжнародних так і загальнодержавних актів законодавства. З метою успішного впровадження перелічених вище нормативно-правових актів, зокрема стратегії демографічного розвитку варто активізувати адміністративні зусилля та економічні ресурси задля регулювання найбільш проблемних напрямів демографічного розвитку, а саме : стабілізація процесів відтворення населення, зменшення старіння населення, покращення рівня життя громадян, зменшення рівня бідності та смертності, а також ефективне застосування політики інноваційного розвитку

Список використаних джерел:

1. Архангельський В. А. Демографічна політика. Населення світу / В. А. Архангельський. – М., 1989. – 159 с.
2. Москаль Г. Система міжнародно-правових актів регулювання міграційних процесів / Г. Москаль // Віче. – 2012. – №13. – С. 42–44.
3. Про Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 493/2004 від 28.04.2004 р. — Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=493%2F2004>

Євсевська Юлія Сергіївна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

КРЕДИТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ

У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Кредитний ринок зазнав стрімкого розвитку на Україні в останні роки. Саме кредитний ринок дозволяє здійснити накопичення, спрямування, а також розподіл і перерозподіл позикового капіталу між сферами економіки, що визначає важливість його нормальног функціонування. Кредитному ринку сьогодні приділяється значна увага. Найчастіше об'єктом дослідження стає ринок споживчого кредитування, в той час дослідження найбільш проблемного ринку – виробничого кредитування майже не спостерігаються. Дослідження у сфері кредитних ринків здійснювали Ю. Коробов, О. Василик, С. Маслова, В. Шелудько, О. Опалов, М. Савлук, Ч. Дж. Вулфел та інші.

Кредитний ринок належить і до грошового і до фінансового ринків та тісно пов'язаний з іншими складовими грошового та фінансового ринків. Грошові кошти можуть переміщуватись з одних ринків на інші, одні й ті самі суб'єкти можуть здійснювати операції одночасно чи поперемінно і на кредитному, і на валютному, і на ринку цінних паперів [2].

Кредитний ринок надає кошти на інвестиції у розпорядження підприємств і саме ньому відбувається переміщення грошей із тих секторів економіки, де є надлишок, у ті сектори, у котрих спостерігається недостатність фінансових ресурсів. Тому можна сказати, що з основних цілей кредитного ринку – спрямовувати заощадження населення і ще вільні кошти посередницьким особам на інвестиції [4].

Розвиток кредитного ринку на Україні відбувається в умовах тривалої кризи, істотне збільшення у структурі кредитного портфеля банків споживчих кредитів і одночасне зменшення у яких частини кредитів відновлення та розвитку вкрай негативно вдарило по фінансовому стану підприємств. Інвестиційна діяльність у виробничій сфері через брак належних внутрішніх накопичень і частки довгострокових банківських кредитів практично звелася нанівець. Загальний обсяг залишків за кредитами у грудні 2013 р. збільшився на 23,9 млрд. грн., або на 2,7 % (з початку року – на 11,9%), – до 905,9 млрд. грн. Це відбулося як за рахунок збільшення на 3,7% залишків у національній валюті (з початку року – на 17,2%) так і в іноземній валюті – на 0,9% (з початку року – на 2,9%). Залишки за кредитами, наданими юридичним особам, збільшилися на 3,3% (з початку року – на 14,5%) – до 717,1 млрд. грн., за кредитами, наданими фізичним особам, – на 0,6% (з початку року – на 3,1%) – до 188,8 млрд. грн.

Також у грудні 2013 р. середньозважені ставки за кредитами, наданими фізичним та юридичним особам у національній валюті, збільшилися до 17,47% (з 16,90% у листопаді), в іноземній валюті – до 8,74% (з 8,52%). Середньозважені ставки за залученими банками депозитами в національній валюті зросли до 12,73% (з 10,13% у листопаді), в іноземній – до 6,41% (з 6,12%). На міжбанківському кредитному ринку вартість ресурсів у національній валюті зросла до 11,05% (з 6,10% у листопаді). У розрізі видів економічної діяльності значну кредитну підтримку в національній валюті упродовж 2013 року отримали корпорації оптової та роздрібної торгівлі, будівництва, постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, сфери операцій з нерухомим майном, архітектури, рекламної діяльності й досліджень кон'юнктури ринку, виробництва напоїв. Залишки кредитів в іноземній валюті суттєво збільшилися у корпорацій оптової торгівлі, наземного, трубопровідного і авіаційного транспорту, виробництва харчових продуктів, готових металевих виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції, виробництва машин і устаткування, сфери операцій з нерухомим майном і консультування з питань керування.

Досвід дуже багатьох країн світу довів, що за умови нестачі достатньої ресурсної бази й джерел розвитку, обмеження інноваційної діяльності, відсутності фінансових можливостей придбання сучасної техніки і технологій і впровадження їх у практику виробництва, доцільним є застосування досить ефективного механізму формування різноманітних форм диверсифікації кредитних послуг на ринку, реалізація яких даст змогу сформувати особливий механізм кредитного обслуго-

вування, що охоплює різні терміни, форми, методи кредитування, реалізує різні способи розвитку кредитних відносин також сприяє придбання господарюючим суб'єктами стабільного конкурентоспроможного стану. Реалізація цього механізму неможлива без розробки державних заходів стимулювання розвитку ринку кредитних послуг у Україні [3].

В ідеальному випадку, виконуючи свої функції, кредитний ринок має саморегулюватися у межах законодавчого поля країни, проте інколи виникають ситуацій, в яких процес саморегуляції дає збій, що призводить до фінансових криз. Саме тому своєчасне втручання держави є не тільки доречним, але й життєво необхідним [1].

Управління кредитним ринком у важких умовах фінансово-економічної кризи повинна здійснювати держава, яка наразі регулює його діяльність і виступає позичальником на національному та міжнародному ринках. При цьому як регулюючу, так і інші функції на кредитному ринку вона виконує переважно через посередництво центрального банку.

На сьогодні Україна переживає важку фінансову кризу. Економічна ситуація в країні набуває вкрай загрозливого характеру, що зумовлено також ситуацією на кредитному ринку України. Для ефективного функціонування кредитного ринку необхідна стабільна політична та економічна ситуація в країні, наявність розвиненої інфраструктури та ефективне державне регулювання, яке б забезпечило стабільність банківської системи і захист інвесторів.

Список використаних джерел:

1. Марцин В. С. Проблеми законодавчого регулювання кредитного ринку України / В. С. Марцин // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 3. – С. 25–29.
2. Москаленко Ю. В. Теоретичні засади функціонування кредитного ринку України / Ю. В. Москаленко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 12. – С. 76–79.
3. Пердейчук В. М. Інформаційно-інституційне середовище кредитного ринку України / В. М. Пердейчук // Економіка. Фінанси. Право. – 2013. – № 2. – С. 45–49.
4. Терещенко Г. М. Становлення та розвиток кредитного ринку в Україні / Г. М. Терещенко, Ю. В. Топчій // Наукові праці НДФІ. – 2011. – № 1(54). – С. 128–139.

**Д. э. н., проф. Елисеева Оксана Константиновна,
Герасимова Валентина Борисовна, Салтан Андрей Леонидович
Днепропетровский национальный университет имени Олеся Гончара, Украина**
**ПРОБЛЕМЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
МЯСНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ**

Мясная промышленность – одна из ведущих в решении продовольственно-го обеспечения Украины. Рынок мяса является важнейшим сегментом продовольственного рынка страны, но сейчас находится в довольно сложных условиях. Основной проблемой в инновационном развитии мясной отрасли является вопрос об обеспеченности сырьем.

За последнее время животноводство Украины не в состоянии обеспечить мясоперерабатывающие предприятия собственным сырьем в необходимом количестве.

Политическая и экономическая нестабильность негативно сказались на животноводческом комплексе Украины. Концепция перехода от крупнотоварного к мелкотоварному производству негативно повлияла на состояние и дальнейшее развитие сырьевой базы мясной промышленности. На сегодня, по сравнению с 2009г., поголовье крупного рогатого скота сократилось более чем в 4 раза, свиней – почти в 3 раза, птицы – в 1,5 раза. Как свидетельствуют данные Госкомстата, на 01.01.2014 во всех категориях хозяйств поголовье крупного рогатого скота составило 4,9 млн. гл, свиней – 7,1 млн. гл, птицы – 191 млн. голов (2009 г. – 25,2 млн. гл, 19,9 млн. гл., 255,1 млн. гол. соответственно). Производство мяса всех видов в убойном весе на 1.01.2014 г. составило 2,7 млн. т, против 4,36 млн. т. в 2009 году [1].

Вышеуказанные структурные сдвиги в животноводстве и значительный дефицит мясного сырья не могли не сказаться на экспортно-импортной составляющей мясной промышленности. Анализ соотношения экспорта – импорта свидетельствует о том, что импорт мяса и мясопродуктов в Украине увеличился с 34 тыс. т. в 2009 г. до почти 500 тыс. т. в 2013 г. Страна становится импортозависимой. Следует отметить, что в структуре импорта мясопродуктов основную часть (58,8 %) составляет мясо птицы, доля свинины – 38,1 %, а мороженая говядина – 1,6 %. Для производства же колбасных изделий, в первую очередь, необходимы говядина и свинина в пропорции 30 до 70 %. Мясо необходимо лишь для производства колбас и в объемах от 5 до 10% мясного сырья [1]. Таким образом, исходя из анализа, состав импортируемой и собственного сырья можно утверждать, что говядина становится стратегическим ресурсом для отечественных производителей колбасных изделий.

Необходимости устранения диспропорций в составе мясного сырья обусловлены и тем фактом, что в последние годы происходит постепенное изменение структуры переработки мяса в сторону наращивания производства готовых видов продукции, прежде колбасных изделий и полуфабрикатов, и сокращение производства мяса.

Для повышения эффективности производства в мясоперерабатывающей отрасли в первую очередь необходимо создать и реализовать стратегию развития скотоводства, которая будет направлена на увеличение доли отечественного производства сырья для мясной промышленности, повышения конкурентоспособности и инвестиционной привлекательности отрасли или расширять собственную сырьевую базу, которая сделает продукцию более качественной и дешевой.

Решение этих проблем возможно только при поддержке со стороны государства: формирование соответствующей государственной политики, создание дифференцированных плавающих квот, которые позволят обеспечить ежегодное увеличение объемов собственного сырья.

Меры государственной поддержки отрасли должны поддерживать и развивать высокотехнологичные производства, стимулировать реализацию региональных программ, проектов, способных ускорить переход отрасли на качественно новый технологический уровень, что позволит выйти на обеспечение нового качества жизни и составить конкуренцию на мировом рынке продуктов животного происхождения.

Направлением государственной политики должно стать повышение генетического потенциала продуктивности пород скота, которые разводятся в Украине, на основе использования лучших отечественных и зарубежных селекционных достижений. Достижение поставленных целей будет способствовать повышению уровня научного обеспечения отрасли на основе технического переоснащения ее ведущих отраслевых научных центров, стимулирование внедрения инновационных разработок в виде новейших технологий производства, переработки животноводческой продукции и безопасной утилизации отходов [2].

Обобщая вышеизложенное по поводу перспективы развития мясной промышленности в Украине, следует констатировать, что начатое частным капиталом, при инициативе и поддержке региональных властей, усилении государственной поддержки, тенденции роста благосостояния населения и обеспечение доступности для более широких слоев населения позволяет развить специализированное мясное скотоводство и иметь отечественную сырьевую базу высококачественной мясной продукции.

Список использованных источников:

1. Офіційний сайт [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://ukrstat.gov.ua>
2. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (Проект) [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.kno.rada.gov.ua>

Закора Неллі Геннадіївна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку світової економіки в умовах господарювання, що постійно змінюються, зростає роль інноваційної діяльності, яка є вирішальним фактором в успішному функціонуванні будь-якого суб'єкта господарювання. Адже запорукою успішного розвитку та утримання конкурентних позицій підприємств є постійне вдосконалення своєї діяльності, яке базується, в першу чергу, на впровадженні нових технологій, що дозволяють створювати нові види продукції та послуг більш високої якості і з найменшими витратами.

Усвідомлення актуальності і значимості інноваційних змін на сучасному етапі розвитку України привертає до цієї проблеми інтерес багатьох науковців: І. Р. Бузька, О. І. Дація, А. А. Пересади, В. А. Євтушевського, О. І. Пампури, С. Ф. Покропивного, П. С. Харіва, Д. М. Черваньова та інших.

Інноваційна діяльність формує конкретну інноваційну модель підприємства. В економічній літературі [1] виділяють 6 етапів формування інноваційної моделі підприємства:

1. Потреба в інноваціях (визнання потреби у інноваціях).
2. Збір інформації (збір початкових відомостей про інновації).
3. Попередній вибір (розроблення нововведень).
4. Ухвалення рішення про запровадження інновацій (прийняття рішення про інновації).

5. Запровадження (пробне запровадження інновації).

6. Інституціоналізація (відбір інновації для підприємства).

Отже, на етапі інституціоналізації відбувається кінцевий відбір і пристосування інновацій до практичної діяльності підприємства. Впровадження інноваційних розроблень для вітчизняних підприємств особливо актуальне, оскільки більшість з них потребує вибору оптимальних шляхів розвитку через інноваційні зміни.

Інноваційну стратегію підприємства треба розглядати як опорну для всього кола питань і проблем, які має вирішувати товаровиробник.

Етапи формування інноваційної стратегії підприємства:

1. Визначення місії та встановлення стратегічних цілей підприємства.

2. Здійснення моніторингу внутрішнього і зовнішнього середовищ підприємства.

3. Аналіз впливу сильних і слабких сторін підприємства, а також загроз і можливостей його зовнішнього середовища на рішення щодо формування і майбутньої реалізації інноваційної стратегії.

4. Пошук альтернативних для підприємства видів інноваційних стратегій, а також генерування інноваційних ідей і видів новацій, які були б оптимальними та реальними у впровадженні для конкретного підприємства.

5. Аналіз переваг і недоліків альтернативних для підприємства видів інноваційних стратегій, перспективності запропонованих інноваційних ідей і можливості їх практичної реалізації, доцільності подальшого використання існуючих на підприємстві видів новацій. На цьому ж етапі необхідно здійснити оцінювання ризиків, притаманних конкретним видам інноваційних стратегій підприємства, і достатності інноваційного потенціалу для їхньої реалізації.

Вибір оптимальної для підприємства інноваційної стратегії, підбір інноваційних ідей і новацій, оптимальних для досягнення цілей підприємства і розроблення під них відповідних інноваційних проектів, виділення видів новацій, впровадження яких розпочалося раніше й які доцільно впроваджувати й при реалізації обраної інноваційної стратегії, а також відмова від тих новацій, що втратили свою актуальність. На цьому етапі формують набір стратегій підприємства, а також розробляють детальні плани і програми реалізації інноваційної стратегії у розрізі всіх можливих аспектів цього процесу [3].

У разі переходу підприємства на інноваційний тип розвитку необхідно здійснювати вибір різновидів інноваційних стратегій у розрізі стратегічних господарських одиниць, видів діяльності тощо. Причому обов'язково необхідно визначити пріоритетність для підприємства існуючих і перспективних видів діяльності в залежності від виду обраної стратегії.

Значну увагу також необхідно приділити визначеню різновидів інноваційної стратегії щодо видів продукції, за рахунок яких можна ефективно реалізувати попередньо обраний різновид стратегії. Залежно від рівня конкурентоспроможності інноваційної продукції підприємства на стадії життєвого циклу виду продукції керівництво повинно вибирати стратегію росту обсягів виробництва певного виду продукції, стратегію стабільності або скорочення цих обсягів.

Таким чином, стратегію інноваційного розвитку доцільно базувати на розробці і випуску принципових нововведень. Якщо сильною стороною підприємства

є вивченість ринку, завоювання його визначеної частки, то стратегія інноваційного розвитку швидше за все буде базуватися на росту частки чи ринку розширенні ринку за рахунок асортиментних зрушень, досягнутих створенням модифікацій освоєної продукції, внесенням функціональних змін у конструкцію виробів.

Список використаних джерел:

1. Онишко О. С. Економічна сутність інноваційної діяльності торговельних підприємств / О. С. Онишко // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.5. – С. 167–171.
2. Бузько І. Р. Стратегічне управління інвестиціями та інноваційна діяльність підприємства : монографія / І. Р. Бузько, О. В. Вартанова, Г. О. Голубенко. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2002. – 176 с.
3. Загородній А. Г. Аналіз сприятливості факторів зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства для реалізації інноваційної стратегії / А. Г. Загородній, В. М. Чубай // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – № 2. – С. 96–101.

К. е. н. Зеленська Марина Олександрівна
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»
ЕЛЕКТРОННА КОМЕРЦІЯ В УКРАЇНІ ТА ЄС

Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом, що має бути підписаною у повному обсязі найближчим часом, а також надання можливості українським виробникам уже зараз активно співпрацювати з іноземними замовниками має за мету пожвавлення інвестиційного, виробничого та торгівельного співробітництва. В той же час дана ініціатива вимагає узгодження правових аспектів взаємодії, законодавчих актів щодо торгових операцій, оподаткування, транскордонної торгівлі, а також електронної комерції як важомої складової майбутньої співпраці. У ЄС ринок e-commerce регулюються директивою 2000/31/ЄС Про деякі правові аспекти інформаційних суспільних послуг, зокрема електронної комерції на внутрішньому ринку, що покликана забезпечити в країнах Європейського союзу єдині визначення, підходи, рамки та обмеження, але в той же час конкретна імплементація зasad Директиви покладена на кожну державу-члену союзу. В Україні на даний момент доопрацьовується Проект Закону «Про електронну комерцію», що, враховуючи нові політичні та економічні вимоги, має максимально відповідати західним рамкам і не створювати додаткових бар'єрів для підприємців та громадян у міжнародній взаємодії.

Зазначимо, що електронний бізнес у широкому розумінні – це прояв ділової активності з використанням глобальних інформаційних мереж для формування і перетворення зовнішніх та внутрішніх зв'язків (діяльність щодо продукту чи послуги, що здійснюються за допомогою електронних засобів передачі інформації). В той же час електронну комерцію можна визначити як сукупність торгових та фінансових операцій щодо купівлі-продажу інформації, товарів та послуг за допомогою комп'ютерних мереж. Отже, даний підхід дає змогу виділити

електронну комерцію як складову електронного бізнесу відповідно до взаємодії суб'єктів: підприємств, домогосподарств, державних органів.

Ринок e-commerce України характеризувався позитивними тенденціями. Так, у 2012 р. об'єм ринку склав 1,5 млрд. дол., а в 2013 – 1,6 млрд. дол. з прогнозом щодо наступного зростання [1]. Загалом у 2012р. об'єм інтернет-аудиторії України склав 15 млн. осіб, рівень проникнення інтернету 34%. Так, 14% жителів країни здійснили хоча б одну покупку товару за допомогою мережі, лідерами продажів серед яких є книги (27%), побутова техніка (15%), одяг (14%), товари для спорту (13%). 85% розрахунків здійснено за готівкові платежі, 4% – за допомогою електронних карт (зростання у 2 рази у порівнянні з 2011р.).

В той же час загальний об'єм європейського ринку e-commerce складає 312 млрд. євро (за даними на 2012 рік). З 162 млн. громадян, що мешкають в Західній Європі 132 млн. користуються Інтернетом та 90 млн. є покупцями ринку e-commerce з загальним обсягом у 158 млрд. євро [2]. Отже, у розрізі наведених даних доцільно зазначити, що в Україні напрямок електронної комерції має значний потенціал до зростання за рахунок пожвавлення комунікації та розвитку інфраструктури, а доступ до сформованих ринків ЄС є можливістю для вітчизняних виробників знайти нових клієнтів, споживачів продукту, налагодити ділові, комерційні зв'язки.

В той же час існують деякі обмеження розвитку e-commerce як в Україні, так і у взаємодії з ЄС. До них можна віднести:

- для внутрішніх клієнтів в Україні характерним є не розуміння переваг використання засобів електронної комерції, низька довіра до виробників, посередників, банківської системи (так, за дослідженнями РБК-Україна 51% користувач Інтернету не здійснювали купівлю товарів у мережі через те, що вони вважають такі транзакції небезпечними, регулярно здійснюють купівлю тільки 17% опитаних, кожний десятий користувач Інтернету не має банківської карти для розрахунків в мережі), відсутність або обмеженість доступу до мережі Інтернету;

- для українських та іноземних споживачів, що здійснюють купівлю (міжнародні продажі) бар'єрами є мовні та культурні відмінності, проблеми з поставками, поверненнями, платіжними системами , небажання розкривати інформацію про кредитну картку через ризики шахрайства, відсутність інформації про іноземні компанії обмеженість або відсутність інформації та консультацій по міжнародній торгівлі, різниця в рівні захисту прав споживачів в ЄС та України;

- для вітчизняних підприємств, що хочуть продавати товари в ЄС проблемними аспектами є високі ризики шахрайства та несплати, невизначеність з поверненням ПДВ, різниця в законодавстві щодо захисту прав споживачів на території ЄС (серед країн-членів) та України, висока вартість міжнародного розгляду скарг і конфліктів, складність отримання дозволів для міжнародної торгівлі, складна процедура відправлення товару, висока вартість міжнародної пересилки товару складність та висока вартість післяпродажного обслуговування, розбіжності мови;

- для підприємств, що працюють на внутрішньому ринку України характерний низький рівень довіри до контролюючих та законотворчих органів,

незбалансоване податкове навантаження, що робить непривабливим впровадження електронних розрахунків, недоліки інфраструктури ринку, необхідність розробки та реалізації різних систем оплати.

Отже, ринок електронної комерції України вимагає змін в законодавчому аспекті, створення правової системи його регулювання, координації і контролю з узгодженням відповідно до європейських стандартів. Необхідним також є формування ефективної інфраструктури ринку, спільних для підприємств, домогосподарств та державних органів інструментів взаємодії, поширення використання та визнання електронних підписів у комерційних проектах, а також здійснення заходів з підвищення довіри до електронної комерції.

Список використаних джерел:

1. Звіт Кредитпромбанк «Ринко e-commerce в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kreditprombank.com/upload/content/512/E-commerce_Market_in_Ukraine.pdf
2. Кох Б. Звіт ЄС «E-Invoicing / E-Billing. Opportunities in a challenging market environment» [Електронний ресурс] / Б. Кох. – Режим доступу : <http://thepaypers.com/>

К. е. н., доц. Кармазін Вячеслав Якович

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
ФІНАНСОВІ КРИЗИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ

Таке соціально-економічне явище, як фінансова криза стає все більш частішим у сучасному світі. Безумовно, фінансові кризи є великим потрясінням для фінансової системи країн, вони завдають великої шкоди національним економікам та погіршують добробут людей. Економічні кризи до ХХ ст. обмежувались однією, двома або трьома країнами, потім стали набувати міжнародного характеру. Незважаючи на те, що в останні десятиліття міжнародне співтовариство створило механізми запобігання світовим кризам (посилення державного регулювання економічних процесів, створення МФО, проведення моніторингу тощо), як свідчить історія світових економічних катаklіzmів, ні точно передбачити, ні запобігти їм неможливо [3]. Вчені-економісти нараховують 39 міжнародних фінансових криз. Перша відбулася у 1618 р. і була пов’язана з фальшуванням монет, остання виникла у 2008 р. і триває понині. Починаючи з 30-х років минулого сторіччя, фінансові кризи виникають все частіше і стають руйнівнішими [4, с. 112].

Кризи останніх десятиліть свідчать про неспроможність національних та міжнародних регуляторних інститутів на тривалий час забезпечити стабільність та рівновагу на фінансових ринках. Так, протягом 90-х років ХХ ст. гострих фінансових потрясінь зазнали десятки країн світу. В 1991 р. валютна криза охопила Індію, в 1992–1993 рр. – ще дванадцять країн світу, зокрема Францію, Німеччину та Великобританію. Період 1994–1995 рр. характеризувався масштабними фінансовими кризами, які охопили Аргентину, Польщу, Мексику, Бразилію та країни Південно-Східної Азії. В 1997–1999 рр. від фінансових криз постраждали Індонезія, Японія, Таїланд, Філіппіни, Чехія, Росія, Бразилія, а в 2000–2002 рр. – Туреччина, США й Аргентина [2, с. 20].

Але найбільш руйнівним явищем, яке негативно вплинуло на розвиток міжнародної фінансової системи в період глобалізації виявилась Світова фінан-

сова криза 2007-2011 рр. Ця криза набула статусу глобальної, оскільки вона розпочалася в одній країні (США), поступово поширюючись на інші країни, регіони, континенти, врешті та на весь світовий простір [4, с. 21].

Розглядаючи фундаментальні причини виникнення фінансової кризи глобального масштабу, необхідно зауважити, що протягом останніх десятиріч у світі спостерігалося дійсно унікальне за масштабами і тривалістю економічне зростання, що супроводжувалося класичним, проте різким зростанням цін на сировину та енергоносії. Стрімке підвищення цін на енергоносії призвело до переливання фінансових ресурсів із приватної промисловості розвинутих країн до країн – експортерів нафти та природного газу [2, с. 21]. Можна вважати, що джерела зародження сучасної фінансової кризи необхідно шукати не так у сучасних США, як у США ще в другій половині 1920-х років, коли третина населення цієї країни стала учасником фондового ринку, який знаходився у стані постійних коливань та криз. Уже тоді американський ринок акцій був перегрітим.

Неважко зробити висновок про те, що фінансові кризи призводять до дисбалансу, рецесії, дефолту, обвалу фондовых ринків та політичної напруженості у фінансово-господарському житті, спричиняють банківську паніку серед вкладників, зростання відсоткових ставок, а отже, й ризиків інвесторів. Найголовніше – вони характеризуються крахом багатьох інвестиційних інститутів, адже порушують рівновагу всієї національної фінансово-кредитної системи.

Вивчення історії експансії сучасних фінансових криз показує, що причиною того, що їх виникнення в останні десятиліття більш не є рідкісним явищем, насамперед, є розвиток інноваційної економіки. Поява нових технологій, нових продуктів, методів управління викликає невизначеність, непередбачувані зміни в попиті й пропозиції, з якими стикаються фірми. Виникають нові ризики, які непідвладні окремим підприємствам. Економіка стає динамічнішою, швидко змінюється її структура. Тому зростає кількість потенційних чинників, що можуть викликати фінансові кризи [4, с. 117].

Досвід розвитку національних криз дозволяє виділити ключові індикатори, які слід відстежувати всім, хто активно цікавиться питанням імовірності фінансової кризи національної економіки: ерозія вартості у комерційному секторі; піраміdalний характер державного боргу; коефіцієнт покриття відсотків; рентабельність банківських активів; швидке зростання кредитного портфелю; скорочення депозитів; рівень простроченої заборгованості; зростання та рівень кредитів, наданих іноземними банками; «дута» ціна активів [1].

Усі механізми виникнення фінансових криз єднає поведінка учасників цього ринку – оптимізм в період, коли настає спекулятивний бум, і пессімізм, коли вони очікують потрясіння на ринку. Таку поведінку учасників ринку відзначає багато економістів як важливий чинник в перебігу фінансових криз [4, с. 117].

Параadoxальним є те, що індикатори, перелічені вище, доступні для осіб, що приймають інвестиційні рішення, але як правило, ними ігноруються. Проблема полягає в тому, що під час назрівання кризи консервативна політика приносить інвесторам зовсім мало прибутку. Навряд чи можна розраховувати на те, що можна створити міжнародні інститути регулювання, які захищатимуть світ від фінансових криз: спокуса знайти легкі рішення для національних регуляторів в поєднанні з бажанням приватних інвесторів заробити на арбітражі регулювання – основа відтворення кризисних ситуацій у майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Вьюгина И. И. Некоторые особенности экономических и финансовых кризисов в процессе мировой интеграции. Проблемы прогнозирования / И.И. Вьюгина. – М. : МАИК «Наука/Интерperiодика», 2009. – № 3. – С. 92–100.
2. Гриценко В. Світова фінансова криза: діагностика та нові підходи до виживання на фінансовому ринку / В. Гриценко // Вісник Національного банку України. – 2011. – № 2. – С. 20–26.
3. Ересько Л. История мировых экономических кризисов : справ.-библиогр. материалы / Л. Ересько ; ГУК «Самар. обл. ун-т. науч. б-ка», справ.-информ. отд. ; ред. Л. Г. Завальская ; отв. за вып. Т. А. Сенинг. – Самара, 2010. – 45 с.
4. Тивончук І. О. Фінансові кризи: аналіз причин та механізмів їх прояву / І. О. Тивончук, П. І. Стецюк, О. І. Тивончук // Проблеми економіки та управління : зб. наук. праць. – Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2011. – № 698. – С. 112–118.

Д. е. н., доц. Катан Людмила Ігорівна

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, Україна

ДИНАМІЧНА МОДЕЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Аграрна сфера України є важливою складовою української економіки, її внесок у ВВП України значно більший ніж для решти країн-членів ЄС. Однак наявні екологодеструктивні процеси в аграрному виробництві в поєднанні з істотним зменшенням обсягів капітальних інвестицій природоохоронної діяльності сільськогосподарських товаровиробників можуть становити загрозу ресурсо-екологічній безпеці аграрної сфери, а це означає зменшення можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби в продуктах харчування, що є порушенням основної парадигми концепції сталого розвитку.

Інвестиції та інновації є невід'ємними складовими фінансового забезпечення процесу відтворення капіталу аграрної сфери для формування умов її сталого (збалансованого) розвитку.

До джерел фінансового забезпечення аграрної сфери, які мають тісний зв'язок з її розвитком належать прямі іноземні інвестиції (коєфіцієнт кореляції дорівнює 0,94) та інвестиції в основний капітал сільського господарства (коєфіцієнт кореляції дорівнює 0,89), але вони не впливають на зростання валового продукту сільського господарства (зростання прямих іноземних інвестицій на 1 млн дол. США стимулювало зростання на 0,14 млн грн). Такі результати свідчать про те, що інвестиційна діяльність в аграрній сфері як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів залишається другорядною. У результаті суми наявних інвестованих ресурсів не відповідають обсягам необхідних. Основним джерелом покриття розриву, що виникає при інвестуванні основного капіталу аграрної сфери виступають власні кошти сільськогосподарських підприємств, сформовані за рахунок прибутку та амортизаційних відрахувань. Встановлено наявність тісного зв'язку (коєфіцієнт кореляції дорівнює 0,72) між бюджетним фінансування видатків аграрної сфери та її валовим продуктом. Побудоване адекватне регресійне рівняння (коєфіцієнт детермінації 0,92), дозволяє зробити важливий соціально-економічний висновок: за відсутності бюджетної підтрим-

ки валовий продукт аграрної сфери може зменшитися на 619,5 млн грн, тобто на таку саму суму може зменшитися ВВП національної економіки за браком державної підтримки аграрної сфери. Такий висновок, ще раз підтверджує, що в аграрній сфері України держава повинна здійснювати державне регулювання інвестиційного процесу і здійснювати як контроль за наданими інвестиціями, так і використовувати ці інвестиційні ресурси для фінансового забезпечення національних проектів, цільових і регіональних програм.

Враховуючи актуальність в Україні перетворень та економічного розвитку аграрної сфери, переконані, важливим є досвід країн Європейського союзу. Особливий інтерес являє досвід Франції, яка має сильні тенденції державного регулювання регіонального, економічного та соціального розвитку, а також досвід формування сталого економічного розвитку сільських регіонів Німеччини та Польщі, багато проблем яких схожі з аналогічними економічними проблемами аграрної сфери України.

На нашу думку, в умовах глобалізаційної економіки, у межах обраної державної інвестиційної політики, необхідно мати якісно нові фінансово-економічні механізми та інституціональні рішення у сфері трансформації державного управління, які б здійснювали координацію загальної стратегії розвитку та соціально-економічної політики.

Для розв'язання цієї проблеми нами запропоновано динамічну модель інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери України, побудовану відповідно до теорії «нового прагматизму», який для України, з урахуванням глобалізаційних тенденцій, виступає логічним продовженням нового підходу до модернізації державного управління сталим розвитком аграрної сфери.

$$\Delta I_{cr} \geq \Delta EK_{cr} \geq \Delta VP_{cr} \geq \Delta PP_{cr},$$

де ΔI_{cr} – темпи приросту інвестицій в основний капітал сільського господарства;

ΔEK_{cr} – темпи приросту експорту сільськогосподарської продукції;

ΔVP_{cr} – темпи приросту валового продукту аграрної сфери;

ΔPP_{cr} – темпи приросту продуктивності праці в аграрній сфері.

Запропонована модель на якісно новій платформі створює системну гармонійну єдність усіх її складових. Водночас вона постає як засіб оцінки ефективності відтворювальних процесів з метою внесення пропозицій щодо вдосконалення процесу інвестування аграрної сфери з метою забезпечення її збалансованого розвитку.

Вона ще раз дає можливість констатувати, що активізація інновайційно-інвестиційних процесів в аграрній сфері і підвищення інвестиційної привабливості суб'єктів аграрної сфери вимагає реалізації на державному та регіональному рівнях наступного ряду заходів: стабілізації макроекономічної ситуації; формування стабільної нормативно-правової бази для залучення інвестицій; збільшення джерел фінансування капітальних інвестицій на природоохоронні заходи; посилення гарантій захисту інвестицій та доходів інвесторів; забезпечення вільного руху капіталів та переміщення товарів тощо; розвитку системи страхування аграрних ризиків; комплексного законодавчого забезпечення запровадження ринку земель сільськогосподарського призначення; здійснення заходів

щодо оптимізації використання земельних ресурсів тощо; впровадження необхідних державних програм розвитку сільської місцевості, забезпечення належного рівня інфраструктури аграрного сектору та реалізація масштабних інвестиційно-інноваційних проектів.

Кінчак Катерина Михайлівна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ХЕДЖУВАННЯ РИЗИКІВ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Неодмінною характеристикою зовнішнього середовища підприємств будь-якої галузі є ризик, яким обтяжена підприємницька практика всіх сфер діяльності. Сільськогосподарське виробництво через велику залежність його обсягів від природних факторів, що слугує підґрунтям виникнення інших видів загроз, різниеться більшим ступенем невизначеності й характеризується вищим рівнем ризику діяльності [1].

Під ризиком зазвичай розуміють імовірність виникнення неперебачених втрат очікуваного прибутку, доходу, майна, коштів у зв'язку з випадковою зміною умов економічної діяльності, впливом несприятливих обставин. Ризик є об'єктивним елементом підприємницької діяльності. У сільськогосподарському виробництві ризик є значно більшим в силу ознак, характерних тільки для цього виду господарювання: сезонність виробництва, довгий термін обігу капіталу, значна залежність від природо-кліматичних умов, велика кількість суб'єктів господарювання, неможливість узгодження між ними усіх видів діяльності [2].

Хеджування (англ. hedging) являє собою засіб зменшення ризику укладенням протилежної угоди; угоду, що укладається при страхуванні від можливого падіння цін при здійсненні довгострокових угод [3]. Хеджеві операції реєструються на ф'ючерсній біржі шляхом відкриття спеціального хеджевого рахунку. Хеджер може страхувати свою позицію за допомогою продажу або купівлі ф'ючерсного контракту. До страхування продажем хеджер вдається тоді, коли в майбутньому йому потрібно виконати аналогічну операцію на реальному ринку.

Ідеальним вважається таке хеджування, коли можливий ризик витрат повністю нівелюється за рахунок укладення ф'ючерсних контрактів. Однак у реальному житті так майже не буває. Актив, який продається/купується на спотовому ринку, може суттєво відрізнятися від об'єкта ф'ючерсного контракту (наприклад, на реальному ринку продається кукурудза, пшениця і кава різних сортів, а на ф'ючерсному – лише одного стандартного сорту). Терміни ф'ючерсного контракту можуть не збігатися з термінами купівлі-продажу активу на спотовому ринку. Тому на практиці хеджерам не завжди вдається повністю уникнути втрат. Виграші або програші участника ринку характеризуються таким поняттям, як базисний ризик, тобто ризик, пов'язаний із різницею між спотовою та ф'ючерсною цінами на момент закінчення хеджування [4].

Хеджування підвищує фінансову стабільність сільськогосподарського підприємства, мінімізує коливання прибутку, викликане змінами цін на сировину, відсоткові ставки або курси валют, низькою врожайністю, неперебаченими

природно-кліматичними та іншими негативними подіями. Ф'ючерсні контракти укладаються для поставки в майбутньому на багато місяців наперед, що дає змогу чітко планувати діяльність.

Таким чином, хеджування є одним з найефективніших методів мінімізації ризиків, що виникають у сфері сільського господарства.

Список використаних джерел:

1. Євчук Л. А. Управління ризиками діяльності сільськогосподарських підприємств через механізми хеджування [Електронний ресурс] / Л. А. Євчук, А. О. Тарасов // Економіка АПК. – 2013. – № 7. – С. 78 –82.
2. Колібаба Р.О. Класифікація ризиків сільськогосподарського виробництва. Інструменти мінімізації ризиків / Р. О. Колібаба. – Режим доступу : http://www.mfin.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=57203
3. Завадський Й. С. Економічний словник / Й. С. Завадський, Т. В. Осовська, О. О. Юшкевич. – К. : Кондор, 2006. – 356 с.
4. Сохацька О. М. Біржова справа : підручник / О. М. Сохацька. – 2-ге вид., змін. й доп. – Тернопіль : Карт-бланш; К. : Кондор. – 2008. – 632 с.

Кірик Марія Андріївна

*Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, Україна*

СУТНІСТЬ ІННОВАЦІЙ ЯК СТРАТЕГІЧНОГО ЧИННИКА ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

Поняття глобалізації увійшло у діяльність людей досить тісно, особливо у розвинених країнах. З кожним роком вплив глобалізації зростає. Разом з тим йде процес переходу до інноваційної економіки, а отже, і всі підприємства стають на інноваційний шлях розвитку. Це все говорить на користь того, що глобалізація – це вагомий фактор впливу на інноваційну діяльність підприємства. Адже місце країни у світі, рівень життя народу залежить від масштабів застосування нових знань та технологій. А для підприємства ефективне використання науково-технічних досягнень, їх трансформація у конкретні комерційні результати є однією з умов економічного зростання в умовах економічної глобалізації.

В умовах науково-технічного прогресу різко зростає значення інноваційної діяльності окремого підприємства та інновацій в цілому. Як свідчить світовий досвід, в умовах економіки, що заснована на знаннях немає альтернативи інноваційному шляху розвитку. Створення, залучення та широке розповсюдження нових продуктів та послуг є ключовими факторами зростання об'ємів виробництва, зайнятості, інвестицій. Саме цим обумовлена актуальність даної теми.

Глобалізація економіки – це злиття економік різних країн. Вона впливає на всі, без виключення сфери суспільства: політику, культуру, бізнес тощо. До того ж зміни в будь-якій галузі, в будь-якій країні призводять до змін у світовому масштабі.

Глобалізація економіки розширює можливості для діяльності підприємств: інвестиції, технології, матеріали вільно мігрують із країни в країну.

При правильному підході, можливо максимально скоротити витрати виробництва, підвищити продуктивність та реалізацію. Але варто зауважити, що глобалізація загострює міжнародну конкуренцію. Поряд з розширенням можливостей, зростає кількість конкурентів та вимог до продукції, що випускається. Це пов'язано з тим, що більшість товарів та послуг орієнтовані на світовий ринок, на якому є свої стандарти якості і великі виробники з відомим ім'ям. Щоб залишатись конкурентоспроможними необхідно залучати різні нововведення.

Інноваційними параметрами глобалізації виступають: питома вага інноваційної продукції, науково-технологічних і інформаційних послуг, комерційного науково-технологічного обміну у світовому ВВП й експорті; частка новітніх, удосконалених та ресурсозберігаючих технологій у загальному їх обсязі; ступінь стандартизації й уніфікації продукції і послуг [6].

Сьогодні, всі передові країни роблять акцент на розвиток високих технологій у виробництві, це пов'язано з багатьма факторами: зниженням витрат, удосконаленням товарів та послуг, підвищенням продажів, глобальними проблемами людства – це висуває високі вимоги до інновацій [1].

Розвиток інноваційної системи країни можна розглядати на двох «рівнях»: транснаціональних корпорацій та малого бізнесу. Транснаціональні компанії платять великі податки, фінансують різні національні проекти, забезпечують імідж країни, їх діяльність пов'язана з природними ресурсами, а частина їх акцій належить державі. Малі підприємства, в свою чергу, постійно знаходиться в зоні ризику, швидше великих компаній реагують на різні зміни, розробляють нові напрямки технологічного розвитку і готують підприємців, котрі швидко адаптуються до змін і розробляють нові ідеї. Малим підприємствам, які орієнтовані на світовий ринок, необхідно постійно впроваджувати в своїй діяльності які-небудь нововведення, інакше воно не зможе бути конкурентоспроможним [2].

Розглянемо інший зв'язок глобалізації та інновацій, а саме інновації як частина глобалізації економіки. Отже в цьому аспекті підприємства, які стають на шлях інновації, автоматично стають частиною глобалізації економіки.

Існує ще один зв'язок понять глобалізація та інновація. А саме – фактор глобальної конкуренції. По всьому світу компанії, які досягли успіху у міжнародних масштабах, використовують стратегії, які відрізняються одне від одних у всіх відношеннях. Хоча, кожна компанія використовує власну стратегію, глибинні принципи діяльності виявляються однаковими в основі.

Глобалізація є чинником підвищення конкуренції, що формує позитивну динаміку трансферів технологій, сприяє поширенню провідного науково-технічного та технологічного досвіду, спонукає до впровадження нових управлінських рішень, головним принципом яких виступає мінімізація ризиків та витрат. Сутність основних характеристик інновацій як головного чинника глобальної конкуренції, що наведені М. Портером [3], полягає в удосконаленні старих або використанні нових методів досягнення конкурентоспроможності.

Найбільш поширеними видами міжнародного науково-технічного співробітництва в межах глобалізації є:

- створення об'єднаних науково-дослідницьких центрів, інститутів, лабораторій для розробки новітніх напрямів прикладної науки, створення досконалих моделей і конструкцій, здійснення розрахунків техніко-економічної ефективності нових наукових розробок;
- проведення спільних досліджень, розвідування корисних копалин і визначення можливостей використання в економіці інших природних ресурсів океанів, морів, річок, лісів та повітряного простору;
- відкриття найбільш ефективних форм організації виробництва, маркетингової діяльності з метою підвищення економічної ефективності підприємств;
- спільна діяльність з дослідження, передавання та впровадження провідного досвіду в галузі організації праці та виробництва;
- спільна підготовка та використання кваліфікованої робочої сили для більш ефективного її застосування в межах міжнародного виробничого співробітництва, а також для регулювання на міжнародному рівні кількості зайнятих на різних етапах економічного циклу [4].

Процеси глобалізації дають певні переваги під час здійснення інноваційної діяльності, наближеність до місцевих ринків, доступ до місцевих спеціалістів, гнучкість у розподілі ресурсів, контроль витрат, збільшення кількості джерел інновацій [5].

Висновки. В сучасному світі інновації стають стратегічним фактором і головною рушійною силою господарського розвитку, забезпечуючи підприємцям конкурентних переваг і лідеруючі положення на ринку.

Інноваційно-орієнтована економіка має ряд важливих переваг, що надають їй великий динамізм та формують стійкий високий рівень конкурентоспроможності. Універсальним фактором, що стимулює інноваційну діяльність є нові вимоги до товарів та послуг, до їх якості, безпеки, а також глобалізація конкуренції та необхідність утримання позицій у технологічній гонці.

Список використаних джерел:

1. Владимира И. Г. Глобализация мировой экономики: проблемы и последствия / И. Г. Владимира. – М. : Менеджмент в России и за рубежом, 2010. – № 3.
2. Гольдштейн Г. Я. Стратегический инновационный менеджмент : учеб. пособ. / Г. Я. Гольдштейн. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2004.
3. Порттер М. Международная конкуренция : пер. с англ. / М. Порттер. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
4. Фатхутдинов Р. А. Инновационный менеджмент / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Интел-Синтез, 1998. – 448 с.
5. Ireland R. Duane. Achieving and Maintaining Strategic Competitiveness in the 21st Century: The Role of Strategic Leadership / R. Duane Ireland, A. Michael Hitt // IEEE Engineering Management Review. – 1999. – Vol.13, №. 1. – P. 51–64.
6. Key figures Report 2009 –2010/ Science, Technologies and Competitiveness // European Commission. – 2011. – P. 169.

Кислинський Станіслав Станіславович
Чернігівський національний технологічний університет, Україна
**ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК СКЛАДОВА
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ**

Економіка України нині досягла не найкращого свого стану: недостатній розвиток наукової і технічної бази, значний моральний знос матеріальних активів і дефіцит фінансових ресурсів на їх модернізацію. Проте, незважаючи на це, наша країна обрала напрямок інтеграції до союзу країн з найбільш розвинутими економіками світу.

Це підвищує значення інформаційно-інтелектуальних факторів у розвитку економіки регіонів України та приведення їх до рівня високорозвинутих держав. І для цього варто скористатися інтелектуальним потенціалом, за яким будемо сприймати «...потенціальну (тобто використану і невикористану) сукупну здатність людей до пізнання і засвоєння знань, створення нових знань і використування їх для розвитку сфер матеріального і духовного виробництва в їх взаємопроникненні, взаємозалежності і взаємодії через виробництво матеріальних та інтелектуальних продуктів, тобто через виробництво і нагромадження матеріально-речового, науково-освітнього, інформаційного, організаційно-економічного, ідейно-світоглядного, художнього, культурного продукту» [1].

Структура інтелектуального потенціалу кожного регіону поділяється на такі складові: науково-технічний (науковий), інноваційний, освітній та інформаційно-комунікаційний потенціали.

Науково-технічний (науковий) потенціал містить сукупність наукових знань, результатів науково-технічної діяльності, підсумків наукових досліджень, отриманих на різних стадіях науково-технічного циклу. Інноваційний потенціал розглядається як здатність регіону до трансферу знань і технологій та їх комерційного використання. Освітній потенціал бере участь у створенні та використанні знань, характеризує сприятливість населення до придбання нових знань. Навчання та підготовка кадрів становлять головну складову процесу формування кадрового потенціалу регіонів. Інформаційно-комунікаційний забезпечує доступ до інформації і знань та ефективних комунікацій; сприяє зниженню неповноти, асиметрії та невизначеності інформації [2].

Інтелектуальний потенціал проявляється через інноваційну складову, яку можна простежити в статистичних результатах розвитку країни за відповідний період.

Аналіз засвідчив, що у 2012 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1758 підприємств, що склало 17,4% загальної кількості промислових підприємств по Україні, і у динаміці показник демонструє деякі зрушення.

Загальний обсяг фінансування інноваційної діяльності у 2012 році становив 11480,6 млн. грн. або 0,81% ВВП проти 14333,9 млн. грн. (1,1% ВВП) у 2011 році.

Частка підприємств, які впроваджували інновації у власній діяльності по відношенню до загальної кількості промислових підприємств протягом 2009–2012 років зростає, але питома вага їх реалізованої продукції в обсязі промислової має негативну динаміку зменшення. Це свідчить про те, що вітчи-

зняні підприємства, впроваджуючи інновації у власну діяльність, орієнтують виробництво на поширену промислову продукцію.

Таблиця 1. Показники стану інноваційної діяльності в Україні з 2009 до 2012 року [3]

Показник	2009 рік		2010 рік		2011 рік		2012 рік	
	Значення	У % (на в.п.) до попереднього року	Значення	У % (на в.п.) до попереднього року	Значення	У % (на в.п.) до попереднього року	Значення	У % (на в.п.) до попереднього року
Питома вага підприємств, що займалися інноваціями, %	12,8	-0,2	13,8	1	16,2	2,4	17,4	1,2
Загальна сума витрат, млн грн	7949,9	66,28	8045,5	101,20	14333,9	178,16	11480,6	80,09
Частка загальної суми витрат на інновації до ВВП, %	0,87	-0,39	0,74	-0,13	1,10	0,36	0,81	-0,29
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	10,7	-0,1	11,5	0,8	12,8	1,3	13,6	0,8
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	4,8	-1,1	3,8	-1	3,8	0	3,3	-0,5

Проте, для більш повного розуміння ситуації, у якій опинилася Україна з огляду на її інноваційний потенціал, візьмемо до уваги доповідь аналітиків Всесвітньої організації інтелектуальної власності та Міжнародної бізнес-школи INSEAD «Глобальний індекс інновацій» [4] за 2012 рік, в якому експертами проведено аналіз інноваційної діяльності світових країн.

У цьому рейтингу Україна займає 63 місце з 141 держав світу. Для порівняння Польща – на 44, Китай – на 34, Японія – на 25, Німеччина – на 15, США – на 10 місці, Великобританія – на 5, а на 1 місці – Швейцарія.

Таким чином можна зробити висновок, що Україна не спроможна конкурувати з інноваційно-орієнтованими економіками високорозвинутих держав. Потребує значної уваги та перебудови ситуація з інноваційною активністю та її фінансуванням у вітчизняному господарюванні, адже поки що наша держава має незадовільний стан її матеріальних активів і дефіцит фінансових ресурсів на їх модернізацію. Проте значний людський, освітній, інформаційний та інтелектуальний потенціали регіонів України здатні сприяти успіху у стратегічній перспективі щодо створення і реалізації конкурентоздатної інноваційної продукції.

Список використаних джерел:

1. Матусевич К. М. Гносеологія інтелектуального потенціалу суспільства / К. М. Матусевич // Економіка та підприємництво : зб. наук. праць молодих учених та аспірантів ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» ; відп. ред. С. І. Дем'яненко. – 2009. – Вип. 22. – С. 3–12.
2. Інтелектуальний потенціал регіону як джерело та міра його інноваційності / О. В. Моліна // Проблеми науки. – 2012. – № 5. – С. 9–15.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. The Global Innovation Index 2012: Stronger InnovationLinkages or Global Growth [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.globalinnovationindex.org/content.aspx?page=past-reports>

К. е. н., доц. Конашук Вадим Леонтійович

Запорізька державна інженерна академія, Україна

**МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ**

Інноваційно-інвестиційна модернізація для абсолютної більшості українських підприємств є безперечною умовою забезпечення перспективи ефективного функціонування [1; 2]. Саме тому стратегія інноваційно-інвестиційної модернізації має стати для них одним з основних елементів загальної стратегії розвитку [3–5]. З точки зору принципових аспектів побудови і реалізації стратегія інноваційно-інвестиційної модернізації мало чим відрізняється від загальних принципів формування корпоративної чи навіть функціональної стратегії підприємства. Хоча необхідно зазначити, що стратегія інноваційно-інвестиційної модернізації не є функціональною складовою корпоративної стратегії [6], вона уособлює певний мобілізаційний етап стратегічного розвитку підприємства, поєднуючи в собі елементи практично всіх функціональних стратегій: виробничої, маркетингової, ресурсної, ринкової, інвестиційної і т.д. Тому методичні підходи до формування стратегії інноваційно-інвестиційної модернізації підприємства мають певні особливості.

Стосовно глобальної цілі цієї стратегії слід зазначити, що вона визначається самою сутністю інноваційно-інвестиційної модернізації підприємства, яка є сукупністю проектів з удосконалення та/або впровадження нових технологій і організації виробництва та його технічного переозброєння. Отже, стратегія інноваційно-інвестиційної модернізації – це план реалізації зазначененої сукупності проектів, саме їх реалізація і є глобальною метою в рамках даної стратегії. Ця мета локалізується в таких конкретних цілях:

1. Оптимізація, раціоналізація, коверсія і в ідеальному варіанті – зменшення споживання ресурсів у процесі виробництва (в тому числі екологічного ресурсу).
2. Перехід до випуску вдосконаленої (в тому числі й за якісними параметрами) чи нової продукції.
3. Отримання позитивного соціального і/або інституційного ефекту.
4. Будь-які комбінації трьох вищеперелічених цілей.

Важливим інструментом формування стратегії є стратегічний аналіз середовища підприємства, в тому числі зовнішнього і внутрішнього середовища. Характерною рисою формування стратегії інноваційно-інвестиційної модернізації підприємства є інтеграція аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища як спосіб досягнення визначеності стратегії. Мається на увазі, що сама сукупність інноваційно-інвестиційних проектів формується на основі взаємодоповнюваних даних аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища.

Аналіз зовнішнього середовища в процесі формування стратегії інноваційно-інвестиційної модернізації підприємства включає дві складових:

- аналіз зовнішніх умов інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства (макроаналіз зовнішнього середовища);
- аналіз потенційних можливостей здійснення процесу інноваційно-інвестиційної модернізації підприємства (мікроаналіз зовнішнього середовища).

Макроаналіз включає дослідження в першу чергу інституційних умов інноваційної діяльності підприємств, зокрема, отримання податкових пільг та інших преференцій, технічної та інформаційної підтримки з боку держави чи галузевих об'єднань тощо.

Мікроаналіз має на меті передусім дослідження ринків для пошуку потенційних контрагентів, партнерів, постачальників, підрядників. Найважливішими і найскладнішими об'єктами мікроаналізу є ринки НДДКР (науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт) і технологій.

Предметом аналізу ринку НДДКР є цінові та часові параметри виконання відповідних робіт, компетенція та кваліфікація виконавців, їх іміджеві активи. Метою такого аналізу є зазвичай пошук виконавців відповідних робіт в структурі інноваційно-інвестиційних проектів модернізації підприємства. Основна проблема дослідження ринку НДДКР – самі НДДКР, вони мають надзвичайно широку номенклатуру, різні підходи до виконання і, відповідно, значні варіації в оцінці. Основний метод дослідження цього ринку – це моніторинг виконання НДДКР, що є аналогічними чи близькими до відповідних робіт, закладених в проекти інноваційно-інвестиційної модернізації підприємства.

Наступним об'єктом аналізу є ринок технологій. На ринку технологій досліджуються можливості придбання необхідних технологій, їх технічний супровід, цінові параметри та інші умови такого придбання, екологічна безпечність технологій, їх адаптивність тощо. Метою такого аналізу є отримання інформації для прийняття рішення про повне або часткове придбання технологій.

Таким чином, аналіз цих двох ринків є визначальним щодо сутності та глибини інноваційно-інвестиційної модернізації підприємства.

Список використаних джерел:

1. Основы конкурентных преимуществ и инновационного развития / Холод Б. И., Ткаченко В. А., Тян Р. Б., Чимшиц С. И., Щукин А. И. – Днепропетровск : ДУЭП, Монолит, 2008. – 475 с.
2. Инновационное развитие экономики: модель, система управления, государственная политика ; под ред. Л. И. Федуловой. – К. : Основа, 2005. – 552 с.
3. Конашук В. Л. До питання формування стратегії модернізації підприємств електроенергетики / В. Л. Конашук // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна №935. – Х. : ХНУ, 2010. – С. 104–109.
4. Конашук В. Л. Пріоритети інноваційної діяльності підприємств / В. Л. Конашук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – №4, Т.2. – С. 56–59.
5. Конашук В. Л. Фінансове забезпечення інноваційної модернізації підприємств електроенергетики / В. Л. Конашук // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – Т. 3. – Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2011. – С. 43–49.
6. Кокинз Г. Управление результативностью. Как преодолеть разрыв между объявленной стратегией и реальными процессами : пер. с англ. / Г. Кокинз. – М. : Альпина Бізнес Букс, 2007. – 315 с.

Копчинська Катерина Олександрівна

*Національний університет Державної податкової служби України,
м. Ірпінь*

ВПЛИВ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ НА ФІСКАЛЬНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВ

Податок на прибуток підприємств є основним податком, який формує суттєву частину доходів багатьох країн світу. Не є виключенням у цьому питанні Україна та Російська Федерація. В Україні податок на прибуток підприємств – прямий податок, який сплачують підприємства з прибутку, одержаного від реалізації продукції (робіт, послуг), основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей, а також прибутку від орендних операцій, роялті та від позареалізаційних операцій [1]. У Російській Федерації податок на прибуток є формує вилучення частини чистого доходу створеного продуктивною працею та поступає до Федерального бюджету та бюджетів суб'єктів федерації. Об'єктом оподаткування є валовий прибуток підприємства – це прибуток від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, основних фондів (включаючи земельні ділянки), іншого майна підприємства і доходів від позареалізаційних операцій, зменшених на суму витрат по цих операціях [2].

Світовий досвід свідчить, що податок на прибуток можна використовувати як потужний інструмент активізації інвестиційної діяльності та прискорення економічного розвитку країни, при цьому існуючі недоліки у системі адміністрування зумовлюють необхідність пошуку шляхів щодо її удосконалення.

В Україні більш ніж 70% обсягу втрат бюджету це можливість віднесення підприємствами збитків попередніх податкових періодів на свої витрати в наступних періодах [3]. Термін позивної давнини та строк користування збитками складає 3 роки. У Росії такий термін відсутній, а збитки підприємства можуть показувати до 10 років [2].

Слід звернути увагу на те, що в Україні податкові надходження складають майже 70% усіх доходів бюджету, а податок на прибуток складає 14% усіх доходів бюджету [4]. У Російській Федерації податкові надходження до Федерального бюджету складають близько 50%, з яких лише 7,5% забезпечують надходження з податку на прибуток організацій [5].

У 2014 році ставка податку на прибуток в Україні складає 18%, при цьому податкові надходження від справляння податку у повному обсязі направляються до Державного бюджету. А в Росії податкова ставка встановлена у розмірі 20%. При цьому сума податку, обчислена за податковою ставкою у розмірі 2%, зараховується до федерального бюджету, а сума податку, обчислена за податковою ставкою у розмірі 18%, зараховується до бюджетів суб'єктів РФ.

Податкова ставка податку, що підлягає зарахуванню до бюджетів суб'єктів РФ, законами суб'єктів РФ може бути знижена для окремих категорій платників податку. При цьому зазначена податкова ставка не може бути нижчою 13,5%.

Для організацій – резидентів особливої економічної зони законами суб'єктів РФ може встановлюватися знижена податкова ставка податку на прибуток, що підлягає зарахуванню до бюджетів суб'єктів РФ, від діяльності, здійснюваної на території особливої економічної зони, за умови ведення окремого обліку доходів, отриманих від діяльності, здійснюваної на території особливої економіч-

ної зони, та доходів, отриманих при здійсненні діяльності за межами території особливої економічної зони. При цьому розмір зазначеної податкової ставки не може бути нижче 13,5%.

Податковий кодекс України класифікує пільги з податку на прибуток за наступними ознаками: пільги, що діють з боку платника податку (повністю звільнені від сплати податку на прибуток підприємства громадських організацій інвалідів, де їх численність перевищує 50% підприємства, що реалізують товари дитячого харчування); коригування сукупного валового доходу (з метою оподаткування отриманий валовий дохід зменшується на суму ПДВ, акцизного податку, мита, прямих інвестицій у корпоративні права; емісійного доходу; коштів або матеріальних цінностей, що надійшли як міжнародна технічна допомога; доходів від спільної діяльності тощо); урахування у складі валових витрат окремих показників (витрати на утримання об'єктів соціальної інфраструктури, податки і збори, що належать до собівартості; перерахування неприбутковим організаціям і благодійна допомога в розмірі 2–5% прибутку, отриманого в попередньому році тощо); зменшення прибутку, обчисленого з метою оподаткування (проіндексовані збитки минулих років); зниження податкової ставки (за ставкою 15% оподатковується прибуток від реалізації інноваційного продукту; за ставкою 3% – валові доходи страховика; за ставкою 6% доходи від фрахту); зменшення суми податкового зобов'язання (обчислений до сплати податок на прибуток зменшується на вартість сплачених патентів).

У Податковому кодексі Російської Федерації передбачено досить широкий перелік пільг з податку на прибуток. Найбільше застосування займає зменшення прибутку на суми, спрямовані на фінансування капітальних вкладень (здійснених з метою виробничого і невиробничого розвитку підприємства), а також на погашення кредитів банку, отриманих і використаних на ці цілі; податкова база зменшується на 30% від капітальних вкладень на природоохоронні заходи. Ставка податку на прибуток підприємств знижується на 50% і в тому випадку, якщо на цьому підприємстві інваліди та (або) пенсіонери становлять не менше 70% від загальної кількості працівників.

Вважаємо, що існуюча практика пільг не в повному обсязі задовольняє критерію фіscalальної ефективності, тому необхідний перегляд існуючих пільг, а можливо і скасування більшості з них, оскільки що їх використання призводить до значних втрат бюджету. Особливої уваги заслуговує досвід Російської Федерації щодо практики використання збитків минулих періодів, як одного із різновидів податкових пільг.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2756-VI [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main>
2. Официальный сайт Федеральной налоговой службы Российской Федерации [Електронный ресурс]. – Режим доступу : <http://nalog.garant.ru/fns/nk>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=185635>
5. Официальный сайт Казначейства России [Електронный ресурс]. – Режим доступу : <http://www.roskazna.ru/federalnogo-byudzheta-1f/yi>

К. е. н. Коткова Наталія Сергіївна

Інститут продовольчих ресурсів НААН, м. Київ, Україна

СТАН ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ТА ВІДНОВЛЮВАЛЬНІ ПРОЦЕСИ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Збереження стабільного позитивного приросту у харчовій промисловості потребує постійного техніко-технологічного оновлення підприємств. Недостатній рівень розвитку технологічної бази, притаманний багатьом структурним підрозділам даного виду діяльності, становить проблему, що вимагає активізації інноваційної діяльності, задіяння важелів, які сприяють підвищенню ефективності виробництва. Найважливішою складовою даної проблеми є фінансування інноваційної діяльності наукових установ і підприємств для реалізації проектів, спрямованих на кардинальну модернізацію основних засобів і продукції, розширення асортименту продуктів харчування та поліпшення їх якості.

В харчовій промисловості України на початок 2013 року було зосереджено промислово-виробничі фонди вартістю 101,33 млрд грн (з урахуванням індексації та переоцінки). Переважна частина основних засобів виробництва сконцентрована на підприємствах харчової промисловості таких видів економічної діяльності: виробництво напоїв – 26,78 %; виробництво інших харчових продуктів – 26,40 %; виробництво олії та тваринних жирів – 15,18%; у молочній та м'ясній промисловості – відповідно 11,74 та 6,97 %.

Ступінь надходження основних засобів у галузі склав 11,92 % від вартості основного капіталу. При цьому ступінь вибуття основних засобів у харчовій промисловості 3,47% (табл. 1). Основні засоби й технічне обладнання галузі характеризуються високою моральною та фізичною зношеністю, використанням застарілих технологій у виробництві – ступінь придатності основних засобів у середньому по галузі складав 52,42%. Найвища зношеність основних засобів спостерігається при виробництві рибних продуктів та виробництві напоїв (відповідно 73,9 та 53,1 %).

За іншими підвидами економічної діяльності харчової промисловості цей показник варіює в межах 37,8–49,3 %. Через низький рівень технічного оснащення у більшості харчових підприємств не можуть бути реалізовані нові технології глибокого комплексного перероблення, що дають змогу повніше використовувати сільськогосподарську сировину.

Однією з головних причин техніко-технологічної відсталості вітчизняної харчової промисловості є уповільнення та невпорядкованість інвестиційних та інноваційних процесів. Харчова промисловість в цілому вважається інвестиційно привабливою галуззю завдяки короткому періоду окупності вкладених інвестицій і є лідером серед обробних промисловостей.

Протягом січня–вересня 2013 року відбувалося збільшення обсягів інвестицій, спрямованих на відтворення основного капіталу підприємств харчової промисловості. Обсяг освоєних за цей період інвестицій становив 10094,7 млн грн по підприємствах харчової промисловості. Структура інвестицій в основний капітал у розрізі видів економічної діяльності представлена в табл. 2.

Таблиця 1. Показники зношувально-відтворювальних процесів в основних засобах харчової промисловості за видами економічної діяльності в 2012 році, %

Види економічної діяльності	Ступінь надходження основних засобів	Ступінь вибуття основних засобів	Ступінь ліквідації основних засобів	Ступінь зносу основних засобів	Ступінь придатності основних засобів
Виробництво м'яса та м'ясних виробів	15,75	5,96	0,38	37,8	62,18
Виробництво рибних продуктів	4,22	0,47	0,12	73,9	26,14
Перероблення та консервування овочів та фруктів	7,65	3,92	0,35	47,4	52,65
Виробництво олій та тваринних жирів	8,33	2,49	2,05	49,3	50,70
Виробництво молочних продуктів та морозива	9,72	3,62	0,62	47,1	52,87
Виробництво борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалю та крохмальних продуктів	15,25	5,77	0,69	39,8	60,22
Виробництво готових кормів для тварин	8,27	5,60	0,44	47,5	52,47
Виробництво інших харчових продуктів	18,09	3,02	0,56	42,9	57,07
Виробництво напоїв	9,02	3,32	1,09	53,1	46,86
Виробництво харчових продуктів, напоїв	11,92	3,47	0,92	47,6	52,42

Джерело: розроблено автором з використанням [1].

Таблиця 2. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності

Види економічної діяльності	Осьвічено (використано) капітальних інвестицій, млн грн		Відхилення		Структура капітальних інвестицій, %	
	Січень-вересень 2012 рік	Січень-вересень 2013 рік	+/-, млн грн	%	Січень-вересень 2012 рік	Січень-вересень 2013 рік
1	2	3	4	5	6	7
Виробництво м'яса та м'ясних виробів	707,44	661,76	-45,68	-6,46	8,92	6,56
Виробництво рибних продуктів	19,02	17,38	-1,64	-8,62	0,24	0,17
Перероблення та консервування овочів та фруктів	225,16	357,76	132,6	58,89	2,84	3,54
Виробництво олій та тваринних жирів	1562,66	1877,28	314,62	20,13	19,71	18,60
Виробництво молочних продуктів та морозива	770,66	784,93	14,27	1,85	9,72	7,78
Виробництво борошномельно-круп'яної промисловості, крохмалю та крохмальних продуктів	316,01	336,18	20,17	6,38	3,99	3,33
Виробництво готових кормів для тварин	258,87	175,49	-83,38	-32,21	3,27	1,74

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
Виробництво інших харчових продуктів	2121,89	3388,22	1266,33	59,68	26,77	33,56
Виробництво напоїв	1946,38	1966,71	20,33	1,04	24,55	19,48
Виробництво харчових продуктів, напоїв	7927,79	10094,7	2166,91	27,33	100,00	100,00

Джерело: розроблено автором з використанням [1].

Найвищими темпами приросту обсягів інвестицій порівняно з попереднім періодом характеризуються харчові підприємства таких підвидів економічної діяльності: перероблення та консервування овочів та фруктів – 58,89%, виробництво олії та тваринних жирів – 20,13%.

Триває тенденція зростання надходжень прямих іноземних інвестицій в економіку України. У харчову промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів за січень-вересень 2013 року надійшло 3239,73 млн дол. США. Це становить 5,73% від загального обсягу інвестицій в економіку України та 18,25% в промисловість країни.

В умовах складного фінансового становища більшості підприємств харчової промисловості необхідно своєчасне і цілеспрямоване залучення не тільки вітчизняних, але й іноземних інвестицій. Цьому повинно сприяти створення сприятливого і стабільного економічного середовища в Україні.

Список використаних джерел:

1. Величко Т. Г. Розвиток матеріально-технічного забезпечення підприємств АПК : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами (економіка сільського господарства і АПК)» / Т. Г. Величко. — Сімферополь : НУБіПУ, 2009. – 23 с.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Д. держ. упр., проф. Кризина Наталія Павлівна

*Національна академія державного управління при Президентові України,
м. Київ*

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ РЕГІОНУ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

У сучасних умовах внаслідок серйозного погіршення екологічної ситуації забезпечення конституційного права громадян на сприятливе навколоішнє природне середовище стає найважливішим завданням органів державної влади, органів місцевого самоврядування, суспільства в цілому. За свою специфікою екологічна проблема актуальна для всіх рівнів організацій публічної влади в Україні – державного, регіонального і місцевого, що вимагає спільної та скоординованої діяльності для її вирішення.

Україна – одна з найбільших держав світу. Вона займає в Європі друге (після Росії) місце за територією – 603,7 км². Природні ресурси України значні і різноманітні, вони відносно добре вивчені, інтенсивно розробляються і використо-

вуються у господарській діяльності. Цьому сприяє значна територіальна концентрація виробництва й населення, високий рівень розвитку продуктивних сил, вигідне економіко-географічне положення, унікальність природних ресурсів [1].

Природні ресурси є тим елементом продуктивних сил, на який спрямована праця людини. Вигідність чи невигідність використання природних ресурсів визначають за критеріями господарської віддачі цих ресурсів при порівнянні затрат на їх освоєння і переробку. Ці затрати залежать від виду ресурсу, його місця перебування і корисного вмісту. Вони не є постійними, а можуть зростати чи знижуватись залежно від об'єктивних економічних обставин.

Охорона і раціональне використання природних ресурсів в Україні регулюються відповідними нормативно-правовими актами природо-ресурсного законодавства. Так чинним законодавством визначено, що природні ресурси – це земля, у тому числі ґрунт, ліси та інша рослинність; надра; води, у тому числі підземні; тваринний та рослинний світ; ландшафти; атмосферне повітря; сонячна енергія, екосистеми; території, що особливо охороняються та інші природні комплекси.

Останнім часом з'явився новий соціально-економічний термін «сталий розвиток». Цей термін використовується як у глобальному сенсі – «сталий розвиток людства», «сталий розвиток окремої країни», так і на рівні регіону або окремого населеного пункту [2].

Сталий розвиток – це узгодження між збереженням довкілля та соціально-економічним розвитком суспільства, коли задоволення потреб теперішніх поколінь не повинне ставити під загрозу можливості майбутніх поколінь задоволити свої потреби.

За визначенням А. В. Степаненка основним завданням сталого розвитку регіонів є задоволення найбільш важливих для життя потреб всіх людей і надання всім в рівній мірі можливостей задовольнити свої власні прагнення до кращого життя.

Людство здатне надати розвитку сталий і довготривалий характер, з тим щоб він відповідав потребам людей, тих, що живуть нині, не позбавляючи при цьому майбутніх покоління можливості задовольнити свої потреби.

Існуючі обмеження в галузі експлуатації природних ресурсів досить відносні. Вони пов'язані з сучасним рівнем техніки і соціальної організації, а також із здатністю справлятися з наслідками людської діяльності.

Однією із найважливіших причин утворення екологічних та інших катастроф є злидennість, яка стала в світі звичайним явищем. Необхідно задовольнити елементарні потреби всіх людей і всім надати можливості реалізувати надії на більш благополучне життя.

Необхідно узгодити спосіб життя тих, хто володіє значними (грошовими, матеріальними) засобами, з економічними можливостями планети, зокрема відносно споживання енергії.

Розміри і темпи росту населення повинні бути узгоджені із змінним продуктивним потенціалом глобальної екосистеми Землі.

Охорона та використання природних ресурсів є однією з найважливіших проблем, які вирішують органи місцевого самоврядування на своїх територіях.

Це пов'язано насамперед зі збільшенням кількості і масштабністю самих екологічних проблем, усвідомленням їх впливу на стан здоров'я людей, з негативними змінами у водному та повітряному басейнах та іншими несприятливими процесами, що відбуваються в довкіллі й негативно позначаються на якості життя населення.

Список використаних джерел:

1. Паламарчук М. М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії / М. М. Паламарчук, О.М. Паламарчук. – К. : Знання, 1998. – С. 178–215.
2. Рішення Ради регіонів щодо Реформи регіонального розвитку в 2012 році від 25.12.2012р. (п. 7.1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1180/>

Кромська Лілія Анатоліївна

Запорізька державна інженерна академія, Україна

МЕТОДИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЮ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ФУНКЦІОNUВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

В Україні процес функціонування значної частини підприємств організовано на засадах рутинного виробництва неконкурентоздатної традиційної продукції з використанням морально застарілої техніки і технології та з недостатньою орієнтацією на ринкову кон'юнктуру. В зв'язку з цим актуалізується проблема вдосконалення систем управління підприємствами як у практичному аспекті, так і в аспекті теоретичного та науково-методичного забезпечення. Зокрема, важливим завданням є розвиток і поширення сучасних технологій стратегічного управління, зорієнтованих на забезпечення гнучкості, динамічності й адекватності процесів функціонування підприємств швидкоплинним змінам кон'юнктури і середовища діяльності.

Проблемам управління підприємством, у тому числі в аспекті його перебудови на інноваційній основі, присвячена велика кількість наукових праць зарубіжних і вітчизняних учених [1; 2]. Одне з останніх напрацювань у цій сфері – концепція управління резльтативністю, окреслена в працях Р. Каплана, Д. Нортон, Х. Джонсона, Г. Кокінза та інших [3; 4].

Для поширення сучасних управлінських технологій, методик і практик, у тому числі й управління резльтативністю, на вітчизняні підприємства автором запропоновано концепцію інноваційної стратегії функціонування підприємства, систему управління її резльтативністю і відповідний методичний інструментарій [5; 6]. Зокрема, для побудови стратегічної карти і забезпечення визначення цільових значень ключових показників ефективності по стратегічній карті підприємства запропоновано використовувати нові, спеціальні методичні інструменти – стратегічну карту продукту та відповідну їй карту ключових показників ефективності, збалансовані по часовим параметрам реалізації інноваційних проектів і заходів по відповідному продукту. Стратегічна карта продукту структурно схожа зі стратегічною картою підприємства, але стосується лише конкретного виробу. Таким чином, стратегічна карта продукту – це стратегія розвитку конкретного виробу підприємства і його виробництва на певному

етапі життєвого циклу цього виробу, що знаходиться в межах планового періоду. Іншими словами, це локалізована в часі частина «інноваційного конвеєру». Універсалізована стратегічна карта продукту наведена на рис.1.

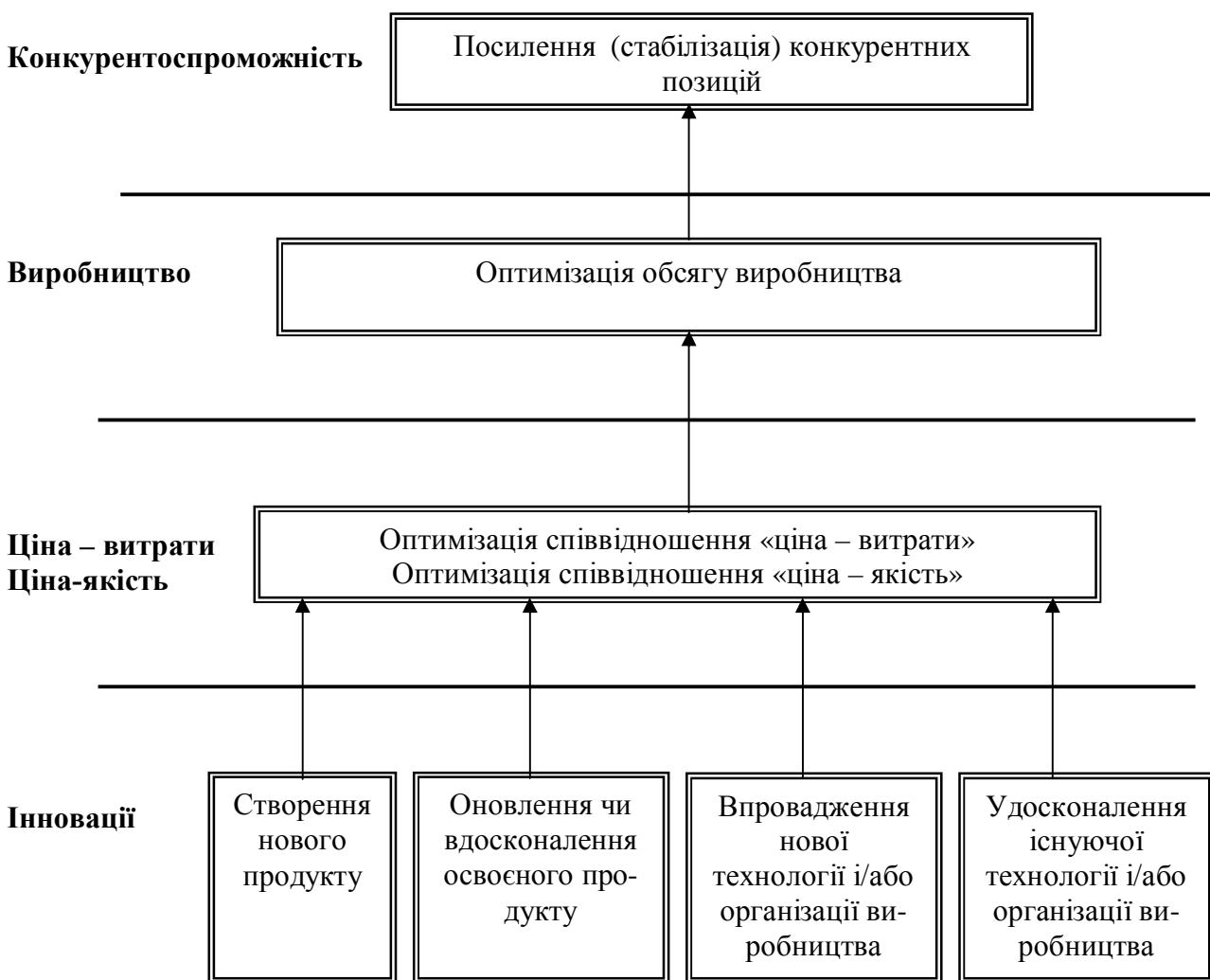

Рис. 1. Універсалізована стратегічна карта продукту
(Авторська розробка)

Як і стратегічна карта підприємства, стратегічна карта продукту має чотири перспективи, і таку ж першу (основну) перспективу «інновації». Але на відміну від стратегічної карти підприємства, ця перспектива в стратегічній карті продукту містить перелік конкретних заходів по чотирьом блокам:

- створення нового продукту;
- оновлення або вдосконалення освоєного продукту;
- впровадження нової технології і/або організації виробництва, впровадження нової техніки;
- удосконалення існуючої технології і/або організації виробництва, модернізація існуючої техніки.

Таким чином, у стратегічній карті продукту на базовій перспективі «інновації» суміщені етап визначення заходів з досягненням задекларованих стратегічних цілей і етапи з визначенням ключових показників ефективності, їх цільових значень і т.д. По другій перспективі «ціна-витрати» уніфікованою ціллю

є оптимізація співвідношення ціни виробу і витрат на його виробництво. По третій перспективі «виробництво» уніфікованою ціллю є оптимізація обсягів виробництва, яка може бути конкретизована як зростання, стабілізація або зменшення обсягів виробництва.

По четвертій перспективі «конкурентоспроможність» ключовими показниками ефективності будуть показник оцінки конкурентоспроможності продукту та показник рейтингу конкурентоспроможності продукту.

Список використаних джерел:

1. Основы конкурентных преимуществ и инновационного развития / Холод Б. И., Ткаченко В. А., Тян Р. Б., Чимшит С. И., Щукин А. И. – Днепропетровск : ДУЭП, Монолит, 2008. – 475 с.
2. Инновационное развитие экономики: модель, система управления, государственная политика ; под ред. Л.И. Федуловой. – К. : Основа, 2005. – 552 с.
3. Кокинз Г. Управление результативностью. Как преодолеть разрыв между объявленной стратегией и реальными процессами : пер. с англ. / Г. Кокинз. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. – 315 с.
4. Марк Грэм Браун. Сбалансированная система показателей: На маршруте внедрения : пер. с англ. / Марк Грэм Браун. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 226 с.
5. Кромська Л. А. Інноваційна модель функціонування машинобудівного підприємства як фактор його результативності / Л. А. Кромська // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна № 911. – Х. : ХНУ, 2010. – С. 176–181.
6. Кромська Л. А. Інструментарій управління результативністю функціонування підприємства / Л. А. Кромська // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : Т.3. – Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2011. – С. 321–325.

Д. е. н., проф. Кузьмін Олег Євгенович

Навчально-науковий інститут економіки і менеджменту, Львів, Україна

к. е. н., доц. Пирог Ольга Володимирівна

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИБОРУ ТА ОБГРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ПОСТИНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА

Провідні країни світової економіки систематично вдосконалюють власні моделі розвитку національних господарств, здійснюючи структурно-технологічну трансформацію економічної системи з максимально ефективним та результативним використанням всіх факторів виробництва в умовах постіндустріального суспільства. У моделях розвитку національних господарств у таких умовах відбуваються істотні зміни: спостерігається трансформація ролі та місця держави в управлінні розвитком, перехід від середньотехнологічних до високотехнологічних виробництв, видозмінюється трудова спеціалізація.

Еволюція розвитку національного господарства та його моделей проявляється в двох протилежних процесах: або в лінійності й неухильному прогресі, або в хвилеподібному циклічному розвитку, та супроводжується якісними структурними змінами, порушенням рівноваги, перервами поступовості; трансформацією ресурсів, джерел та факторів розвитку національних господарств.

Хаотичний розвиток національного господарства безперспективний, оскільки призводить до виснаження нематеріальних (інтелектуальних, інноваційних) й зменшення матеріальних факторів виробництва (природних, трудових, фінансових).

В історичному процесі суспільного розвитку сформувалися класичні та новітні моделі розвитку національного господарства. В умовах постіндустріального суспільства розвиток національного господарства зумовлює необхідність вибору, формування та обґрутування власної моделі, орієнтованої на забезпечення стабільного розвитку з визначальним впливом інтенсивних факторів, збереження наявного економічного потенціалу, а також створення передумов для високотехнологічних виробництв, що супроводжується глибокими змінами у виробництві й суспільно-виробничих відносинах. За сучасних умов саме секторна та факторна моделі розвитку, на відміну від інших, відображають процес закономірних, радикальних, прогресивних структурно-технологічних змін у національному господарстві країни, що забезпечить перехід на якісно новий рівень розвитку суспільства. При цьому, факторна модель виступає інструментарієм у процесі формування секторної моделі розвитку національного господарства в умовах постіндустріального суспільства.

Секторну модель розвитку національного господарства країни, враховуючи теоретичні положення та результати емпіричних досліджень, запропоновано трактувати як емпіричну модель, яка дає змогу дослідити структурні зміни у національному господарстві відповідно до суспільних потреб та технологічного підходу, що ґрунтуються на провідній ролі продуктивних сил у розвитку суспільства, встановити зв'язки між структурними елементами та здійснити прогнозування на майбутні періоди. Секторна модель розвитку національного господарства країни дає змогу не лише оцінювати структурні зміни за технологічним критерієм, але й враховувати суспільні потреби, визначати місце людини в економічній системі та її значення для розвитку національного господарства.

Факторна модель як інструментарій секторної моделі розвитку національного господарства країни дає змогу визначити вплив факторів виробництва на рівень розвитку господарства країни відповідно до типу суспільства, встановити визначальні чинники та на підставі цього здійснити прогнозування на перспективу. Сучасні неокласичні та неокейнсіанські факторні моделі розвитку національного господарства, враховуючи екзогенні та ендогенні умови, серед визначальних та стимулюючих чинників в умовах постіндустріального суспільства виділяють інвестиції, а не лише людський капітал та технологічний фактор.

Унаслідок прогресивного розвитку суспільства та циклічного розвитку національного господарства відбувається перехід до ефективнішого та якісно нового рівня розвитку із трансформованою структурою національного господарства за секторами, вищою продуктивністю праці, наслідком чого є підвищення рівня та якості життя населення.

Моделювання секторної моделі розвитку національного господарства України було здійснено відповідно до стратегічного завдання – економічний розвиток на рівні розвинутих країн світу та прогнозованих темпів економічного розвитку. Обмеження для моделі розвитку сформовано відповідно до

галузево-технологічних критеріїв постіндустріального суспільства. Секторна модель розвитку, відповідно до принципів прогнозування, є адекватною та вибрані параметри – суттєві та значущі для моделі.

Секторна модель для забезпечення розвитку національного господарства України на рівні країн з постіндустріальним суспільством Україна має бути трансформована наступним чином: національне господарство України повинно стабільно щороку зростати в межах 5,2–5,4% за рахунок четвертинного (10,76–11,00% з питомою вагою 29,0%) та п'ятерикового (2,32–2,51% з питомою вагою 23,7%) секторів. При цьому, скоротиться має первинний (до 1,7%) й вторинний (до 24,8%) сектори, що має відбуватись за рахунок згортання низькотехнологічних виробництв.

Розвиток національного господарства в контексті парадигми постіндустріального суспільства забезпечується інтенсивними факторами. Встановлено, що для забезпечення економічного зростання на рівні 5,2–5,4 % зростання інвестиційної діяльності має становити 17,4–18,1 % щороку. Держава має створювати умови для інвестування високотехнологічних та середньовисокотехнологічних видів економічної діяльності, що зосереджені у вторинному, четвертинному та п'ятериковому секторах.

Лях Ірина Іванівна

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Донецьк

**ПРО МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ**

В умовах сьогодення розвиток країни має бути відновлювальним, який передбачає структурну перебудову економіки України та її регіонів, а також створення умов для піднесення вітчизняної науки та інноваційної сфери, що сприятиме побудові нової високотехнологічної економіки. Державною програмою розвитку внутрішнього виробництва задекларовано [1], що розв'язання такої проблеми можливо шляхом диверсифікації та модернізації, насамперед:

- внутрішнього виробництв, більш ефективного використання діючих виробничих потужностей та підвищення їх технологічного рівня;
- суттєвого покращення регуляторного середовища для ведення бізнесу;
- впровадження механізму стимулування ресурсозбереження та інноваційного розвитку;
- спрямування інвестиційних ресурсів держави на впровадження нових зразків ресурсозберігаючої та енергоефективної техніки і технологій;
- організації сучасної підготовки кадрів та стимулування залучення до цих процесів приватного капіталу.

Для подолання техніко-технологічної відсталості національної економіки від розвинених країн світу необхідним стає поєднання макроекономічних регуляторів, ефективних промислової та інноваційної політик, розвиток і модернізація конкурентоспроможних виробництв, стимулування впровадження інноваційних технологій. У ході модернізації інновації стають провідним чинником економічного зростання в усіх секторах господарства, а розвиток інноваційного

потенціалу – найважливішим процесом формування конкурентоспроможної національної економіки.

Формування національної інноваційної системи (НІС) із визначенням її регіональних відзнак покликана забезпечувати безперервне зростання економіки. За розрахунками економістів, внесок інноваційного фактора в економічне зростання розвинених країн складає близько 60% [2, с. 62]. Підвищення частки інновацій у структурі чинників економічного зростання і збільшення потенційного випуску характеризують перехід до іншої якості зростання економіки. Таким чином, ефективність функціонування НІС визначається її внеском у збільшення ВВП країни і обумовлюється наявністю і результативністю функціонування регіональних інноваційних систем (РІС), з яких і складається НІС.

В Україні в межах національної інноваційної системи відбувається активний процес формування регіональних інноваційних систем, який полягає у: розробленні стратегій і програм інноваційного розвитку, проектів із розробки, виробництва та комерціалізації інноваційного продукту, які створюють в регіоні особливий інноваційний клімат; формуванні регіонального законодавчого та нормативно-правового забезпечення процесів інноваційної діяльності, які носять також роз'яснювальний характер, включаючи визначення, що відносяться до інноваційної проблематики; створенні елементів інноваційної інфраструктури, які представляють послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо). Тому важливими чинниками, що визначають інноваційну активність суб'єктів господарювання всіх форм власності в регіоні, є рівень розвитку інноваційної інфраструктури, наявність фінансової підтримки інноваційних програм і проектів, рівень розвитку малого та середнього підприємництва, особливо у сфері виробництва високотехнологічної продукції, а також ряд інших аспектів, що характеризують інноваційний клімат на території регіону.

Вагоме значення для економічного розвитку регіону має зміст інноваційної політики, особливо для територій, що мають накопичений науково-технічний потенціал, здатний стати конкурентною перевагою. Запропонуємо заходи регіональної інноваційної політики, які сприятимуть покращенню інноваційного клімату на засадах конкурентних переваг кожного регіону:

- концентрація та спрямування інвестицій на забезпечення розвитку базових галузей економіки, підвищення продуктивності та технологічного оновлення виробництва;
- ресурсна збалансованість бізнес-планів інвестиційних та інноваційних проектів;
- надання регіональної підтримки реалізації інвестиційних та інноваційних проектів, прозорість та ефективність цього механізму;
- координація взаємодії науки з освітою і виробництвом, ефективне використання вітчизняних науково-технічних здобутків, орієнтування науково-технічної діяльності на потреби економіки;
- безпечність для навколошнього природного середовища, життя і здоров'я людей інвестиційних та інноваційних проектів тощо.

Для оцінки інноваційної складової суб'єктів господарювання усіх форм власності важливим є врахування цих заходів, які мають реалізуватися в межах

регіональної інноваційної політики. Необхідним стає визначення впливу механізмів державного регулювання на розвиток РІС та їх особливостей в інноваційному середовищі, що є одним із пріоритетів у модернізації української економіки.

В умовах сьогодення формується інноваційна політика, яка застосовує сучасні механізми управління інноваційною сферою, що сприяють підтримці та активізації відновлювальних процесів. Такими «інноваційними механізмами» в національних умовах є механізми: планування і прогнозування; координації і контролю; законодавчі та нормативно-правові; фінансово-бюджетні; інвестиційні або венчурні та мотиваційні; державно-приватного партнерства; взаємодії бізнесу, науки і влади; трансферу технологій; захисту прав інтелектуальної власності тощо. Вищевизначені механізми управління інноваційним розвитком дозволять сформувати збалансовану і адекватну сучасним вимогам, державну політику у сфері інновацій, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності держави в майбутньому.

В межах дослідження визначено, що «інноваційний розвиток регіону» – це зміна режиму функціонування регіональної інноваційної системи, яка враховує специфіку інноваційних процесів конкретного регіону, під впливом розвитку її національної інноваційної системи. Оцінка інноваційного розвитку регіону повинна проводитися комплексно з різних позицій. Для цього сформулюємо принципи оцінки ефективності інноваційних процесів, які враховують особливості національної економіки та окремих регіонів, а саме: виключення добувної промисловості при порівнянні інноваційних показників регіонів; проведення окремого дослідження інноваційних процесів у добувній промисловості; розгляд інноваційної діяльності та окремих її результатів як механізму структурної перебудови економіки України та її регіонів; прив'язка інноваційних показників до типів економіки і цілей розвитку; сприяння модернізації національного і регіонального виробництва. Таким чином, провідною ціллю регіональної соціально-економічної системи стає розвиток регіонів на засадах цілеспрямованої структурної, інвестиційної та науково-технічної політики, стимулювання ділової активності реального сектора економіки, вирішення соціальних проблем економічного реформування.

На основі запропонованого методичного підходу можливе формування комплексної методики оцінки ефективності інноваційного розвитку регіону, яка сприятиме удосконаленню регіонального менеджменту та обґрунтуванню стратегічних рішень з формування пріоритетів і механізмів інноваційного розвитку територій України.

Список використаних джерел:

1. Державна програма розвитку внутрішнього виробництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.09.2011 р. № 1130 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1130-2011-D0%BF/print1384356614855182>
2. Михайлукова С. А. Институциональные особенности инновационной кластеризации на примере региональной инновационной системы Краснодарского края [Електронный ресурс] / С. А. Михайлукова // Креативная экономика. – 2010. – № 12(48). – С. 62–67. – Режим доступу : <http://www.creativeeconomy.ru/articles/3863/>

**Макарова Катерина Андріївна,
к. психол. н., доц. Крупський Олександр Петрович
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна**

**ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Для розвитку держав у теперішньому часі потрібним є впровадження інновацій. Характерним для інноваційного типу розвитку є використання нових прогресивних технологій, перехід до випуску високотехнологічної продукції, новітніми організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності на усіх рівнях економічного розвитку, а саме: проведення політики ресурсо-збереження, інтелектуалізації всієї виробничої діяльності та інше.

На виробництво впливає швидкі темпи модернізації життя людей, що призводять до зростання вимог до якості товарів та послуг, а також, до їх різноманітності. Суспільство стає більш відкритим до інновацій.

Для підтримання інноваційного розвитку, держава потребує нової фінансово-кредитної політики, розвитку наукомістких та скорочення галузей, що використовують природні ресурси, а також, ефективного стимулювання інновацій – на макрорівні; зміни типу підприємницької діяльності, активного залучення до виробництва малого та середнього приватного бізнесу – на макрорівні [1].

Сьогодні середньорічні темпи зростання обсягів міжнародної торгівлі технологіями становлять 13–14 %, що значно випереджає темпи розвитку міжнародної торгівлі товарами та капіталами.

Світові тенденції інноваційного розвитку у своїх працях вивчали: М. Кондрат'єва, С. Кузнець, Г. Менша, Б. Твісса, М. Туган-Барановський, П. Сорокін, Й. Шумпетер ‘тощо. Різні аспекти проблем сучасного інноваційного розвитку написані : В. Аньшиним, В. Геєцем, П. Друкером, І. Єгоровим, Н. Івановою, Б. Кузиком, Р. Нельсоном, Р. Такером, Л. Федуловою, К. Фріменом, Ю. Яковцем, Ф. Янсеном та інші дослідники [2].

За роки незалежності економіка України зазнала величезних змін, проте в структурному плані вона залишилася технологічно низькоукладною, в якій домінують галузі, що виробляють продукцію з низьким рівнем доданої вартості. За умов збільшення товарного експорту такої продукції це означає, що Україна зростаючими темпами розпродажає свої природні ресурси і використовує свою робочу силу вкрай неефективно, особливо, якщо враховувати, що імпорт в країну складається в основному з високовартісної науково-технічної продукції.

Застаріла структура виробництва України призводить до значних економічних втрат й унеможливлює його інноваційний розвиток. Продукція з високим рівнем доданої вартості у ваговому вимірі є набагато більш вартісною, ніж сировинна продукція. Така продукція створюється високотехнологічною працею. Тому перехід на випуск більш науково-технічної високотехнологічної продукції означає зростання необхідності результатів науки та інновацій говориться у проекті «Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів» [3].

Головною метою Стратегії є визначення, обґрунтування і створення механізмів реалізації нової державної інноваційно-інвестиційної політики стосовно здійснення узгоджених змін в усіх ланках національної інноваційної системи, спрямованих на кардинальне зростання її впливу на економічний і соціальний розвиток країни шляхом створення відповідних привабливих внутрішніх умов і підвищення стійкості вітчизняної економіки до тиску зовнішніх умов, що обумовлені глобалізацією і неолібералізацією економічного життя.

Список використаних джерел:

1. Стратегія інноваційного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Корнілова І. М. Світові тенденції інноваційного розвитку при входженні в епоху інновацій [Електронний ресурс] / І. М. Корнілова. – Режим доступу : <http://abookz.com>
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс] / Сайт «Комітет з питань науки і освіти». – Режим доступу : <http://kno.rada.gov.ua>

Мануїлова Алла Анатоліївна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ПРИОРИТЕТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Одним з пріоритетних напрямків промислової політики в Україні є розвиток машинобудівного комплексу як основи промислового та інноваційного потенціалу, де створюється високотехнологічна конкурентоспроможна продукція. Однак вітчизняний машинобудівний комплекс не є конкурентоспроможним на міжнародній арені. Причиною такого становища є, в першу чергу, катастрофічна інноваційна пасивність вітчизняних підприємств.

Виконаний нами аналіз результатів діяльності підприємств машинобудування показує негативну тенденцію їх розвитку. Так, у 2013 році спостерігається значний спад фінансового результату (більш ніж у 2 рази) у порівнянні з 2012 роком, що призвело до збільшення кількості збиткових підприємств на 0,7 % до загальної кількості підприємств. Фінансові наслідки для галузі машинобудування проявляються в зростанні боргів, нездатності здійснювати фінансове забезпечення виробничо-господарської діяльності, зменшенні обсягів реалізації продукції, тощо. Необхідно зазначити, що продукція машинобудування є конкурентоспроможною лише на ринках СНД, зокрема, Росії; питома вага експорту цієї продукції залишається незначною [1].

Найбільшими підприємствами машинобудування України у 2012 році є «Азовмаш» (21-е місце), «Крюковський вагонозавод» (40-е місце) та «Мотор Січ» (41-е місце) з виручкою у розмірі 11980 млн. грн., 7225,9 млн. грн. та 7130,2 млн. грн. відповідно. Через проблеми зі збутом в Росію найбільший український виробник вагонів скорочує виробництво: у 2012 році «Азовмаш» випустив близько 15 000 вагонів проти 16 500 у 2011-му, коли компанія встановила рекорд виробництва. Частка компанії в загальному виробництві СНД знизилася з 17 до 12,7%. Влітку 2013-го «Азовмаш» потрапив до списку «ризико-

вих» для Росії імпортерів разом з 40 українськими компаніями [2]. Таким чином, навіть найбільше підприємство машинобудування України демонструє негативну динаміку розвитку.

Передова зарубіжна і вітчизняна практика демонструють, що нині для покращення стану машинобудівного комплексу України сучасна промислова політика має здійснюватися на інноваційній основі, до складу якої відносять використання нової техніки, системних технологій нового типу, нову організацію праці та виробництва, нову мотиваційну систему, тощо [3]. Однак впровадження інновацій на підприємстві є досить коштовним процесом та не всі підприємства в змозі їх впроваджувати.

Нами запропоновано використання механізмів державно-приватного партнерства (ДПП) як пріоритетний напрям розвитку машинобудівної галузі. Нова регіональна промислова політика повинна бути заснована на програмно-цільовому підході та державній підтримці інновацій. На базі цих підходів мають бути створені механізми, що забезпечать інноваційний розвиток машинобудування. Партнерський варіант, реалізація якого здійснюється на основі механізмів державно-приватного партнерства, передбачає розробку і передачу інноваційних технологій машинобудуванню, залучення нових інвесторів, приватного бізнесу до участі в реалізації інвестиційних проектів в поєднанні з посиленням їх ролі у виробленні і прийнятті рішень.

Формування продуманої і обґрунтованої програми державної підтримки галузевих стратегій розвитку можливе на основі ефективного державно-приватного партнерства (ДПП) у вирішенні стратегічних завдань розвитку. Це свого роду партнерський варіант розвитку машинобудівної галузі, що характеризується процесом формування та розвитку організаційних структур державно-приватного партнерства (консорціумів), які забезпечують реалізацію інвестиційних проектів протягом усього періоду від створення до впровадження обладнання на підприємствах машинобудування [4]. При цьому держава має визначальну і спрямовану роль, здійснювану шляхом управління інтелектуальною власністю, а також застосуванням заходів державного регулювання та державної підтримки, а підприємства машинобудування в свою чергу приймають на себе зобов'язання впровадження головних зразків обладнання машинобудування. Перевагами даного варіанту є розширення кола інноваційно-активних підприємств машинобудівної галузі, зростання позабюджетного співфінансування, посилення координації проведених розробок і, як наслідок, скорочення термінів розробки нового обладнання, підвищення ймовірності успішного впровадження інвестиційних проектів, раціональність вибору напрямків розробок.

Основними напрямами розвитку механізмів державно-приватного партнерства у сфері машинобудування можуть стати: розвиток механізму концесій, надання бюджетних гарантій з ключових державних проектів, формування програм підтримки несировинного експорту, розвиток механізмів венчурного фінансування машинобудівних підприємств, сприяння формуванню цільових кластерів машинобудування [4].

Реалізація даного варіанту розвитку галузі дозволяє вирішити системну проблему галузі та забезпечити потреби машинобудівного комплексу та промисловості в цілому в сучасному обладнанні, висококваліфікованих кадрах, а також динамічному розвитку машинобудування в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. 200 крупнейших компаний Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.ua>
3. Касс М. Е. Формирование стратегии инновационного развития предприятия на основе управления нематериальными активами : монография / М. Е. Касс; Нижегород. гос. архитектур.-строит. ун-т. – Н. Новгород : ННГАСУ, 2011. – 159 с.
4. Бергер Е. Г. Формирование и реализация промышленной политики для развития предприятий машиностроительной отрасли: автореф. дисс. на соискание уч. степени канд. эконом. наук : спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / Е. Г. Бергер. – М., 2013.

Махмод Ахмед Юсф Елсеада, к. э. н., доц. Сидоров Вадим Игоревич
Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, Украина
**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ
ИНОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ СТРАН МЕНА**

В современных условиях существует острая необходимость перевода экономики многих стран мира на инновационный путь развития. Характерной чертой развития мирового сообщества на современном этапе выступает формирование социально-экономической системы, в которой доминирующую роль играет инновационная деятельность, как фактор, обеспечивающий конкурентные преимущества высшего порядка. В этом контексте одним из значимых направлений формирования инновационной экономики выступает ее региональный аспект.

Страны MENA, охватывающие регион простирающийся от Марокко до Ирана, по сути представляют регион «Большой Ближний Восток».

Уже устоявшийся ресурсоориентированный тип национальных экономик исследуемого региона не способен достичь желаемых темпов роста без ущерба для социальной и экологической обстановки, а так же занять достойное положение на мировом рынке [3].

В регионе MENA проживает примерно 381 млн. человек, что составляет 6% от общей численности населения мира. В настоящее время основными реальными источниками генерирования инновационной конкурентоспособности региона и создания современной инновационной экономики могут быть новые малые и средние предприятия, в том числе инновационные и высокотехнологические.

Авторами были проанализированы два индикатора, которые хорошо характеризуют состояние инновационной составляющей экономики изучаемого региона [4]: затраты на НИОКР (% к ВВП) и экспорт высокотехнологичных товаров (% от промышленного экспорта) (рис. 1).

Как видно, наиболее высокий уровень инновационного развития имеет Израиль, который является второй страной в мире после США по количеству вновь образуемых компаний и имеет наибольшее представительство в списке компаний NASDAQ за пределами Северной Америки [2].

Передовые технологии Израиля в программном обеспечении, телекоммуникациях, естественных науках делают его аналогом Силиконовой долины в США.

Компании Intel, Microsoft, Apple построили свои первые иностранные центры исследований и разработок именно в Израиле. Также, в Израиле открыты центры других ТНК сферы high-tech – SAP, IBM, Oracle, Dell, Google, Cisco Systems и Motorola [2].

Рис. 1. Индикаторы инновационного развития экономик стран МЕНА
(Составлено авторами по [5])

На конец 2012 года в стране насчитывалось 1006 компаний и 312 независимых предпринимателей в сфере экспорта оборононой продукции [2].

В отношении остальных стран – позитивные тенденции развития инноваций и технологий в последние годы демонстрируют Марокко, Тунис, Иран, Иордания и ОАЭ. Каждая из перечисленных стран из года в год проводит успешную инновационную политику, которая развивается при поддержке ЕС, а также донорских организаций США, Японии и других стран, заинтересованных в доступе к ресурсам этого стратегически важного региона мира. Большое значение в финансировании инновационного процесса в этом регионе играют общие фонды, контролируемые Евросоюзом [1].

Таким образом, для перехода стран МЕНА на инновационный путь экономического развития и экономике знаний, необходимо уделить особое внимание управлению инновационным развитием на региональном уровне.

Список использованных источников:

1. Бадер Эддин Альхадид. Инновационная политика и система: сравнительный анализ для стран Средиземноморского партнерства // Научные ведомости Белгородского государственного университета. История. Политология. Экономика. Информатика. – Белгород, 2008. – №10 (50), Вып. 8. – С. 178–187.
2. В Израиле больше тысячи экспортёров оружия и боеприпасов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://9tv.co.il/news/2013/07/15/154377-print.html>
3. Гришин В. В. Управление инновационной деятельностью в условиях модернизации национальной экономики : учеб. пособ. / В. В. Гришин. – М. : Изд.-торг. корп. «Дашков и К», 2010. – 368 с.

4. Макарова Е. С. Классификация факторов инновационного потенциала региона [Электронный ресурс] / Е. С. Макарова // Экономика и менеджмент инновационных технологий. – 2012. – № 1. – Режим доступа : <http://ekonomika.s nauka.ru/2012/01/319>
5. Science & Technology. World Development Indicators (WDI), October 2013 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://data.worldbank.org/topic/science-and-technology>

Мачинська Марина Олександрівна, Вяльцева Ірина Петрівна

Одеський національний політехнічний університет, Україна

**ОСНОВНІ ФОНДИ УКРЗАЛІЗНИЦІ:
ПРОБЛЕМИ Й ПЕРСПЕКТИВИ**

На сьогоднішній день технічний стан основних фондів Укрзалізниці не відповідає сучасним вимогам для транспортної системи ХХІ століття.

Однією з найгостріших проблем залізниць є фізичне та моральне старіння локомотивного парку. Абсолютну більшість тягового рухомого складу українських залізниць побудовано згідно з технічними вимогами 60-х років минулого століття. Він характеризується збільшеними, постійно зростаючими експлуатаційними витратами та має низьку економічність порівняно з локомотивами нового покоління [3]. Проблема набуває особливої актуальності, якщо взяти до уваги дефіцит коштів на модернізацію та оновлення виробничого апарату галузі. Залізничний транспорт є однією з найбільш важливих галузей для господарства України. Завдяки такому виду транспорту забезпечуються виробничі і невиробничі потреби матеріального виробництва та здійснюється перевезення населення з багатьох напрямків. Питома вага залізничного транспорту в загальному вантажообігу складає близько 90%, а в пасажирообігу – майже 50%. Залізниця в своєму складі має 65 локомотивних депо, 48 вагонних депо, більше 1600 станцій, 129 пасажирських вокзалів і ряд інших структурних підрозділів. Загальна експлуатаційна довжина головного шляху становить 21,8 тис. км, з яких 9,7 тис. км (44,5%) електрифіковано. Структура державної адміністрації залізничного транспорту України включає в себе 6 регіональних залізничних шляхів, тривалістю більше ніж 22 000 км, 500 станцій, близько 130 вокзалів та 150 депо, а також безліч заводів, підприємств і контейнерних терміналів. Що стосується основних фондів України, фонди «Укрзалізниці» складають приблизно 9 % їх вартості. Одеська залізниця обслуговує південно-західні області України та пролягає по території шести областей: Одеської, Миколаївської, Херсонської, Черкаської, Кіровоградської та Вінницької.

На одеську залізницю припадає близько 20 % вантажообігу і більше 16% пасажирообігу залізниць України. У регіоні Одеської залізниці розташовані великі морські та річкові порти, що забезпечує високу транспортне навантаження.

На сьогоднішній день залізничний транспорт України працює на межі можливостей. У нашій країні поки немає виробництва пасажирських вагонів, магістральних електровозів, хоча у нас є необхідні передумови для його розвитку. Імпорт транспортних засобів звужується унаслідок матеріального недоліку.

Другою проблемою є перехресний субсидування збиткових перевезень пасажирів та вантажних перевезень. В Україні досі немає дієвого механізму ком-

пенсації таких збитків, і це з урахуванням того, що ціни на квитки для населення подорожчали в 2–3 рази.

Вельми показовою є історія залізниць такий економічно розвиненої країни як Сполучені Штати Америки. З кінця XIX століття тут стала все глибше використовуватися система державного регулювання залізничних тарифів. Міжштатна комерційна комісія (МКК) видавала дозвіл на будівництво або закриття залізниць, а також мала право зобов'язати залізничні компанії виконати вимогу про з'єднання ліній для забезпечення наскрізних маршрутів. Також МКК стверджувала для залізниць прейскуранти на їхні послуги і правила з експлуатації, узгоджувала розкладу, брала звітність, вела статистику, визначала вартість фондів і величину амортизації і т.д. Крім того, вона розглядала питання економічної політики на залізничному транспорті (оподаткування, федеральне субсидування тощо) і виносила їх на затвердження уряду. Важливо підкреслити, що договірні тарифи на залізничному транспорті або знижки не допускалися зовсім. За цей залізні дороги і їхні клієнти зазнавали кримінального переслідування. При цьому на залізницях США через систему фіксованих тарифів активно використовувався такий економічний інструмент, як перехресне субсидування, або примусове перерозподіл доходів від прибуткових перевезень до малорентабельним і збитковим. Це було не чим іншим, як підтриманням економічно неспроможних вантажовласників за рахунок більш здорових бізнесів або самої залізниці. В цілому система державного цінового регулювання довела залізничні компанії США, згідно з офіційним визнанням, «букально до повного розвалу».

У 1976 році був прийнятий закон про оздоровлення залізниць і реформу регулювання, а в 1980-му – епохальний Акт Стаггерса. Тарифи були дерегульовані (тобто відпущені) з низкою обмежень. В цілому права МКК були сильно урізані, а в 1995 році комісію замінило Бюро наземних повідомлень (БНС), яке складалося з трьох комісарів, призначуваних президентом і затверджуваних конгресом на п'ять років. В результаті залізниці змогли позбутися непродуктивних активів, різко збільшили продуктивність праці, стали прибутковим бізнесом, гнучко реагуючи на платоспроможний попит. У цей час тут був зареєстрований найнижчий у світі рівень транспортної складової у вартості продукції [1].

Третією проблемою є інвестування даної сфери. Справа в тому, що з боку держави воно майже відсутнє. Законодавча база України в частині залучення інвестицій недосконала і потребує корінних реформ.

До всього цього «Укрзалізниця» є монополістом в залізничній сфері нашої країни, що призводить до відсутності конкуренції, отже – відсутності належного сервісу.

Оптимальною можливістю для модернізації транспортних фондів «Укрзалізницю» є лізинг рухомого складу. По цьому шляху пішли багато великі міжнародні компанії. Переваг лізингу перед банківським кредитуванням два. По-перше, умови лізингу протягом усього терміну залишаються незмінними, тоді як процентні ставки кредитів змінюються залежно від стану фінансового ринку. По-друге, лізинг не вимагає додаткового забезпечення (гарантій, застави майна тощо) Донецька, Львівська та Одеська залізниці вже підписали договори на поставку 350 локомотивів. Договори з лізингодавцем на придбання локомотивів укладені строком на 7 років з виплатою 9,5 % річних. До цього, системної прак-

тикою «Укрзалізниці» на вітчизняному фінансовому ринку було кредитування під 13–17 % на строк не більше 5 років.

Крім того, «Укрзалізниця» планує в 2014 році виділити 1,7 млрд грн на капітальний ремонт і модернізацію 667,1 км шляхів. У планах підприємства модернізація 325,7 км шляхів з укладанням подовжених рейок без стиків на суму 1,2 млрд грн, капітальний ремонт 314,4 шляху на суму 0,54 млрд грн і реконструкція 155 комплектів стрілочних, яка обійтеться в 135 300 000 грн [2].

Вибір лізингу як фінансового інструменту в Україні обумовлений більш привабливими умовами порівняно з умовами кредитних договорів. У світовій практиці процентні ставки за лізинговими операціями і банківськими кредитами відрізняються мало. Інша річ – в Україні: фінансові установи пропонують позики за досить високими відсотковими ставками, що значно здорожує користування кредитом.

Список використаних джерел:

1. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://guryevandrey.narod.ru/artikals/Soveta.htm> – Андрей Гурьев.
2. Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.capital.ua/ru/news/13449-ukrzaliznytsya-v-2014-godu-planiruet-vydelit-1-7-mlrd-griven-na-modernizatsiyu>
3. Електронний ресурс. – Режим доступу : http://economics.lb.ua/state/2011/08/17/110650_odeeskaya_zheleznaya_doroga_obzaved.html

К. е. н., доц. Меліхов Андрій Анатолійович

Приазовський державний технічний університет, м. Маріуполь, Україна

КЛАСТЕРНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Методика оцінки інноваційної активності підприємства передбачає розрахунок низки коефіцієнтів, що визначають ступінь забезпеченості підприємства економічними ресурсами в інноваційній сфері. Актуальним при цьому виступає об'єднання підприємств у групи за схожими показниками інноваційної активності та вибір стратегії подальшого інноваційного розвитку.

Питання застосування кластерного аналізу до оцінки інноваційної активності промислових підприємств досліджували: Н. Гладинець, Д. Кузнєцов, А. Піотровський, Ф. Хміль, Ю. Ковальова. Наявність невирішених наукових проблем зумовлюють необхідність проведення дослідження в цьому напрямку з застосуванням кластерного аналізу.

Метою дослідження є визначення можливості активізації інноваційної діяльності для кожної виділеної групи підприємств за допомогою кластерного аналізу показників оцінки інноваційної активності підприємств.

Аналізовані підприємства обрані у відповідності класифікації видів економічної діяльності України [1] і представляють кожну з підгруп підприємств машинобудування і металургії країни. Дані підприємства забезпечують понад 80% [2] реалізованої продукції галузей машинобудування й металургії, наведені підприємства-представники всіх регіонів України. З метою зосередження

уваги на інноваційній діяльності підприємств на основі вищезгаданих даних розраховано показники оцінки інноваційної активності, які в свою чергу є вихідними даними для проведення кластерного аналізу. До показників оцінки інноваційної активності віднесено [3]: коефіцієнт забезпечення інтелектуальною власністю (K_{iB}), коефіцієнт персоналу, занятого в НДР та ДКР (K_{pr}), коефіцієнт майна для НДР та ДКР (K_{hm}), коефіцієнт освоєння нової техніки (K_{ot}), коефіцієнт освоєння нової продукції (K_{op}), коефіцієнт інноваційного зросту (K_{iz}).

Використовуючи результати розрахунку показників оцінки інноваційної активності промислових підприємств згрупували в кластери підприємства із схожим інноваційним становищем та розвитком. Кількість кластерів визначено за формулою Стерджесса й складає 7 кластерів. Методом кластеризації обраний метод k-середніх. Результат об'єднання підприємств відображенено на рис. 1.

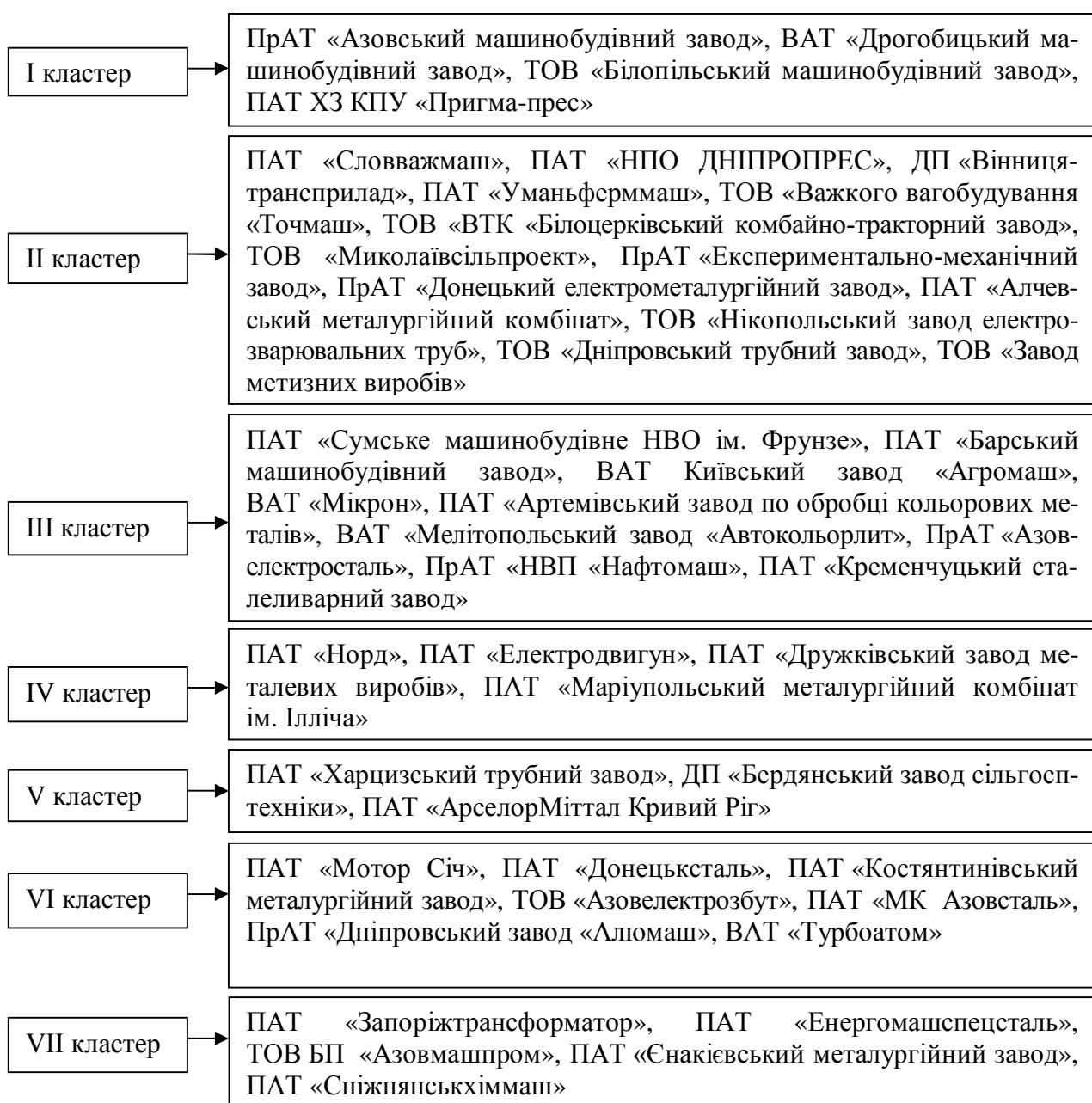

Рис. 1. Кластеризація промислових підприємств на основі показників оцінки інноваційної активності

На основі проведеного аналізу, наступним кроком є визначення, розробка та впровадження стратегій інноваційної діяльності промислових підприємств. Зокрема, доцільною є диференціація стратегій діяльності в залежності від конкурентних позицій на ринку машинобудування та металургії на стратегії послідовника та лідера стосовно інноваційного розвитку в залежності від значення показників інноваційної активності [3] (табл. 1).

Таблиця 1. Характеристика кластерів з точки зору стратегій діяльності

Кластер	Стратегія в залежності від значення показників інноваційної активності					
	K_{ib}	K_{ip}	K_{nm}	K_{ot}	K_{op}	K_{iz}
I	П	П	Л	Л	П	П
II	П	П	Л	П	П	П
III	П	П	Л	Л	Л	Л
IV	П	П	Л	П	П	Л
V	Л	П	Л	П	П	Л
VI	П	П	Л	П	Л	Л
VII	П	П	Л	П	П	П

Підприємства кластерів повинні враховувати запропоновані стратегії діяльності для підтримання його на достатньому рівні в сучасних умовах та покращення кожного показника інноваційної активності в майбутньому. З точки зору розвитку галузі машинобудування та металургії, серед семи кластерів простежуються стратегії лідерства у відповідності до управління окремими показниками інноваційної активності та стратегії послідовників, які підштовхують підтримання конкурентоспроможності в галузі в рамках впровадження інноваційних тенденцій, підвищують рівень інноваційного розвитку підприємств й ефективність діяльності та прибутковість промислових підприємств.

Список використаних джерел:

1. Класифікація видів економічної діяльності : стат. зб. [Електронний ресурс] / Держкомстат України. – 2012. – Режим доступу : http://www.ubc.ua/Links/codes_ua2.html
2. Статистична інформація, експрес-випуски про стан промисловості України [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Трифілова А. А. Оценка инновационной активности предприятия [Електронний ресурс] / А. А. Трифілова. – Режим доступу : <http://www.pandia.ru/text/77/508/84471.php>

Д. е. н., доц. Мельникова Марина Віталіївна

Інститут економіко-правових досліджень НАН України, м. Донецьк
**ПРО НЕОІНДУСТРІАЛЬНІ ТА ПОСТИНДУСТРІАЛЬНІ СТРАТЕГІЇ
 УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВЕЛИКИХ ПРОМИСЛОВИХ МІСТ**

Великі промислові міста в структурі державного і регіонального управління виступають центрами концентрації людських, виробничих, інвестиційних та інноваційних ресурсів. Від того, наскільки успішно вони будуть вирішувати конкретні проблеми реформування і розвитку економіки, залежать результати сталого соціально-економічного розвитку регіону та країни в цілому. Зміни, що

відбуваються в українській економіці і необхідність модернізація системи управління нею на державному та місцевому рівні викликають необхідність більш поглиблено розглянути стан функціонування великих промислових міст та перспективи їх подальшого розвитку, включаючи формування та реалізацію неоіндустріальних та постіндустріальних стратегій.

Великі промислові міста мають характерні ознаки, які полягають наступному. По-перше, їм належить ключова роль у регіональній та національній системах розселення. По-друге вони мають високий рівень промислової спеціалізації структури зайнятості в економіці міста, що перевищує загальнонаціональний середній показник. По-третє, вони виконують достатньо обмежену кількість зовнішніх функцій (так звана монофункціональність). По-четверте, вони мають високий рівень диверсифікації структури міської економіки, що оцінюється за умови виключення основних містоутворюючих підприємств. По-п'яте, має місце певна кількість основних містоутворюючих підприємств, що реалізують промислові функції міста та їх істотне домінування над іншими підприємствами містоутворюючого сектору. По-шосте, велике промислове місто реалізує промислові функції на національному і міжнародному рівні. По-сьоме, воно має районний поділ з відповідними органами управління.

Властивостями спеціалізації, монофункціональності і диверсифікації володіє значна частина міст Центру, Сходу та Півдня України, незалежно від їх розміру. Проте дослідження управління розвитком великих промислових міст та використання ними неоіндустріальних та постіндустріальних стратегій пов'язано не тільки з наявністю відповідного потенціалу та складністю системи управління, але й з серйозним впливом великих промислових міст на розвиток регіонів і економіки країни в цілому.

В процесі реалізації постіндустріальної стратегії здійснюється розвиток досліджень і розробок, інноваційна діяльність (у тому числі у сфері промислової спеціалізації); розвиток культурного потенціалу; надання соціальних послуг, в першу чергу в таких сферах, як освіта та охорона здоров'я; розвиток туризму в різних формах; перетворення міста в торговельний і транспортно-логістичний центр.

Неоіндустріальні стратегії розвитку міст передбачають те, що всі або частина перерахованих вище видів діяльності поєднуються із збереженням високотехнологічних видів промислового виробництва або з істотним підвищенням технологічного рівня традиційної промисловості.

Європейський досвід управління розвитком великих промислових міст (зокрема Манчестера, Ліверпуля, Лілля, Туріна, Дортмунда) свідчить про доцільність використання неоіндустріальних та постіндустріальних стратегій для запобігання та подолання урбанізаційної кризи, пов'язаної з депопуляцією населення, деградацією міського середовища та загостренням соціальних конфліктів. Механізми реалізації неоіндустріальних та постіндустріальних стратегій розвитку міської економіки при цьому включають міжтериторіальну кооперацію, конкуренцію за проведення ділових, спортивних і культурних заходів, підтримку малого підприємництва, маркетинг та ребрендинг території.

Слід зазначити, що неоіндустріальна концепція передбачає визнання ролі комплексного індустріального розвитку як перспективної умови і складової

формування нової якості господарського середовища та сталого зростання міської економіки, що потребує вирішення ключових проблем розвитку економіки міста та її промислового сегменту.

У відповідності до визначеній стратегічної мети щодо неоіндустріалізації, дотримання принципів та врахування ризиків її реалізації розвиток економічної структури міста доцільно здійснювати за допомогою ринково-маркетингових механізмів інвестиційного забезпечення. Пріоритетами міської політики у свою чергу має бути створення умов для бізнесу, залучення місцевих ресурсів зростання, активізація міжтериторіальної взаємодії для стимулювання неоіндустріалізації в сфері: транспорту, екології та інфраструктури,. Важливою складовою підтримки промислового сектору міста та залучення інвестицій для реалізації стратегії його розвитку є також використання механізмів публічно-приватного партнерства,

Неоіндустріальна стратегія є одночасно метою і інструментом місцевого розвитку великих промислових міст, проте вона має обмежені ресурси реалізації на місцевому рівні. Їх нарощування пов'язано з підвищеннем ефективності використання комунальної власності та передачею державних податків та зборів на місцевий рівень.

Промислова політика на державному, регіональному та місцевому рівні у контексті реалізації неоіндустріальних стратегій повинна забезпечити техніко-технологічне переозброєння провідних промислових підприємств. інтеграцію бізнесу за принципом технологічного циклу, розвиток інтегрованих промислових зон з використанням місцевих ресурсів зайнятості. Доцільним також є перехід до стимулювання ефективної взаємодії малого бізнесу з великими підприємствами та об'єднаннями, діяльність яких орієнтована на індустріальну сферу та інноватику.

Успішній реалізації зазначених заходів неоіндустріальної стратегії сприятиме також децентралізація державного управління, передача додаткових повноважень органам місцевого самоврядування великих промислових міст та зміцнення фінансового забезпечення здійснення зазначених повноважень.

Михайліченко Віктор, Басс Юлія Анатоліївна,

доц. Дмитрієва Вікторія Анатоліївна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
**ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА – ІННОВАЦІЯ
ТА МОДЕРНІЗАЦІЯ ІНСТРУМЕНТІВ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ**

Забезпечення ефективного відтворення та підвищення умов життя населення пов'язане з проведенням ефективної політики у сфері регулювання оплати праці. Реформування економіки на сучасному етапі розвитку обумовлено необхідністю усунення негативних наслідків у сфері оплати, що в свою чергу визначає відповідний рівень задоволення населення якістю свого життя. В системі оплати праці існують такі проблеми, як заборгованість з виплати, необ-

грунтований рівень оплати, диференціація, зниження мотивації праці, яка є джерелом доходу для працівників. Методологією вивчення проблеми організації заробітної плати, визначенням її особливостей в умовах сучасного економічного розвитку займалися різні науковці, серед яких: Н. М. Немодрук [4], Т. Л. Кельдер, А. М. Колот [3], Н. В. Акимова, Ф. Ф. Бутинець, Н. П. Любомудрова [2], Н. Г. Гончаренко [5] та інші. Тези подають висвітлення існуючих розроблених аспектів сучасних проблем з оплати праці, концептуальний опис розроблених дослідниками рекомендацій з удосконалення оплати праці в умовах ринкової економіки. Заробітна плата, як багатоаспектна економічна категорія, відіграє значну роль в мотивації праці. Вона виступає регулюючим фактором у розвитку суспільного виробництва, основним джерелом до існування. Нормативними документами, які регламентують оплату праці, є Конституція України та законодавство про працю [1].

Актуальні проблеми з питань оплати праці, серед яких: низький рівень трудових доходів (зумовлює неповноцінне відтворення продуктивної сили суспільства та нездатність забезпечувати свої життєво необхідні потреби) та затримка виплати заробітної плати, виникають, на думку фахівців, через економічні проблеми та недосконалість сучасних методологій формування споживчого кошика, що не відображає фізіологічних, соціальних і культурних потреб працівників та їх сімей. Okрім цього, одним із суттєвих недоліків в нашій країні є порушення законодавства у галузі оплати праці, що негативно впливає на ставлення працівників до своїх обов'язків та обумовлює зниження мотивації до продуктивної праці [2]. Для вирішення вищезазначених проблем дослідники рекомендують реформування системи оплати праці, тобто дотримання чинного законодавства; оптимізацію складу споживчого кошика при встановленні прожиткового мінімуму; активізації виробничої діяльності працівників; створення роботодавцями належних умов для реалізації здібностей працівників; удосконалення податкового законодавства з метою недопущення оподаткування мінімальних доходів населення [5]. В Україні, як зазначають фахівці, мінімальна зарплата не зорієнтована на динаміку середньомісячної плати. На рис. 1 можна побачити спадаючу тенденцію частки мінімальної зарплати у середньомісячній. Значну увагу, на думку вчених, треба приділити зростанню продуктивності і якості праці. Якщо в країнах з розвиненою економікою загострюється боротьба в сфері сучасних технологій, то українські підприємства головним чином запозичують із запізненням технології інших країн через брак коштів на втілення у виробничі процеси своїх власних інноваційних розробок. Така ситуація негативно впливає на якість вітчизняної продукції. Відсутність можливостей для реалізації задумів вітчизняних виробників обумовлює низьку зайнятість населення, незацікавленість в процесі вдосконалення продукту чи послуги, та, як наслідок, низької вмотивованості в результатах праці, а отже і заробітної плати. Тому інноваційний розвиток є одним з факторів підвищення продуктивності і ефективності праці. До цього можна додати впровадження гнучких систем оплати, згідно з якими заробіток найманих працівників залежить від загальної ефективності роботи підприємства.

Рис. 1. Зміни обсягів мінімальної та середньомісячної зарплат

На думку вчених, в Україні існує потреба в інновації діючих систем оплати праці. В сучасних економічних умовах важливо забезпечити тісний зв'язок оплати праці з виробничим результатом. Актуалізація системи оплати праці, як категорії соціально трудових відносин, є головним підґрунтям у вмотивованості виробничої діяльності працівників, формуванні конкурентоспроможності підприємства та соціально-економічного розвитку країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Левчунь Г. Реформування системи оплати і стимулювання праці [Електронний ресурс] / Г. Левчунь // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 1(34). – С. 84–88. – (Загальні проблеми економіки та суб’єктів господарювання). – Режим доступу : http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/2125/1/GEB_2012_v34_No1G_LevchunReforming_the_payment_system_and_stimulation_of_84.pdf
2. Любомудрова Н. П. Удосконалення оплати праці в умовах розвитку підприємництва [Електронний ресурс] / Н. П. Любомудрова. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/8975/1/28.pdf>
3. Колот А. М. Мотивація персоналу : підручник / А. М. Колот, С. О Цимбалюк. – К. : КНЕУ, 2011. – С. 150–152.
4. Немодрук Н. М. Удосконалення обліку, аналіз і аудит розрахунків з оплати праці / Н. М. Немодрук // Економіка та держава. – 2009. – № 8. – С. 36–38.
5. Гончаренко Н. Г. Необхідність удосконалення форм і систем оплати праці [Електронний ресурс] / Н. Г. Гончаренко. – Режим доступу : http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/16.pdf
6. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

Михлик Юлія Геннадіївна
к. т. н., доц. Куценко Володимир Йосипович,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
**ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ
МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ДЛЯ ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ ГРОМАДИ**

Установи державної форми власності утримуються за кошти державного або місцевого бюджету, бо не мають власних оборотних коштів щоб покрити свої витрати. Згідно з Бюджетним кодексом України видатками бюджету називають кошти, надані на здійснення програм і заходів, які були передбачені відповідним бюджетом.

Місцеві бюджети виконують свої функції безпосередньо через здійснення видатків. Існує загострена потреба вдосконалення саме видаткової частини, щоб задовільнити потреби усіх верств населення. Видатки місцевих бюджетів мають велике значення і вплив на соціальний рівень громади та виступає гарантом економічної стабільності конкретних територій та держави в загалі.

Бухгалтерський облік в установах державної форми власності є системою контролю за належним використанням бюджетних та позабюджетних коштів. Найбільш специфічними об'єктами в обліку є доходи, видатки і результати виконання кошторису [7].

Вчені розглядали більш детально використання бюджетних фінансових ресурсів на утримання державних установ з соціально-економічного забезпечення потреб, а саме: О. Василик [2], Н. Васильєва [3], Бондарчук Т. В. [6], Ю. Каспрук [5], Н. Осадчук [6], Фляк І. Т. [9], та низка інших. Провідних науковців, які досліджують бюджетні концепції, теорії та напрями удосконалення місцевих бюджетів.

Метою дослідження є визначення напрямів вдосконалення видаткової частини місцевих бюджетів на основі класичних принципів соціальної відповідальності.

Ключем до ефективного виконання державою своїх функцій, є духовно-моральна культура державного устрою.

Використання державних коштів вимагає постійного контролю та вдосконалення на основі оцінки динаміки і структури місцевих бюджетів, оскільки вони задовільняють важливі потреби громади (освіта, охорона здоров'я тощо).

Видатки місцевих бюджетів – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм і заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до сум [1], але, нажаль ми не бачимо того рівня життя, який був обіцяний урядом.

Кожен орган влади повинен мати у своєму розпорядженні обсяг фінансових ресурсів, достатній для організації управління економікою і соціальною сферою на своїй території. Він повинен бути незалежним в управлінні податками та іншими обов'язковими платежами, що надходять до відповідного бюджету [9].

Регіони України мають тіsnі кордони фінансової залежності від центру, гостра нестача власних доходів місцевих бюджетів, непрозорості перерозподілу фінансових ресурсів між центром і регіонами.

Цей факт позбавляє можливості самостійно розподіляти фінансування та ставить під загрозу розвиток місцевої економіки та соціальної сфери. В тому числі існує залежність від особистого рішення вищестоячих органів влади вирішувати проблеми позачергово.

Посилення ефективності видаткової частини бюджету, можливе лише за соціальної відповідальності місцевих органів влади перед громадськістю, які мають діяти на засадах класичних (античних, зразкових, досконалих) принципів:

- самозабезпечення(самофінансування);
- самодостатність (повноцінність і незалежність);
- самовдоволення (почуття власної гідності).

Але ці істинні принципи можуть працювати лише через духовно-моральне спрямування. Бо криза наша не соціально-економічна, а духовно-моральна. Соціальна відповідальність – це відповідальність перед людиною, суспільством, країною [8], навколоїшнім середовищем за його благополуччя.

Доходи регіонів мусять залишатися в областях для його подальшого соціально-економічного розвитку, адже саме мають спрямовуватись на задоволення потреб усіх прошарків населення.

Неоцінений внесок мають місцеві бюджети, бо саме вони фінансують такі стратегічні об'єкти, як заклади освіти, культури, охорони здоров'я та стоять гарантами соціального захисту населення.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України. Редакція від 01.01.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Василик О. Д. Бюджетна система України / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 545 с.
3. Васильєва Н. Підвищення соціальної спрямованості місцевих бюджетів / Н. Васильєва // Управління сучасним містом. – 2010. – № 1–3.
4. Каспрук Ю. В. Вплив ресурсів місцевого бюджету на темпи економічного зростання області / Ю. В. Каспрук // Регіональна економіка. – 2010. – С. 40.
5. Осадчук Н. В. Місцеві бюджети і їх роль у регіональному розвитку / Н. В. Осадчук. – 2008. – С. 220.
6. Бондарчук Т. В. Фінансова політика забезпечення ефективності видатків місцевих бюджетів / Т. В. Бондарчук // Економіст. – 2007. – № 4. – С. 30–33.
7. Основи казначейської справи : словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dn.tup.km.ua/dn/k_default.aspx?lng=1&MF=0513203649663268374732395S627524146428164592827873D7D2875751&T=r6&st=0000000000000000&L=1
8. Корпоративно-соціальна відповідальність = сталий розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://n-auditor.com.ua/uk/component/na_archive/281?view=material
9. Фляк І. Т. Вплив місцевих бюджетів на соціально-економічний розвиток регіонів України [Електронний ресурс] / І. Т. Фляк. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Economics/3_134232.doc.htm

Мойсеєнко Альона Іванівна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ТЕХНІЧНЕ ПЕРЕОЗБРОЄННЯ ВИРОБНИЦТВА ЯК НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Інноваційний шлях розвитку промислових підприємств все частіше розглядається як вирішальний фактор підвищення ефективності їх господарювання та конкурентоспроможності. У той же час інноваційний розвиток вітчизняних підприємств є передумовою економічного зростання країни. У зв'язку з цим об'єктивною необхідністю стає визначення та обґрунтування основних напрямів забезпечення високих темпів розвитку та підвищення ефективності промислового виробництва, одним із яких у сучасних умовах господарювання стає саме технічне переозброєння вітчизняних підприємств. Тому питання, пов'язані з плануванням та управлінням технічним переозброєнням виробництва в контексті інноваційного розвитку, набувають особливої актуальності.

Незважаючи на значну кількість наукових праць та істотні досягнення в цій галузі, низка питань теоретико-методичного та практичного характеру з управління технічним переозброєнням підприємств залишається остаточно не вирішеною, потребує уточнень та розвитку, що і обумовлює необхідність проведення даного наукового дослідження. Невирішеними залишаються питання формування механізму управління технічним переозброєнням виробництва в рамках стратегічного управління підприємством.

Метою даного дослідження є науково-теоретичне обґрунтування необхідності здійснення технічного переозброєння як однієї з форм оновлення техніко-технологічної бази виробництва, що сприятиме підвищенню ефективності господарювання промислових підприємств, їх інноваційному розвитку та досягненню стійких конкурентних позицій на ринку. Для досягнення поставленої мети було поставлено такі завдання: визначення основних теоретичних аспектів управління процесом технічного переозброєння підприємства; дослідження сучасного стану основних фондів промислових підприємств; обґрунтування об'єктивної необхідності інноваційного розвитку техніко-технологічної бази виробництва шляхом технічного переозброєння промислових підприємств; визначення переваги лізингу як інструменту фінансового забезпечення оновлення основних фондів підприємств; визначення системи показників економічної оцінки заходів з технічного переозброєння виробництва та розробка основних етапів його здійснення на підприємстві.

Визначення сутності технічного переозброєння виробництва є першим кроком у формуванні економічного механізму управління цим процесом, основне завдання якого полягає в підвищенні ефективності робіт, що здійснюються в його рамках [1]. На нашу думку, для забезпечення ефективної господарської діяльності промислового підприємства процес технічного переозброєння виробництва повинен мати постійний, безперервний характер. У той же час, зачіткою, що процес управління технічним переозброєнням на підприємстві повинен здійснюватися, виходячи з основних етапів стратегічного управління і включати [2]:

- 1) аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів та оцінку потенціалу підприємства;
- 2) визначення місії, мети та способів її досягнення заради ефективного управління техніко-технологічним розвитком підприємства;
- 3) розробка альтернативних варіантів та вибір оптимального варіанта техніко-технологічного розвитку виробництва;
- 4) реалізація обраної стратегії, яка обов'язково повинна бути узгоджена з загальною стратегією розвитку підприємства;
- 5) контроль за реалізацією стратегії, коригування заходів та оцінка реалізованої стратегії.

Базовими положеннями механізму управління технічним переозброєнням виробництва повинністати:

- формування оптимальної структури щодо цілей та засобів розвитку підприємства;
- розробка та реалізація заходів технічного переозброєння повинна відбуватися з використанням інноваційних технологій та методик управління, які у свою чергу повинні бути пов'язані з загальною стратегією розвитку підприємства;
- інтеграція методів технологічного контролю і моніторингу в процес технічного переозброєння;
- формування єдиної інформаційної основи управління процесом технічного переозброєння;
- підвищення відповідальності керівництва та працівників підприємства за результати проведення технічного переозброєння.

Підводячи підсумки проведеного дослідження, можна стверджувати, що технічна та технологічна складові виробничого процесу більшість підприємств не відповідають сучасним вимогам і, навіть, значно відстають від світових стандартів, що у свою чергу негативно відбувається на кінцевих результатах фінансово-господарської діяльності та не сприяє конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Це вимагає радикального оновлення виробництва шляхом технічного переозброєння практично усіх вітчизняних підприємств, переходу до інноваційного, інтенсивного типу розвитку. Самі заходи з технічного переозброєння виробництва слід розглядати як інноваційно-інвестиційні. А при оцінці їх ефективності слід використовувати систему показників, які дозволять простежити вплив технічного переозброєння на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Петрович Й. М. Оновлення техніко-технологічної бази шляхом проведення технічного переозброєння й реконструкції підприємства [Електронний ресурс] / Й. М. Петрович, А. Ф. Кіт, В. В. Кулішов. – Режим доступу : <http://poglyad.com/students/item/15599/>
2. Олійник Л. Г. Оновлення техніко-технологічної бази підприємств легкої промисловості [Електронний ресурс] / Л. Г. Олійник. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Economics/17956.doc.htm
3. Україна – 2010 : стат. зб. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленка. – К. : Консультант, 2010. – 30 с.
4. Зубаньов О. С. Фінансовий лізинг в Україні [Електронний ресурс] / О. С. Зубаньов. – Режим доступу : http://www.machouse.ua/files/articles/63/37_2.pdf

Павлов Владислав Владиславович

Київський національний університет технологій та дизайну, Україна

**ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ КРЕАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ**

Практика управління зарубіжними і вітчизняними підприємствами в динамічному ринковому середовищі вимагає формування нових підходів відносно створення моделі стратегічного управління підприємствами з позиції креативності [1; 3].

Практичний аспект проблеми полягає в необхідності створення на усіх рівнях управління засобів впливу, які спонукали б до розробки та впровадження управлінських рішень на основі застосування креативних технологій з метою формування конкурентних переваг в привабливих і прибуткових для підприємств легкої промисловості сферах діяльності, виходячи з проблем та перспектив їх розвитку [2; 4].

Креативну діяльність підприємств (їх структурних підрозділів, працівників, керівництва) доцільно розглядати як таку, що покликана нарощувати додану ринкову вартість підприємства та посилювати його ринкові позиції за рахунок впровадження інновацій. Вона спрямована на інновації і постійні удосконалення, співпрацю між підприємствами у виробничих питаннях і розширення бази інноваційної діяльності, а також передбачає постійну взаємозалежність і зміну суті взаємовідносин між партнерами, розвиток застосування креативних технологій на сучасній мотиваційній основі.

Компоненти, що характеризують зміст розробки креативних технологій на підприємстві, представлені на рис. 1.

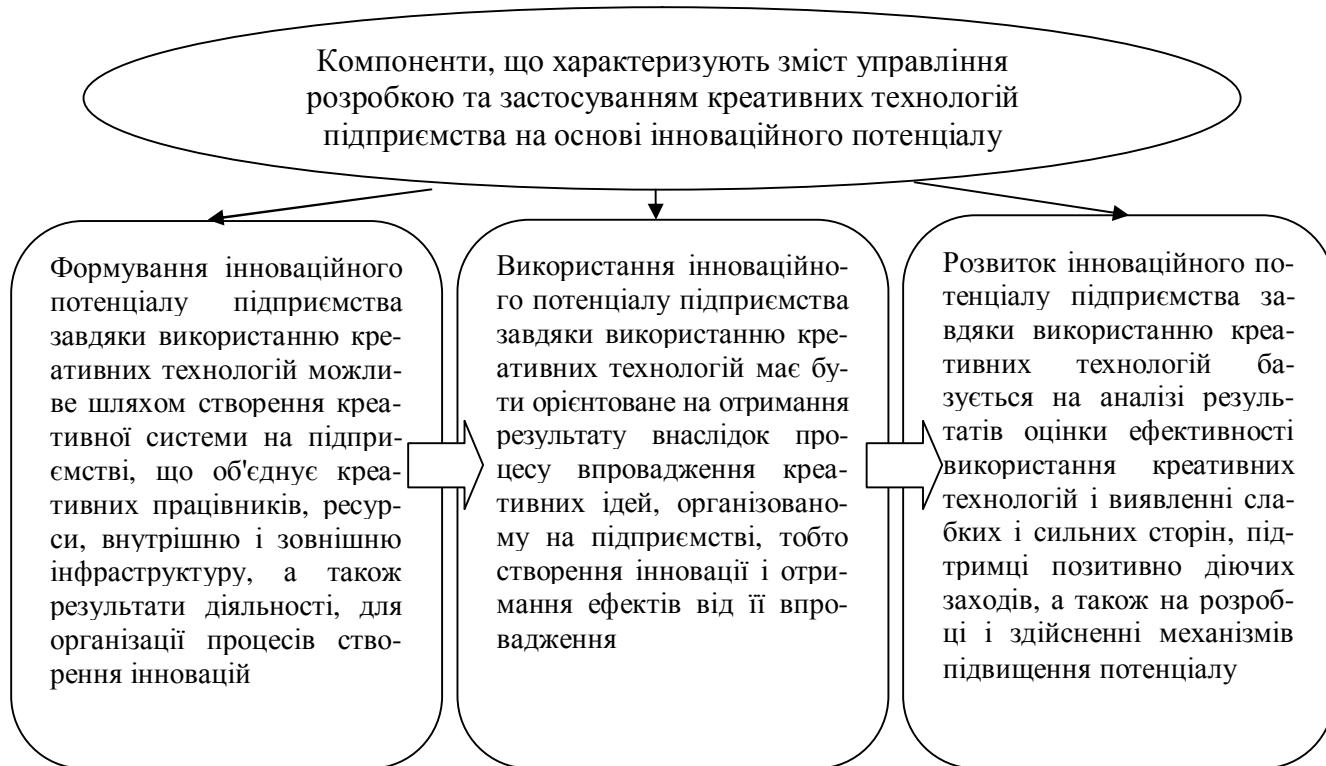

Рис. 1. Компоненти, що характеризують зміст розробки креативних технологій на підприємстві

Вони відображають формування – використання – розвиток інноваційного потенціалу підприємства. Управління за цими компонентами пов’язане з виявленням тенденцій зміни креативності діяльності підприємства, має наслідком певний результат у вигляді впроваджених креативних ідей та рішень, передусім інноваційного характеру.

Важливим є оцінка ефективності як певних креативних технологій, конкретних креативних ідей, так і всієї сукупності технологій і ідей, що застосовуються (генеруються) співробітниками підприємства.

Для підприємств легкої промисловості дуже важливо мати чітко окреслені, зрозумілі цілі в системі креативного менеджменту, та чіткий план, механізми, інструменти та інтенсивність щодо виконання цих цілей. Всі інші критерії також є важливими, але в значній мірі похідними від головного – якісного виконання поставленої мети.

Список використаних джерел:

1. Бокій В. І. Сутність креативних технологій на сучасному етапі економічного розвитку / В. І. Бокій, В. В. Павлов // Вісник КНУТД. – 2012. – № 3. – С. 216–221.
2. Касьян З. Е. Аналіз та формування складових інноваційної активності підприємств легкої промисловості / З. Е. Касьян // Вісник КНУТД. – 2012. – № 2. – С. 168–172.
3. Литвин І. В. Особливості пошуку інноваційних ідей у системі креативного менеджменту / І. В. Литвин // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.7. – С. 360–364.
4. Мазаракі А. Легка промисловість України : стан, проблеми експорту та імпорту товарів / А. Мазаракі, Т. Мельник, В. Ізовіт // Вісник КНТЕУ. – 2011. – № 3. – С. 5–13.

К. э. н., доц. Пацукова Ирина Геннадиевна

*Белгородский государственный национальный исследовательский университет,
Российская Федерация*

ОСОБЕННОСТИ ИННОВАЦИОННОЙ ПОЛИТИКИ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Решающим фактором развития и обновления экономики страны должно стать привлечение инвестиционных ресурсов в модернизацию, техническое перевооружение, реконструкцию, в создание новых высокотехнологичных инновационных производств. Впервые понятие «инновации» использовали в своих исследованиях культурологи для обозначения одной культуры внутри другой. Объектом специального научного изучения инновации стали лишь в XX веке. В формировании и развитии теории инноваций Ю. В. Яковец выделил три этапа:

- период формирования фундаментальных основ теории (30-е годы XX века),
- период развития и детализации основных инновационных идей (вторая треть XX века),
- период становления постиндустриального общества (середина 70-х годов XX века) [1, с. 18].

Особая заслуга в разработке теории инноваций, инновационной динамики в ритме циклических закономерностей развития общества принадлежит Й. Шумпетеру, Н. Кондратьеву, С. Кузнецу, Г. Меншу, Д. Лернеру, С. Торриси, А. Пагано,

которые в своих исследованиях обосновали ведущую роль инноваций в экономическом росте. В последние годы доказано, что наука приобретает важнейшую роль в экономике и уже не только уровень развития стран влияет на науку, но степень развитости науки задает определенную скорость прогресса государства.

Термин «инновации» связан с такими понятиями как инновационная деятельность, инновационный процесс, модернизация. В российском законодательстве инновационная деятельность – это процесс, направленный на реализацию результатов законченных научных исследований и разработок, либо иных научно-технических достижений в новый или усовершенствованный продукт, реализуемый на рынке, в новый или усовершенствованный технологический процесс, используемый в практической деятельности, а также связанные с этим дополнительные научные исследования и разработки.

Международный стандарт определяет инновационную деятельность как «вид деятельности, связанный с трансформацией идей в новый или усовершенствованный продукт, внедренный на рынке, в новый или усовершенствованный технологический процесс, использованный в практической деятельности, либо новый подход к социальным услугам» [2].

Экономика России пока отстает в плане инновационного развития. Если в США, Японии доля hi – tech продукции в товарном экспорте составляет около 30 %, то в России этот показатель менее 4 %. Регионами ускоренного расширения научно-технической сферы за последние годы стали государства Юго-Восточной Азии, которые увеличили научоемкость ВВП.

Анализ мирового опыта свидетельствует, что наиболее высокий уровень активности в использовании достижений НТП наблюдается в сфере АПК. Акцент в сельскохозяйственном производстве делается на применение качественно новых методов и технологий производства, резко повышающих его эффективность, которые позволяют существенно увеличить выход продукции на единицу затрат.

Инновационное решение – это ключ к поддержанию высокой эффективности производства. Основу принятия инновационных решений составляет система научных знаний о методах управления, их целевой направленности. Важное значение для уяснения содержания инновационных решений имеет их классификация, представленная в табл. 1.

Таблица 1. Классификация инновационных решений

№ п/п	Признак классификации	Виды инновационных решений
1	Направленность результатов	<ul style="list-style-type: none">– изменения в продукте,– изменения в процессе,– изменения в организации труда
2	Степень новизны	<ul style="list-style-type: none">– эпохальные,– радикальные,– модифицирующие,– псевдоинновации
3	Масштаб новизны	<ul style="list-style-type: none">– в мировом масштабе,– в масштабе страны,– в отраслевом масштабе,

		– на уровне предприятия
4	Характер удовлетворяемых потребностей	<ul style="list-style-type: none"> – ориентированные на существующие потребности потребителей, – ориентированные на формирование новых потребностей потребителей
5	Причины возникновения	<ul style="list-style-type: none"> – реактивные, носят догоняющий характер, – стратегические, являются получением конкурентных преимуществ
6	Масштаб применения инновационных решений	<ul style="list-style-type: none"> – локальные, используются только в пределах одного предприятия, – региональные, используются в пределах региона, – отраслевые, ограничиваются одной отраслью, – межотраслевые, носят межотраслевой характер, – национальные применяются в масштабах страны, – международные, распространяются на международное пространство

По нашему мнению процессам инновационного развития региональной социально-экономической системы в наибольшей степени будет способствовать деятельность центров инновационного развития, так как именно в их функции входят задачи не только создания инноваций, но и их активного распространения по территории.

Список использованных источников:

1. Яковец Ю. В. Эпохальные инновации XXI века / Ю. В. Яковец. – М. : Экономика, 2004. – 439 с.
2. Ильенков С. Д. Инновационный менеджмент : учебник / С. Д. Ильенков, Л. М. Гохберг. – М. : Инфра-М, 2007. – 327 с.

Д. э. н., проф. Покотилов Анатолий Антонович
Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика Лазаряна, Украина
К. гос. упр. Дейч Марина Евгеньевна
Институт экономики промышленности НАН Украины, г. Донецк
**ВОЗДЕЙСТВИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ
НА ФОРМИРОВАНИЕ ПРИОРИТЕТНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ
ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНЫХ
ОТНОШЕНИЙ УКРАИНЫ**

Современное состояние экономики и общества свидетельствует о нарастании противоречий в производительных силах и производственных отношениях в связи с наличием сложившихся традиционно-используемых отраслевой, региональной, воспроизводственной, институциональной структур, отсутствием современных форм и методов управляемости и духовности, научной системы экономико-правовых стимулов структуропреобразующего воздействия, практической реализации основ социокультурной трансформации. Изменяются ориентиры социально-экономического развития, наблюдаются тенденции перехода

к экономике знаний, к необходимости повышения качества жизни общества, к более ответственному отношению к человеческому капиталу и интеллектуальному труду. Эти процессы непосредственно связаны с тенденциями формирования нового качества социальной ответственности в условиях становления современной рыночной экономики Украины.

Известно, что социальная ответственность представляет собой комплексное единство объективных и субъективных содержательных характеристик деятельности общества и индивида по дальнейшему совершенствованию социально-экономических и иных видов отношений в конкретных исторических условиях. Для общества и личности формирование их социальной ответственности особую ценность представляет свобода хозяйственной инициативы в сфере инновационного развития. В этом процессе особая роль отводится государству, системе его нормативно-правовой деятельности.

Так, в Законе Украины «Об инновационной деятельности» указывается на основные принципы ответственности государственной политики в этой области. Государство берет на себя ответственность за научно-обоснованный выбор ориентации на инновационный путь развития экономики, определение приоритетов инновационной деятельности, формирование нормативно-правовой базы, обеспечение единства и взаимодействия науки, непосредственной практики хозяйствования, эффективное использование возможностей современной рыночной экономики [1].

В Законе Украины «О приоритетных направлениях инновационной деятельности в Украине» определено, что государственная деятельность в этой области охватывает ресурсосберегающее оборудование и технологические процессы для базовых отраслей экономики, авиационную, ракетно-космическую технику и технологии специального назначения, электронные информационные технологии и системы связи, технику и технологии для агропромышленного комплекса [2].

Естественно, это предполагает и то, что государство берет организационную ответственность, а также ответственность за разработку стратегии такого развития. Это не означает, что снимается ответственность с различных структур бизнеса в рыночной экономике. Речь идет о создании системы и стратегического направления инновационной деятельности в современных условиях Украины по снятию противоречий в удовлетворении разумных интересов и потребностей общества и индивидуума посредством повышения эффективности и нового качества экономики. Государство и общество должны так активизировать инновационную деятельность, чтобы в практику хозяйствования воплощались качественно новые инновационные идеи.

Таким образом, посредством формирования современной системы социальной ответственности государства, общества и индивида возникают предпосылки для новой инновационной модели социально-экономического развития в условиях становления современных рыночных отношений в Украине.

Список использованных источников:

1. Закон Украины «Об инновационной деятельности» № 40-IV от 4 июля 2002 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rada.gov.ua>
2. Закон Украины «О приоритетных направлениях инновационной деятельности в Украине» № 433-IV от 16 января 2003 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://search/liga.kiev.ua>

**Д. э. н., проф. Покотилов Анатолий Антонович,
Радионова Наталья Викторовна**

*Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта имени академика Лазаряна, Украина*

**ТЕНДЕНЦИИ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
В УСЛОВИЯХ СТАНОВЛЕНИЯ
СОВРЕМЕННОЙ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ**

Практика хозяйствования предшествующего периода развития экономики Украины показала, что государство возложило на себя полную экономико-правовую ответственность за результаты производства, за решение социально-экономических проблем, за удовлетворение конкретно-исторических интересов и потребностей общества и индивида. Несостоятельность, незавершенность экономической системы предшествующего периода состояла в том, что она не располагала хозяйственным механизмом, который приводил бы производство в соответствие с общественными интересами и потребностями, в особенности с интересами и потребностями личности. Потеря социально-экономической определенности процессов производства предопределили усиление саморазрушения экономической структуры общества и государства, взаимозависимости и взаимообусловленности хозяйствования и потребностей общества, государства и личности.

Формирование современного рыночного хозяйства, его становление и укрепление представляет собой развитие нового качества – определяющим является уровень хозяйствования, степень его успешности, рыночной координации и конкурентоспособности, социальной и экономической безопасности индивида, общества и государства [1].

Современное рыночное хозяйство, его становление и укрепление отражает в содержательных характеристиках тенденцию к перемещению сферы действия с внешней среды на внутреннюю жизнь общества и индивида. С одной стороны, это обусловлено тем, что экономическая деятельность хозяйствующего субъекта своими материальными последствиями достигла критического отрицательного уровня, а с другой – речь идет о сохранении самобытности и культуры общества, их социальной ответственности, что наиболее полно отражено в сущностных характеристиках индивида.

Надличностные цели развития все более приобретают свой конечный смысл во внеэкономических целях саморазвития, саморегулирования и самосовершенствования индивида и общества.

Как показывает практика хозяйствования необходимо создать условия для эффективного инновационного типа развития, определить государственные приоритеты, создать научно обоснованную нормативно-правовую систему, обеспечить взаимодействие научно образовательного комплекса и реально функционирующей экономики, широко использовать рыночные механизмы, осуществить финансово-кредитную, налоговую и таможенную поддержку, качественно изменить развитие инновационной инфраструктуры, наполнить хозяйственную деятельность информационным обеспечением, организовать подготовку высококвалифицированных специалистов в сфере инновационной деятельности [2].

Роль государства в управлении инновационной деятельностью в сфере социально-экономического развития изложена в работах О. М. Вольской, С. Е. Захарова, Д. В. Кольцовой, Г. В. Гейера, В. Н. Гончарова [3].

В условиях качественного изменения содержательных характеристик рыночной экономики государство выполняет двоякую роль, с одной стороны, оно является непосредственным участником инновационного развития как субъект различных форм хозяйствования, а с другой – посредником между бизнесом, частнопредпринимательской деятельностью и процессом реформирования социально-экономических отношений, например, коммерциализации информационного и научно-технологического обеспечения материального производства.

Список использованных источников:

1. Покотилов А. А. Современное рыночное хозяйство. Проблемы теории и практики / А. А. Покотилов. – Иркутск : ВСКИ, 1994. – 181 с.
2. Закон України № 433-IV від 16 січня 2003 р. «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://search/liga.kiev.ua>
3. Вольска О. М. Сучасний механізм державного управління іноземними інвестиціями та інноваційний розвиток / О. М. Вольская, С. Є. Захаров, Д. В. Кольцова // Матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. «Наука і освіта 2004». – Т. 32: Державне управління. – Дніпропетровськ, 2004.
4. Гейер Г. В. Особливості фінансування інноваційної діяльності підприємств України / Г. В. Гейер // Вісник Тернопільського держ. екон. ун-ту. – Тернопіль : Екон. думка. – 2006. – Вип. 3.
5. Гончарова Н. П. Інноваційна парадигма економічного зростання: сутність та механізм впливу на зміщення економіки / Н. П. Гончарова // Теоретичні та прикладні питання економіки : зб. наук. пр. – К. : Видавн.-поліграф. центр «Київський університет», 2008. – Вип. 15.

К. е. н., доц. Продіус Юлія Іванівна, Наливайко Наталя Миколаївна

Одеський національний політехнічний університет, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Економіка кожної держави потребує постійного розвитку та модернізації. Це необхідно для створення нових темпів економічного росту держави та переходу її на новий рівень розвитку. Україна поступово інтегрується у європейський економічний простір, що обґрутовує необхідність та актуальність державної підтримки та регулювання економічний процесів в усіх галузях. Така галузь, як інновації – є артильною та важливою на сьогодення для України, тому що кожного дня у світі розробляється той чи інший покращений чи новітній продукт, у зв’язку з цим українські вчені та науковці стрімко пильнують за народженням нових світових технологій та розробляють і реалізують свої новітні технології на практиці, тим самим намагаються досягти того ж високого рівня.

Актуальність даної теми дослідження полягає у сутності інноваційної системи, а також політики стосовно її розвитку, які зумовлюється стрімким зростанням впливу науки та нових технологій на соціально-економічний розвиток, що відбувся протягом останніх 20–30 років. Нові технології докорінно і швидко

змінили структуру світової економіки. Розробка нових технологій, поновлення та покращення вже існуючих є важливим показником для України, а також для інших держав. Такі показники, як рівень інноваційного розвитку, приріст ВВП країни завжди розглядаються іншими державами, які заінтересовані у співробітництві з Україною.

Україна посідає передостанні місця в Європі та світі за основними соціально-економічними показниками. Найвищий розвиток матеріально-речового потенціалу України зафікований у 1988–1989 рр. Так, у 2007 році, найбільш успішному для країни, було досягнуто лише 70% показників того періоду. А у 2009 році скорочення ВВП склало, за офіційними даними, понад 15%. Як наслідок, економіка України знаходиться на рівні приблизно 50% від рівня 1988 р.

Отже, Україна виявилася неспроможною не тільки здійснювати процес розширеного відтворення, а й підтримувати цей процес принаймні на самодостатньому рівні [1].

Джерелом таких низьких показників є постійні не вирішувані проблеми в країні у різних галузях та на різних рівнях. Інноваційне середовище в Україні не розвинене на повну міць. Цьому сприяють ряд проблем та факторів, основні з яких будуть перераховані нижче.

Найважливішими чинниками та проблемами розвитку інноваційної політики в Україні є:

1. Нестабільність політичної та економічної ситуації. Для залучення інвесторів в країні має бути стабільність та нерушимість фінансової та економічної піраміди.

2. Часті зміни в законодавстві. Дуже важко адаптуватися та адаптувати свій бізнес під постійно змінювану систему законів.

3. «Відтік мізків», так званий виїзд із країни вчених та науковців. Україні втрачає багато цінних та талановитих кадрів внаслідок маленької заробітної плати, не життєдіяльних умов праці та відсутності підтримки науки в цілому.

4. Економічна криза, загострені проблеми з державним бюджетом.

5. Недостатня ефективність інструментів державної підтримки інновацій: нерозвиненість механізмів розподілу ризиків між державою та бізнесом, слабка орієнтованість на стимулювання зв'язків між різними учасниками інноваційних процесів [2].

6. Відсутність державної підтримки інвесторів.

7. Відсутність державної підтримки малого та середнього бізнесу.

8. Збереження значних бар'єрів для поширення в економіці нових технологій, обумовлених відсутністю державної технологічної політики [2].

9. Високий рівень корумпованості.

Таким чином можна стверджувати, що для повноцінного та сталого розвитку держави не тільки в економічному сенсі, а й в технологічному необхідно розробити та впровадити нову модернізовану інноваційну політику. Адже це є необхідним кроком до розвитку держави та досягнення нею нового рівня та переходу до активної державної політики інноваційного розвитку. Стратегія втілення цієї політики має здійснюватися на системній і послідовній основі [3]. Держава та її продукція мають бути конкурентоспроможними. Тому для забез-

печення ефективного інноваційного розвитку економіки доцільно створити фонд сприяння формуванню малих підприємств у науково-інноваційній сфері; запровадити мінімальні орендні ставки для малих інноваційних фірм; встановити квоти для малих інноваційних підприємств при формуванні держзамовлень; створити керовану інноваційну модель розвитку країни шляхом затвердження національних пріоритетів, на основі яких необхідно започаткувати стратегічні програми розвитку. Ці програми мають ґрунтуватися на ресурсному і трудовому потенціалах України та забезпечити стабільний, високотехнологічний розвиток економіки країни [4].

Список використаних джерел:

1. Соскін О. Необхідність зміни економічної моделі для конкурентоспроможного розвитку України [Електронний ресурс] / О. Соскін. – Режим доступу : <http://soskin.info/news/3073.html>
2. Стреліна О. Інноваційний розвиток економіки України: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / О. Стреліна. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2166>
3. Матеріали інформаційного сайту Центру Разумкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uceps.org/additional/analytical_report_NSD55_ukr.pdf
4. Герасимчук З. В. Економічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення : монографія / З. В. Герасимчук, Н. С. Вавдіюк. – Луцьк : Надстір'я, 2006. – 244 с.

К. е. н., доц. Ред'ко Вікторія Євгенівна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІСЕ-ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Залежність туристичної діяльності від мінливості зовнішнього середовища вимагає від суб'єктів туристичного бізнесу постійного пошуку нових пропозицій та напрямів задоволення потреб туристів в подорожах. Визнано, що найменш вразливим до впливу сезонності і турбулентності зовнішнього середовища є діловий туризм, який професійною мовою суб'єктів туристичного ринку називається абревіатурою MICE. MICE-туризм охоплює організацію ділових зустрічей (Meetings), інсентив (Incentive), проведення конференцій (Conferences), виставок та подієвих заходів (Exhibitions/Events), а також їхній супровід. Популярність ділового туризму обумовила необхідність визначення сучасних тенденцій та особливостей його розвитку.

Не дивлячись на політичну та економічну ситуацію в Україні, підприємства продовжують працювати, співпрацювати, проводити виставки, конференції, ділові зустрічі, що вимагає використання послуг з організації таких заходів професіоналами цього бізнесу. Слід відзначити, що нестабільність економічної ситуації в Україні негативно вплинула на кількість ділових подорожей, їхню тривалість та чисельність учасників туристичної групи. За даними Адміністрації Держприкордонслужби України в 2013 р. кількість іноземних MICE-туристів скоротилася на 74%, а виїзних – на 69% порівняно з 2011 р. [1; 2]. Основною тенденцією в організації бізнес подорожей вітчизняних підприємств стало проведення MICE заходів на території України (85%), а не в таких популярних ще рік тому країнах ділового туризму як Німеччина, Хорватія, Грузія, Ізраїль, Туреччина та ін. Отже, скорочення бюджетів підприємств на проведення MICE заходів обумовило пере-

орієнтацію з виїзного на внутрішній туризм, що є позитивним чинником в розвитку українського туризму.

Сучасною тенденцією в умовах інформатизації суспільства стала самостійна організація компаніями бізнес-подорожей для свої співробітників, проте великі підприємства та корпорації продовжують користуватися послугами туристичних фірм, оскільки розуміють, що економія 7% бюджету (а саме стільки складає комісія туристичного оператора для ділового туризму) може коштувати їм іміджу. Некваліфіковане надання MICE послуг викликає високу ризикованість для великих компаній, тому що професійність організації MICE-турів прямо пропорційно впливає на ефективність роботи замовника, а основна мета таких заходів – скласти враження, зробити захід пам'ятним. Успішно проведена конференція, виставка, інсентив є запорукою вигідних ділових контрактів й контактів, іміджу й популярності компанії-замовника. Тому найменші помилки при організації програми ділової подорожі можуть коштувати дорожче ніж професійні послуги фірми, що спеціалізується на MICE туризмі.

Новою тенденцією споживання MICE послуг стало проведення великими компаніями тендера, за результатами якого обирається туристична фірма. В основі такого вибору у більшості випадків лежить мінімізація бюджету, проте на лондонській виставці Business Travel Market 2012 було зазначено, що «в умовах рецесії економіки оптимізація бізнес-тревел полягає не в «дешевизні», а в підвищенні якості» [3]. Відомо, якісні послуги можуть надавати тільки професіонали, якими з організації MICE-подорожей на туристичному ринку України вважаються близько 5%, хоча майже 70% вітчизняних туристичних підприємств включають бізнес-туризм до свого асортименту. Експерти відзначають зростання популярності й ефективності діяльності туристичних підприємств, що володіють унікальними інноваційними продуктами («American Express Обрій», «Carlson Vagonlit», «BCD Travel Телехаус Київ», «HRG Скай Тревел», «Гамалія», «Арктур», «Нью Лоджик»), а це переконує в необхідності інформатизації та використанні новітніх технологій всіма суб’єктами туристичного підприємництва.

Особливістю організації MICE подорожей є оптимізація якості при визначеному бюджеті, що вимагає інтелектуалізації, креативності й професіоналізму від менеджерів турбізнесу. Бронювання номеру в готелі, розташованого недалеко від місця проведення декількох виставок, з організацією участі в конференції й забезпечені цікавої екскурсійної програми вимагають використання логістичного ланцюга надання туристичного обслуговування з урахуванням когнітивного простору клієнта, оскільки якість туристичного сервісу буде залежати на дрібницях, які лежать в свідомості споживача: інформованість, високий рівень науковості, вимогливість до комфорту, дієвість заходів, туристоцентристський підхід, екологізація мислення споживача, мобільність, фізична і розумова активність, враження та нові знання, відпочинок та інше.

Отже, основними тенденціями розвитку MICE-туризму в Україні стали:

1. Зростання рівня професійності MICE-компаній, що забезпечується в наслідок концентрації на ринковому сегменті.
2. Переорієнтація на внутрішній туризм, що пов'язано зі зростанням попиту й економією бюджету замовників.

3. Постійність клієнтури, серед яких підприємства фармацевтичної, телекомунікаційної, банківської сфер діяльності.

4. Повна інформатизація діяльності з використанням сучасних новітніх технологій світового туризму й спеціально розробленого SOFT.

5. Забезпечення високої якості туристичного сервісу в межах обмеженого бюджету замовника.

Використання цих напрямів та слідуванням ним повинно стати дороговказом не тільки для MICE-компаній, а й для всіх підприємств туристичної індустрії при удосконаленні своєї діяльності.

Список використаних джерел:

1. В'їзд іноземних громадян в Україну за країнами, з яких вони прибули, у 2011–2013 pp. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Виїзд громадян України за кордон за країнами, до яких вони виїжджали, у 2011–2013 pp. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>
3. Лавриненко Н. Бизнес-тревел: сила впечатлений / Н. Лавриненко [Електронний ресурс]. – Украинская туристическая газета. – Режим доступу : http://utg.net.ua/nindex.php?option=com_content&task=view&id=930

Ренькас Тетяна Ігорівна

*Національна академія державного управління при Президентові України,
м. Київ*

ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ У РЕГІОНАЛЬНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

Однією із форм зближення вітчизняної економіки з національними економіками сусідніх держав є міжрегіональне співробітництво. Тому для України є важливим розроблення концептуальної моделі перспектив розвитку міжрегіонального співробітництва.

Ефективність реалізації державної регіональної політики у сучасній Україні залежить від використання потенціалу окремих регіонів та міжрегіонального співробітництва, що посилює економічну та соціальну єдність держави.

В умовах глобалізації зростає роль міжнародного та міжрегіонального співробітництва у формах транскордонної та транснаціональної співпраці з країнами-сусідами.

Міжрегіональне співробітництво є перспективним напрямком в розвитку України і поступово набуває не лише політичної, а й економічної ваги. У Посланні Президента України до Верховної Ради України за 2013 рік наголошувалося на необхідності поєднання пріоритетів економічних реформ і модернізації України, що передбачає вирішення завдань розвитку регіонів у межах нової регіональної політики.

Для досягнення цього необхідно:

- передбачити вироблення способів та методів побудови сучасної моделі міжрегіонального співробітництва;
- сприяння розвитку внутрішньої інтеграції та консолідації України завдяки активізації міжрегіональної кооперації та співпраці;

- забезпечення соціально-економічного зростання на основі тісної міжрегіональної взаємодії, економічного, торгівельного, фінансово-інвестиційного, науково-технічного, інформаційного та культурного співробітництва регіонів;
- формування в Україні нових інтегрованих економічних макрорегіонів [1].

Міжрегіональне співробітництво в Україні посідає основне інтегруюче місце у системі нової регіональної політики, поєднуючи між собою її основні складові: стратегія модернізації держави, стратегія регіонального розвитку, регіональні стратегії розвитку та євроінтеграційні стратегії.

Так, у межах співробітництва регіонів відбувається конвертація завдань модернізації держави в конкретні модернізаційні завдання розвитку регіонів, передбачені відповідними регіональними стратегіями – формується визначеність місця та ролі регіону в загальнонаціональній стратегії модернізації.

Водночас модернізаційного виміру набуває стратегія регіонального розвитку, що орієнтована на вирівнювання та консолідацію соціально-економічного простору України – формуються обґрунтовані засади уникнення «зрівнялівки», модифікується позиціонування регіону в міжрегіональному поділі праці. Зрештою, через інструменти міжнародної міжрегіональної співпраці практичного виміру набуває євроінтеграційна стратегія України, створюється можливість реалізації зовнішньополітичних і зовнішньоекономічних пріоритетів стратегії держави.

Міжрегіональне співробітництво має розглядатися як потужна організаційна інновація, що суттєво підвищує ефективність регіональної політики України за рахунок:

- розвитку програм та проектів міжрегіональної співпраці;
- розвитку інфраструктури периферійних регіонів, вирівнювання консолідації регіонів;
- надання практичного виміру євроінтеграційній стратегії держави шляхом розвитку транскордонного співробітництва як основної форми міжнародного та міжрегіонального співробітництва;
- формування інноваційної інфраструктури;
- формування інфраструктури специфічних ринків (наприклад, аграрної продукції) [2].

Отже, міжрегіональне співробітництво в Україні потребує: сприяння на рівні державної влади та органів місцевого самоврядування створення та розвиток інтеграційних форм просторової організації та саморозвитку міжрегіональних економічних систем (міжрегіональних кластерів, макрорегіонів, фінансово-промислових груп тощо); формування на міжрегіональному рівні складників інфраструктури ринків (оптових ринків, логістичних центрів, центрів первинної переробки та зберігання сільгосппродукції тощо); укладання угод про міжрегіональне співробітництво між обласними радами й адміністраціями регіонів – про соціально-економічне, науково-технічне та культурне співробітництво в галузях, що становлять для регіонів спільний інтерес [3].

Список використаних джерел:

1. «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році». Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1192>

2. Рішення Ради регіонів щодо Реформи регіонального розвитку в 2012 році від 25.12.2012 р. (п. 7.1) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1180/>
3. Міжрегіональне співробітництво у системі нової регіональної політики України / С. О. Біла, І. Г. Бабець, І. В. Валюшко, Я. А. Жаліло [та ін.] ; за ред. Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2011. – 32 с.

Рижкова Юлія Олександрівна

Інститут економіки та прогнозування НАН України, м. Київ

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАДАЧ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

Одним із інструментів подолання економічної кризи, що склалася в Україні за останні роки може стати створення та ефективне функціонування індустріальних парків (ІП).

Як показує світовий досвід, створення ІП – це приток інвестицій в економіку країни, розвиток інноваційної діяльності, підтримка стартапів, бізнес-інкубаторів, комерціалізації результатів наукових досліджень, створення нових робочих місць, покращення соціально-економічного стану регіону в цілому, вирівнювання диспропорцій у економічному розвитку різних регіонів країни. Крім того, створення ІП в Україні може подолати одну з негативних тенденцій сучасного розвитку національної економіки, а саме зупинити міграцію високо-кваліфікованої робочої сили.

Слід зазначати, що не існує єдиної моделі розвитку індустріальних парків. Умови створення ІП значно відрізняються як між країнами так і в середині країни. Отже доцільно проводити аналіз потреб щодо створення індустріальних парків та будувати модель індустріального парку відповідно до економічних, соціальних, культурних та екологічних особливостей кожного регіону країни.

Функціонування ІП в регіонах допоможе знизити ризики, пропонуючи прозору та ефективну правову основу, застосування фіскальних стимулів, використання у своєї діяльності найсучасніших методів управління. В цілому ІП можуть принести інституційні зміни шляхом змінення довіри, норм, стандартів і підприємницької культури .

На законодавчому рівні механізми створення, функціонування та підтримки індустріальних парків визначено у Законі України «Про індустріальні парки» [1] та цілим рядом нормативно-правових актів України.

Проведений аналіз щодо існування в Україні індустріальних парків показав, що на сьогодні дійсно функціонуючими є лише 5 ІП: «Донбас-Актив» (Донецька область), «iPark» (Одеська область). «Свема» та «Патріот» (Сумська область), «Малиновка» (Харківська область). Всі зазначені індустріальні парки мають у своєму розпорядженні земельні ділянки типу «Brownfield», тому основною метою їх створення є здавання існуючих на території парку приміщень в оренду. Крім того, в Україні розроблено концепції створення та функціонування ще близько 50 індустріальних парків в різних регіонах України.

Серед основних задач стимулювання розвитку індустріальних парків в Україні можна виділити наступні:

1) Визнання ключової роль держави, а саме місцевих органів управління у створенні необхідної інфраструктури для ІП (легкий доступ до електро-, газо-, водопостачання тощо).

2) Застосування однієї з дієвих форм інвестування індустріальних парків – державно-приватного партнерства, для реалізації якого використовують механізм відкладених платежів Tax Increment Finance (TIF), що достатньо поширенний у світі, особливо у США [2]. Відповідно до цього механізму, держава повертає інвесторам вкладені кошти за рахунок надходжень до бюджету, що отримані від зростання податків у регіоні. В якості інструмента повернення може виступати інвестиційний фонд.

3) Цільова підтримка резидентів індустріального парку відповідно до напрямів спеціалізації ІП (наприклад, фармацевтичний, агропромисловий, хімічний напрями).

4) Створення системи ефективного управління. Аналіз досвіду діяльності деяких індустріальних парків закордоном показує, що неефективне управління, особливо не вирішення проблем з забрудненням навколишнього середовища може завдати шкоду регіону. Наприклад, екологи Білорусі вважають, що вже на початковій стадії створення Китайсько-білоруський індустріальний парк є небезпечним для навколишнього середовища [3]. Ще одним прикладом може стати діяльність індустріальних парків у В'єтнамі при перевірці яких 14 з 21 парку були визнані такими, що завдають шкоди навколишньому середовищу.

5) Розробка банківськими установами з державною формою власності спеціальних кредитних продуктів для керуючих компаній ІП для створення та розвитку інженерної та транспортної інфраструктури. Також можна створити більш привабливі умови кредитування керуючої компанії для будівництва споруд та приміщень на умовах, що в подальшому вони застосовуватимуть низькі орендні ставки для підприємств резидентів ІП.

Активна діяльність щодо створення кредитних продуктів для індустріальних парків наразі відбувається в Росії [4]. Так, Ощадбанк Росії пропонує вклади в проект від 20% власного капіталу, юридичні особи-власники парків зможуть отримати фінансування на придбання, реконструкцію, будівництво об'єктів нерухомості, інженерної та транспортної інфраструктури парку, а також на відшкодування раніше понесених витрат за проектом або рефінансувати кредити інших банків, надані на аналогічні цілі. Крім того, банк запропонував довгострокові програми для фінансування індустріальних парків – до 12 років, а за наявності державного фінансування термін кредитування збільшується до 14 років.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про індустріальні парки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>
2. Industrial park site assessment analysis for the Franklin Regional Council of Governments Franklin County [Електронний ресурс]. – Massachusetts, 2006. – Режим доступу : http://www.townoforange.org/pages/OrangeMA_CommunityDev/IPSAA/TOC

3. Общественная экспертиза не одобрила проект китайского индустриального парка [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://eurobelarus.info/news/society/2013/05/07/obschestvennaya-expertiza-ne-odobrila-proekt-kitayskogo-industrial-nogo-parka.html>
4. Индустриальные парки России: обзор современного состояния отрасли [Электронный ресурс]. – Режим доступу : <http://www.expertnw.ru/news/2013-10-04/industrialnyey-parki-rossii--obzor-sovremennoego-sostoyaniya-otrasli>

Руднєва Вікторія Юріївна

*Національна академія державного управління при Президентові України,
м. Київ*

**ЕЛЕКТРОННА ДЕМОКРАТИЯ
ЯК ІННОВАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ КОМУНІКАЦІЇ**

Враховуючи основні риси кожного етапу розвитку інформаційного суспільства, основним принципом, яка відрізняє нижчий рівень від вищого, є ступінь забезпечення інтерактивності. Тобто, ступінь включення громадян до процесу прийняття рішень на державному рівні. Найвищий ступінь включення громадськості досягається за проактивної моделі, коли взаємодія з громадськістю відбувається у режимі онлайн через спеціальні онлайн-сервіси. У свою чергу, більшість офіційних веб-сайтів українських органів державної влади з тих чи інших причин не забезпечують проактивний рівень включення громадськості.

Створення, функціонування та розвиток соціальних мереж вносять свої корективи у бачення глобального інформаційного простору, а також спричиняють необхідність перегляду відношення до національного інформаційного простору. Ці два фактори зумовлюють виникнення потреби перегляду концепції застосування віртуальної дипломатії у контексті формування іміджу держави.

Ставлення до соціальних мереж в українського суспільства неоднозначне. Аналізуючи думки користувачів соціальних мереж, можна розділити їх на два типи. Перші використовують соціальні мережі у якості платформи для спілкування з друзями, отримання інформації розважального характеру. А інші – користуються соціальними мережами не тільки з метою розваги, а й підтримки бізнесу, розвитку клієнтської мережі, підтримки ділових контактів.

Соціальні мережі, з точки зору ступеню активності громадян, забезпечують високий рівень включення. Зокрема, соціальна мережа Facebook щомісяця фіксує 1,15 мільярдів активних користувачів, а у червні 2013 року їх зафіксовано в середньому 699 мільйонів на день. При цьому, 80% щоденних активних користувачів знаходяться за межами США і Канади [1].

Окремо слід виділити тенденцію створення у соціальних мережах аккаунтів представників влади та сторінок органів влади. Враховуючи, що органи влади приймають участь у формуванні інформаційного національного простору, а також те, що від рівня забезпечення органами влади міжнародного співробітництва у профільній сфері залежить імідж всієї держави, важливо враховувати нові тенденції розвитку інформаційного простору. Так, останні декілька років в Україні активно використовуються соціальні мережі для взаємодії представників влади зі спільнотами, а також проведення органами влади інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Сам факт існування соціальних мереж забезпечує отримання відповідей на наступні запитання, які є важливими при прийнятті рішення про створення акаунта органу влади. По-перше, цільова аудиторія. У соціальних мережах вона вже сформована і постійно доповнюється новими користувачами. Крім того, завдяки спеціальному аналітичному сервісу можна здійснювати аналіз аудиторії за різними факторами. Також більшість користувачів вже сама по собі є активними особами, готовими використовувати нові технології для спілкування (в іншому випадку, вони б не використовували для спілкування саме соціальні мережі). По-друге, створення акаунта та підтримка сторінки не вимагає додаткових витрат, проведення тендерних процедур. По-третє, існує можливість здійснення керівництвом контролю за змістом та часом розміщення інформації на сторінці в оперативному режимі. По-четверте, застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє отримувати зворотний зв'язок з громадянами, іноземними партнерами, підвищувати якість та забезпечувати оперативність розгляду запитів громадян. По-п'яте, підтримка заінтересованості представників профільних засобів масової інформації до діяльності органу влади. По-шосте, додатковий майданчик для проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи. По-сьоме, механізм забезпечення застосування віртуальної дипломатії у процесі формування іміджу органу влади. По-восьме, можливість синхронізації офіційного веб-сайту (основний сайт) зі сторінкою у соціальній мережі (допоміжний майданчик).

Прикладом реалізації вищевикладеної стратегії формування іміджу органу влади як складової частини позитивного іміджу держави є мережа Facebook-сторінок Державної інспекції України з питань праці та її територіальних органів. Дано система існує з серпня 2013 року. І вже зараз можна констатувати той факт, що можливості соціальної мережі дозволяють суттєво спрощувати процедуру доступу як міжнародної, так і вітчизняної громадськості до інформації загальнодержавного значення та отримувати постійний зворотний зв'язок. Крім того, отримано наступні результати: оперативне надходження інформації до цільової аудиторії; постійне розширення цільової аудиторії новими користувачами; аналіз аудиторії за різними показниками; аналіз активності аудиторії; аналіз попиту аудиторії на інформацію певного змісту; сторінки функціонують як допоміжні безкоштовні сайти; контроль керівництвом якості матеріалів, що розміщаються на центральному та регіональному рівнях; забезпечується оперативність опрацювання запитів громадян, які звернулися на сторінку; забезпечується додаткова форма взаємодії з представниками засобів масової інформації шляхом оперативного автоматичного надходження інформації на особисті акаунти журналістів; додатковий майданчик для проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з профільних питань; автоматичне надходження офіційної інформації на акаунти іноземних партнерів органу влади; синхронізація офіційного веб-сайту з FB-сторінкою, що дозволяє підтримувати єдине інформаційне поле; підтримка іміджу органу влади як складової частини загальнодержавного іміджу завдяки забезпеченням відкритості процесу прийняття рішень, інформаційно-роз'яснювальній роботі, оперативній обробці запитів громадян та журналістів [2].

Список використаних джерел:

1. Key Facts – Facebook's latest news, announcements and media resources diplomacy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://newsroom.fb.com/Key-Facts>
2. Державна інспекція України з питань праці [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.facebook.com/DPUkraine>

К. е. н., доц. Сасенко Ольга Олексandrівна

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

З прийняттям незалежності економіка України зазнала суттєвих змін. Глобальні перетворення, в першу чергу, торкнулися територіально-адміністративних одиниці. Здійснювані реформи економіки поки ще не дали істотних позитивних результатів. Іноді складається враження що ситуація навіть погіршилася.

Досить складні умови, для розвитку економіки України, склалися після наслідків світової та вітчизняної кризи. Сьогодні особливо гостро стоять регіонально-економічні проблеми, а саме: величезні регіональні диспропорції; відставання в розвитку промислових, аграрних регіонів; незбалансоване розміщення промислових об'єктів; масова міграція населення; протиріччя між центром і регіоном та ін. Отже, ситуація, що склалася, багато в чому пов'язана з втратою управління в сфері економіки на всіх рівнях. Це, в свою чергу, обумовлено непідготовленістю реформ, зокрема, недостатнім ступенем розробленості теоретичних зasad удосконалення державного регулювання регіонального розвитку в умовах децентралізації управління економікою і нечіткого розподілу повноважень на різних рівнях державного управління.

Причина виникнення більшості кризових ситуацій в українській економіці криється в недооцінці, часто навіть в ігноруванні територіального фактору в економічному розвитку країни. Сьогодні, як ніколи, необхідне переформатування таких економічних відносин між державою та регіонами, які повинні ґрунтуватися на взаємному інтересі та взаємній вигоді, охоплювати як внутрішньо регіональні, так і міжрегіональні зв'язки.

Основні напрями підвищення ефективності механізмів державного регулювання розвитку регіону повинні здійснюватися, передусім, у рамках державних та регіональних цільових програм. Необхідно зазначити, що разом з чітким законодавчим розподілом повноважень, відповідальності та фінансово-економічної бази між загальнодержавним і місцевими рівнями центр ваги у регулюванні соціально-економічним розвитком регіонів має бути перенесений на місцевий рівень.

Соціально-економічний розвиток країни потребує постійного перегляду напрямів трансформації відносин між регіональними та центральними органами влади у сфері управління соціальним розвитком.

Однак, залишаються відкритими наступні питання, які вимагають невідкладного вирішення з боку держави, а саме [1]:

- встановлення нових критеріїв відповідальності керівників органів місцевого самоврядування та розпорядників бюджетних коштів;
- впровадження нових принципів та механізмів взаємовідносин «влада-громадськість» щодо формування програм, механізмів підзвітності та громадського контролю;
- зміна грошового забезпечення регіональних соціальних програм, виходячи із змін функцій щодо забезпечення належного розвитку соціальної сфери регіонів і надання населенню соціальних послуг належної якості;
- покладення обов'язків щодо надання базових медичних та освітніх послуг на региональну владу.

Список використаних джерел:

1. Прохорова В. В. Механізм державного регулювання розвитку регіону [Електронний ресурс] / В. В. Прохорова // Экономика и управление. – 2012. – № 4. – С. 72–77. – Режим доступу : http://pk.napks.edu.ua/library/compilations_vak/eiu/2012/4/p_72_77.pdf

**Д. е. н., проф. Сазонець Ігор Леонідович,
к. е. н., доц. Валюх Андрій Миколайович**

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ОБ’ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПРОЕКТІВ

Для підвищення ефективності державної інноваційної політики необхідно економічно обґрунтовувати кожне управлінське рішення стосовно прийняття і реалізації інноваційних проектів державного масштабу. Для цього, необхідно проводити оцінку об’єктів інтелектуальної власності при реалізації державних інноваційних проектів. При цьому, слід враховувати інтерес усіх зацікавлених – підприємств, органів влади та населення.

Аналіз методичних підходів, що застосовуються для оцінки економічної ефективності об’єктів інтелектуальної власності при реалізації державних проектів показав, що на сьогодні не існує методики, яка б визначала не лише комерційний, а й суспільний ефект для населення і держави в цілому. Все це знижує результативність від реалізації державної інноваційної політики та не забезпечує задовільних темпів економічного зростання країни [1].

Одним із показників, що враховує суспільну економічну ефективність об’єктів інтелектуальної власності при реалізації державних проектів, на нашу думку, може стати граничний індекс виробництва інтелектуальної продукції. Цей показник виявляє варіанти інвестицій в об’єкти інтелектуальної власності, що забезпечують максимальне зростання суспільного добробуту.

Кожний вид інтелектуальної продукції має ряд характеристик, що роблять її суспільно корисною. У продукції виробничого призначення, це такі технічні параметри як швидкість, точність, надійність, довговічність і т.п.

Для продукції такого виду завжди можна виявити, як вищий (вітчизняний і світовий) рівень по будь-якому із цих якостей, так і нижчий рівень, за границею

якого випускати дану продукцію є недоцільно, або її необхідно знімати з виробництва. Якщо вищому рівню надати індекс 1, а нижчому – 0, то утворюється шкала якісних характеристик для даного виробу.

У математичних формулах це буде виражатися наступним чином:

$$I_n = L \times (q_{\min} - q_{\text{факт}}), \text{ при цьому} \quad L = \frac{1}{(q_{\max} - q_{\min})},$$

де I_n – індекс параметру n ;

q_{\min} – нижній рівень параметру n ;

$q_{\text{факт}}$ – фактичний рівень параметру n ;

q_{\max} – вищий рівень параметру n ;

L – коефіцієнт співвідношення шкали оцінок.

Наприклад, якщо станок має швидкість обробки деталі 0,5 хв., еталонна складає 0,2 хв., а найгірша – 1,8 хв., то виріб по цьому параметру отримає оцінку 0,81. Аналогічним чином легко оцінити той же станок по енергоємності, матеріалоємності, габаритах, а потім вивести середню оцінку якості.

Якщо підприємство випускає декілька видів продукції, то неважко вивести загальну оцінку їх споживчого технічного рівня, якщо врахувати питому вагу кожного виду. Таким чином, отримується індексний показник якісної оцінки випуску інтелектуальної продукції, що піддається агрегуванню.

Однак, важливою характеристикою виступає не лише якість, але й вартість продукції, що залежить від досконалості процесу виробництва, а саме собівартості та ціни продукції. Тому, дані величини теж необхідно співставити з еталонними величинами – найменшими досягнутими в світі витратами виробництва на одиницю аналогічної продукції та ціною. Таким чином, отримається індекс вартісної оцінки виробництва інтелектуальної продукції.

Середнє значення індексу якісної оцінки та індексу вартісної оцінки, дає можливість отримати кінцевий техніко-економічний показник – граничний індекс виробництва інтелектуальної продукції ($I_{\text{e}}^{i.n.}$), що характеризує і продукт і процес його виробництва:

$$I_{\text{e}}^{i.n.} = \frac{\sum I_n}{n}$$

Зміст, кількість і види параметрів для оцінки тієї чи іншого об'єкту інтелектуальної власності в кожному конкретному випадку вибираються індивідуально. Якщо продукція (чи послуга), що планується до виробництва має граничний індекс $I_{\text{e}}^{i.n.} \geq 1$, то дана продукція може рекомендуватися до реалізації, оскільки за своїми характеристиками вона відповідає передовим аналогам, або перевищує їх, що в результаті її реалізації сприятиме розвитку державної економічної політики.

Показник $I_{\text{e}}^{i.n.}$ дозволяє визначати успіхи і недоробки в удосконаленні як самої продукції, так і методів її виробництва і може успішно застосовуватися державними та місцевими органами влади, як планова величина, якій повинні відповідати виробники необхідної для країни нової продукції, що претендують на отримання фінансування зі сторони державного чи місцевого бюджету.

При використанні $I_e^{i.n.}$ найбільші складнощі виникатимуть з вибором еталонів із-за обмеженості інформації. Для цього державним та регіональним органам влади необхідно регулярно складати і видавати порівняльні каталоги певних виробів у нас і за кордоном. Додатковим джерелом інформації можуть виступати вітчизняні та світові каталоги патентно-інформаційної документації. У результаті, вся нова продукція буде регулярно порівнюватися зі світовими стандартами. І не обов'язково з рекордними світовими досягненнями. Техніко-економічні показники можна підняти і вище. При цьому, самі по собі технічні параметри – не самоціль. Орієнтиром має служити той рівень якості продукції і стану виробництва, який із врахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду вигідний суспільству в цілому.

Список використаних джерел:

1. Валюх А. М. Стратегія регіонального розвитку інноваційної діяльності (організація та управління) : монографія / А.М. Валюх. – Рівне : УДУВГП, 2004. – 174 с.

К. і. н., доц. Саричев Володимир Іванович

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИМІРЮВАННЯ ІНДЕКСУ
РЕГІОНАЛЬНОГО ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ
НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

Глобалізація світового порядку сьогодні висуває як одну з найбільш актуальних проблем підвищення рівня життя населення. Для напрацювання найбільш ефективних кроків всіх суб'єктів процесу людського розвитку, як на національному, так і на міжнародному рівнях конче необхідно на початковому етапі визначити категорію «рівень життя». Такий підхід дозволяє здійснити реальній науково-економічний аналіз головних складових цього складного поняття. Наступним кроком дослідження має стати кількісне вимірювання рівня життя, яке тісно пов'язане з визначенням Індексу людського розвитку (ІЛР) та подоланням глобальної проблеми бідності об'єднаними зусиллями світового співтовариства, національними органами, корпоративними, приватними структурами тощо [2].

У працях закордонних і вітчизняних дослідників здійснювалися спроби всебічного, комплексного визначення рівня життя як умови сталого розвитку, але єдиної, загальновизнаної позиції не напрацювано й до тепер. Значний внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів рівня життя населення в Україні здійснили: Д. П. Богиня [3], В. О. Мандибура, О. М. Гладун, В. І. Шишкін, І. І. Проніна, В. М. Геєць [4], Е. М. Лібанової [5].

Значний внесок в сучасне тлумачення «рівня життя» та формування людського капіталу зробив Амартія Сен – знаний фахівець з економіки, лауреат Нобелівської премії. В його роботі «Свобода, одностайність та права» зазначено, що питання рівності та справедливості потребують порівняння благополуччя різних людей.

Принагідно зауважимо, що чинне міжнародне законодавство та нормативно-правова практика на сьогодні використовують здебільшого поняття «життєвий рівень», яке не має, на жаль, загальновизаного тлумачення. Роль світової спільноти полягає в більш детальній розробці та конкретизації складових такого мультидисциплінарного поняття, як життєвий рівень. Універсальне трактування дає можливість узгодити зусилля багатьох суб'єктів, як міжнародного, так і національного права в формуванні принципів і стандартів, що повинні стати основою діяльності системи інститутів управління людським розвитком.

У підсумковому моніторингу розвитку соціальної сфери України за 2010 р. під рівнем життя розуміється стан матеріального забезпечення, який надає людині необхідній добробут для неї та її сім'ї (домогосподарства), достатню якість життя та певний рівень соціальних умов її життєдіяльності [1].

Значний внесок у процес визначення категорії рівень життя зроблено вітчизняними вченими-економістами та дослідниками-практиками. Провідна роль тут належить науковому колективу Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи на чолі з академіком НАН України Е. М. Лібановою, теоретично-дослідницькі роботи яких отримали загальне визнання, а методика обрахування інтегрального індексу регіонального розвитку набула офіційного статусу національної [5].

Потрібно відмітити, що позитивною рисою оновленої методики вимірювання індексу регіонального людського розвитку (ІРЛР) є застосування національних цільових індикаторів, що дорівнюють кращим міжнародним стандартам в забезпеченні інтересів людини. Таких підхід дає можливість перейти від механічного порівняння з констатациєю досягнутого рівня до визначення прогресу у накопиченні людського потенціалу та створення потужної дослідницької бази щодо пошуків шляхів розв'язання нагальних проблем.

Приєднання України до загальносвітового процесу людського розвитку (або розвитку людського потенціалу) висуває на порядок денний, як першочергове завдання, створення необхідних умов для переходу до принципово нового підходу щодо стратегії економічного зростання. Основою соціального прогресу в таких умовах стають зростаючі можливості людини, а економічний потенціал виконує базисну роль підґрунтя для людського розвитку.

При цьому важливо уникнути розбіжностей у розрахунках рейтингів різними організаціями. Наприклад, Україна у світових рейтингах з частки ВВП на душу населення за ПКС у 2012 р. займала такі місця: у рейтингу СБ – 98 місце з 180 країн (7 418 дол. США), за визначенням МВФ – 105 місце з 187 країн (7 374 дол. США), за рейтингом ЦРУ – 110 місце з 197 країн (7 500 дол. США) та за рейтингом ПРООН – 78 місце з 187 країн (6 428 дол. США) [6].

Головними перевагами національної оновленої (2012) методики вимірювання ІРЛР є по-перше, можливість застосування арсеналу вітчизняної статистичної бази для віддзеркалення багатовимірної структури соціально-економічного життя населення. По-друге, підрахунки ІРЛР ґрунтуються не тільки на позитивних даних розвитку (стимуляторах), а й скореговані впливом негативних показників (дестимуляторів), що значно підсилює дієвість аналізу отриманих результатів та дає об'єктивні підстави для формування стратегій подолання (попередження) кризових явищ.

Список використаних джерел:

1. Базилюк А. В. Економічний і соціальний розвиток посткомуністичних держав в умовах глобалізації / А. В. Базилюк // Зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., Рівне, 21–22 квітня 2010 р. – Рівне : РІ ВМУРоЛ «Україна», 2010. – С. 349–354.
2. Бакаєв О. О. Економіко-математичні моделі економічного зростання : монографія / О. О. Бакаєв, В. І. Грищенко, Л. І. Бажан ; ред. С. Ю. Ноткіна, Т. С. Мельник, НАН України, Міжнар. наук.-навч. центр інформ. технологій та систем. – К. : Наукова думка, 2005. – 190 с.
3. Богиня Д. П. Трансформаційні процеси в системі формування національного ринку праці: інституційний аспект / Д. П. Богиня // Україна: аспекти праці. – 2005. – № 1. – С. 3–8.
4. Моделі і методи соціально-економічного прогнозування / В. М. Геєць, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк, В. В. Іванов, Н. А. Дубровіна, А. В. Ставицький. – Х. : ІНЖЕК. – 2005. – 396 с.
5. Демографічні чинники бідності : монографія / за ред. Е. М. Лібанової. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. – 2009. – 184 с.
6. Доклад о человеческом развитии ПРООН 2013. Возвышение Юга: человеческий прогресс в многообразном мире. – М. : Весь мир, 2013. – 212 с.

Свєрчкова Ангеліна Сергіївна
Запорізький національний університет, Україна
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ
ІНФРАСТРУКТУРИ ЗЕРНОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Увага до теми інфраструктури агропромислового комплексу зумовлена, з одного боку, зростаючими об'ємами виробництва та експорту зерна, масляничних культур, а також продуктів їх переробки, а з іншого боку – невідповідністю темпів удосконалення об'єктів інфраструктури темпам їхнього старіння. Дослідження теми інфраструктури зернового ринку частіше фокусується на питанні щодо способів усунення вже існуючих проблем, а не на потребі планомірної модернізації та стратегічного розвитку.

Розвинена інфраструктура є рушійною силою функціонування зернового ринку. Інфраструктурою товарного ринку називають сукупність підприємств, організацій, установ різних організаційно-правових форм, що створюють організаційно-економічні умови прискорення руху товарів і коштів, зростання інвестиційних можливостей підприємств та забезпечують обслуговування і регулювання безперервного та ефективного функціонування й розвитку ринкової економіки [1, с. 22].

В залежності від виконуваних функцій певних установ інфраструктуру зернового ринку поділяють на організаційно-технічну, фінансово-кредитну, організаційно-дослідницьку та державно-регулятивну [3, с. 40].

Стрімкий розвиток аграрного виробництва в Україні в останнє десятиліття став можливим, в першу чергу, завдяки колосальному запасу потенціалу природних ресурсів, а також частковому впровадженню сучасних агротехнологій. У результаті середній валовий збір зернових культур за п'ятирічний період (2008–2012 рр.) склав 48,3 млн. тонн, що на 48% більше, ніж у попередню п'ятирічку (2003–2007 рр.), коли показник становив 32,7 млн. тонн [4].

Беручи до уваги те, що територія України поділена на три агрокліматичні зони та площі окремих регіонів значно різняться, обсяги виробництва зернових і зернобобових також сильно відрізняються від області до області. Так, лідиручу позицію за обсягами виробництва зернових у 2013 р. займала Полтавська область, в якій забезпечено 8,9% валового збору зернових, або більше 5,6 млн. тонн. При цьому посівні площі під зерновими культурами в цій області не найбільші і становлять трохи більше 1 млн. га, або 6,3% від загальних посівних площ країни.

Мінімальні обсяги виробництва зернових у 2013 році були відзначенні у Закарпатській області і склали всього 325 тис тонн, або 0,5% від загального валового збору [4].

Водночас, на тлі того, що аграрний ринок України є експортно-орієнтованим, подальшому нарощуванню темпів зовнішньої торгівлі перешкоджає ряд інфраструктурних проблем, що не дозволяють у повному обсязі використовувати експортний потенціал.

Досліджуючи інфраструктуру зернового ринку, слід відзначити кілька її сегментів і основні проблеми, що перешкоджають її ефективному функціонуванню. Однією з ключових ланок інфраструктури є система зерносховищ, яка повинна забезпечувати не тільки збереження запасів зерна і насіння олійних культур, а й своєчасне і інтенсивне формування товарних партій зерна і їх відвантаження на транспорт.

Станом на 11.03.14 в Україні функціонує 773 сертифікованих зерносховища загальною ємністю 32,2 млн. тонн (див. табл.1), чого недостатньо для забезпечення зростаючих обсягів виробництва зерна в країні (63 млн. тонн у 2013 р.) [5].

У зв'язку з цим забезпеченість елеваторами, здатними якісно переробити і зберегти зерно, а також у короткі терміни забезпечити формування експортних партій, є одним з найважливіших показників ефективності інфраструктури.

У сучасних умовах стрімкого розвитку зовнішньої торгівлі українськими зерновими культурами найбільш важливою складовою інфраструктури є портові термінали, які зосереджені в південних регіонах країни, в тому числі і в АР Крим. Доля експортних сільськогосподарських вантажів, що були відправлені через портові експортні термінали, за результатами 2012 року налічує 91%. На сьогоднішній день загальна перевалочна потужність зернових терміналів України оцінюється в 55 млн. тонн на рік, а обсяг одноразового зберігання терміналів – майже в 3 млн. тонн (див. табл. 2). Дані показники з великими складнощами забезпечують реалізацію експортного потенціалу країни і вимагають збільшення.

Враховуючи останні події, пов'язані з АР Крим, існує вірогідність «закриття» Керченської протоки для українських суден, що унеможливить відвантаження через термінали Азовського моря, загальна перевалочна потужність яких оцінюється в 4,2 млн. тонн на рік. Таким чином, Україна втрачає потужності у розмірі 9,6 млн. тонн річного перевалу, що стане можливо критичним чинником для функціонування і розвитку всього аграрного сектора.

Вантажні потоки будуть перенаправлені в порти Одеси та Миколаєва, які і так працюють на межі своїх можливостей. Крім того, зросте навантаження на залізницю, робота якої останнім часом також відрізняється максимально можливою завантаженністю.

Таблиця 1. Сертифіковані зерносховища у регіонах України [5]

Область	Кількість зерносховищ	Загальна ємність, тонн
АР Крим	18	638 600
Вінницька	60	2 389 580
Волинська	13	342 920
Дніпропетровська	50	1 896 980
Донецька	37	1 098 869
Житомирська	25	681 500
Запорізька	37	1 270 900
Івано-Франківська	5	129 700
Київська	32	1 410 409
Кіровоградська	49	2 253 820
Луганська	22	963 500
Львівська	18	328 090
Миколаївська	37	2 144 021
Одеська	44	2 473 092
Полтавська	61	3 291 746
Рівненська	9	360 500
Сумська	35	1 548 540
Тернопільська	28	993 100
Харківська	60	2 290 100
Херсонська	37	1 326 320
Хмельницька	25	1 006 774
Черкаська	28	1 581 093
Чернівецька	5	200 700
м. Севастополь	2	187 000
М. Київ	1	30 000
ВСЬОГО	773	32 205 857

Таблиця 2. Морські та річкові експортні термінали України [5]

Розміщення терміналів	Об'єм одночасного зберігання, тис тонн	Потужність перевалювання, млн тонн/рік
Морські порти Одеси	1691	25,0
Морські та річкові порти Миколаївської області	627	16,0
Порти Дніпра	154	2,7
Порти Криму	297	5,4
Порти Азовського моря	119	4,2
Річкові порти Дунаю	67	1,7
ВСЬОГО	2955	55,0

Такі зміни можуть стати свого роду шансом для розвитку річкового судноплавства, терміналів у Херсонській області та на річці Дунай. Але перспективи приросту обсягів перевалки в зазначених портових зонах настільки незначні, що жодним чином не зможуть покрити існуючий експортний потенціал країни.

Автомобільний транспорт є також невід'ємним елементом інфраструктури ринку. Цей спосіб перевезення є найбільш універсальним і може бути швидко завантажений та розвантажений в умовах будь-яких зерносховищ. Проте він є економічно ефективним лише при малих відстанях (200–250 км).

Вантажопідйомність існуючого автопарку є ще однією проблемою цього сегменту, оскільки вигідним є транспортування у великовантажних зерновозах (від 30 тонн), а дорожне покриття шляхів, на яких відбувається транспортування, часто не пристосовано до таких навантажень.

Найбільш затребуваним видом транспорту для перевезення зернових у порти є залізничний транспорт, що забезпечує перевезення великих партій вантажу на значні відстані. Щодо динаміки перевезень зернових, варто зазначити, що за останні 3 роки середньомісячне навантаження зросло з 1 млн. тонн на місяць до 1,9 тонн на місяць [6].

Якщо розглядати вікову структуру вагонів-зерновозів у цілому, то на сьогодні близько 10% вагонів вичерпали свій термін експлуатаційної придатності (30 років), а ще 59% мають вік від 25 до 30 років. Таким чином, парк вагонів-зерновозів в Україні можна охарактеризувати як застарілий і на 70% такий, що вичерпав свою експлуатаційну придатність.

Отже, Україна займає лідеруючі місця у світі за експортом основних зернових культур, а її позиції на глобальних ринках мають тенденцію до укріplення.

Проте, для задоволення зростаючих потреб зернового й олійного ринків України, в першу чергу їх експортної складової, інфраструктурні об'єкти потребують інтенсивного розвитку та модернізації. Необхідними є удосконалення законодавчої бази, залучення інвестицій у аграрно-промисловий комплекс, спрощення процедури кредитування для розбудови інфраструктури зернового ринку.

Список використаних джерел:

1. Інфраструктура товарного ринку : навч. посіб. / О. В. Калюжна, В. Ф. Ключан, Т. Я. Іваненко, В. С. Кушнірук. – Миколаїв, 2011. – 284 с.
2. Про зерно та ринок зерна в Україні. Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 35. – Ст. 258.
3. Савощенко А. С. Інфраструктура товарного ринку : [навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дис.] / А. С. Савощенко, В. М. Полонець. – К. : КНЕУ, 2007. – 376 с.
4. Купченко А. С. Інфраструктура зернового ринку в Україні / А. С. Купченко // АПК-Інформ. – 2014. – № 1. – С. 45–48.
5. Зерновой рынок регионов Украины: производство, переработка, инфраструктура [Электронный ресурс] // АПК–Информ. – Режим доступа : <http://www.apk-inform.com/ru/analitycs/1027743#.Uz1XVhJOHeQ>
6. Огляд інфраструктури зернового ринку України станом на 29.03.2014 [Електронний ресурс] // АПК–Інформ. – Режим доступа : <http://www.apk-inform.com/ru/analitycs/1028381#.Uz1W4BjOHeQ>

Семирак Оксана Степанівна

Національний університет «Львівська політехніка», Україна

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

За часи незалежності з метою розвитку автомобілебудівної галузі в Україні було прийнято велику кількість державних програм та законів. Першим з яких став ЗУ «Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні» [1], який

передбачав створення умов для залучення іноземних та внутрішніх інвестицій у вітчизняне автомобілебудування. Цим законом передбачалися податкові пільги для інвесторів виробників-резидентів, за умови участі цих підприємств у інвестиційній програмі Кабінету Міністрів України. Програма передбачала поетапне збільшення виробництва автотранспортного засобу до 70 % його кошторисної вартості на митній території України протягом 10 років. У 2004 році був прийнятий ЗУ «Про розвиток автомобільної промисловості України» [2]. Цей законо-проект «дещо змінив правила гри на автомобільному ринку та у галузі автомобілебудування в цілому» [3, с. 23]. Пільги дещо скоротилися, проте від сплати податків законом звільняється та частини прибутку підприємства автомобілебудівної галузі, яка реінвестується підприємством у власне виробництво, а також підприємство не сплачує акцизного збору на оборот з реалізації, якщо обсяг його виробництва складає більше 10 тис. автомобілів в рік, від ввізного мита звільняються усі комплектуючі для автомобілів, вартість використання українських компонентів в яких є більшою за 50% від загальної [2].

У 2006 р. у сфері державного регулювання автомобілебудівної галузі КМУ була схвалена «Концепція розвитку автомобільної промисловості та регулювання ринку автомобілів у період до 2015 року» [4]. Метою Концепції було забезпечення розвитку автомобілебудування, підвищення його конкурентоспроможності та просування його продукції на міжнародний ринок. Проте, незважаючи на велику кількість регулюючих нормативних актів галузь на даний час перебуває в стані спаду, а відповідна продукція залишається не затребуваною на світовому ринку.

Ми вважаємо, що така ситуація виникає у зв'язку із тим, що в процесі регулювання галузі застосовується невірне визначення бажаних параметрів регулювання. Головним таким параметром є забезпечення високого рівня життя населення. Сьогодні все частіше розвиток певної країни вчені пов'язують із зростанням якості життя людей, а не темпами росту виробництва, а економіки розвинутих країн світу стають все більше соціально-орієнтованими [5, с. 31–32]. Оскільки вся продукція автомобілебудівної галузі – легкові автомобілі, вантажні автомобілі та автобуси, несе зовсім різне економічне та соціальне навантаження, відповідно кожна її сфера повинна регулюватися окремо. Легкове автомобілебудування, для якого в більшості і були створенні державні програми розвитку, не потребує від держави окремого регулювання. Тут головним завданням є створення відповідного позитивного інвестиційного клімату для світових автомобілевиробників, які задля зменшення собівартості продукції здійснюють переорієнтацію з ринків розвинутих країн на ринки країн що розвиваються. Виробництво вантажних автомобілів є технологічно або промислово значимим, а от виробництво автобусів має надзвичайно високу соціальну значимість. Завдяки цьому виду продукції держава по суті забезпечує загальний добробут, який передбачає не лише збільшення рівня доходів громадян, але і забезпечення відповідних умов життя населення. Саме тому виробництво даної продукції потребує максимальної підтримки держави.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про стимулювання виробництва автомобілів в Україні» від 19.09.1997 р. № 535/97-вр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/535/97-%D0%B2%D1%80>

2. Закон України «Про розвиток автомобільної промисловості України» від 18.04.2003 р. №1624-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1624-15>
3. Колбасін Є. С. механізм державної підтримки автомобілебудування в Україні / Є. С. Колбасін // Проблеми економіки. – 2010. – № 3. – С. 22–27.
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку автомобільної промисловості та регулювання ринку автомобілів у період до 2015 року» від 3 серпня 2011 р. № 732-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/732-2011-%D1%80>
5. Шкварчук Л. О. Механізм регулювання цін на продовольчому ринку : монографія / Л. О. Шкварчук. – Львів : ІРД НАН України, 20120. – 203 с.

К. е. н., доц. Ситник Наталія Степанівна
Львівська державна фінансова академія, Україна
ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ
СФЕРИ ТОВАРНОГО ОБІГУ УКРАЇНИ

Важливу роль у процесах модернізації сфери товарного обігу відіграють інновації. Ефективність державної політики у сфері розвитку інноваційних процесів, на думку П. Микитюка, визначає конкурентоспроможність національного господарства та його секторів, адже 90 % приросту виробництва забезпечується за рахунок впровадження нових технологій [1, с. 7].

В. Зянько зазначає, не зважаючи на загальне визнання інновацій обов'язковою передумовою розвитку, за різних систем управління та в різні періоди соціально-економічного розвитку змінювалися підходи до джерел фінансування, структурних і видових особливостей інновацій. Зокрема, в планових економіках переважає державне фінансування, в класичних ринкових – приватні капіталовкладення; по мірі збільшення ролі та участі держави в суспільно-політичному і економічному розвитку частка державних витрат в структурі загальних інвестицій на розвиток інновацій має збільшуватися, в іншому випадку це призводить до зниження конкурентоспроможності вітчизняних товарів (послуг) та їх витіснення з внутрішнього споживчого ринку імпортом, втрати позицій національної економіки в системі міжнародного поділу праці [2, с. 33].

Модернізація сфери товарного обігу потребує врахування не лише базових чи продуктових інновацій, а й повноцінного переліку чинників інших важливих напрямів інноваційної активності. Йдеться про умови, необхідні для стимулювання таких видів інновацій, як покращуючі (впливають на покращення фінансово-господарських процесів на підприємствах торгівлі та у сфері товарного обігу загалом), ринкові (спрямовані на модернізацію та створення нових ринків, способів просування і продажу товарів), організаційні (передбачають нові способи управління розвитком сфери товарного обігу та підприємствах торгівлі, організації торгово-технологічного процесу), техніко-технологічні (реалізуються у змінах в матеріально-технічній базі торгівлі), соціальні (як нові форми задоволення суспільних потреб у товарах (послугах), збільшення соціального капіталу), стратегічні (спрямовуються на вирішення перспективних завдань модернізації і розвитку сфери товарного обігу) та ін.

Покращуючі інновації економічного характеру залежать від поточного стану розвитку систем прогнозування, планування, бюджетування і фінансування нових методів господарювання безпосередньо на підприємствах торгівлі.

На думку В. Осецького, конкуренція може ефективно використовуватися як координуючий інструмент відтворення інноваційного потенціалу галузі [3, с. 72].

Залежність чинників ринкових інновацій від організаційних, позитивним наслідком активізації яких є нові способи управління розвитком сфери товарного обігу та підприємств торгівлі, організації торгового процесу.

Особливо важливе значення для стимулювання організаційних інновацій відводиться мотивації персоналу підприємств торгівлі, зокрема рівню оплати праці, збільшення якого посилює мотивацію до участі в обґрунтуванні заходів покращення систем управління.

Роль соціальних інновацій є не менш вагомою, а ніж економічних. Такий висновок обумовлюється тим, що серед завдань розвитку сфери товарного обігу завжди ставилися не лише збільшення обсягів господарювання підприємств та ВНП, але й задоволення потреб населення в якісних товарах і послугах, забезпечення зайнятості, оплати праці тощо.

Вітчизняні науковці, стверджують що, повноцінний економічний розвиток неможливий без орієнтації на концепцію формування соціального ринкового господарства, спрямованого на синтез гарантованої правовою державою економічної свободи та ідеалів соціальної держави, тобто соціальної захищеності та справедливості [4, с. 66, 5, с. 16].

Належне підвищення соціальної ефективності модернізаційних процесів безпосередньо у сфері товарного обігу передбачає спрямованість соціальних інновацій на: (1) удосконалення систем захисту прав працівників і забезпечення дотримання законодавства про працю; (2) посилення соціальної відповідальності перед суспільством; (3) покращення системи захисту прав споживача, якісних характеристик та безпеки товарів і послуг, посилення відповідальності за ціноутворення; (4) збільшення ролі торговельних підприємств у захисті довкілля; (5) дотримання інституціональних норм соціальної відповідальності перед конкурентами та контрагентами.

Отже, поява нових ринкових ніш, методів та способів продажу товарів залежить від стану розвитку інноваційного підприємництва у сфері товарного обігу, а також створення умов справедливої ринкової конкуренції та рівного доступу до ресурсів і ринків.

Список використаних джерел:

1. Микитюк П. П. Аналіз впливу інвестицій та інновацій на ефективність господарської діяльності підприємства : монографія / П. П. Микитюк. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – 296 с.
2. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку : монографія / В. В. Зянько. – Вінниця : УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2008. – 397 с.
3. Осецький В. Л. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики : монографія / В. Л. Осецький. – К. : ІАЕ УААН, 2003. – 413 с.
4. Концепції інституціональної економічної теорії в управлінні розвитком соціально-економічних систем : монографія / [М. А. Йохна, В. В. Стадник, П. Г. Іжевський, О. В. Замазій, В. Л. Карпенко]. – Хмельницький : ХНУ, 2007. – 313 с.
5. Кокурин Д. И. Инновационная деятельность / Д. И. Кокурин. – М. : Экзамен, 2001. – 576 с.

К. е. н., доц. Скрипник Наталія Євгенівна
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
ІННОВАЦІЙНІ ФАКТОРИ
ВИСОКОКОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Необхідність адаптації національної економіки до світових глобалізаційних процесів потребує визначення її конкурентних переваг та чинників гальмування економічного зростання. Одним із підходів, що дозволяє отримати зважену характеристику національної економіки у світовій системі координат, є використання показників її конкурентоспроможності. Серед множини таких показників особливої уваги заслуговує Індекс Глобальної Конкурентоспроможності (*Global Competitiveness Index*), що був розроблений групою науковців на чолі із професором Сала-і-Мартіном з Колумбійського університету і представлений у 2004 р.

Побудований за методологією Всесвітнього Економічного Форуму, Індекс Глобальної Конкурентоспроможності є інструментом, за допомогою якого можна оцінити відносно сильні і слабкі сторони національної економіки й порівняти їх з іншими країнами. За Індексом Глобальної Конкурентоспроможності країни оцінюють за такими параметрами, які згруповані у три групи:

- 1) основні вимоги (державні та приватні інституції, інфраструктура, макроекономічна стабільність, охорона здоров'я та початкова освіта);
- 2) підсилювачі ефективності (вища освіта та професійна підготовка, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, рівень розвитку фінансового ринку, оснащення новітніми технологіями, розмір ринку);
- 3) фактори інновацій та розвитку (рівень розвитку бізнесу, інновацій).

За даними останнього звіту «The Global Competitiveness Report 2013–2014» Україна посіла 84 місце серед 148 країн світу, втративши 11 позицій в рейтингу, порівняно з минулим роком [1]. Найближчими сусідами України у цьогорічному рейтингу опинилися Туніс і Уругвай. Результати дослідження доводять, що Україна втратила позиції за всіма групами складових рейтингу конкурентоспроможності порівняно з минулим роком: за основними базовими вимогами (з 79 на 91 місце), підсилючими ефективності (з 65 місця на 71) та факторами інноваційного розвитку (з 79 місця на 95). Найбільшого падіння зазнала інноваційна складова рейтингу втративши 22 пункти (з 71 місця на 93).

Реалії сьогодення підтверджують, що ефективність та динамізм інноваційної сфери є вирішальним чинником забезпечення конкурентоспроможності економіки країни. Аналіз основних детермінант складової індексу «Інновацій» надасть можливість визначити основні стримуючі фактори конкуренто-ефективного поступу України (табл. 1).

Результати дослідження свідчать про значні перепони на шляху зростання конкурентоспроможності економіки України, що відбувається на фоні складного за поведінкою бізнес-середовища, через відсутність дієвої та послідовної державної політики, наявний науково-технологічний та інноваційний потенціал не реалізується як рушійний фактор, що позначається на низькому рівні економічного розвитку країни.

Таблиця 1. Результати України за складовою GCI «Інновації» за 2012–2014 рр.

Індекс глобальної конкурентоспроможності та його складові	2013-2014 рр.		2012-2013 рр.		Відхилення	
	рейтинг (із 148)	бал (1-7)	рейтинг (із 144)	бал (1-7)	рейтинг	бал
GCI	84	4,1	73	4,1	-11	0
Основні вимоги (40,0%)	91	4,3	79	4,4	-12	-0,1
Підсилювачі ефективності (50,0%)	71	4,0	65	4,1	-6	-0,1
Фактори інновацій та розвитку (10,0%)	95	3,4	79	3,4	-16	0
Інновації:	93	3,0	71	3,2	-22	-0,2
Здатність до інновацій	100	3,2	58	3,3	-42	-0,1
Якість науково-дослідних закладів	69	3,6	64	3,7	-5	-0,1
Витрати компаній на НДДКР	112	2,7	104	2,7	-8	0
Співпраця університетів та бізнесу в НДДКР	77	3,4	69	3,6	-8	-0,2
Держзакупівлі високотехнологічної продукції	118	3,0	97	3,2	-21	-0,2
Наявність наукових та інженерних кадрів	46	4,5	25	4,8	-21	-0,3
Патенти та винаходи (на млн. осіб)	52	2,9	51	2,1	-1	+0,8
Охорона інтелектуальної власності	133	2,5	120	2,7	-13	-0,2

Джерело: складено та розраховано автором за даними [1; 2].

Слід відзначити низький рівень сприйнятливості українського бізнесу до інновацій технологічного характеру. За даними Держкомстату у 2012 р. лише 17,4% суб'єктів господарювання займалися інноваційною діяльністю у промисловості, що значно нижче аналогічних показників для Німеччини (69,7%), Ірландії (56,7%), Бельгії (59,6%), Естонії (55,1%), Чехії (36,6%) [3, с. 161]. Досить незначна частка підприємств – 1,8% спрямовують інвестиції на придбання нових технологій. На сьогодні для України характерним є інертний тип інноваційної поведінки (запозичення готових технологій і т. ін.), що ідентифікує українську інноваційну систему як орієтовану на імітаційний характер, а не на створення радикальних нововведень і нових технологій. Лише 13,6% українських промислових підприємств в 2012 р. проявили себе як інноваційно-активні, що є найнижчим показником серед країн ОЕСР, так у Японії й Німеччині частка таких підприємств складає 35%, у Бельгії, Франції, Австрії – 41–43%, у Данії й Фінляндії 51–55% [3, с. 163]. Традиційно низькою в 2012 р. була інтенсивність R&D (частка витрат на виконання наукових досліджень та розробок у ВВП) – 0,75% [3, с. 150].

Наведені аргументи доводять необхідність розробки ефективної інноваційної стратегії України, спрямованої на формування сучасної інноваційної системи, що забезпечує конкурентоспроможність національної економіки на основі ефективного використання науково-технологічного потенціалу в напрямі сприяння якісному економічному зростанню.

Список використаних джерел:

1. The Global Competitiveness Report 2013–2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2013-14.pdf

2. The Global Competitiveness Report 2012–2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2012-13.pdf
3. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>

К. і. н. Сливенко Вячеслав Альбертович, Лашко Оксана Владимировна
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ
СФЕРИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ЗА ПІДТРИМКИ
ВСЕСВІТНЬОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Україна є членом ЮНВТО з 1997 року. Ряд установ і організацій сфери туризму України мають статус приєднаних членів ЮНВТО, а саме: Київська міська державна адміністрація; готель Дніпро і Київський університет туризму, економіки і права [1].

Членство України у Всесвітній туристичній організації значно підвищило імідж і авторитет нашої держави у туристичному співтоваристві, створило передумови подальшого розвитку національного туризму відповідно до тенденцій світового туристичного ринку із залученням до інформаційної мережі, прогресивних технологій, інвестиційних пропозицій, системи професійної підготовки, передових надбань найбільш розвинутих туристичних держав світу, відкрило нові можливості налагодження взаємовигідної співпраці з країнами-членами на всіх рівнях [2].

На даному етапі становлення на ринку міжнародного туризму Україна виступає як країна-генератор туристичних потоків, хоча й потік іноземних туристів до нашої країни постійно зростає [3].

Основною подією у 2013 році у відносинах між Україною та ЮНВТО став другий за останні два роки візит Генерального секретаря ЮНВТО Талеба Ріфаї до України з метою участі у II Київському міжнародному туристичному форумі (10-12 жовтня, м.Київ) [1].

Талеб Ріфаї зазначив, що Україна має не гірший туристичний потенціал, аніж В'єтнам, Малайзія, Мексика, Туреччина та інші напрямки, які стали популярними протягом останнього десятиліття [4].

Природний потенціал України складають узбережжя Чорного та Азовського морів, рельєф, водні, лісові, рослинні та тваринні ресурси. Родовища лікувальних грязей, а також мінеральних і радонових вод входять до рекреаційного потенціалу нашої країни, який має не тільки внутрішнє, а й міжнародне значення. Крім того, Україна розташована на перехресті шляхів між Європою і Азією: важливі залізничні та автомобільні магістралі, порти Чорного і Азовського морів, а також Дунаю, авіа мережа здатні забезпечити її інтенсивні багатосторонні зв'язки з багатьма країнами [5].

Талеб Ріфаї зазначив, що Всесвітня туристична організація пропонує свою допомогу Україні, перш за все, у стратегічному напрямку розвитку. Допомога полягатиме у розробці стратегічного плану розвитку на наступні 10 років.

Головні стратегічні напрями подальшого розвитку туристичного комплексу України такі:

1) забезпечення загальнодержавної і регіональної підтримки туризму, залучення до його розвитку як державних, так і підприємств інших форм власності, а також окремих громадян;

2) створення розвиненої туристичної інфраструктури з метою надання якісних і різноманітних послуг туристам;

3) забезпечення пріоритетності вітчизняного внутрішнього та іноземного (в'їзного) туризму на основі використання туристичних ресурсів, національної історико-культурної спадщини українського народу;

4) розвиток інформаційно-рекламної і маркетингової діяльності;

5) підготовка та підвищення кваліфікації кадрів для потреб туристичної діяльності.

Ці та інші напрямки визначають орієнтири та пріоритети розвитку туристичної діяльності в Україні. В її основу мають бути покладені регіональні цільові програми та бізнес-плани.

Аналіз свідчить, що самостійний розвиток туристичної сфери без суттєвої державної підтримки, який відбувався протягом останніх десятиліть, призвів до практично монополії комерційних форм та видів туризму. З метою зниження соціального напруження в галузі і в суспільстві в цілому необхідне впровадження державної політики соціалізації туристичної галузі. Враховуючи досвід державної підтримки розвитку соціального туризму радянських часів і зарубіжний, зокрема досвід Франції, Росії, Німеччини, визначено найбільш дієві механізми соціалізації туристичної галузі України:

- законодавчі – розробка та прийняття комплексної державної Програми розвитку соціального туризму в Україні;

- забезпечення умов для заочення до активного споживання туристичних послуг інвалідів, пенсіонерів, малозабезпечених та багатодітних громадян та їх родин, у тому числі через розвиток спеціалізованої туристичної інфраструктури для відпочинку людей з обмеженими фізичними можливостями;

- створення дієвих дисконтних систем для молоді та студентів, впровадження системи «культурних карток», підтримка міжнародних дисконтних карток та студентських посвідчень, формування системи пільг для іноземних студентів та молоді, що прибули до України з метою навчання, подорожей тощо;

- сприяння розвитку спеціалізованої інфраструктури та супутніх послуг, розрахованих на потреби молодіжного туризму та культурного обміну (кемпінги, інформаційні служби, довідкова література, табори, хостели тощо) [6].

Отже, аналіз сучасних тенденцій розвитку національної туристичної галузі та узагальнення зарубіжного досвіду дали змогу обґрунтувати вибір стратегічних напрямів державного регулювання розвитку туризму в Україні.

Список використаних джерел:

1. Україна та Всесвітня туристична організація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://spain.mfa.gov.ua/ua/ukraine-wto>
2. Шкарлет С. М. Тенденції і перспективи розвитку туристичної галузі України у складі національної та світової економіки / С. М. Шкарлет, О. М. Кальченко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 10.
3. Герасименко В. Імідж України як об'єкта міжнародного туризму / В. Герасименко // Маркетинг в Україні. – 2000. – № 1.

4. ВТО пропонує Україні свою допомогу у розвитку туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipress.ua/news/>
5. Уварова Г. Рекреаційно-туристичний потенціал України / Г. Уварова // Географія та основи економіки. – 2008. – № 2.
6. Бурнашов І. Проблеми та перспективи розвитку туризму в Україні / І. Бурнашов // Диференційне забезпечення керівництва. – 2005. – Вип. 12/7, 4782.

**К. і. н. Сливенко В'ячеслав Альбертович,
Прихідько Дарина Олександрівна**

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
СФЕРИ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ**

Український і світовий досвід свідчать, що туризм є одним із найбільш дохідних видів економічної діяльності. Це пояснює його динамічний розвиток у більшості країн світу. Всесвітня туристична організація (UNWTO) прогнозує, що щорічне зростання туристичних потоків становитиме у середньому 3,3% на рік (43 млн. міжнародних туристів щорічно) та досягне 1,6 млрд. у 2020 р. Значення туристичного бізнесу у світі збільшується, зокрема через суттєвий вплив на економічний розвиток кожної окремої країни, забезпечуючи ріст валютних надходжень, розширюючи внески у платіжний баланс, сприяючи підвищенню рівня зайнятості населення [1].

Розвиток туризму сприяє інтеграційним, демократичним, гуманітарним процесам на світовому соціально-економічному та політичному просторі, що забезпечують зближення народів, сприяють обміну духовними і культурними цінностями, розвивають толерантний світогляд.

Світовий туристичний ринок має суттєві переваги порівняно із українським, адже має більш досконалу і розвинену інфраструктуру, відповідний кадровий потенціал та спирається на чітку послідовну державну стратегію розвитку туризму.

Розвиток туризму, зокрема активізація діяльності туристичних підприємств, передбачає наявність розвинutoї мережі підприємств ресторанно-готельного бізнесу з високим рівнем обслуговування, транспортної інфраструктури, що відповідає міжнародним стандартам. Суттєве значення має стан історико-культурних цінностей та пам'ятників архітектури, наявність висококваліфікованих кадрів на туристичних підприємствах, розвиток інформаційно-комунікаційної складової у туризмі. Значне відставання України у вищезазначених напрямах обумовлює структуру туристичних потоків. В Україні, що має значний потенціал щодо розвитку в'їзного туризму, туристичний бізнес розвивається в іншому напрямку, тобто туристичні підприємства займаються переважно організацією турів за кордон (рис. 1) [2].

Кількість туристів-громадян України, що виїзджають за кордон, починаючи із 2005 р. зростає більш швидкими темпами ніж кількість іноземних туристів. Середній темп росту в'їзного туристичного потоку у 2005–2012 рр. становив 98%, виїзного – 146%. Якщо у 2005 р. кількість туристів-громадян України, що

виїздили за кордон перевищувала кількість іноземних туристів на 1,2%, то вже у 2012 р. – більш ніж у чотири рази.

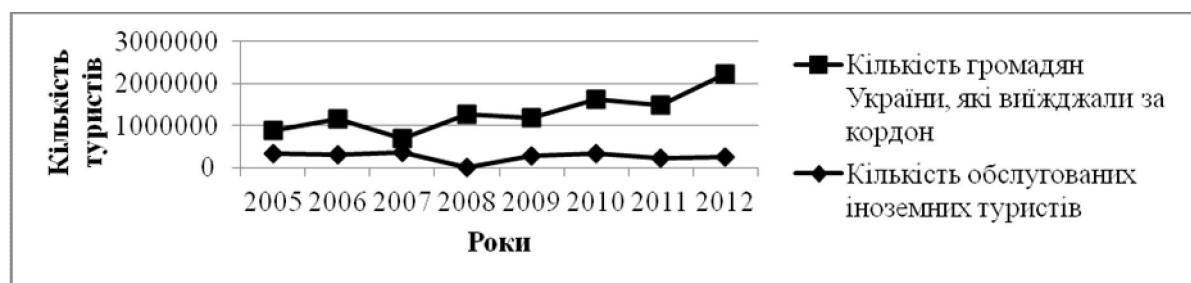

Рис. 1. Динаміка туристичних потоків в Україні у 2005–2012 рр.

Подібна тенденція характерна, зокрема, і для туристичних підприємств Дніпропетровської області. Кількість туристів-громадян України, які були відправлені ними за кордон, перевищила кількість обслугованих іноземних туристів у 2010 р. більш ніж у 25 разів. Середній темп росту в'їзного туристичного потоку у 2005–2012 рр. становив 75%, виїзного – 110% [3].

Залежність туристичних підприємств як посередника від виробників туристичних послуг значно ускладнює їх діяльність щодо формування туристичних продуктів. Отже, одним із їх основних завдань є активізація вивчення попиту споживачів для більш тісної співпраці із виробниками туристичних послуг щодо забезпечення високого рівня задоволення потреб споживачів.

Виключного значення набуває підготовка та підвищення кваліфікації кадрового складу туристичних підприємств, вдосконалення підбору персоналу, орієнтуючись на високий рівень компетентності та креативності.

Але пожвавлення розвитку туризму в Україні та подолання негативних тенденцій можливе тільки шляхом впровадження нововведень. На активізацію використання інноваційного чинника туристичними підприємствами мають значний вплив потреби споживачів туристичного продукту, економічна ситуація в країні, соціальне положення суспільства, стан туристичного ринку, національне законодавство, міжурядові та міжнародні угоди та ін. Також значну роль у розвитку діяльності туристичних підприємств відіграє державна підтримка, зокрема щодо охорони та відновлення природної та історико-культурної спадщини, вдосконалення транспортної інфраструктури, створення сприятливого інвестиційного клімату, формування привабливого іміджу України, впровадження системи стандартизації та сертифікації туристичних послуг.

На основі проведених досліджень можна стверджувати, що сучасний процес розвитку підприємств туристичної галузі повинен носити інноваційний характер, що дозволить забезпечити їх стійке функціонування та ефективний розвиток. Невід'ємною умовою інноваційного розвитку туристичних підприємств є прийняття раціональних рішень у сфері вибору джерел залучення інвестицій в інноваційні розробки. Саме інноваційні зрушення на сучасному етапі розвитку галузі здатні забезпечити її конкурентоспроможність, підвищити якість послуг, забезпечити високі показники економічного росту.

Проте, в Україні на даному етапі розвитку економіки, відсутні сприятливі умови для ефективного здійснення інновацій. На шляху їх масової реалізації постають перешкоди фінансового, правового та політичного характеру.

Список використаних джерел:

1. Гарбера О. Є. Основні теоретичні та практичні аспекти інноваційної діяльності в туристичному господарстві України / О. Є. Гарбера // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 23. – С. 29–31.
2. Матеріали інформаційного сайту Головного управління статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Матеріали інформаційного сайту Головного управління статистики у Дніпропетровській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dneprstat.gov.ua/statinfo/tur/tur1.htm>

Сметаннікова Марина Андріївна,

к. е. н., доц. Вещепура Наталія Володимирівна

Донецький державний університет управління, Україна

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОNU

ТА ІНДИКАТОРИ ЇЇ ОЦІНКИ

Одним з найважливіших інструментів інноваційного розвитку України та її регіонів є інвестиції в економіку. У цьому зв'язку найбільш значущим завданням є підвищення їх інвестиційної привабливості. Інвестиційна привабливість є однією з найбільш обговорюваних у сучасній економічній науці і практиці категорій. Але, значення інвестиційної привабливості буде різним у залежності від цілей, типу і тривалості періоду інвестування, а також від інструментів і об'єктів вкладень.

Питання інвестиційної привабливості розглядаються в роботах зарубіжних і вітчизняних економістів: Савенкової Є. В. [1], Колмикової Т. С. [2], Дежинова Д. В. [3], Поніна А. С. [4], Гайдуцького А. П. [5], Нападовської І. В. [6] та ін.

Проте до цих пір існують різні думки не тільки про те, як оцінювати інвестиційну привабливість регіонів, але і що це таке. Однозначного визначення інвестиційної привабливості до теперішнього моменту немає. У зв'язку з цим актуальним завданням для ринків, що розвиваються є розробка методів оцінки, адаптованих до сучасних економічних умов, коли ринок капіталу ще недостатньо активний. Але як можна оцінити щось, якщо немає єдиного розуміння сутності інвестиційної привабливості.

Тому, необхідно дати визначення поняттю інвестиційна привабливість і піддійти до усвідомлення необхідності її оцінки. Поняття «інвестиційна привабливість» тотожне поняттю «інвестиційне підприємництво» за думкою Є. В. Савенкової. На її думку, чим вище ефективність інвестицій, тим вищий рівень інвестиційної привабливості [1].

Т. С. Колмикова визначає, що «інвестиційна привабливість – це категорія, яка характеризується: ефективністю використання майна підприємства, його платоспроможністю, стійкістю фінансового стану, можливістю розвиватися на основі підвищення дохідності капіталу, техніко-економічного рівня виробництва, якості і конкурентоздатності продукції». Таке тлумачення інвестиційної привабливості не дає тієї ємної та раціональної характеристики, яку можна використовувати на практиці [2]. Інвестиційну привабливість як сукупність сприятливих інвестиційних і інноваційних умов і переваг, які принесуть інвестору додатковий прибуток і зменшать ризик вкладень визначає в своїй роботі Д. В. Дежинов [3].

А. С. Понін вважає, що «інвестиційна привабливість країни, регіону, галузі – це система або поєднання різних об'єктивних ознак, засобів, можливостей, які обумовлюють в сукупності потенційний платоспроможний попит на інвестиції в певній країні, регіоні, галузі тощо [4].

Інвестиційну привабливість як порівняльний показник розглядає А.П. Гайдуцький. За його думкою, інвестиційна привабливість дозволяє потенційному інвестору оцінити, наскільки той або інший об'єкт інвестицій привабливіше інших для вкладення наявних коштів [5].

І. В. Нападовська [6] надає наступне визначення: «інвестиційна привабливість – це системна сукупність потенційних можливостей укладання коштів з метою отримання економічних вигід у майбутньому як наслідок результатів минулоГ господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором». Так, вона інвестиційну привабливість визначає як можливість для інвесторів

Аналіз показує, що під терміном «інвестиційна привабливість» необхідно розуміти сукупність інвестиційних характеристик, властивих тому чи іншому об'єкту інвестування, що служать для визначення умов інвестування і призначених для прийняття обґрунтованого інвестиційного рішення. Необхідно зробити акцент на те, що ця сукупність характеристик повинна бути зрозуміла і прийнятна для інвестора.

Інвестиційна привабливість регіону визначається сукупністю чинників. Ці чинники інвестиційних рішень можна поділити на дві великі групи:

- 1) жорсткі фактори (фактори, дію яких неможливо, або дуже складно змінити в короткостроковій перспективі);
- 2) м'які фактори (фактори, які можуть бути змінені протягом відносно короткого періоду часу та можуть створювати бар'єри для реалізації інвестиційних проектів).

На рис. 1 наведено фактори, які складають індекс інвестиційної привабливості регіону. Аналіз факторів, які складають індекс інвестиційної привабливості регіону зазначено наступне. У 2012 році порівняно з минулим 2011 роком Донецька область втратила одну позицію зі складової інновацій, посівши 3-е місце серед 27 регіонів. Висока відносно інших регіонів позиція за цією складовою пояснюється показником держзакупівлі високотехнологічної продукції, за яким Донецька область за рік перемістилася з 5-го на 1-е місце, поліпшивши свій бал з 3,32 до 3,36. Регіон також лідує за такими показниками як рівень витрат компаній на наукові і дослідницькі роботи та співпраця університетів і бізнесу (3-е місце з 27 регіонів для обох показників).

Незважаючи на помітне покращання результатів (підняття на чотири позиції порівняно з минулим роком), найпроблемнішою, згідно зі статистичними даними і на думку керівників бізнесу, складовою рейтингу для Донецької області є охорона здоров'я і початкова освіта (лише 20-е місце серед 27 регіонів України). За минулий рік в області не змінилася трійка лідерів у списку найпроблемніших чинників для ведення бізнесу. Це — нестабільність державної політики (16,5%), податкова політика (16,0%), а також корупція (10,7%). Як і минулого року, порівняно з іншими регіонами України бізнес області вважає величину податкових ставок більшою проблемою, ніж корупція. Керівники

бізнесу стурбовані проблемою доступу до фінансування, валютним регулюванням, неефективністю роботи чиновників, низькою кваліфікацією робочої сили і податковими ставками більшою мірою, ніж у цілому по країні. Водночас питання обмежувального трудового законодавства, нерозвиненої інфраструктури, нестабільності місцевої і державної влади, доступу до земельних ресурсів і регіональної митної політики є менш гострими [7, с. 64–65].

Рис. 1. Фактори, які складають індекс інвестиційної привабливості регіону

Важливим чинником щодо підвищення інвестиційної привабливості Донбаського регіону є проведення вже традиційного щорічного Міжнародного інвестиційного Саміту, в рамках програми якого відбулося представлення інвестиційного потенціалу міст та районів області, інноваційних інструментів розвитку територій, готових інвестиційних проектів та пропозицій. Під час роботи Саміту були підписані Меморандуми про співпрацю і наміри щодо впровадження інвестиційних проектів: модернізацію порту в м. Маріуполь; створення зони сервісного обслуговування в пункті пропуску «Новоазовськ»; створення сортувальних станцій на полігонах побутових відходів.

Інвестиційні рішення відносяться до числа найбільш складних за процедурою вибору. Вони засновані на багатоваріантної, багатокритеріальної оцінці цілого ряду факторів і тенденцій, що діють, часто різноспрямовано.

Таким чином, інвестиційну привабливість можна представити у вигляді основного критерію прийняття інвестиційного рішення. А на прийняття такого рішення впливає інвестиційний клімат, який як результатуючий показник, еквівалентний ступеню впливу соціально-економічних, політичних і фінансових показників на значення інвестиційної привабливості. Тому оцінка інвестиційної привабливості території є одним з найважливіших аспектів прийняття будь-якого інвестиційного рішення. Від її правильності залежать наслідки, як для інвестора, так і для економіки регіону і країни в цілому. Чим складніше є ситуа-

ція, тим більшою мірою досвід та інтуїція інвестора повинні спиратися на результати експертної оцінки інвестиційного клімату в країні та регіонах. Для спрощення процесу прийняття інвестиційного рішення необхідно створення методу інтегральної оцінки інвестиційної привабливості об'єкта інвестування, що забезпечує інформаційну інтеграцію різних методів і підходів в оцінці бізнесу та механізму його практичної реалізації в сучасних умовах.

Список використаних джерел:

1. Савенкова Е. В. Экономические методы приоритетного развития инвестиционного предпринимательства / Е. В. Савенкова. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 113 с.
2. Колмыкова Т. С. Инвестиционный анализ: [учеб. пособ.] / Т. С. Колмыкова. – М. : ИНФРА-М, 2009. – 204 с.
3. Дежинов Д. В. Методика оценки инвестиционной привлекательности проектов / Д. В. Дежинов, А. Н. Ларионов // Известия ВолГГТУ. Серия: «Актуальные проблемы реформирования экономики». – 2006. – № 6. – С. 45–47.
4. Понин А. С. Управление процессом привлечения инвестиций в регионе / А. С. Понин. – М. : РАГС, 2000. – 311 с.
5. Гайдуцький А. П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки / А. П. Гайдуцький // Регіональна економіка. – 2004. – № 4. – С. 81–86.
6. Нападовська І. В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України / І. В. Нападовська // Вісник ДонДуэт . – 2005. – № 4(28).– С. 55–65.
7. Звіт про конкурентоспроможність регіонів України 2012 / Т. Бойко, І. Гончаренко, Н. Дмитрюк та ін. // Фонд «Ефективне управління» Україна – Копірайт, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.feg.org.ua/docs/UNCR2012-Final-presentation.pdf>

Сташенко Віталій Юрійович

Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

ЗЕМЕЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ

МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

РАЦІОНАЛЬНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Статтею 16 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад [1]. Проведений нами аналіз складових та структури доходної частини бюджетів м. Києва за 2005-2013 роки показав, що спостерігається постійне зростання бюджетного потенціалу земельних ресурсів міста. За проаналізований період плата за землю зросла з 0,2 млрд грн до 4,1 млрд грн, тобто в 20,5 разів. Відповідно зросла частка плати за землю в податкових надходженнях з 8,0 до 31,3%. Якщо врахувати, що частка податку на доходи з фізичних осіб становила у 2013 році 62,6%, то тільки ці дві складові забезпечують формування податкової складової доходної частини бюджету міста на 93,9%. Наведені викладки підкреслюють зростаючу значимість соціальної спрямованості розвитку системи оподаткування міських земель.

Відповідно до чинного законодавства [4] плата за землю справляється у вигляді земельного податку або орендної плати, в основі яких лежить нормативна грошова оцінка земель.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про оцінку земель» [2] призначення нормативної грошової оцінки полягає не тільки в тому, що вона слугує основою для реалізації принципу платного використання земель, але й забезпечує економічне регулювання земельних відносин, стимулування ефективного використання земельних ресурсів місцевому рівні.

Незалежність розміру плати за землю від наслідків господарської діяльності приводить до необхідності співставлення доходів власників (користувачів) земельних ділянок та розмірів плати за землю, що спонукає неефективних землекористувачів до пошуку більш «дешевих» земель за рахунок можливих трансакцій. Таким чином, платний характер використання земель спонукає власників (землекористувачів) шукати найбільш, з економічної точки зору, оптимальні варіанти місце розташування свого бізнесу, що опосередковано призводить до підвищення ефективності використання земельних ресурсів міста, в тому числі з точки зору наповнення міського бюджету за рахунок своєчасної та в повному обсязі сплати земельного податку або орендної плати ефективним власником.

За період дії Методики нормативної грошової оцінки земель населених пунктів [5] в ній виявлено недоліки, які не могли бути об'єктивно враховані при її затвердженні. На той час не існувало спеціального закону, який би визначав правові засади проведення оцінки земель та регулював відносини, пов'язані з процесом оцінки земель. Був відсутній досвід у застосуванні методичних підходів, оціночних процедур та інформаційної бази тощо.

Головними аспектами, які потребують нагальних змін до Методики та порядку проведення нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, є наступне [3].

1. Спрощення та прозорість механізму розрахунків нормативної грошової оцінки земель населених пунктів та окремих земельних ділянок.
2. Відокремлення та врегулювання на законодавчому рівні оцінки земель населених пунктів та земель сільськогосподарського призначення для цілей оподаткування.
3. Необхідність встановлення та затвердження нормативів рентного доходу територій населених пунктів.
4. Встановлення та диференціація нормативів рентного доходу від землі для окремих груп населених пунктів та в залежності від факторів антропогенного навантаження на їх території.
5. Приведення ставки капіталізації до реальних показників доходності від володіння, користування та розпорядження земельними ділянками в межах населених пунктів з урахуванням умов, що склалися на ринку капіталу, замість застосування єдиної укрупненої норми прибутку (6%) та норми капіталізації (3%), які не відповідають ринковим економічним умовам господарювання.
6. Приведення переліку інформаційних матеріалів, які є базою для виконання нормативної грошової оцінки, які, згідно чинного законодавства застосовуються при виконанні оцінки, замість видів документів, які вже не існують або є застарілими (зокрема, містобудівне обґрунтування, економічна оцінка земель тощо).

7. Використання застарілих матеріалів оцінки сільськогосподарських підприємств, неринкового типу економічної формациї при оцінці земельних ділянок сільськогосподарського використання у межах населених пунктів, що не дозволяє визначати рентний дохід від їх використання.

8. Визначення середньої (базової) вартості 1 м² земельної ділянки замість показника рентного доходу ґрунтуються на відновній вартості основних фондів інженерно-транспортної інфраструктури.

9. Врахування особливостей проведення нормативної оцінки земель селищ та сільських населених пунктів.

Зазначене вище призводить до необхідності наукового обґрунтування нової Методики. Затвердження нової Методики та у подальшому прийняття на її базі нового Порядку дозволить значно підвищити ефективність земельногосподарської діяльності і призведе до ряду позитивних змін в економіці землекористування та регулюванні земельних відносин [6], а саме:

- уніфікує економічну базу розрахунку нормативної грошової оцінки через застосування загальноприйнятого в оцінці принципу капіталізації рентного доходу;
- наблизить методику оцінки до європейських стандартів;
- спростить процедуру визначення середньої (базової) вартості земель населених пунктів, зробить її прозорою і зрозумілою, дозволить позбутися трудомісткого збору показників відновної вартості інженерних мереж і споруд;
- призведе до збільшення надходжень до місцевих бюджетів;
- сприятиме зняттю соціальної напруги з боку юридичних осіб, які в значній мірі з недовірою сприймають розміри податку та орендних платежів, розрахованих на базі чинної методики.

Окрім вдосконалення методичних основ нормативної грошової оцінки земель населених пунктів, необхідно вирішити ряд проблем оподаткування земельної власності:

- необхідно врегулювати на законодавчому рівні питання щодо мети оподаткування та практики використання надходжень від плати за землю. Основним напрямом використання коштів від плати за землю повинно бути їх спрямовання на створення інженерно транспортної інфраструктури населених пунктів;
- потребує подального вдосконалення система надання пільг на місцевому рівні. Надання пільг щодо сплати земельного податку базується на переважно суб'єктному (платники податків), а не об'єктному (об'єкт земельної власності) принципі, що ігнорує більшість факторів ціноутворення. Часто це призводить до пільгового оподаткування найбільш привабливих у ринковому відношенні земель;
- потребують удосконалення правові механізми захисту прав платників податків, практика повідомлення про вартість використованої ними землі та відповідна система оскарження результатів оцінки.

Слід підкреслити, що оподаткування земельної власності ще не стало системою, що логічно пов'язує встановлення бази оподаткування (ідентифікація та оцінка об'єктів земельної власності), бюджетування (визначення ставок опода-

ткування, очікуваних надходжень, їх використання) та адміністрування (забезпечення сплачуваності платежів за землю).

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 трав. 1997 р. № 1378-IV // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 24. – Ст. 170.
2. Закон України «Про оцінку земель» від 11 груд. 2003 р. № 1378-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 229.
3. Методичні основи грошової оцінки земель в Україні / [Ю. Ф. Дехтяренко, М. Г. Лихогруд, Ю. М. Манцевич, Ю. М. Палеха]. – К. : Профі, 2007. – 624 с.
4. Податковий кодекс України від 2 груд. 2010 р. № 2754-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17. – Ст. 112.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Методику нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення та населених пунктів» від 23 бер. 1995 р. № 213. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>
6. Регулювання земельних відносин у сучасному місті : монографія / [Ю. Ф. Дехтяренко, О. І. Драпіковський, І. Б. Іванова] ; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2009. – 156 с.

К. е. н., доц. Сухорукова Ольга Аркадіївна

Видавничо-поліграфічний інститут

Національного технічного університету України «КПІ», м. Київ, Україна

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Видавничо-поліграфічна галузь є складовою інформаційного, наукового та культурного простору держави, забезпечує інші галузі матеріального виробництва супроводжувальною та рекламною інформацією, пакувально-оздоблювальною продукцією, є невід'ємною частиною інфраструктури промислового комплексу.

На функціонування галузі в Україні впливає низка чинників. Серед **макроекономічних чинників**: депресивний стан економіки; нестабільність законодавчої бази; зменшення місткості внутрішнього ринку; зниження доступності фінансово-кредитних ресурсів. **Ринковими чинниками є**: жорстка конкуренція з боку іноземних виробників видавничої та поліграфічної продукції, недостатній розвиток видавничої ланки та книгорозповсюдження. За даними Книжкової палати України у 2013 р. кількість випущених видань на душу населення склала лише 1,53 книги (в Росії та Білорусі – 3–4, в розвинених країнах 7–8 книжок на душу населення) [1; 2]. На світовому рекламному ринку відбувається перерозподіл замовлень на користь он-лайн продуктів. За прогнозами впливової міжнародної медійної агенції Zenith Optimedia у 2016р. частка газет в загальних витратах на рекламу знизиться до 13,7%, журналів – до 6,4% (у 2013 році їх частка складала відповідно 16,9% і 7,9%). В той же час очікується, що середньорічний приріст рекламного ринку протягом 2014–2016 рр. складе 5,8% [3].

Соціально-культурні та демографічні перетворення поглиблюють кризу традиційного книговидання. Зменшується інтерес до читання, зростає вплив інших інформаційно-розважальних галузей. За даними дослідження компанії

GfK Ukraine частка жителів України, що придбали хоча б 1 книгу протягом останніх трьох місяців знизилася з 42% у 2006 році до 30% у 2013 році; у 2013 році 49% опитуваних протягом трьох місяців не прочитали жодної книжки [4]. Поширення нелегального користування видавничою продукцією, недієздатність правових та технічних інструментів захисту авторських та видавничих прав призвели до зростання ступеню ризикованості видавничої діяльності.

Ресурсні чинники чинять значний вплив на конкурентоздатність галузі через зростаючу залежність підприємств від імпорту матеріалів та обладнання, високу енерго- та матеріаломісткість виробництва.

В розглянутих умовах величезного значення набуває **інноваційна діяльність**. Інновації дозволяють зміцнити позиції підприємства на галузевому ринку, підвищити ефективність використання ресурсів, знизити витрати на виробництво та реалізацію видавничої продукції. Серед перспективних технічних, продуктових та організаційних новацій у діяльності зарубіжних видавництв та книжкових мереж відмітимо наступні:

- подальший розвиток програмного забезпечення видавничої діяльності, в т.ч. автоматизованих систем редактування та верстки для самопублікацій;
- створення окремими видавництвами власних програм для читання електронних книг на різних технічних пристроях; кросплатформність; орієнтація на одночасний друкований, цифровий та мобільний паблішінг;
- створення унікальних електронних видань з мультимедіа-ефектами (інтерактивні ілюстрації, аудіо-, відеоекспресії);
- розширення переліку послуг, що надаються видавничими підприємствами; більш активна участь у реалізації комплексних проектів (як наприклад, організація комерційних, освітніх заходів та їх інформаційне супровождження);
- книжкова пропаганда та реклама у соціальних мережах;
- розширення прямої взаємодії з читацьким середовищем, подальша диференціація каналів збутия видавничої продукції як в мережі Інтернет, так і поза нею;
- більш гнучка та активна взаємодія видавництв та книготоргівлі з електронними бібліотеками;
- розробка нових підходів до маркетингових досліджень читацького середовища (формування та обробка власних баз даних, реалізація принципів CRM щодо читачів).

Переважна доля новацій формується за рахунок нових комп'ютерних та мережевих засобів обробки та передачі інформації. Зазначимо, що частка ринку електронних видань у загальних обсягах реалізації видавничої продукції в розвинених країнах досі є невеликою, значною на таких ринках є частка самопублікацій [5].

Поліграфічні технології характеризуються наступними новаціями, які забезпечують ефективну адаптацію поліграфічних підприємств до вимог замовників:

- ріст продуктивності устаткування (за даними виробника поліграфічного устаткування Гейдельберг в середньому на 10–15 % для друкарського устаткування; у 1,5–2 рр. – для брошурально-палітурного та оздоблювального устаткування); розширення діапазону тиражів та форматів;

- урізноманітнення видів задруковуваних матеріалів; розширення асортименту технологій оздоблення поліграфічної продукції (MetalFX, гібридне лакування, нанесення ароматизованих сумішей; друк для відтворення об'ємних ефектів);
- автоматизація цифрового, офсетного, флексографського видів друку на основі комп'ютерних технологій; вдосконалення технологій web-to-print та print on demand;
- розробка та вдосконалення бізнес-моделей та програмного забезпечення, що дозволяють керувати «онлайн магазинами» з виготовлення друкованої продукції;

- зниження матеріально- та енергомісткості, підвищення екологічності технологій, наприклад, виготовлення паперу з нетрадиційної сировини; можливості видалення фарби з матеріалів, що призначенні для повторного задруковування тощо.

Для вітчизняної видавничої галузі характерні: високий рівень морального та фізичного зношення обладнання окремих підприємств, недостатність кадрових та інвестиційних ресурсів для здійснення ефективної науково-технічної політики, розрив зв'язків у ланцюжку «галузеве виробництво-наука-освіта»; навчання працівників здійснюється фрагментарно. Відсутні державна підтримка та координування науково-дослідної діяльності.

За даними Державної служби статистики протягом 2008–2012 рр. частка підприємств, що здійснювали інновації була меншою, ніж в середньому по промисловості (у 2012 р 12,4% проти 17,4%), частка інноваційної продукції у загальному обсязі реалізації була найнижчою по промисловості в цілому (1,4% проти 3,3% у 2012 р.) [6]. Інноваційна діяльність підприємств галузі не підтримується з держбюджету, недостатньо використовуються у поліграфії кредити під новації та кошти вітчизняних інвесторів.

Ефективна реалізація інноваційної діяльності у галузі та зниження ступеня її ризикованості можливі за наступних умов:

- 1) розробка Державної програми розвитку галузі на основі дослідження перспективних науково-технологічних змін;
- 2) розвиток системи фінансування та кредитування підприємств щодо придбання передових технологій та здійснення НДКР; організація ефективної взаємодії учасників нововведень в процесі освоєння нової техніки;
- 3) розробка та затвердження державних стандартів, галузевих методик, технологічних інструкцій, норм та нормативів щодо нових технологічних процесів;
- 4) запровадження ефективної системи страхування інвестиційних ризиків; формування зваженої амортизаційної політики;
- 5) вдосконалення системи освіти та підвищення кваліфікації виробничого та управлінського персоналу, формування освітніх програм згідно з кадровими потребами галузі;
- 6) розвиток ефективної системи захисту інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Випуск видавничої продукції в Україні 2012–2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrbook.net/statistika_2013.htm (дата звернення 10.04.2014).

2. Сенченко М. Підсумки роботи книжкової індустрії Білорусі та Росії / М. Сенченко // Вісник книжкової палати. – 2011. – № 4. – С. 3–7.
3. Світовий ринок реклами повертається до передкризових темпів зростання – ZenithOptimedia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pda.telekritika.ua/post/92384/>(дата звернення 12.04.2014).
4. Дослідження читання книжок в Україні : [звіт компанії GFK / за ред. Г. Вишлінського]. – К. : GFK, 2013.
5. Ridero – альтернативная издательская модель [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unkniga.ru/innovation/tehnology/2806-ridero-alternativnaya-izdatelskaya-model.html> (дата звернення 11.04.2014).
6. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : [стат. зб. / відп. за вип. І. В. Калачова]. – К. : Державна служба статистики, 2013. – С. 161–236.

Тімар Інна Валентинівна, Вернидуб Юлія Анатоліївна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
**ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ
ГОТЕЛЬНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ**

Розвиток готельного бізнесу в Україні в сучасний умовах супроводжується посиленням конкуренції, що змушує підприємства шукати шляхи укріплення ринкових позицій та підвищення ефективності діяльності. Отримання додаткових доходів, забезпечення конкурентних переваг на ринку, зниження витрат, вдосконалення процесу обслуговування, підвищення ефективності роботи окремих підрозділів та готелю в цілому можливо досягти шляхом впровадження різноманітних інновацій.

Інноваційні технології в сфері готельного бізнесу та туризму розвиваються доволі стрімко, але як показують дослідження не достатньо використовуються на вітчизняних галузевих підприємствах. Основними причинами гальмування запровадження інновацій є їх досить висока вартість та необхідність адаптації до них самого підприємства, але головною перепоною є націленість власників на отримання прибутків в поточному періоді та небажання впровадження інноваційних рішень задля досягнення ефекту в перспективі.

В готельному бізнесі України, на наш погляд, необхідно розвивати та запроваджувати інновації в наступних напрямках:

1. Застосування інноваційних технологій в рекламі та просуванні готельних послуг (он-лайн бронювання готельних номерів, контекстна та банерна реклама в інтернет мережі, розкрутка інтернет сайтів, тощо).

2. Впровадження інновацій в сфері управління готелем (електронні та комп’ютерні програми внутрішньої системи бронювання та обліку завантаження номерного фонду, статистичний облік клієнтської бази та застосування програм лояльності, управління діяльністю готелем в реальному часі та ін.).

3. Використання новітніх технологій готельного сервісу. Високотехнологічний готельний сервіс є вимогою часу та дозволяє лідерам готельного бізнесу втримувати конкурентні позиції на ринку. Але, нажаль, саме технологічні інновації мають найменші темпи впровадження в українських готелях.

4. Створення інноваційних багатофункціональних систем безпеки готелю, які можуть включати самі різні елементи захисту – від системи охоронно-периметральної сигналізації до комп’ютерних систем збору і обробки інформації.

5. Запровадження енерго- та ресурсозберігаючих інноваційних технологій з метою скорочення витрат готелю (від пошуку альтернативних ресурсних джерел до запровадження технологій їх економного використання як персоналом так і клієнтами).

Важливим напрямком запровадження організаційних інновацій є вступ до готельної мережі засобів розміщення малої місткості. Згідно з аналітичними даними, протягом останніх років на українському туристичному ринку з'явилось багато малих готелів, половина з яких має номерний фонд до 9 номерів, а ємність кожного п'ятого обмежена 10-19 номерами. Таким підприємствам найчастіше складно працювати самостійно. Вступаючи до готельної мережі, незалежні малі готелі можуть приєднатися до корпоративних систем бронювання, очікувати на допомогу у веденні юридичних, фінансових, бухгалтерських справ, спільніх рекламних акцій тощо.

Очевидно, що в сучасних умовах значний вплив на розвиток готельного бізнесу мають інноваційні технології, застосування яких дозволяє підвищувати конкурентоспроможність та ефективність діяльності готелів.

Список використаних джерел:

1. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент / Н. В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 504.
2. Шаповалова О. М. Інноваційна діяльність, як основа підвищення конкурентоспроможності готельного господарства / О. М. Шаповалова // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля. – 2013. – № 16 (205). – С. 224–228.

Ткаченко Ірина Олегівна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Європейський вибір України на шляху інтеграції у високотехнологічне конкурентне середовище зумовив необхідність формування та запровадження інноваційної моделі розвитку, яка має забезпечити високі та стабільні темпи економічного зростання, вирішити соціальні та екологічні проблеми, забезпечити конкурентоспроможність національної економіки, підвищити експортний потенціал, гарантувати економічну безпеку та чільне місце в Європейському Союзі. Однак на практиці, інноваційний розвиток поки що не став однією з головних характеристик зростання національної економіки України, а тому дослідження проблем і перспектив інноваційного розвитку в Україні, наразі, є відкритим і актуальним питанням.

Автомобільна промисловість – одна з провідних галузей національної економіки, що має суттєво впливати на вирішення економічних, соціальних, екологічних і науково-технічних проблем у будь-якій індустріально розвиненій країні. Розвиток автомобільної промисловості має стати пріоритетом державної політики, націленої на збільшення та підтримку темпів економічного зростання національної економіки та рівня зайнятості населення.

Автомобілебудування в Україні не є розвинутою галуззю національної економіки у порівнянні з іншими, це стосується як якості, так і асортименту продукції, що в умовах загальної економічної кризи призвело до значного занепаду галузі.

В автомобілебудуванні України простежується чітка спеціалізація підприємств з випуску окремих видів автомобілів. Враховуючи територіальне виникнення автомобілебудування в промислово розвинутих районах України, для яких властиві найбільш сприятливі умови для організації внутрішньої та міжгалузевої кооперації, нині розвиток автомобілебудування відбувається і в нових економічних районах [1].

До ключових проблем у формуванні та реалізації інноваційної політики в Україні належать такі [2]:

- недостатня якість бізнес-середовища, збереження нерозвиненості умов для справедливої конкуренції на ринках, а також за одержання державної підтримки;

- збереження значних бар'єрів для поширення в економіці нових технологій, обумовлених відсутністю технологічної політики й неефективним галузевим регулюванням;

- взаємодія бізнесу й держави у формуванні та реалізації інноваційної політики поки що не має регулярного характеру, не забезпечує збалансованого вираження інтересів різних інноваційно-активних підприємств, особливо в нових секторах, що формуються;

- недостатня ефективність інструментів державної підтримки інновацій: обмежена гнучкість, нерозвиненість механізмів розподілу ризиків між державою й бізнесом, слабка орієнтованість на стимулювання зв'язків між різними учасниками інноваційних процесів на формування й розвиток науково-виробничих та технологічних партнерств.

Стосовно перспектив інноваційного розвитку автомобільної галузі, то необхідно відзначити, що науковці виділяють декілька основних шляхів розвитку цієї галузі в Україні.

Перший передбачає створення національної автомобілебудівної галузі на основі передачі технологій іноземними компаніями. Але цей напрямок має певні недоліки: іноземні компанії не будуть розташовувати виробництво на місці або погоджуватися на передачу своєї технології, якщо така присутність не надає їм привілейованого доступу до основних ринків України, і в той же час необхідно буде впровадження експортної стратегії на підтримку національної галузі автомобілебудування. Передумовою для такого розвитку буде національний ринок, що в свою чергу, є добрим знаком на шляху розвитку України.

Другий – регіональна інтеграція, що дає змогу розвивати поділ праці серед різних регіонів і дасть змогу циркуляції товарів та інформації за регіонами України.

Для третьої конфігурації властива інтеграція нових країн. Дуже показовим у розвитку автомобільної галузі за таким напрямком є чеський та румунський досвід («Skoda» та «Dacia»), в той же час Україна дещо зруйнувала довіру до іноземних компаній і зв'язки із компанією «Daewoo», так само як і іноземні

компанії втратили довіру після економічного необґрутованого проекту «АвтоЗАЗ-Daewoo».

Взагалі, вибір однозначної стратегії не є доцільним. У нашому випадку доцільно передбачити інтегровану стратегію розвитку автомобілебудування (з наведених трьох) та поступове введення її в дію.

Забезпечення конкурентних переваг автомобілебудівного підприємства повинне будуватися не тільки на реагуванні на динамічні, кожного разу якісно нові зміни зовнішнього середовища, але й на попереджуванні їх шляхом зміни власної поведінки. Україні сьогодні потребує модернізації автомобілебудівної галузі, її технічного переоснащення з використанням сучасних технологій, значного підвищення якості автомобілів та забезпечення їх конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Виклюк М. І. Місце та роль транспортного машинобудування в інноваційному розвитку України / М. І. Виклюк // Науковий Вісник НЛТУ України. – Львів : НЛТУ України, 2007. – Вип. 17.8. – 336 с.
2. Fedulova L. Konceptual`ni model` innovaciinoi strategii Ukraini / L. Fedulova // Ekonomika i prognozuvannya. – 2012. – № 1. – S. 87–100.
3. Данилишин Б. М. Машинобудування в Україні: тенденції, проблеми, перспективи / Б. М. Данилишин. – Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007. – 308 с.
4. Зима А. О. Інноваційна діяльність як основа підвищення конкурентоспроможності підприємств та регіонів / А. О. Зима, В. В. Біркентале // Вісник Донецького національного університету. – Серія В: «Економіка і право». – Вип. I. – Донецьк, 2009. – 250 с.
5. Концепція розвитку автомобільної промисловості та регулювання ринку автомобілів у період до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gdo.kiev.ua/files/db.php?god=2006&st=2241>
6. Шеховцова І. А. Інноваційний розвиток автомобільної промисловості України [Електронний ресурс] / І. А. Шеховцова, Є. С. Полонська. – Режим доступу : http://www.nbuvgov.ua/e-journals/PSPE/2009_4/Shehovcova_409.htm

Трейтяк Ольга Віталіївна

Чернігівський національний технологічний університет, Україна

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

НА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ПОЛІСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РАЙОНУ

Економічний розвиток країни та регіонів має залежність не тільки від технологій та техніки, а й від розвитку банківської системи. Надійність фінансових установ є гарантом розвитку економіки, оскільки саме вони мають можливість мобілізувати вільні кошти.

За теперішніх умов стан банківського ресурсного забезпечення для розвитку економіки не відповідає фінансовим потребам регіону через недостатній рівень кредитування реального сектору економіки [10].

Нині фінансові установи приймають дуже низьку участь в ресурсному забезпеченні для розвитку економіки, хоча повинні бути головними учасниками. Аналізуючи їх частку від загальної суми у ресурсному забезпеченні інвестицій у Поліському економічному районі жодного разу не перевищувала 7 % [3–6].

Відразу зазначимо, що особливості вітчизняної статистики не дають у повному обсязі зробити висновок про кількісну оцінку загальних обсягів банківських кредитів в інвестиційну діяльність, оскільки в ній наводяться дані за окремими видами цих кредитів, зокрема, кредитів наданих нефінансових корпораціям та домашнім підприємствам.

Обсяги наданих інвестиційних кредитів фінансовими установами в Поліському економічному районі, то сума зменшується з прискореною швидкістю з 2009 року – 2012 рік на 6 млрд. грн. зменшилася участь фінансових установ у інвестиційній діяльності. Така ситуація негативно впливає на економічний розвиток, так як з кожним роком потреби у фінансуванні інвестицій зростають, а можливості з боку банківської системи зменшуються.

Аналізуючи структуру інвестиційних кредитів нефінансових корпорацій та домашніх господарств з табл. 1, можливо зробити висновок, що питома вага іпотечного кредиту (із загальної суми кредитів нефінансовим корпораціям) залишається відносно стабільною, водночас обсяг інших кредитів в інвестиційну діяльність, то вони збільшилися з 2,1 до 11,6%. В номінальному зростанні обсягу інших кредитів значну роль відіграє державна підтримка розвитку окремих напрямів інвестиційного кредитування, що мають пріоритетне значення для економіки країни.

Таблиця 1. Динаміка показників характеризуючих інвестиційного кредитування в Поліському економічному районі [9]

Показники	2009		2010		2011		2012	
	Обсяг, млн грн	Структура, %						
Кредити надані депозитними корпораціями (крім НБУ) резидентам, у тому числі:								
1. Нефінансовим корпораціям:	11148	100	11195	100	9535	100	9216	100
1.1 У поточну діяльність	8496	76,5	9122	81,5	7919	83,1	8004	86,8
1.2 В інвестиційну діяльність з них:	2650	23,7	2074	18,5	1619	16,9	1213	13,2
1.2.1 Кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості	330	2,9	252	2,3	228	2,4	146	1,6
1.2.2 Інші кредити в інвестиційну діяльність	2320	2,1	1822	1,63	1391	14,6	1067	11,6
Іпотечні кредити (із загальної суми кредитів нефінансовим корпораціям)	2668	23,9	2306	20,6	2076	21,8	1928	20,9
2. Домашні господарства:	12954	100	10917	100	9866	100	8881	100
2.1 Споживчі кредити	7373	56,9	6579	60,3	6324	64,1	5924	66,7
2.2 Кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості	4996	38,6	3968	36,3	3151	31,9	2634	29,7
2.3 Інші кредити	585	4,5	371	3,4	392	4,0	322	3,6
Іпотечні кредити (із загальної суми кредитів домашнім господарствам)	7336	56,6	5914	54,2	4590	46,5	2855	32,1

Що ж до іпотечних кредитів, то вони надаються лише під заставу нерухомого майна або ж землі, на інвестиційні цілі так і на цілі поточного характеру.

Складністю такого кредиту є те, що на практиці часто виникають труднощі з реалізацією нерухомого майна, оскільки вони не відносяться до високоліквідних активів, але такий кредит має і свої переваги – з часом ціни на нерухомість, землю залишаються сталими або ж зростають, як свідчить практика. Тобто іпотечне кредитування може слугувати чинником покращення інвестиційної діяльності і чинником глибокої кризи [8].

Аналізуючи дані кредитів у поточну діяльність нефінансовим корпораціям, слід зауважити, що їх доля від загальної суми збільшується на кінець 2012 року – 86,8% частка даного кредиту. Дані кредити видаються банками юридичним особам для вирішення таких задач як: збільшення основного або оборотного капіталу, також для тимчасового нагромадження товарів, сировини, виробничих процесів.

Нинішня структура кредитного портфеля свідчить про велику невідповідність між інтересами банків та потребам реального сектору економіки. На даний момент існує багато перепон для надання банківській системі інвестиційних кредитів реальному сектору економіки.

На економіку суттєво впливають саме кредити інвестиційного характеру для фінансування підприємств, але на жаль з поданої таблиці помітно, що більша частка наданих кредитів для фінансування поточної діяльності виробничих процесів.

Не зважаючи на незадовільний стан банківського інвестиційного кредитування, саме фінансові установи здатні суттєво впливати на подальший розвиток економіки регіону. По-перше, потрібно переорієнтувати довгострокові кредити на фінансування інвестиційної діяльності економіки, по-друге, забезпечити подальший розвиток іпотечного кредитування. Даний кредит вирішить не тільки проблеми довгострокового житлового будівництва, а й вирішить проблему з розвитком агропромислового комплексу.

Тобто на даний момент банківська система повинна повністю переглянути свою політику з кредитування інвестиційного характеру.

Список використаних джерел:

1. Воробйова О. І. Теоретичні основи кредитно-інвестиційного потенціалу банків України / О. І. Воробйова // Теорія інвестицій. – 2010. – № 13. – С. 27–32.
2. Гайдай І. Ю. Довгострокове банківське кредитування як спосіб фінансування економічного росту [Електронний ресурс] / І. Ю. Гайдай. – 2013 – № 1. – Режим доступу : http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/vduetp_2013_1_24.pdf
3. Головне управління статистики Волинської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua>
4. Головне управління статистики Житомирської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zt.ukrstat.gov.ua>
5. Головне управління статистики Рівненської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rv.ukrstat.gov.ua>
6. Головне управління статистики Чернігівської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://chernigivstat.gov.ua>
7. Лагутін Кредитування – 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readbookz.com/books/109.html>

8. Лякова О. О. Іпотечне кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку [Електронний ресурс] // Ефективна економіка. – 2009. – № 2-05/3. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1560>
9. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
10. Шелест О. Л. Інвестиційний потенціал банківської системи України [Електронний ресурс] / О. Л. Шелест, А. І. Філіпова. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/57265.doc.htm

Д. е. н., проф. Хамініч С. Ю., Берковська А. В.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна
**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ**

Підвищення конкурентоспроможності держави потребує нових підходів до системи управління інноваційною діяльністю. Стан інноваційної діяльності в Україні не відповідає сучасному рівню інноваційних процесів у економічно розвинених країнах та потребам інноваційного розвитку.

Велике значення для формування інноваційної теорії економічного розвитку мають праці Ф. Агійона, Р. Арина, У. Баумоля, Д. Белла, Дж. Ван Дайна, К. Векселя, Дж. Гобсона, Дж. Гросмана, Дж. Гелбрейта, П. Друкера, А. Клайнкнехта, М. Кондратьєва, С. Коваля, К. Маркса, Р. Менша, Ф. Поззоло, Д. Рікардо, П. Ромера, У. Ростоу, Б. Санто, А. Сміта, К. Солоу, О. Тоффлера, П. Хоувітта та ін. [2, с. 9].

Основними перешкодами на шляху інноваційного розвитку країни є нестача фінансових ресурсів, спад платоспроможного попиту на науково-технічну продукцію з боку держави та підприємницького сектору, погіршення якості та матеріально-технічної бази досліджень.

Інноваційний розвиток України гальмуєть наступні проблеми:

- обмежені можливості держави стосовно спрямування фінансових потоків в інноваційний розвиток економіки, обсяг яких відповідно до досвіду розвинутих країн значно перевищує ресурси, необхідні для здійснення традиційної науково-технічної політики;

- недостатня увага держави щодо стимулювання міжнародного співпраці в інноваційній сфері, що відповідає взаємним інтересам українських і закордонних партнерів [3, с. 2];

- відсутність дієвої системи пріоритетів розвитку науково-технологічної сфері;

- відсутність можливості збути продукція високотехнологічних галузей в інших галузях через значний технологічний відрив і відсутність мотивації до її використання;

- суперечливість та недосконалість нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності;

- відсутність заохочення компаній до інновацій та розвитку різних інструментів підтримки технологічної модернізації [8, с. 24].

Основними завданнями, що сприятимуть інноваційному розвитку, є такі:

- структурна перебудова національної економіки;

- створення адаптивної інфраструктури інноваційної діяльності;

- спеціальна підготовка кваліфікованих кадрів для високотехнологічних галузей;
- забезпечення належного різня захисту інтелектуальної власності на ринку інноваційної продукції;
- широке застосування в усіх галузях економіки і сферах суспільного життя інформаційно-комунікаційних технологій;
- вдосконалення системи державної підтримки та регулювання інноваційної діяльності;
- підвищення інноваційної культури суспільства [7, с. 120].

Доцільним є формування загальнодержавної автоматизованої системи пошуку, збору, накопичення, аналітичної обробки та зберігання, розповсюдження і надання інформації в сфері науково-технологічного та інноваційного розвитку, єдиної системи обліку електронних інформаційних ресурсів держави [5, с. 11].

Варто нарощувати частку венчурних інвестицій у високотехнологічне виробництво. Оскільки в умовах венчурного фінансування припускається участь інвестора в керуванні підприємством, то це сприяє руху акціонерного капіталу як у національному, так і в міжнародному масштабах [3, с. 8].

Важливо звернути увагу й на оновлення інфраструктури захисту прав інтелектуальної власності, що має включати не тільки органи, котрі видають відповідні захисні документи, а й патентні бібліотеки і загальнодоступні бази даних, які давали б можливість здійснення вітчизняними авторами патентного пошуку на сучасному рівні, захисту своїх інтересів у судах тощо [4, с. 37].

Підсумовуючи усе вищесказане, можна зробити висновок, що в повільний розвиток інноваційної діяльності в Україні пов'язаний насамперед з недосконалою державною політикою в даній сфері. Зокрема державі слід збільшити фінансування інноваційної сфери та стимулювати впровадження інновацій наданням відповідних пільг та субсидій. Потрібно вдосконалити правову сферу патентного захисту інновацій та захисту прав інтелектуальної власності. Поєднання цих заходів стимулювання розвитку інвестиційної діяльності з іншими, не менш важливими, може дати відчутний поштовх розвитку інноваційної сфери України і, як наслідок, вплинути на вихід економіки країни з кризи, адже інновації, що тісно пов'язані з інвестиціями в економіку, на даному етапі розвитку світового господарства, є одним із найголовніших факторів забезпечення економічного зростання.

Список використаних джерел:

- Горбулін В. П. Державне управління науково-технічними та економічними процесами реалізації Україною стратегічного курсу на європейську і євроатлантичну інтеграцію / В. П. Горбулін. – К. : ДП ««НВЦ» Євроатлантикінформ», 2010. – 272 с.
- Інноваційний поступ України в економічному просторі : монографія / за заг. наук. ред. д.е.н., проф. С. Ю. Хамініч. – Дніпропетровськ : Вид-во Маковецький Ю. В., 2011. – 356 с.
- Інноваційний розвиток в Україні : наявний потенціал і ключові проблеми його реалізації. Аналітична доповідь центру Разумкова // Національна безпека і оборона. – 2009. – № 7. – С. 2–14.
- Кукурудза І. І. Інноваційна діяльність в регіоні : стан, проблеми, перспективи / І. І. Кукурудза // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1. – С. 67–70.
- Наукова та інноваційна діяльність в Україні : Стат. зб. – К. : Держкомстат. 2010. – С. 7–17.

6. Микитюк П. П. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств : монографія / П. П. Микитюк. – Тернопіль : Тернограф, 2009. – 304 с.
7. Микитюк П. П. Інноваційна діяльність : навч. посіб. / П. П. Микитюк, Б. Г. Сенів. – К. : Центр навч. літ., 2009. – 320 с.
8. Федулова Л. Концептуальні модель інноваційної стратегії України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87–100.

Харченко Тетяна Олександровна

Сумський національний аграрний університет, Україна

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Національні економіки розвинутих країн світу досягли високого рівня економічного зростання, визначивши інноваційний шлях розвитку пріоритетним та забезпечивши йому державну підтримку. В Україні, через неузгоджену діяльність державних структур, які регулюють питання пов'язані з інноваційною політикою держави, простежується тенденція стрімкого технологічного відставання країни.

Діюче законодавство в сфері інноваційної діяльності забезпечує нормативне регулювання суб'єктів інноваційної системи законодавчими актами різних рівнів. В складі правового інструментарію державного регулювання діють кодекси, закони, постанови Верховної Ради, Укази Президента, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів, накази міністерств та комітетів, що, з одного боку, забезпечує достатню законодавчу базу для становлення України на інноваційний шлях розвитку, а з іншого, – зменшує ефективність функціонування правових механізмів через їх неузгодженість між собою.

Указом Президента України «Про Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки» №493/2004 від 28.04.2004 р. затверджено інноваційний розвиток національної економіки [1]. Відповідно до зазначеної Стратегії, однією з умов формування інноваційної моделі розвитку є впровадження нових наукових знань та технологій, які забезпечать щорічне зростання валового внутрішнього продукту. Статтею 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» регламентується фінансування наукової та науково-технічної діяльності шляхом базового та програмно-цільового фінансування за рахунок державного бюджету [2]. При цьому, видатки на наукову та науково-технічну діяльність повинні становити не менше 1,7% валового внутрішнього продукту країни. Проте, починаючи з 1991 р. ця норма не виконується, а розмір фінансування наукової та науково-технічної діяльності складає лише 0,3–0,5% ВВП, що чинить головну перепону для становлення її економічної функції, якої вона набуває при бюджетному фінансуванні більше за 0,9% ВВП [3, с. 13]. Виходячи з вище наведеного, ми можемо зазначити, що обираючи стратегію інноваційного розвитку держави, на законодавчому рівні повинні бути затверджені заходи для фінансо-

вого забезпечення наукової та науково-технічної діяльності не менше 1% ВВП, що створить передумови розвитку комерційного використання нових знань та технологій.

Реалізація державної інноваційної політики в України відбувається через головні та спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади, до складу яких відносяться: Державне агентство з інвестицій та управління національними проектами України; Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації України; Державне агентство України з управління державними корпоративними правами та майном; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України; Міністерство економічного розвитку і торгівлі в Україні (має окремі суміжні повноваження у цій сфері); інші органи державної влади, що здійснюють окремі повноваження по реалізації в рамках своєї компетенції [4, с. 38].

Різноманітні відомства, які представляють означені вище органи, в процесі реалізації державної інноваційної політики стикаються з проблемою розмитості функцій кожного, а в деяких випадках і дублювання, що ускладнює визначення відповідальної особи та призводить до нецільового використання бюджетних коштів. Інституційний характер мають недоліки в сфері управління розробкою та реалізацією інноваційних програм, які знаходять своє відображення в недосконалій правовій та методичній складових. Всі наведені чинники призвели до відсутності виваженої довгострокової політики і, як наслідок, спричинили погіршення стану інноваційної сфери та інноваційної культури суспільства [3, с. 14].

Тому набуло гостроти та актуальності питання вдосконалення законодавчої бази, яка регулює розробку та впровадження державних інноваційних програм через вдосконалення окремих етапів програмно-цільового планування. Для корегування існуючих зasad функціонування цільових програм інноваційного розвитку та створення дієвих механізмів їх впровадження варто долучати економістів, юристів, представників законодавчої та виконавчої гілок влади, які розуміють сутність явищ, закономірність внутрішніх та зовнішніх зв'язків правових елементів та володіють інформацією про напрями і тенденції, які формують сучасне економічне середовище.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України «Про Стратегію економічного та соціального розвитку України «Шляхом європейської інтеграції» на 2004–2015 роки» №493/2004 від 28.04.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/493/2004>
2. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 1977-XII від 13.12.1991 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
3. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт. упоряд.: Г. О. Андрощук, І. Б. Жиляєв, Б. Г. Чижевський, М. М . Шевченко. – К. : Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.
4. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозицій щодо доповнень до законодавства. Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні». – К. : Фенікс, 2011. – 350 с.

Хведзевич Анастасія Володимирівна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Інноваційна діяльність здійснюється завдяки прогресивним науково-технічним досягненням і є вирішальним фактором подолання кризових явищ, стабілізації і зростання економіки. Основу для інноваційного розвитку створюють економічні суб'єкти, що здійснюють інноваційну діяльність з метою отримання вигоди. Однак її результативність залежить від стану зовнішнього і внутрішнього економічного середовища, наявності необхідних умов для впровадження й раціонального використання інноваційної продукції.

Інновації є основою підвищення ефективності аграрного виробництва, якості та конкурентоспроможності продукції, зниження витрат тощо. Інноваційна діяльність в АПК вимагає впровадження заходів з використання новітніх досягнень науки та техніки. Для регулювання інноваційного розвитку аграрного сектору національної економіки України необхідним є визначення його потенційних можливостей щодо реалізації інноваційного розвитку та завдань економічних та фінансових інститутів і державного управління.

Як зазначає проф. П. Саблук, в аграрній сфері інноваційна продукція створюється за рахунок різних джерел фінансування: власних, залучених кредитних та позичених, бюджетних та позабюджетних коштів, грантів на розвиток науки тощо. Періоди реалізації інноваційних проектів можуть бути короткостроковими (1–3 роки – наприклад, елітне насіння, засоби захисту рослин), середньостроковими (3–10 років – норми й нормативи, системи машин) і довгостроковими (порода, сорт) [1]. Такі проекти мають різний рівень окупності та ступінь ризику, а отже передбачають використання різних фінансових інструментів та вимагають залучення до інвестиційного процесу фінансових інститутів з специфічними ринковими функціями.

Характерною ознакою сучасного аграрного сектора є згортання інноваційних процесів і слабка сприйнятливість до науково-технічних досягнень. Внаслідок невиваженої стратегії реорганізації сільськогосподарського виробництва в Україні по суті немає цивілізованого агропродовольчого ринку, відсутні основні конкурентні рушії, зокрема: нові учасники агропродовольчого ринку; поява субститутів; ринкова влада покупців і постачальників; суперництво між діючими конкурентами тощо [2].

Так на думку В.В. Писаренка та В.І. Даниленка [3], Україна має кілька основних конкурентних переваг щодо розвитку експорту аграрної продукції: сприятливі агрокліматичні умови, багаті сільськогосподарські ресурси, відкриття нових ринків країн – членів СОТ для вітчизняних виробників і прискорення процесу надходження інвестицій, збільшення доступу на український ринок постачальників матеріально-технічних ресурсів тощо.

Проте існують певні перешкоди, які обмежують вихід української сільськогосподарської продукції на зовнішні ринки: неузгодженість вітчизняних стандартів якості продукції з міжнародними стандартами; відсутність якісної тари та збільшення витрат на транспортування; недосконалість механізму повернення

ПДВ; відсутність системи забезпечення сировиною та висока залежність від кліматичного фактора; відсутність оптової ринкової інфраструктури, яка б сприяла створенню й розширенню експортних ринків.

Розбудова конкурентоспроможного, стабільного та прогнозованого сільського господарства є можливим лише за умови його переходу на інноваційний шлях розвитку. Серед суб'єктів аграрного бізнесу є структури, які завдяки достатнім фінансовим можливостям, перш за все залученню капіталу з інших галузей, системно впроваджують передові інноваційні розробки. Це підприємства з вирощування зерна та технічних культур, свинарського, птахівничого напряму, галузі овочівництва закритого ґрунту, що мають сучасну техніку та використовують новітні технології.

Але в Україні поки що не створено ефективної системи інноваційного забезпечення аграрної галузі. В окремих галузях все ще переважають системи ведення господарства, в основі яких знаходяться застарілі технології, що не дозволяє досягти суттєвого зниження витрато-утворюючих факторів виробництва, підвищити конкурентоспроможність продукції. Внаслідок цього собівартість виробництва зростає випереджаючими темпами, знижується його рентабельність. Зокрема, з 2008 р. по 2013 р. показник рівня рентабельності зернових і зернобобових культур знизився з 28,7% до 13,9%, що опосередковано підтверджує загальну неефективність інноваційного забезпечення галузі [5].

Стримуючим чинником щодо інноваційного розвитку сільського господарства є незадовільне з якісних позицій технічне забезпечення – головний чинник техніко-технологічної модернізації. Вітчизняна техніка відстає від імпортних аналогів за параметрами надійності більш ніж у 6 разів, а технічна оснащеність галузі тваринництва не перевищує 40% від необхідного рівня, що є також підтвердженням неефективності існуючої системи інноваційного забезпечення сільського господарства [4].

Стримує розвиток інноваційних процесів також низька платоспроможність багатьох сільськогосподарських товаровиробників, обмеженість кредитних ресурсів для впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, сучасних машин і засобів механізації виробничих процесів, високоінтенсивних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, порід сільськогосподарських тварин.

Одним з досягнень інноваційного розвитку АПК за останні роки в Україні є впровадження ресурсозберігаючих технологій. На сьогоднішній день найбільш перспективною в Україні вважається технологія нульової обробки ґрунту NO-TILL, що дозволяє здійснювати прямий посів без оранки, забезпечуючи економію енергетичних ресурсів та мінімальний негативний вплив на ґрунт. На сьогодні за оцінками спеціалістів із 32189000 га землі приблизно 1 млн. га або 3,1% обробляється відповідно до MIN/NO-TILL. Технологія NO-TILL виключає механічну обробку ґрунту. Велике значення в ній надається збереженню пожнивних залишків, які формують ґрунтозахисне покриття, що протистоїть вітровій і водній ерозії, забезпечує збереження вологи, перешкоджає зростанню бур'янів, сприяє відновленню родючого шару.

З метою забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору національної економіки необхідно сформувати державну інноваційну аграрну політику, яка має бути зорієнтована на створення соціально-економічних, організаційних

і правових умов для ефективного відтворення, розвитку та використання науково-технічного потенціалу України, впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництво та реалізацію нових видів конкурентоспроможної продукції за рахунок створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки та розвитку інноваційної діяльності.

Для підтримання певного рівня інноваційності аграрних підприємств необхідно постійне зростання їх ресурсного потенціалу. У зв'язку з цим виникає необхідність впровадження механізму надійного забезпечення аграрного сектора науковими розробками та новітніми технологіями.

Отже, незважаючи на проблеми, які притаманні сучасному етапу розвитку аграрного сектора України, необхідно і у подальшому розвивати виробничі потужності сільського господарства, щоб у найближчі декілька років вітчизняна сільськогосподарська продукція могла вийти на світовий ринок і конкурувати з продукцією інших розвинутих країн світу.

Список використаних джерел:

1. Саблук П. Інноваційна модель розвитку аграрного сектору України та роль науки у її становленні / П. Саблук // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. – 2012. – №2. – С. 200–208.
2. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці : монографія / за заг. ред. д-ра економ. наук, проф. С. М. Іляшенка. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. – 582 с.
3. Писаренко В. В. Розвиток експорту плодоовочевої консервної продукції з України / В. В. Писаренко, В. І. Даниленко // Економіка АПК. – № 12. – С. 118–121.
4. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю. О. Лупенка, В. Я. Месель-Веселяка. – К. : ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
5. Сайт Міністерства аграрної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.kiev.ua>

Хусайнов Руслан Володимирович

Одеський національний економічний університет, Україна

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ В ХХІ СТОЛІТТІ

Зміна місця і ролі знань в сучасному суспільстві призвело до докорінної зміни економічної парадигми. Знання почали відігравати роль ключового ресурсу, що сприяє розвитку таких інституціональних суб'єктів, як компанія, регіон, країна. Провідні країни світу приділяють значну увагу популяризації знань в суспільстві, акцентуючи їх фундаментальну роль при проведенні політики розвитку держави на засадах сталого розвитку. Розуміння ролі знання й уміння виробляти нове знання, здатність застосовувати його на користь людини і людства стає однією з найбільш актуальних завдань сучасної науки, насамперед економічної теорії. Без цього неможливо подолання глобальних криз, породжених техногенною цивілізацією [1, с. 8–9].

Як зазначає академік В. М. Геєць, «...сучасний досвід створення економіки знань показує, що її діяльність передбачає, а час вимагає існування спільніх дій

як суспільства та держави водночас і незалежно один від одного, так і реалізації своєрідного партнерства держави і бізнесу. Таке поняття принципово відрізняється від класичного поняття партнерства держави і бізнесу в реалізації суспільно значущих проектів. Таке партнерство нині може розглядатися як суспільно-державно-приватне, що дозволяє формувати суспільство знань» [2, с. 640–641]. Виходячи із наведеного, можемо припустити, що знання виступають певним «ядром» навколо якого реалізуються проекти державно-приватного партнерства.

За визначенням Л. І. Федулової, економіка знань – це економіка, у якій головною продуктивною силою є наука, а відповідає такій економіці суспільство знань, що характеризується найвищим рівнем розвитку творчого потенціалу людської особистості як носія і генератора знань [1, с. 55–56].

Ключову роль в розповсюдженні знань відіграє держава при формуванні державної політики у сфері економіки знань, що є сукупністю організаційно-економічних та інституційних методів і механізмів впливу, задіяних у процесі створення та застосування наукових знань і технологій, що визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови економічного процесу і забезпечують розвиток інноваційної діяльності на рівні країни [3]. Науковцями прийнято відносити до економіки знань чотири основні сфери:

- інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ);
- науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи та інновації;
- високотехнологічне виробництво;
- освіта та навчання.

До основних тенденцій, які формують фундамент економіки знань і дозволяють говорити про нову роль знання у розробленні державної економічної політики відносяться [3]:

- 1) перетворення знання в найважливіший фактор виробництва поряд із природними ресурсами, працею і капіталом;
- 2) збільшення частки сфери послуг і випереджальне зростання знаннємістких послуг для бізнесу;
- 3) зростання значення людського капіталу й інвестицій в освіту і підготовку кадрів;
- 4) розвиток і широкомасштабне використання нових інформаційно-комунікаційних технологій;
- 5) перетворення інновацій в основне джерело економічного зростання і конкурентоспроможності підприємств, регіонів та національних економік;
- 6) глобалізація знань – результати дослідницьких і наукових праць швидко стають надбанням світової економіки;
- 7) зростання усвідомлення в політичних і ділових колах важливості знання й інновацій для забезпечення конкурентоспроможності й економічного зростання.

Усвідомлення державними інституціями ролі знань в процесі економічного, соціального та технологічного розвитку держави, розуміння ролі освіти і науки у побудові суспільства знань, є основним завданням, що стоїть перед Україною в ХХІ столітті. Характерною закономірністю сучасної державної політики

у сфері економіки знань є відсутність чітко орієнтованого плану переходу країни до суспільства знань, відсутність комплексного плану розвитку освіти і науки, з урахуванням глобальних тенденцій, сприяння розвитку високотехнологічних галузей промисловості, активізації запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери народного господарства, відсутність комплексного механізму реалізації проектів державно-приватного партнерства. Саме вирішення цих питань є подальшими темами наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Федулова Л. І. Економіка знань : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. І. Федулова ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2009. – 600 с.
2. Геєць В. М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / Валерій Михайлович Геєць ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2009. – 864 с.
3. Корнєєва Т. М. Державна політика у сфері економіки знань : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Т. М. Корнєєва ; Ін-т екон. та прогнозув. НАН України. – К., 2010. – 28 с.

К. е. н., доц. Черкасова Тетяна Ігорівна, Балєва Тетяна Олексіївна

Одеський національний політехнічний університет, Україна

УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ

У сучасному світі розробка та впровадження новітніх промислових технологій стали одним з найвагоміших чинників розвитку національної економіки, який забезпечує як її конкурентоспроможність, так і конкурентоспроможність окремих товаровиробників. На даному етапі розвитку економіки країни економічне зростання прямо пов'язане з розвитком промисловості та реалізацією стратегії модернізації промислових підприємств. Також сьогодні новітні технології вже перетворилися на специфічну сферу товарного виробництва, для якої основним завданням є забезпечення ефективності етапу комерціалізації нововведення.

Неоднозначність чинників, що впливають на ефективність етапу комерціалізації новини потребує уточнення як самого поняття, так й умов формування організаційно-економічного механізму управління впровадженням технологічних інновацій.

Метою даної роботи є визначення особливостей процесу комерціалізації технологічних інновацій та умов забезпечення його ефективності.

Практика бізнесу свідчить, що саме технологічним інноваціям приділяють сьогодні основну увагу промислові підприємства. Так на тлі негативної динаміки кількості інноваційно активних підприємств в промисловості України за період 2000–2012 рр. (частка промислових підприємств, що займалися інноваційною діяльністю у 2012 р. склада 17,4%, що нижче рівня 2000 р., а порогове значення цього показника – 25%), спостерігається постійне зростання частки підприємств, що впроваджували нові технологічні процеси (з 4,4 до 5,8%), а кількість впроваджених нових технологічних процесів зросла з 1403 одиниць

у 2000 р. до 2188 одиниць – у 2012 р. Однак рівень ефективності проектів впровадження новітніх технологій потребує особливої уваги, тому що загальний обсяг реалізованої промислової продукції сьогодні не перевищує 3,3%, а рівень її експорту – нижче 1,5% [1].

На наш погляд, однією з основних причин такого становища є недостатній рівень уваги до питань комплексного оновлення техніко-технологічної бази підприємства. Основна відмінність процесу комерціалізації технологічних інновацій полягає в тому, що він продукує сінергетичний ефект впливу на зростання рівня розвитку промислового підприємства більшою мірою, ніж процес комерціалізації продуктових інновацій. Це можна пояснити позитивним впливом нової технології на підвищення загального організаційно-технічного рівня виробництва, що, в свою чергу, робить необхідним техніко-технологічне узгодження інноваційних рішень з наявними як основними, так й допоміжними бізнес-процесами, а також розробку програми поетапного технологічного оновлення виробництва. Тобто технологічні інновації частіше носять комплексний характер та відрізняються значими обсягами необхідних інвестицій.

Ця особливість потребує уточнення характеристик процесу комерціалізації технологічних інновацій та визначення умов його ефективного здійснення.

Процес комерціалізації технологічних інновацій слід розглядати як послідовність етапів, що включають пошук, комплексну експертизу і відбір нових технологій для фінансування їх придбання (або розробки) та впровадження, уточнення інвестиційних проектів з позиції додаткового фінансування робіт з узгодження нової технології з окремими бізнес-процесами підприємства, пошук інвесторів, юридичне закріplення прав на майбутню інтелектуальну власність, впровадження технології у виробництво, а також її подальшу модифікацію.

На умови забезпечення ефективності процесу комерціалізації впливають як зовнішні, так й внутрішні чинники. До перших слід віднести створення ефективної мережі посередників, що займаються трансфером технологій, створення спеціалізованих консалтингових центрів, які можуть надавати кваліфіковані послуги за оцінкою сумісності нової та діючих на підприємстві технологій, визначення «вузьких місць» виробництва, а також визначення об'ємів та строків робіт, обсягів інвестицій для їх ліквідації. До внутрішніх чинників слід віднести стан техніко-технологічного рівня виробництва з урахуванням рівня зносу обладнання та пропорційності основних та допоміжних виробничих процесів, наявність методичного забезпечення оцінки рівня кваліфікації і компетентності працівників, важелів мотивації працівників до безперервного навчання та творчого рішення завдань подальшого оновлення техніко-технологічної бази підприємства. Реалізація визначених умов потребує створення інформаційної бази підприємства, яка акумулює всю необхідну інформацію та дозволить обґрунтувати управлінські рішення щодо напрямків технологічної модернізації виробництва та шляхів формування потенціалу інноваційного розвитку промислового підприємства.

Таким чином, стає необхідним створення механізму комерціалізації технологічних інновацій, який не тільки дозволить вирішити завдання комплексної зовнішньої (ринкової) експертизи технологій, але й дозволить детально оцінити

додаткові інвестиції та обґрунтувати доцільність рішення щодо впровадження цієї технології на окремому промисловому підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні у 2012 році : [стат. зб.] / Держкомстат. – К. : ДП «Інформаційно-видавничий центр Держстату України», 2013. – 287 с.

К. держ. упр., доц. Чикаренко Ірина Аркадіївна

*Дніпропетровський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України
МЕНЕДЖМЕНТ-ОРИЄНТОВАНІ ПІДХОДИ,
МОДЕЛІ ТА ІНСТРУМЕНТИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ
МІСЦЕВОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ*

Курс на реалізацію «інноваційної моделі сталого розвитку» України був проголошений ще у 1994 р. [4], але й досі – ані стратегічні заходи, які були задекларовані численними нормативними документами за більш ніж 20-річний період незалежності країни, ані тактичні заходи не були реалізовані повною мірою. Причина тому полягає, зокрема, у недостатній ефективності управління інноваційним розвитком як на рівні територіальних громад, так і на рівні країни в цілому. Якість управління інноваційним розвитком стає визначальним фактором забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, формування сприятливого інвестиційного середовища, дотримання найкращих світових стандартів у всіх сферах суспільного життя – економічній, політичній, соціальній, екологічній та інших як на загальнодержавному рівні, так і на рівні окремих територій.

Завданням даного напряму дослідження є систематизація сучасного управлінського інструментарію, що застосовується в інноваційно-розвинутих країнах світу, та визначення можливостей його імплементації у вітчизняну публічну управлінську діяльність для розв'язання проблем місцевого інноваційного розвитку та підвищення якості управління ним.

Результати наших попередніх досліджень, аналіз зарубіжного, зокрема, європейського досвіду та кращих практик реалізації концепцій належного врядування (Good Governance), нового публічного управління (New Public Management), інших менеджмент-орієнтованих концепцій, підходів, моделей та інструментів, що вже довели свою ефективність у світі, свідчать про доцільність їх застосування у вітчизняній практиці публічного управління, зокрема, у сфері управління інноваційною діяльністю в країні та переходу її на рейки сталого розвитку [6].

Україна вже має певний потенціал для запровадження нових, але вже визнаних в Європі, концепцій, підходів і моделей публічного управління, нових відносин в економіці й політиці, нових технологій у виробництві, нових поглядів на рівень та якість суспільного життя. Виходячи з досвіду розвинутих країн світу та курсу сучасного Уряду на реалізацію концепції сталого розвитку, пропонуємо

таку низку концептуальних та інструментальних підходів, технологій і моделей, що застосовуються для підтримки інноваційного розвитку та забезпечення ефективності, результативності та якості діяльності органів публічного управління, зокрема, на місцевому рівні (табл. 1):

Таблиця 1. Концепції, підходи й моделі реалізації принципів менеджмент-орієнтованого управління місцевим інноваційним розвитком [6]

Концепції та концептуальні підходи <ul style="list-style-type: none"> – сталого розвитку – управління знаннями – управління якістю – управління змінами та нововведеннями – управління ризиками – антикризового управління – державно-приватного (соціального) партнерства – соціальної відповідальності – управління за результатами та вимірювання успішності діяльності 	<p><i>Концепції:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – програмно-цільовий – корпоративний – реєнжиніринговий – соціологічні (за видами) – організаційно-культурний – інформаційно-комунікаційний <p><i>Концептуальні підходи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – стратегічний – проектний – кластерний – маркетинговий – бенчмаркінговий – логістичний – контрактінг – аналіз вигод-витрат – збалансована система показників (Balanced Scorecard – BSC) – використання показника економічної доданої вартості (Economic Value Added – EVA)
Інструментальні підходи <ul style="list-style-type: none"> – запровадження систем управління якістю (СУЯ) на засадах ISO-9001:2000 та IWA 4:2005; – запровадження інтегрованих систем менеджменту (Integrated Management System, IMC/IMS); – оцінювання діяльності, зокрема, за допомогою системи збалансованих показників BSC (Balanced Scorecard); – оцінювання з позицій результативності та сприяння розвитку «CAF 2002» («The Common Assessment Framework»); – оцінювання з позицій якості та ефективності роботи місцевих органів влади «САРАМ» (Commonwealth Association for Public Management); – оцінювання рівня проектної досконалості («Project Excellence»); – модель самооцінювання в організаціях за методом Т. Конті (модель «EFQM»); – запровадження елементів е-урядування, зокрема, систем типу «електронне місто», «єдиного вікна» тощо, геоінформаційні технології 	
Моделі-підходи <ul style="list-style-type: none"> – запровадження систем управління якістю (СУЯ) на засадах ISO-9001:2000 та IWA 4:2005; – запровадження інтегрованих систем менеджменту (Integrated Management System, IMC/IMS); – оцінювання діяльності, зокрема, за допомогою системи збалансованих показників BSC (Balanced Scorecard); – оцінювання з позицій результативності та сприяння розвитку «CAF 2002» («The Common Assessment Framework»); – оцінювання з позицій якості та ефективності роботи місцевих органів влади «САРАМ» (Commonwealth Association for Public Management); – оцінювання рівня проектної досконалості («Project Excellence»); – модель самооцінювання в організаціях за методом Т. Конті (модель «EFQM»); – запровадження елементів е-урядування, зокрема, систем типу «електронне місто», «єдиного вікна» тощо, геоінформаційні технології 	

Зазначені підходи та моделі вже широко застосовуються не тільки в країнах ЄС, а й в окремих містах і регіонах України. Так, наприклад, проект соціального партнерства сьогодні реалізується у м. Дніпропетровську. Як зазначав О. Вілкул, соціальне партнерство – це «приклад європейського підходу та високої відповідальності влади та бізнесу перед мешканцями. У влади та бізнесу є спільна мета – розвиток і процвітання рідного міста та регіону, що у першу чергу, вимагає підвищення якості життя кожного мешканця» [2]. Механізм реалізації проекту полягає у запровадженні системи договорів (контрактів), які документально регулюють взаємовідносини соціально активного бізнесу, місцевої влади та громади.

Концепція соціального партнерства тісно переплітається із концепцією соціальної відповідальності. Завдання бізнесу в аспекті його соціальної відповідальності – це участь у реалізації стратегічних пріоритетів інноваційного розвитку території, на якій вони працюють, покращення місцевої інфраструктури, зміщення фінансової основи місцевого самоврядування та мобілізація усіх видів місцевих ресурсів, що сприяє створенню як суспільного, так і власного потенціалу для інноваційного розвитку.

Окрему увагу слід приділити таким інструментам, як інформаційні системи та технології, зокрема, системи е-урядування (е-місто, е-село тощо), геоінформаційні та інші технології, які активно запроваджуються в регіонах і містах України. За допомогою сучасних геоінформаційних технологій та систем типу «електронне місто» формується зручний інтерфейс між органами муніципального управління та громадою, який створює можливості для громади брати активну участь у прийнятті управлінських рішень; запровадження системи «єдиного вікна» спрощує процедури надання адміністративних послуг громадянам; деякі із зазначених у таблиці моделей були безпосередньо розроблені для оцінювання якості та ефективності роботи місцевих органів влади, зокрема, «САРАМ» (Commonwealth Association for Public Management) [7], яка у 2004 р. була представлена до винагороди за інноваційну розробку у сфері управління, але нажаль, в Україні поки ще не отримала належної уваги. У цій моделі використовуються наступні критерії: партнерство, відповідальність, громадська участь, інтегрованість вертикального і горизонтального менеджменту, гармонізація (підтримка політичної цілісності у політично розрізненій громаді, еволюція людських ресурсів, цінності, етика).

Неможна залишити поза увагою і моделі запровадження систем управління якістю (СУЯ) на засадах ISO-9001:2000, а саме Настанови щодо їх застосування в суб'єктах місцевого самоврядування (IWA 4:2005) [3], які зараз вже успішно впроваджуються в органах виконавчої влади окремих міст та населених пунктів України. Методичними рекомендаціями щодо їх користування пропонуються критерії та відповідні індикатори, за допомогою яких можна будувати різноманітні системи оцінки планованих результатів проектів. Наприклад, згідно з моделлю «CAF 2002» [8] для отримання оцінок результатів діяльності організації за критерієм задоволення потреб внутрішніх і зовнішніх клієнтів (customer/citizen-oriented results) визначається імідж організації, вплив на покращення якості життя замовників, підтримка діяльності стейкхолдерами, до-

ступність деяких специфічних ресурсів тощо. Для оцінки соціальних результатів діяльності, тобто впливу на суспільство (society results), рекомендуються такі напрями оцінки: вплив на локальну, національну та міжнародну економіку, якість і частота зв'язків з місцевими партнерами, залученість до вирішення пріоритетних проблем місцевої громади, підтримка розв'язання соціальних дисбалансів через презентацію виробничого досвіду та надання робочих місць, роль у підтримці належної якості життя, ступінь підтримки соціальних зобов'язань перед громадянами, персоналом тощо.

Особлива увага у моделі «CAF 2002», як і у моделі «Project Excellence» [1], приділяється вимірюванню ключових результатів (key performance results). До оцінки ключових результатів відносяться визначення ступеню досягнення головної мети, оцінка впливів на зовнішнє оточення, ефективність, економічність використання всіх ресурсів, задоволення фінансових інтересів або інших потреб. Проте відмітимо, що за моделлю «CAF 2002» ці напрями у типовому випадку описані на якісному рівні й не завжди легко довести їх до індикаторів з метою кількісного виміру результатів діяльності, що знову ж таки веде до об'єктивного поширення сфери застосування експертних оцінок.

Ніші попередні дослідження у сфері застосування таких інструментальних засобів, як стратегічний, проектний, кластерний підходи, антикризові технології та інші [5], свідчать, що їх інтеграція та імплементація у публічну управлінську діяльність сприяє інноваційному розвитку території, забезпечення конкурентоспроможності місцевих економік та ефективному розподілу всіх видів місцевих ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Бушуєв С. Модель «Project Excellence» для міжнародної оценки проектов / С. Бушуєв, К. Жуков // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2001. – № 1. – С. 6–11.
2. В Днепропетровське реалізується проект соціального партнерства «Вместе мы сможем!» // Зоря. – 2012. – № 29(366). – С. 3.
3. ДСТУ-П IWA 4:2010: Системи керування якістю. Настанови щодо застосування ISO 9001:2008 в суб’єктах місцевого самоврядування. – На заміну ДСТУ-П IWA 4:2006; надано чинності 2010-04-01. – К. : Держспоживстандарт України, 2010. – XII. – 47 с.
4. Угода про партнерство та співробітництво між Європейським співтовариством і Україною від 14.06.1994 р. // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 24. – С. 203. – Ст. 1794.
5. Чикаренко І. А. Імплементація сучасних менеджмент-орієнтованих підходів у реалізацію концепції кластеризації економіки міста / І. А. Чикаренко // Державне управління та місцеве самоврядування. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 2(9). – С. 217–226.
6. Шаров Ю. Європейські стандарти публічного управління: проекція на муніципальний рівень / Ю. П. Шаров, І. А. Чикаренко // Державне управління та місцеве самоврядування. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2010. – № 1 (4). – С. 295–304.
7. Commonwealth Association for Public Administration & Management [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.capam.org/>. – Title from screen.
8. The Common Assessment Framework (CAF 2002) // Second Quality Conference for Public Administration in the EU. – Copenhagen, Denmark. – 2002. – October 2-4. – Режим доступу : <http://www.eipa.nl>

К. е. н., доц. Яровенко Тетяна Сергіївна

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара, Україна

**МОНІТОРИНГ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЯК УМОВА ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ
У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

Кrizovі явища у сучасному економічному просторі посилюють необхідність у якісній освіті. Не зважаючи на бурхливий розвиток та відкритість освітнього простору України в умовах демократизації, сучасний стан освітньої сфери характеризує ситуація, яка ще у 1968 році визначена американським соціологом Ф. Кумбсом [1] як «криза освіти». Ця проблема є великою актуальною для вітчизняної освітньої сфери, адже крім світових кризових явищ, вона унаслідувалася як здобутки й досягнення, так й невирішенні проблеми радянської системи навчання і виховання. Більшість дослідників погоджуються з тим, що подолання кризових явищ можливе завдяки системному реформуванню сфери освіти у відповідності до вимог часу та світових стандартів. Одним з основних інструментів реформування, що допомагає не тільки уникнути кризових явищ, а й успішно боротися з ними, є інновації; і сфера освіти не є виключенням.

Але, незважаючи на велику кількість досліджень у цьому напрямі [2; 3], їх нині відсутній сучасний інструментарій інноваційного менеджменту у сфері освіти, зокрема, не достатньо розроблена система показників-індикаторів інноваційних процесів, що відповідала б чинній статистичній методології і практиці, узгоджувалася із зарубіжними стандартами, могла формувати необхідне інформаційне поле для проведення моніторингу освіти на різних рівнях.

Крім того, цільове формування переліку освітніх індикаторів та контроль за їх рівнем дозволить прийняти більш обґрунтовані рішення щодо впровадження антикризових заходів в освітній сфері.

З огляду на підняту проблематику, визначальну роль в антикризовому управлінні суб'єктів освітньої сфери відіграє рання діагностика кризових явищ. При цьому актуальним напрямком подальших досліджень є обґрунтування та деталізація набору індикаторів, які дозволяють виявити стадію розвитку кризових явищ певного суб'єкта освітньої сфери. Індикатори моніторингу повинні надавати об'єктивне, повне (за рахунок комплексності оцінювання) уявлення про стан, функціонування і розвиток як сфери освіти в цілому, так і її окремих складових, зокрема, інноваційної (на регіональному рівні, на рівні окремих навчальних закладів).

Моніторинг інноваційної діяльності освітніх установ, як складова загальної системи моніторингу освітньої сфери, повинен реалізуватися в ході наступних етапів:

- визначення об'єктів спостереження, критеріїв оцінки, розробка системи відповідних показників-індикаторів, що характеризуватимуть інноваційні процеси у межах суб'єкта освітньої сфери;
- формування інформаційної бази, необхідної для розрахунку індикаторів;
- аналіз інноваційної діяльності на основі значень індикаторів та динаміки;

- порівняння отриманих результатів із результатами моніторингів у межах суб'єкта освітньої сфери у минулому, аналогічних суб'єктів, в т.ч. із закордонними;
- формування, на підставі порівняння і аналізу, висновків про стан та тенденції інноваційних процесів, що є основою для визначення глибини негативних тенденцій й рівня кризових явищ, розробки та обґрунтування варіантів антикризових заходів.

Моніторинг здійснюється на підставі: статистичних даних, певних математичних вимірювань (наприклад, на основі аналізу документації), опитування певного кола осіб (викладачів, роботодавців, громадськості) із залученням органів студентського самоврядування, адміністрації навчального закладу шляхом анкетування, бесіди, спостереження, інтерв'ю, консалтіуму та інших методів. У відповідності з отриманими значеннями індикаторів та розміром їх відхилень від критичних значень визначається стан суб'єкта освітньої сфери.

Моніторинг кризових явищ у сфері освіти повинен проводитися у межах складових (кадрової, інформаційної, організаційно-управлінської, мотиваційної, фінансової, матеріально-технічної та ринкової) з визначенням характерних для них індикаторів, які формуються на підставі абсолютних показників первинної бази даних. Методика формування індикаторів, обчислення коефіцієнтів пріоритетності, сумарних та інтегральних коефіцієнтів пріоритетності визначається експертним шляхом.

Таким чином, інформація, отримана за допомогою моніторингу, дозволяє прогнозувати зміни в інноваційному розвитку сфери освіти, виявляти проблеми та кризові явища, поліпшувати взаємодію виробничих та інноваційних процесів.

Список використаних джерел:

1. Кумбс Ф. Г. Кризис образования в современном мире (системный анализ) : пер. с англ. / Ф. Г. Кумбс ; ред. Г. Е. Скорова. – М. : Прогресс, 1970. – 261 с.
2. Аналітична доповідь про стан моніторингу якості освіти в Україні / МБО А64 «Центр тестових технологій і моніторингу якості освіти»; [І. І. Бабін, Л. М. Гриневич, І. Л. Лікарчук та ін.]; за заг. ред. І. Л. Лікарчука. – К. : МБО «Центр тестових технологій і моніторингу якості освіти»; Х. : Факт, 2011. — 96 с.
3. Біла книга національної освіти України / [Алексєєнко Т. Ф., Аніщенко В. М. та ін.] ; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя; НАПН України. – К. : Інформ. системи, 2010. – С. 194.
4. Яровенко Т. С. Види інновацій в освіті та їх класифікація / Т. С. Яровенко // Вісник Дніпропетровського ун-ту. – 10/1. – Т. 20. – С. 214–219.

ЗМІСТ

<i>Grin'ko T.</i> Peculiar Features of the Strategic Management of Company's Innovative Development.....	3
<i>Koshevyy M.</i> High-tech Enterprises as Institutional Basis for Development of Knowledge-Based Production	5
<i>Maksymchuk O.</i> Prospects of Innovation Development in Transport Industry	7
<i>Taranenko A., Grin'ko T.</i> Features of Process of Internationalization of Innovative Enterprises	10
<i>Акулов М. Г., Помірча О. М.</i> Структура інноваційного потенціалу промислових підприємств.....	12
<i>Бабенко В. А.</i> Розбудова освіти в контексті соціальних інновацій	14
<i>Бержанір А. Л.</i> Напрями співпраці держави та бізнесу у розвитку інноваційної економіки	15
<i>Більська О. В.</i> Соціальні інновації і їх роль в реалізації інноваційної моделі розвитку України	17
<i>Бикова В. Г., Буштрук А. Г.</i> Розвиток національної інноваційної системи в умовах глобалізації економічних процесів	20
<i>Бурдули В. Ш., Абесадзе Р. Б.</i> Неиндустриальное развитие и инновационная экономика в условиях глобализации	22
<i>Віштак Г. В.</i> Перспективність інноваційного розвитку вугільної галузі України.....	27
<i>Гільорме Т. В.</i> Перспективи інноваційного розвитку персоналу підприємства	29
<i>Годованець О. Я.</i> Проблеми та перспективи інноваційного розвитку інституту сільського господарства Карпатського регіону	31
<i>Горощенко В. В.</i> Модернізація – умова прискорення інноваційного розвитку промислових підприємств України	33
<i>Грабчук О. М.</i> Роль зовнішніх фінансових потоків в економіці України	35
<i>Даниляк Л. Я.</i> Комплексна оцінка фінансування системи охорони здоров'я в Україні	37
<i>Долінченко О. М.</i> Правове забезпечення механізмів державного регулювання демографічних процесів	39
<i>Євсевська Ю. С.</i> Кредитний ринок України у забезпеченні інноваційного розвитку економіки	40
<i>Елісеєва О. К., Герасимова В. Б., Салтан А. Л.</i> Проблемы инновационного развития мясной промышленности	42

<i>Закора Н. Г.</i> Формування інноваційної моделі розвитку підприємства	44
<i>Зеленська М. О.</i> Електронна комерція в Україні та ЄС	46
<i>Кармазін В. Я.</i> Фінансові кризи та їх вплив на розвиток економіки.....	48
<i>Катан Л. І.</i> Динамічна модель інвестиційного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери України	50
<i>Кінчак К. М.</i> Хеджування ризиків у сільськогосподарській діяльності.....	52
<i>Кірик М. А.</i> Сутність інновацій як стратегічного чинника глобальної конкуренції	53
<i>Кислинський С. С.</i> Інтелектуальний потенціал як складова інноваційного розвитку регіонів України	56
<i>Конащук В. Л.</i> Методичні аспекти формування стратегії інноваційно-інвестиційної модернізації підприємств	58
<i>Копчинська К. О.</i> Вплив податкових пільг на фіскальну ефективність податку на прибуток підприємств	60
<i>Коткова Н. С.</i> Стан технічного переозброєння та відновлювальні процеси в харчовій промисловості України	62
<i>Кризина Н.П.</i> Природні ресурси регіону як фактор соціально-економічного розвитку регіонів України	64
<i>Кромська Л. А.</i> Методичні інструменти управління результативністю інноваційної стратегії функціонування підприємства	66
<i>Кузьмін О. Є., Пирог О. В</i> Методичні засади вибору та обґрунтування моделі розвитку національного господарства в умовах постіндустріального суспільства	68
<i>Лях І. І.</i> Про методичний підхід до оцінки інноваційного розвитку регіону....	70
<i>Макарова К. А., Крупський О. П.</i> Проблеми і перспективи інноваційного розвитку України	72
<i>Мануїлова А. А.</i> Пріоритети інноваційного розвитку машинобудівного комплексу України	74
<i>Махмод Ахмед Юсф Елсеада, Сидоров В. И.</i> Современное состояние инновационного развития стран MENA	76
<i>Мачинська М. О., Вяльцева І. П.</i> Основні фонди Укрзалізниці: проблеми й перспективи	78
<i>Меліхов А. А.</i> Кластерний аналіз інноваційної активності промислових підприємств України	80
<i>Мельникова М. В.</i> Про неоіндустріальні та постіндустріальні стратегії управління розвитком великих промислових міст	82
<i>Михайліченко В., Басс Ю. А., Дмитрієва В. А.</i> Основа ефективної діяльності підприємства – інновація та модернізація інструментів мотивації праці	84

<i>Михлик Ю. Г., Куценко В. Й.</i> Шляхи вирішення проблем видаткової частини місцевих бюджетів для задоволення потреб громади ..	87
<i>Мойсеєнко А. І.</i> Технічне переозброєння виробництва як напрям інноваційного розвитку промислових підприємств.....	89
<i>Павлов В. В.</i> Формування змісту креативних технологій в управлінні підприємством.....	91
<i>Пацукова И. Г.</i> Особенности инновационной политики на современном этапе.....	92
<i>Покотилов А. А., Дейч М. Е.</i> Воздействие социальной ответственности на формирование приоритетных направлений инновационной деятельности в условиях рыночных отношений Украины	94
<i>Покотилов А. А., Радионова Н. В.</i> Тенденции формирования инновационного развития в условиях становления современной рыночной экономики Украины	96
<i>Продюс Ю. І., Наливайко Н. М.</i> Проблеми та перспективи інноваційного розвитку держави	97
<i>Ред'ко В. Є.</i> Тенденції розвитку MICE-туризму в Україні	99
<i>Ренькас Т. І.</i> Інноваційні зміни у регіональній політиці України	101
<i>Рижкова Ю. О.</i> Визначення основних задач стимулювання розвитку індустріальних парків в Україні	103
<i>Руднєва В. Ю.</i> Електронна демократія як інноваційне середовище комунікації	105
<i>Саєнко О. О.</i> Удосконалення державного регулювання розвитку регіонів в умовах децентралізації управління економікою	107
<i>Сазонець І. Л., Валюх А. М.</i> Методичні підходи до оцінки об'єктів інтелектуальної власності при реалізації державних проектів	108
<i>Саричев В. І.</i> Концептуальні підходи до вимірювання індексу регіонального людського розвитку на національному рівні	110
<i>Свєрчкова А. С.</i> Тенденції розвитку інфраструктури зернового ринку України	112
<i>Семирак О. С.</i> Механізм державного регулювання автомобілебудування в Україні	115
<i>Ситник Н. С.</i> Чинники інноваційної модернізації сфери товарного обігу України	117
<i>Скрипник Н. Є.</i> Інноваційні фактори висококонкурентного розвитку економіки України.....	119
<i>Сливенко В. А., Лашко О. В.</i> Проблеми та перспективи стратегічного розвитку сфери туризму в Україні за підтримки всесвітньої туристичної організації.....	121

<i>Сливенко В. А., Прихідько Д. О.</i> Проблеми та перспективи інноваційного розвитку сфери туризму в Україні	123
<i>Сметанікова М. А., Вецепура Н. В.</i> Інвестиційна привабливість регіону та індикатори її оцінки	125
<i>Сташенко В. Ю.</i> Основні напрями розвитку системи оподаткування земельної власності як основи формування місцевих бюджетів і забезпечення раціонального землекористування	128
<i>Сухорукова О. А.</i> Інноваційна діяльність видавничо-поліграфічної галузі	131
<i>Тімар І. В., Вернидуб Ю. А.</i> Інноваційний розвиток підприємств сфери готельних послуг України.....	134
<i>Ткаченко І. О.</i> Проблеми та перспективи інноваційного розвитку автомобілебудування в Україні	135
<i>Трейтjak O. B.</i> Вплив фінансових установ на інноваційно-інвестиційну діяльність підприємств Поліського економічного району	137
<i>Хамініч С. Ю., Берковська А. В.</i> Проблеми та перспективи інноваційного розвитку України	140
<i>Харченко Т. О.</i> Інституційне забезпечення інноваційної діяльності в Україні: проблеми та перспективи розвитку.....	142
<i>Хведзевич А. В.</i> Проблеми та перспективи інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України	143
<i>Хусайнов Р.В.</i> Державна політика у сфері економіки знань в ХХІ столітті	146
<i>Черкасова Т. І., Балєва Т.О.</i> Умови забезпечення ефективності комерціалізації технологічних інновацій.....	148
<i>Чикаренко І. А.</i> Менеджмент-орієнтовані підходи, моделі та інструменти розв'язання проблем місцевого інноваційного розвитку	150
<i>Яровенко Т. С.</i> Моніторинг інноваційної діяльності як умова подолання кризових явищ у сфері освіти України.....	154

Наукове видання

Мови видання: українська, російська, польська

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ – 2013: ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпропетровськ, 24–25 квітня 2014 р.)

У шести томах

Том 5. Маркетингові технології, облік та аналіз в системі забезпечення
інноваційного розвитку підприємств

*Окремі доповіді друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів*

Відповідальний редактор Біла К. О.
Оригінал-макет Капуш О. Є., Біла К. О.
Технічний редактор Капуш О. Є.

Здано до друку 18.04.14. Підписано до друку 18.04.14.
Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – різограф.
Ум.др.арк. 11,2. Тираж 100 пр. Зам. № 0414-09.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру ДК № 3618 від 06.11.09 р.

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпропетровськ, пр. К. Маркса, 111, оф. 17

тел. +38 (067) 972-90-71

www.confcontact.com
e-mail: conf@confcontact.com